

1358

Γ. ΚΟΝΙΔΑΡΗ - Γ. ΚΑΛΑΡΑ

ΟΔΥΣΣΕΙΑ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ
Γ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΕΚΔΟΣΤΑΙ = Γ. Δ. ΚΑΛΑΡΟΣ Κ. ΣΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ 'ΕΣΤΙΑΣ.

Γ. ΚΟΝΙΔΑΡΗ - Γ. ΚΑΛΑΡΑ

Ο Δ Υ Σ Σ Ε Ι Α

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ ΤΡΙΤΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΕΚΔΟΣΗ ΠΡΩΤΗ 1933

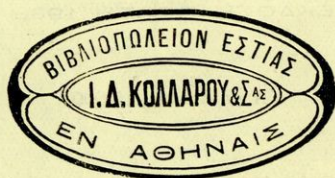
Ἀντίτυπα 15.000

Ἐγκριτικὴ ἀπόφαση ἀριθ. 41473, 10 Αὐγούστου 1933

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚΔΟΤΑΙ: ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ,"
46^Α ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 46^Α
1933

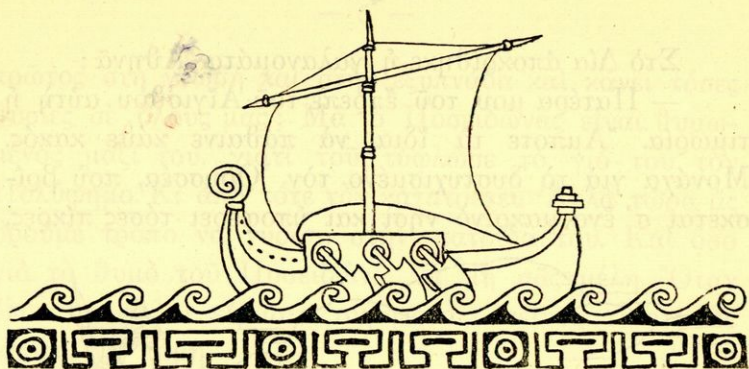
Τὰ γνήσια ἀντίτυπα ἔχουν σ' αὐτὴν τὴ σελίδα τὴ σφραγίδα
τοῦ Βιβλιοπωλείου τῆς «Ἑστίας».

ΤΥΠΟΙΣ "ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ ΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ, ΕΚΔΟΤΙΚΟΥ ΟΙΚΟΥ "ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗΣ, Α. Ε.

ΑΘΗΝΑΙ-ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ 44

Ο Δ Υ Σ Σ Ε Ι Α

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

1. Τί ἀποφασίζουν οἱ θεοὶ τοῦ Ὀλύμπου γιὰ τὸν Ὀδυσσεά.

Μιὰ μέρα ὅλοι οἱ θεοὶ ἦταν μαζωμένοι κοντὰ στὸ Δία. Μονάχα ὁ Ποσειδῶνας, ὁ θεὸς τῆς θάλασσας, ἔλειπε, γιατί εἶχε πάει ταξίδι σὲ χώρα μακρινή.

Ὁ Δίας θυμῆθηκε τὸν Αἴγισθο, ἀπὸ τὶς Μυκῆνες, καὶ εἶπε στοὺς ἄλλους θεοὺς :

— Τί παράξενοι πὺν εἶναι αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι! Νομίζουν πῶς, ὅτι κακὸ παθαίνουν, ἐμεῖς τοὺς τὸ στέλνομε, ἐνῶ αὐτὸ δὲν εἶναι ἀλήθεια. Τί φταῖμε ἐμεῖς τώρα γιὰ τὸν Αἴγισθο, πὺν σκοτώθηκε; Δὲν παραγγεῖλαμε σ' αὐτὸν μὲ τὸν Ἑρμῆ, τὸν ξακουστὸ ταχυδρόμο μας, νὰ μὴ σκοτώσῃ τὸν Ἀγαμέμνονα; Μὰ αὐτὸς δὲ μᾶς ἄκουσε καὶ τὸν ἐσκότωσε. Καὶ νά, τώρα τὸ ἀκριβοπλήρωσε.

Στὸ Δία ἀποκρίθηκε ἡ γαλανομάτα Ἀθηνᾶ :

— Πατέρα μου, τοῦ ἔπρεπε τοῦ Αἴγισθου αὐτὴ ἡ τιμωρία. Ἄμποτε τὰ ἴδια νὰ πάθαινε κάθε κακός. Μονάχα γιὰ τὸ δυστυχισμένο τὸν Ὀδυσσεά, πὺ βρίσκειται σ' ἓνα μακρινὸ νησί καὶ ὑποφέρει τόσες πίκρες,

— Γιατί, πατέρα μου, δὲν τὸν λυπᾶσαι τὸν Ὀδυσσεά; εἶπε ἡ Ἀθηνᾶ.

ματώνει ἡ καρδιά μου. Σ' αὐτὸ τὸ νησί κατοικεῖ ἡ θεὰ Καλυψὼ καὶ θέλει νὰ τὸν κρατήσῃ ἐκεῖ γιὰ πάντα καὶ προσπαθεῖ νὰ τὸν κάμῃ νὰ ξεχάσῃ τὴν πατρίδα του. Ὁ Ὀδυσσεάς ὅμως δὲ βλέπει τὴν ὥρα νὰ φύγῃ καὶ λαχταρᾷ νὰ δῇ καὶ καπνὸ μονάχα ν' ἀνεβαίνει ψηλὰ ἀπὸ τὴ γλυκιά του τὴν πατρίδα. Γιατί, πατέρα μου, δὲν τὸν λυπᾶσαι;

— Κόρη μου, τί λόγια εἶν' αὐτά; ἀποκρίθηκε ὁ Δίας. Πῶς μπορῶ νὰ ξεχάσω τὸν Ὀδυσσεά, πὺ εἶναι

πρῶτος στή γνώση καί στήν ἐξυπνάδα καί κάνει τόσες θυσίες σέ ὄλους μας; Μά ὁ Ποσειδῶνας εἶναι θυμωμένος μαζί του, γιατί τοῦ τύφλωσε τὸ γιό του τὸν Πολύφημο. Κι ἀπὸ τότε τὸν κατατρέχει. Ἄλλὰ τώρα ἄς βροῦμε τρόπο νὰ γυρίση στήν πατρίδα του. Καί ὅσο γιὰ τὸ θυμὸ τοῦ Ποσειδῶνα, νὰ μὴ σᾶς μέλη. Ὅταν ὅλοι οἱ ἄλλοι εἴμαστε σύμφωνοι, ἐκεῖνος τίποτε δὲ μπορεῖ νὰ κάμη.

Τότε τοῦ λέει ἡ Ἄθηνᾶ :

— Ναί, πατέρα μου, ἀφοῦ ὅλοι εἴμαστε σύμφωνοι, στείλε τὸν Ἑρμῆ νὰ προστάξῃ τὴν Καλυψώ, νὰ ἀφήσῃ ἀμέσως τὸν Ὀδυσσεά νὰ γυρίση στήν πατρίδα του. Ἐγὼ θὰ πάω στήν Ἰθάκη νὰ βρῶ τὸ γιό του, τὸν Τηλέμαχο, νὰ τοῦ βάλω θάρρος μέσα στήν ψυχὴ του καί νὰ τὸν στείλω νὰ πάῃ νὰ μάθῃ γιὰ τὸ γυρισμὸ τοῦ πατέρα του.

2. Ἡ Ἄθηνᾶ πηγαίνει στὸ παλάτι τοῦ Ὀδυσσεά.

Ἡ Ἄθηνᾶ φόρεσε τὰ ὠραῖα χρυσὰ πέδιλά της, πού τὴ σήκωναν ἀπάνω ἀπὸ τὴ θάλασσα καί τὴ στεριά σὰν πουλί· ἐπῆρε στὸ χέρι της τὸ βαρὺ κοντάρι μὲ τὴν ἀκονισμένη λόγχη καί ξεκίνησε ἴσια γιὰ τὴν Ἰθάκη.

Κατέβηκε κοντὰ στὸ παλάτι τοῦ Ὀδυσσεά καί στάθηκε στὸ κατώφλι τῆς αὐλόπορτας κρατώντας τὸ κοντάρι.

Δὲ φαινόταν ὅμως πιά σὰν Ἄθηνᾶ. Ὅποιος τὴν ἔβλεπε, νόμιζε πὼς ἦταν ὁ Μέντης, ὁ βασιλιάς ἐνὸς μικροῦ νησιοῦ, πὺν δὲν εἶναι πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὴν Ἰθάκη.

Ὁ Μέντης ἦταν παλιὸς καὶ ἀγαπημένος φίλος τοῦ Ὀδυσσεά.

Ἀπὸ τὴν πόρτα, πού στάθηκε, ἄκουγε τὸ μεγάλο θόρυβο, πού ἔκαναν στὸ παλάτι ἓνα σωρὸ νέοι.

Ἄλλοι ἔτρωγαν κι ἔπιναν, ἄλλοι γελοῦσαν δυνατὰ καὶ φώναζαν καὶ ἄλλοι τραγουδοῦσαν καὶ χόρευαν.

Οἱ δοῦλοι καθάριζαν τὰ τραπέζια μὲ σφουγγάρια. Ἄλλοι ἔκοβαν τὰ κρέατα καὶ τὰ μοίραζαν στοὺς νέους αὐτούς, ἄλλοι κερνοῦσαν κρασί.

Ἐκεῖ ἀνάμεσα στοὺς νέους, σὲ μιὰ γωνιά, καθόταν καὶ ὁ Τηλέμαχος μὲ λυπημένη καρδιὰ καὶ συλλογιζόταν τὸν πατέρα του.

3. Πῶς ὁ Τηλέμαχος δέχτηκε στὸ παλάτι του τὸ Μέντη.

Ὁ Τηλέμαχος εἶδε πρῶτος πρῶτος τὸν ξένο· ἔτρεξε στὴν πόρτα, ἔπιασε τὸ δεξιὸ του χέρι, τοῦ ἐπῆρε τὸ κοντάρι καὶ τοῦ εἶπε:

— Καλῶς ὤρισες, ξένε.

Κι ἐμπρὸς αὐτὸς κι ἀπὸ πίσω ὁ Μέντης ἐμπῆκαν στὸ παλάτι.

Ἐκεῖ ὁ Τηλέμαχος ἔστησε τὸ κοντάρι τοῦ ξένου σ' ἓνα στῦλο, πού ἦταν στημένα καὶ πολλὰ κοντάρια τοῦ Ὀδυσσεά.

Τὸν ξένο τὸν κάθισε παράμερα ἀπὸ τοὺς ἄλλους, γιὰ νὰ μὴν τὸν πειράξῃ ὁ θόρυβος, πού ἔκαναν οἱ νέοι, καὶ γιὰ νὰ τὸν ρωτήσῃ γιὰ τὸν πατέρα του, χωρὶς νὰ τὸν ἀκούσῃ κανένας.

Τὸν κάθισε σ' ἓνα πολὺ ὄμορφο θρονὶ καὶ τοῦ ἔβαλε κάτω ἀπὸ τὰ πόδια του ἓνα σκαμνάκι, ὅπως ἦταν ἡ

συνήθεια. Ὑστερα ἔπηρε κι αὐτὸς ἓνα κάθισμα καὶ κάθησε κοντά του.

Σὲ λίγο μιὰ δούλα ἔφερε χρυσὸ κανάτι κι ἀσημένια λεκάνη κι ἔχυσε νερὸ στὸν ξένο γιὰ νὰ νιφτῇ.

Ὑστερα μιὰ γριὰ κελάρισσα ἔβαλε τραπέζι μὲ

Τὸν κάθισε σ' ἓνα πολὺ ὁμορφο θρονί καὶ τοῦ ἔβαλε κάτω ἀπὸ τὰ πόδια του ἓνα σαμανάκι.

πολλὰ φαγητά. Κι ἄλλος δούλος κερνοῦσε κρασί σὲ χρυσὰ ποτήρια.

Ἄφου ἔφαγαν καὶ ἤπιαν, ὁ Τηλέμαχος ρώτησε τὸν ξένο :

— Ἐένε, πές μου ποιὸς εἶσαι καὶ ποιά εἶναι ἡ πατριδα σου; Μὲ ποιὸ πλοῖο ἔφτασες ἐδῶ; Γιατί βέβαια δὲν ἦρθες πεζὸς στὸ νησί μας. Πρώτη φορὰ ἔρχεσαι δῶ ἢ ξαναἦρθες κι ἄλλοτε;

Ὁ ξένος ἀποκρίθηκε :

— Μὲ λένε Μέντη κι ἔρχομαι ἀπὸ τὴν Τάφο, τὴν πατρίδα μου. Πηγαίνω μὲ τὸ πλοῖο μου σ' ἓνα μακρινὸ νησί, γιὰ νὰ δώσω σίδερο καὶ νὰ πάρω χάλκωμα. Μὲ τὸν πατέρα σου εἶμαστε παλιοὶ φίλοι. Αὐτὸ μπορεῖς νὰ τὸ μάθης κι ἀπὸ τὸ γέρο Λαέρτη, τὸν παππού σου. Ἦρθα δῶ, γιὰτι ἄκουσα, πὼς γύρισε ἀπὸ τὰ ξένα ὁ πατέρας σου. Μὰ οἱ θεοὶ δὲν τὸν ἀφήνουν, φαίνεται, ἀκόμη νὰ γυρίσῃ. Εἶμαι βέβαιος ὅμως, πὼς ὁ πατέρας σου εἶναι ζωντανὸς καὶ βρίσκεται θαλασσοδαρμένος σὲ κάποιο μακρινὸ νησί. Κάτι μοῦ λέει, πὼς γρήγορα θὰ εἶναι δῶ, γιὰτι εἶναι πολὺ ἔξυπνος· καὶ μὲ σίδερα νὰ τὸν ἔχουν δεμένο, αὐτὸς θὰ βρῆ τρόπο νὰ ξεφύγῃ. Μὰ δὲ μοῦ λές, τί διασκέδαση εἶναι αὐτή, ποὺ γίνεται στὸ παλάτι σου; Καὶ τί ἄνθρωποι εἶναι αὐτοί; Γιὰτι κάλεσες τόσον κόσμο; Ἔχεις καμιὰ γιορτὴ ἢ γίνεται γάμος; Αὐτοὶ ἀπὸ τὰ φερσίματά τους δὲ μοῦ φαίνονται ἄνθρωποι καλοὶ.

— Ἐένε μου, ἀποκρίθηκε ὁ Τηλέμαχος, ὅσο ἦταν ἐδῶ ὁ πατέρας μου, τὸ σπίτι μας ὅλοι τὸ τιμοῦσαν. Μὰ ἀπὸ τότε ποὺ χάθηκε καὶ κανεὶς δὲν ξαίρει ποῦ βρίσκεται, μαζεύτηκαν ἐδῶ πολλοὶ νέοι ἀπὸ τὴν Ἰθάκη κι ἀπὸ τὰ γύρω νησιά καὶ ζητοῦν τὴ μητέρα μου γιὰ γυναῖκα τους. Αὐτοὶ λοιπὸν οἱ νέοι, ποὺ βλέπεις, εἶναι οἱ μνηστήρες τῆς μητέρας μου. Αὐτὴ ὅμως δὲν τοὺς δίνει ἀπόκριση. Κι ἔτσι μ' αὐτὴ τὴν πρόφασιν δὲ φεύγουν ἀπὸ τὸ παλάτι, ἀλλὰ κάθονται καὶ ρημάζουν τὴν περιουσίαν μας.

4. Ἡ συμβουλὴ τοῦ Μέντη.

Ὁ Μέντης εἶπε τότε μὲ θυμό :

— Ἄ, καὶ νὰ φανερωνόταν αὐτὴ τὴ στιγμὴ ὁ

Ὀδυσσεάς στήν πόρτα μὲ τὴν περικεφαλαία, τὴν ἀσπίδα καὶ τὰ δυὸ κοντάρια του!.. Τότε θὰ ἔβλεπαν αὐτοὶ ἐδῶ, τί γάμους θὰ ἔκαναν! Σὺ ὁμως σκέψου, πῶς νὰ διώξης τοὺς μνηστῆρες ἀπὸ τὸ παλάτι σου. Ἄκουσέ με καλὰ καὶ πρόσεξε στὰ λόγια μου. Αὔριο τὸ πρωὶ κάλεσε ὅλο τὸ λαὸ στήν πλατεῖα, φανέρωσε τὴ γνώμη σου καὶ πρόσταξε τοὺς μνηστῆρες νὰ γυρίσουν στὰ σπίτια τους. Ὑστερα ν' ἀρματώσης ἓνα καλὸ καράβι καὶ νὰ διαλέξης καὶ εἴκοσι ναῦτες. Πρῶτα πρῶτα πήγαινε στήν Πύλο. Ἐκεῖ βασιλιάς εἶναι ὁ γερο-Νέστορας, ἄνθρωπος πού ξαίρει πολλά καὶ φίλος τοῦ Ὀδυσσεά. Ἀπὸ κεῖ νὰ πᾶς στή Σπάρτη, νὰ ρωτήσης τὸ Μενέλαο πού γύρισε ἀπὸ τὴν Τροία μὲ τὴν Ἑλένη τελευταῖος ἀπ' ὅλους. Κι ἂν μάθης, πῶς ὁ πατέρας σου εἶναι ἀκόμη στή ζωὴ, τότε κάμε λίγη ὑπομονή. Ὅσο κι ἂν στενοχωρηθῆς, περιμένε ἀκόμη ἓνα χρόνο. Ἄν ὁμως μάθης, πῶς πέθανε, τότε γύρισε πίσω, κάμε του ἓνα μνήμα καὶ προσπάθησε μὲ κάθε τρόπο νὰ διώξης τοὺς μνηστῆρες ἀπὸ τὸ παλάτι σου. Δὲν εἶσαι πιά μικρός. Κοίταξε νὰ φερθῆς σὰν ἄντρας καὶ οἱ ἄνθρωποι ὅλοι θὰ σ' ἐπαινοῦν. Τώρα εἶναι καιρὸς νὰ γυρίσω στὸ πλοῖο μου καὶ στοὺς συντρόφους μου, πού μὲ περιμένουν.

Ὁ Τηλέμαχος ἀποκρίθηκε :

— Ξένε, σ' εὐχαριστῶ πολὺ γιὰ τὴ συμβουλή σου. Μοῦ μίλησες γνωστικά, σὰν πατέρας στὸ παιδί του. Ἄπ' ὅσα μοῦ εἶπες, τίποτε δὲ θὰ ξεχάσω. Μὴ φεύγης ὁμως. Ὅση βία κι ἂν ἔχης, μεῖνε μιὰ στιγμή ἀκόμη νὰ σοῦ δώσω ἓνα ὠραῖο δῶρο.

— Τώρα βιάζομαι. Τὸ δῶρο μοῦ τὸ δίνεις, ὅταν ξαναγυρίσω.

Αὐτὰ εἶπε ὁ Μέντης κι ἔφυγε.

Ὁ Τηλέμαχος ἀπὸ κείνη τὴ στιγμή ἔνωσε μέσα

του μιὰ νέα δύναμη και μεγάλο θάρρος. Τώρα κατάλαβε, τίνος γιός ἦταν και τί ἔπρεπε νὰ κάμη.

5. Ὁ Τηλέμαχος προσκαλεῖ τὸ λαὸ σὲ συνέλευση.

Οἱ μνηστῆρες ἔτρωγαν, ἔπιναν και ξεφάντωναν ὄλη τὴν ἡμέρα. Ὅταν νύχτωσε και νύσταξαν, ἐπῆγαν στὰ σπίτια τους νὰ κοιμηθοῦν.

Και ὁ Τηλέμαχος ἀνέβηκε στὴν κάμαρά του νὰ κοιμηθῆ. Μιὰ καλὴ και πιστὴ γριά, ποὺ τὸν εἶχε ἀναθρέψει ἀπὸ βρέφος, ἡ Εὐρύκλεια, τὸν ἀκολούθησε μ' ἕνα ἀναμμένο दाδι στὸ χέρι.

Ὁ Τηλέμαχος κάθησε στὸ κρεβάτι του, γδύθηκε και ἔρριξε τὸ χιτῶνα του στὰ χέρια τῆς γερόντισσας.

Αὐτὴ τὸν ἐδίπλωσε και τὸν κρέμασε σ' ἕνα ξυλόκαρφο κοντὰ στὸ κρεβάτι. Ὑστερα ἐβγῆκε σιγὰ ἔξω και τράβηξε τὴν πόρτα ἀπὸ τὸν ἀσημένιο χαλκὰ.

Ὁ Τηλέμαχος ξαπλώθηκε και σκεπάστηκε μὲ μαλακὸ σκέπασμα. Μὰ δὲν τὸν ἔπαιρνε ὕπνος. Ὅλη τὴ νύχτα συλλογιζόταν τὰ λόγια τοῦ Μέντη.

Πρῶι πρῶι σηκώθηκε ἀπὸ τὸ κρεβάτι του, ντύθηκε γρήγορα και ἐβγῆκε ἀπὸ τὸ παλάτι.

Ἀμέσως ἔδωσε διαταγὴ στοὺς κήρυκες νὰ προσκαλέσουν μὲ τὴ δυνατὴ φωνὴ τους τὸ λαὸ στὴν πλατεῖα.

Ὅλοι ἔτρεξαν ἐκεῖ βιαστικά, γιατί ἦταν ἡ πρώτη φορὰ, ποὺ τοὺς καλοῦσαν σὲ συνέλευση ἀπὸ τότε, ποὺ ἔφυγε ὁ Ὀδυσσεάς γιὰ τὴν Τροία.

— Γιατί μᾶς προσκαλοῦν; ρωτοῦσε ὁ ἕνας τὸν ἄλλο. Ποιὸς μᾶς φωνάζει; Ἦρθε καμιὰ εἶδηση γιὰ τὰ παιδιά μας, ποὺ λείπουν εἴκοσι χρόνια στὰ ξένα μὲ τὸν Ὀδυσσεά;

Σὲ λίγο φάνηκε κι ὁ Τηλέμαχος. Κρατοῦσε στὸ χέρι του τὸ μεγάλο κοντάρι κι εἶχε κρεμασμένο ἀπὸ τὸν ὄμο του τὸ λαμπερὸ σπαθί του. Τὸν ἀκολουθοῦσαν και δυὸ μεγάλοι γοργόποδοι σκύλοι.

6. Τί γίνεται στὴ συνέλευση.

Ὁ Τηλέμαχος στάθηκε στὴ μέση τῆς πλατείας και μὲ δυνατὴ φωνὴ εἶπε στὸ λαό :

— Ἐγὼ, φίλοι μου, σᾶς προσκάλεσα ἐδῶ. Γιὰ τὰ παιδιά σας, πού ἐπῆγαν μὲ τὸν πατέρα μου, δὲν ἔμαθα τίποτε. Γιὰ τὸν ἑαυτό μου θέλω νὰ σᾶς μιλήσω. Ξαίρετε τὴ λύπη, πού ἔχω γιὰ τὸν πατέρα μου, τὸν καλὸ βασιλιά σας, πού σᾶς ἀγαποῦσε σὰν παιδιά του και φρόντιζε ὅσο μποροῦσε γιὰ τὸ καλό σας. Ἐκεῖνος πιά χάθηκε και δὲν ὑπάρχει καμιὰ ἐλπίδα νὰ ξαναγυρίση! Σὰ νὰ μὴ ἔφτανε αὐτὸς ὁ καημός, μαζεύτηκαν στὸ παλάτι πολλὰ ἀρχοντόπουλα ἀπὸ δῶ κι ἀπὸ τὰ τριγύρω νησιά και ζητοῦν νὰ πάρουν γυναῖκα τὴ μητέρα μου χωρὶς τὴ θέλησή της. Καὶ μ' αὐτὴ τὴν πρόφαση κάθονται ἀπὸ τὸ πρωὶ ὡς τὸ βράδυ στὸ πατρικό μου σπίτι και σφάζουν τὰ βῶδια μας, τ' ἀρνιά μας, τὰ γίδια μας και τοὺς χοίρους μας και πίνουν τὰ κρασιά μας. Ἄχ! ἂν ἦταν ἐδῶ κανένας ἄντρας σὰν τὸν Ὀδυσσεά, θὰ μᾶς γλύτωνε ἀπ' αὐτὸ τὸ κακό. Ἐγὼ δὲ μπορῶ νὰ κάμω τίποτε. Ἄν εἶχα τὴ δύναμη, θὰ τοὺς ἔδιωχνα: γιὰ τὸ κακὸ παράγινε και δὲν ὑποφέρεται πιά.

Ἔστερα λέει στοὺς μνηστῆρες :

— Μόνοι σας νὰ νιώσετε τὸ ἄδικο, πού κάνετε στὸ σπίτι μου. Ντραπῆτε και τοὺς ἀνθρώπους, πού κατοικοῦν γύρω στὸ νησί μας. Φοβηθῆτε και τὸ θυμὸ τῶν

θεῶν, γιατί οἱ θεοὶ τιμωροῦν τοὺς κακοὺς καὶ τοὺς ἀδίκους.

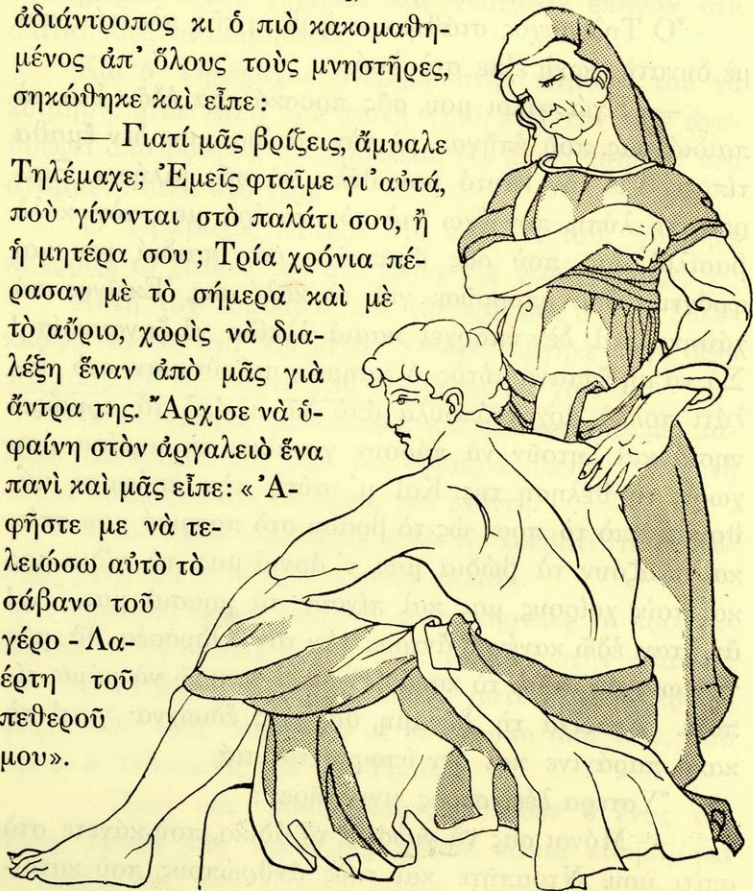
Αὐτὰ εἶπε ὁ Τηλέμαχος καὶ μὲ δάκρυα στὰ μάτια ἐπῆγε καὶ κάθησε στὴ θέση του.

Ὅλος ὁ λαὸς ἀκούγοντας τὰ λόγια αὐτὰ συμπόνεσε τὸν καλὸ Τηλέμαχο.

Ὅλοι τὸν κοίταζαν στὰ μάτια καὶ κανεὶς δὲ μίλησε.

Μονάχα ὁ Ἄντινοος, ὁ πῖθ ἀδιάντροπος καὶ ὁ πῖθ κακομαθημένος ἀπ' ὅλους τοὺς μνηστήρες, σηκώθηκε καὶ εἶπε:

— Γιατί μᾶς βρίζεις, ἄμναλε Τηλέμαχε; Ἐμεῖς φταίμε γι' αὐτά, πὺ γίνονται στὸ παλάτι σου, ἢ ἢ μητέρα σου; Τρία χρόνια πέ-
ρασαν μὲ τὸ σήμερα καὶ μὲ τὸ αὔριο, χωρὶς νὰ διαλέξῃ ἕναν ἀπὸ μᾶς γιὰ ἄντρα της. Ἄρχισε νὰ ὑφαίνη στὸν ἀργαλειὸ ἕνα πανὶ καὶ μᾶς εἶπε: « Ἄφῃστε με νὰ τελειώσω αὐτὸ τὸ σάβανο τοῦ γέρο - Λαέρτη τοῦ πεθεροῦ μου ».

— Ποιός, παιδί μου, σοῦ ἔβαλε στὸ νοῦ αὐτὸ τὸ ταξίδι;

Ἐμεῖς τὸ δεχτήκαμε, μὰ τὸ πανὶ αὐτὸ τελειωμὸ δὲν εἶχε, γιὰτὶ ὅ,τι ὕφαινε τὴν ἡμέρα, τὸ ξεῦφαινε τὴ νύχτα. Καὶ μόλις τώρα μιὰ δούλα μᾶς φανέρωσε τὴν πονηριά της. Ἄν θέλῃς λοιπὸν νὰ φύγουμε ἀπὸ τὸ παλάτι σου, στείλε τὴ μητέρα σου στὸ πατρικὸ της σπίτι καὶ παρακίνησέ την νὰ πάρῃ ἄντρα ἐκεῖνον ἀπὸ μᾶς, ποὺ θὰ τῆς διαλέξῃ ὁ πατέρας της. Μόνο ἔτσι θὰ ἡσυχάσῃς.

— Τί λές, Ἄντινοε; ἀποκρίθηκε ὁ Τηλέμαχος. Τὴ μητέρα μου νὰ διώξω ἀπὸ τὸ σπίτι μου; Τὴ μητέρα μου, ποὺ μὲ γέννησε καὶ μὲ ἔθρεψε μὲ τὸ γάλα της; Καὶ πάλι γιὰ ὕστερη φορὰ σᾶς παρακαλῶ, φύγετε ἀπὸ τὸ παλάτι μας, γιὰτὶ οἱ θεοὶ θὰ σᾶς τιμωρήσουν.

Οἱ μνηστῆρες ἄρχισαν τότε νὰ βρίζουν δυνατὰ καὶ ἔγινε μεγάλος θόρυβος.

Ὁ κόσμος σκορπίστηκε καὶ οἱ μνηστῆρες ἐπῆγαν ἴσια στὸ παλάτι.

7. Ὁ Τηλέμαχος φανερώνει τὸ σκοπὸ του στὴ γριὰ Εὐρύκλεια.

Ὁ Τηλέμαχος ἔφυγε μονάχος ἀπὸ τὴ συνέλευση καὶ ἐπῆγε μακριὰ κατὰ τὴν ἀκρογιαλιά. Ἐκεῖ προσευχήθηκε στὴν Ἀθηναῖα καὶ εἶπε :

— Θεά, σὺ ποὺ θέλεις τὸ καλὸ μου καὶ μὲ προστατεύεις, ἄκουσέ με καὶ βοήθη με· γιὰτὶ δὲν ἔχω στὸν κόσμον κανένα γιὰ νὰ μὲ βοηθήσῃ.

Δὲν εἶχε τελειώσει τὴν προσευχή του καὶ νὰ, φανερόνεται ἐμπρὸς του ἡ θεὰ Ἀθηναῖα, ὅμοια στὸ πρόσωπο, στὴ φωνὴ καὶ στὴν κορμοστασιά μὲ τὸ Μέντορα, τὸ φίλο τοῦ πατέρα του. Χτύπησε τὸν Τηλέμαχον στὸν ὤμον καὶ τοῦ εἶπε :

— Καρδιά, Τηλέμαχε. Κοίταξε νὰ μοιάσης τοῦ πατέρα σου, πὸν ποτὲ δὲ δείλιασε. Καὶ τώρα ἐτοιμάσου γιὰ τὸ ταξίδι. Ἐγὼ θὰ φροντίσω γιὰ πλοῖο καὶ γιὰ ναῦτες καὶ θάρθω μαζί σου. Σὺ ἐτοίμασε τροφές. Γέμισε κρασί τις λαγῆνες καὶ μ' ἀλεύρι τὰ ἀστιά.

* Ἦταν ἐτοιμοὶ νὰ μπουῖν στὸ πλοῖο.

Ὁ Τηλέμαχος γύρισε ἀμέσως στὸ παλάτι. Βρῆκε τὴν Εὐρύκλεια, τῆς εἶπε κρυφὰ τὸ σκοπὸ του καὶ τῆς παράγγειλε νὰ τοῦ ἐτοιμάση, ὅτι χρειαζόταν. Τὴν πρόσταξε ὁμως νὰ μὴ φανερώσῃ σὲ κανένα, ὅτι ἐπῆγε ταξίδι.

Ἡ Εὐρύκλεια ἄρχισε νὰ κλαίῃ καὶ εἶπε στὸν Τηλέμαχο :

— Ποῖός, παιδί μου, σοῦ ἔβαλε στὸ νοῦ αὐτὸ τὸ

ταξίδι ; Πῶς θὰ πᾶς σὲ ξένους τόπους, ἐσὺ τὸ μονάκριβο καὶ πολυαγαπημένο παιδί μας ; Σὲ μέρη ἄγνωστα χάθηκε ὁ πατέρας σου καὶ τώρα θέλεις νὰ φύγης καὶ σύ ; Κάθησε στὸ σπίτι σου· ποιδὺς ξαίρει, τί μπορεῖς νὰ πάθης στὰ ξένα !

— Μὴ φοβᾶσαι, καλὴ κυρούλα, ἀποκρίθηκε ὁ Τηλέμαχος. Εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ αὐτὸ τὸ ταξίδι. Θέλω ὅμως νὰ μοῦ κάμῃς ὄρκο, πὼς δὲ θὰ μάθῃ τίποτε ἢ μητέρα μου, πρὶν περάσουν δέκα δώδεκα ἡμέρες.

Ἡ Εὐρύκλεια ὠρκίστηκε κι ὕστερα ἐτοίμασε, ὅσα τῆς εἶχε παραγγεῖλει ὁ Τηλέμαχος.

Μόλις νύχτωσε, ὁ Μέντορας ἐπῆγε στὸ παλάτι τοῦ Ὀδυσσεά με δυνὸ ναῦτες.

Τὸ παλάτι ἦταν κατάκλειστο. Ὅλοι κοιμόνταν καὶ μονάχα ὁ Τηλέμαχος ἔμνε ἀγρυπνος.

Ὁ Μέντορας τὸν φώναξε ἔξω καὶ τοῦ εἶπε :

— Τηλέμαχε, τὸ πλοῖο εἶναι ἔτοιμο κι οἱ ναῦτες σὲ περιμένουν. Δῶσε γρήγορα στοὺς συντρόφους μας τὰ πράματα, ποὺ ἐτοίμασες γιὰ τὸ ταξίδι, καὶ πᾶμε.

Σὲ λίγο ὅλοι ἦταν μέσα στὸ πλοῖο. Οἱ ναῦτες ἔλυσαν τὰ παλαμάρια καὶ τὸ πλοῖο ξεκίνησε.

Ἄρχισε νὰ φυσᾷ πρῶτος ἄνεμος, τὰ πανιά φούσκωσαν καὶ μέσα στὸ σκοτάδι τὸ πλοῖο ἔσκιζε γοργὰ τὰ κύματα, ποὺ ἄφριζαν.

8. Ὁ Τηλέμαχος φτάνει μὲ τὸ Μέντορα στὴν Πύλο.

Τὸ πλοῖο ἔφτασε στὴν Πύλο πολὺ πρῶτ.

Ἐκείνη τὴν ὥρα οἱ κάτοικοι μαζί μὲ τὸ βασιλιά τους, τὸ γερο-Νέστορα, ἦταν μαζεμένοι στὴν ἀκρογιαλιά κι ἔκαναν θυσία στὸν Ποσειδῶνα.

Στοὺς βωμοὺς ἔκαιγαν πολλὰ μεριά ἀπὸ βώδια. Τ' ἄλλα κρέατα τὰ εἶχαν μοιραστῆ ἀναμεταξύ τους.

Τὸ πλοῖο ἐμπῆκε στὸ λιμάνι. Οἱ ναῦτες μάζεψαν τὰ πανιά κι ἔδεσαν τὸ πλοῖο.

Ὁ Μέντορας κι ὁ Τηλέμαχος πήδηξαν ἔξω στὴ στεριά.

Στὸ δρόμο ποὺ πήγαιναν ὁ Μέντορας συμβούλευε τὸν Τηλέμαχο, πῶς νὰ μιλήσῃ καὶ πῶς νὰ φερθῆ.

Οἱ Πύλιοι, μόλις εἶδαν τοὺς ξένους, ἔτρεξαν πρὸς τὸ μέρος τους· κι ὁ πρῶτος ποὺ τοὺς πλησίασε ἦταν ὁ Πεισίστρατος, ὁ γιὸς τοῦ Νέστορα. Τοὺς ἔσφιξε τὸ χέρι μὲ τὸ «καλῶς ὠρίσατε» καὶ τοὺς ὠδήγησε στὸ τραπέζι. Τοὺς ἔβαλε νὰ καθήσουν κοντὰ στὸν πατέρα του, τὸ βασιλέα, στὸν ἄμμο τῆς ἀκρογιαλιάς, ἀπάνω σὲ μαλακὲς προβιές, κι ἐκεῖ τοὺς πρόσφεραν κρέας καὶ κρασί μέσα σὲ χρυσὰ ποτήρια.

Ὑστερα ὁ γερο-Νέστορας ρώτησε τοὺς ξένους:

— Ἐένοι, ποιοὶ εἶστε; Ἀπὸ ποῦ ξεκινήσατε; Καὶ γιὰ ποιά δουλειὰ ταξιδεύετε στὴ θάλασσα;

Ὁ Τηλέμαχος ἀποκρίθηκε μὲ θάρρος:

— Πολυφημισμένε βασιλιά, ἐρχόμαστε ἀπὸ τὴν Ἰθάκη, μήπως μάθουμε ἀπὸ σένα καμιὰ εἶδηση γιὰ τὸν πατέρα μου, τὸν Ὀδυσσεά. Τοῦ κάκου ὡς τώρα περιμέναμε τὸ γυρισμό του. Πές μου, σὲ παρακαλῶ, ξαίρεις, ἂν ζῆ ἢ ἂν πέθανε;

Ὁ Νέστορας ἀποκρίθηκε :

— Παιδί μου, πολλὰ βάσανα ἔφερες στὸ νοῦ μου μὲ τὰ λόγια σου. Ἐννιὰ χρόνια βασανιστήκαμε μαζί μὲ τὸν πατέρα σου, ὥσπου νὰ πάρουμε τὴν Τροία. Κανεὶς δὲν ξεπερνοῦσε τὸν Ὀδυσσεά στὴ γνώση καὶ στὴν ἐξυπνάδα. Εἴχαμε φύγει μαζί ἀπὸ τὴν Τροία, ἅμα ὁμοῦ φτάσαμε στὴν Τένεδο, χωριστήκαμε. Ἀπὸ τότε οὔτε τὸν ξαναεἶδα, οὔτε ἔμαθα τίποτε γι' αὐτόν· ἴσως ὁμοῦ νὰ ξαίρη ὁ Μενέλαος. Αὐτὸς πλανήθηκε σὲ πολλὰ μέρη καὶ λίγον καιρὸ ἔχει, πού γύρισε στὴ Σπάρτη. Πήγαινε ὡς ἐκεῖ μὲ τὸ πλοῖο σου καὶ μὲ τὴ συντροφιά σου. Μὰ ἂν προτιμᾷς νὰ πᾶς ἀπὸ τὴ στεριά, πάρε τὸ ἀμάξι μου καὶ τ' ἄλογά μου. Μαζί σου ἔρχεται κι ὁ γιός μου ὁ Πεισίστρατος.

— Βασιλιά, λέει ὁ Μέντορας, πολὺ γνωστικὰ μίλησες καὶ θὰ κάμουμε, ὅσα μᾶς συμβουλευεῖς. Μὰ ἄρχισε νὰ σκοτεινιάζη κι εἶναι ὥρα νὰ γυρίσουμε στὸ πλοῖο.

— Μὴν τὸ ξαναπῆς αὐτό, ἀποκρίθηκε ὁ Νέστορας. Ποτὲ δὲ θ' ἀφήσω τὸ παιδί τοῦ καλοῦ μου φίλου νὰ πλαγιάσῃ στὸ κατὰστροφμα τοῦ πλοίου. Καὶ κρεβάτια καὶ σκεπάσματα κι ἀπ' ὅλα ἔχομε πλοῦσια στὸ παλάτι μου.

Ὁ Μέντορας ἀποκρίθηκε :

— Καλὰ λές. Ὁ Τηλέμαχος ἄς μείνῃ στὸ παλάτι σου. Ἐγὼ ὁμοῦ πρέπει νὰ πάω στὸ πλοῖο, γιατί οἱ σύντροφοί μὲ περιμένουν καὶ θ' ἀνησυχήσουν, ἂν δὲν ξαναγυρίσω.

Μ' αὐτὰ τὰ λόγια ὁ Μέντορας γύρισε στὸ πλοῖο καὶ ὁ Νέστορας μὲ τὸν Τηλέμαχο καὶ τὰ παιδιὰ του πῆγαν ἴσια στὸ παλάτι.

9. Ὁ Τηλέμαχος καὶ ὁ Πεισίστρατος ξεκινοῦν γιὰ τὴ Σπάρτη.

Τὸ πρωί, μόλις ξημέρωσε, σηκώθηκαν ὅλοι καὶ κάθισαν στὰ πέτρινα, πελεκητὰ καὶ κάτασπρα πεζούλια, πού ἦταν μπροστὰ στὴ μεγάλη πόρτα τοῦ παλατιοῦ.

Ἐκεῖ ὁ γερο-Νέστορας πρόσταξε νὰ φέρουν ἀπὸ τὸ

Ὁ Πεισίστρατος ἐπῆρε τὰ χαλινάρια στὸ χέρι του.

λιβάδι ἓνα χρονιάρικο δαμάλι καὶ νὰ τὸ θυσιάσουν στὴν Ἀθηνᾶ.

Τὰ μεριά τὰ ἔβαλαν ἀπάνω στὸ βωμό. Τ' ἄλλα κομμάτια τὰ λιάνισαν, τὰ πέρασαν στὴ σούβλα καὶ τὰ ἔψησαν.

Τότε κάλεσαν καὶ τὸν Τηλέμαχο στὸ πλούσιο τραπέζι.

Ὑστερα ὁ Νέστορας εἶπε στοὺς γιούς του:

— Ἐμπρός, φέρτε νὰ ζέψετε τὰ πιὸ γρήγορα ἄλογα, γιὰ νὰ πᾶνε σύντομα τὸν Τηλέμαχο στὴ Σπάρτη.

Ἡ κελάρισσα ἔβαλε μέσα στὸ ἀμάξι ὅλα ὅσα χροιάζονταν γιὰ τὸ ταξίδι.

Ὁ Τηλέμαχος ἀνέβηκε στὸ ἀμάξι. Στὸ πλάγι του κάθησε καὶ ὁ Πεισίστρατος, ἐπῆρε στὰ χέρια του τὰ χαλινάρια καὶ χτύπησε τὸ καμισοῖκι στὸν ἄερα.

Τ' ἄλογα ἀμέσως ὥρμησαν ἐμπρός στὸν κάμπο. Ὅπου κι ἂν περνοῦσαν, ἔβλεπαν χωράφια σπαρμένα σιτάρι καὶ κριθάρι.

Τὴν ἄλλη μέρα ἔφτασαν στὴ Σπάρτη. Ἐπῆγαν ἴσια στὸ βασιλικὸ παλάτι καὶ σταμάτησαν κοντὰ στὴ μεγάλη ἐξώπορτα.

10. Πῶς δέχτηκε ὁ Μενέλαος τοὺς δυὸ ξένους.

Ἐκείνη τὴν ἡμέρα ἦταν μεγάλη χαρὰ στὸ παλάτι. Γινόταν διπλὸς γάμος, τῆς κόρης τοῦ Μενελάου καὶ τοῦ γιοῦ του. Τὴν κόρη του, τὴν Ἑρμιόνη, τὴν ἔστειλε πεντάμορφη νύφη μὲ ἄλογα καὶ μὲ ἀμάξια στὴ χώρα τῶν Μυρμιδόνων, στὸ Νεοπτόλεμο, τὸ γιὸ τοῦ Ἀχιλλέα.

Στὸ γιό του, τὸ Μεγαπένθη, ἔδινε γυναῖκα μιὰ εὐγενικὴ Σπαρτιατοπούλα.

Πολλοὶ ἦταν οἱ καλεσμένοι συγγενεῖς καὶ φίλοι καὶ ξεφάντωναν στὸ μεγάλο δῶμα. Ἐνας τραγουδιστὴς ἔπαιξε τὴ λύρα καὶ τραγουδοῦσε καὶ δυὸ νέοι χόρευαν στὴ μέση.

Ἐνας ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ παλατιοῦ εἶδε τὸ ἀμάξι καὶ τοὺς ξένους κι ἀμέσως ἔτρεξε καὶ ρώτησε τὸ Μενέλαο:

— Δυὸ ξένοι ἀπὸ μεγάλο γένος, καθὼς φαίνεται, ἦρ-

θαν μὲ ἀμάξι καὶ στέκονται στὴν ἐξώπορτα τοῦ παλατιοῦ. Νὰ ξεζέψω τ' ἄλογά τους ἢ νὰ τοὺς στείλω σ' ἄλλον νὰ τοὺς φιλοξενήσῃ;

Ὁ Μενέλαος ἀποκρίθηκε δυσαραεστημένος:

— Σὲ ἤξαιρα ἄνθρωπο γνωστικό, τώρα ὁμως μίλησες σὰν ἄμυαλο παιδί. Ξέχασες, πῶς φιλοξένησαν κι ἐμᾶς οἱ ἄνθρωποι, ὅταν ἤμαστε μακριὰ ἀπὸ τὴν πατρίδα μας; Πήγαινε γρήγορα νὰ ξεζέψῃς τ' ἄλογα κι ὁδήγησε τοὺς ξένους ἐδῶ στὸ τραπέζι.

Ὁ ὑπηρέτης ἔτρεξε ἀμέσως μὲ ἄλλους ὑπηρέτες, ἔλυσαν τὰ ἰδρωμένα ἄλογα, τὰ ἔδεσαν στοὺς στάβλους καὶ τοὺς ἔδωκαν νὰ φᾶνε σίκαλη ἀνακατεμένη μὲ κριθάρι.

11. Πῶς ὁ Μενέλαος καὶ ἡ Ἑλένη γνώρισαν τὸν Τηλέμαχο.

Ὁ Τηλέμαχος καὶ ὁ Πεισίστρατος ἐμπῆκαν στὸ πλούσιο παλάτι· οἱ ὑπηρέτες τοὺς ὠδήγησαν ἴσια στὸ λουτρό.

Ἐκεῖ λούστηκαν καὶ φόρεσαν ὠραῖα καὶ καθαρὰ φορέματα. Ὑστερα ἐπῆγαν στὸ μεγάλο δῶμα, πού τοὺς περιέμενε ὁ Μενέλαος.

Ὁ καλὸς βασιλιάς, μόλις τοὺς εἶδε, σηκώθηκε, τοὺς ἔσφιξε τὸ χέρι καὶ τοὺς εἶπε:

— Καλῶς ὠρίσατε, ξένοι μου. Καθῆστε στὸ τραπέζι.

Καὶ τοὺς πρόσφερε ὁ ἴδιος διαλεχτὰ κομμάτια κρέας ψημένο.

Ἐνῶ ἔτρωγαν, ὁ Τηλέμαχος σκύβει καὶ λέει κρυφὰ στὸ σύντροφό του:

— Γιά δές, Πεισίστρατε, τί πλούτη εἶναι ἐδῶ μέσα! Τί ἀσήμι καὶ τί μάλαμα!

Ὁ Μενέλαος ἄκουσε αὐτὰ τὰ λόγια κι ἀποκρίθηκε:
— Αὐτὰ τὰ πλούτη πού θαυμάζετε, παλικάρια, τὰ
ἔχω συναγμένα μὲ μεγάλα βάσανα καὶ φοβεροὺς κινδύ-
νους. Ὅχιτὼ χρόνια πλανήθηκα στὰ ξένα μέρη. Ἄλλὰ
τὰ πλούτη δὲ δίνουν πάντα τὴ χαρὰ. Καλύτερα νὰ εἶχα

— Καλὰ τὸ καταλάβατε κι οἱ δύο, παιδι τοῦ Ὀδυσσεά εἶναι.

τρεῖς φορὲς λιγώτερα καὶ νὰ ζοῦσαν ἐκεῖνοι, πού πέθαναν
στὴν Τροία. Πολλὲς φορὲς κάθομαι μονάχος μου καὶ
συλλογίζομαι ὄλους. Γιὰ ἓναν ὅμως ἀπ' αὐτοὺς νιώθω
ξεχωριστὴ λύπη, γιὰ τὸν Ὀδυσσεά, τὸν καλύτερο φίλο μου.
Χρόνια καὶ χρόνια λείπει καὶ κανένας δὲν ξαίρει, ἂν εἶναι
στὴ ζωὴ ἢ ἂν πέθανε. Πόσα δάκρυα θὰ χύνουν ὁ γερο-
Λαέρτης κι ἡ φρόνιμη Πηνελόπη καὶ τὸ παιδί του, ὁ
Τηλέμαχος, πού τὸν ἄφησε μωρὸ στὴν κούνια!

Ὁ Τηλέμαχος ἀκούγοντας τὰ λόγια αὐτὰ δὲ μπό-

ρεσε νὰ κρατήση τὰ δάκρυα. Μὰ γιὰ νὰ μὴν τὸν ἰδοῦν, σήκωσε μπρὸς στὰ μάτια του τὴν κόκκινη χλαμύδα του.

Ὁ Μενέλαος ὅμως τὸν εἶδε καὶ κατάλαβε πὼς ἦταν ὁ Τηλέμαχος. Συλλογιζόταν μάλιστα, ἂν ἔπρεπε νὰ τὸν ρωτήσῃ πρῶτα αὐτὸς γιὰ τὸν πατέρα του ἢ νὰ ἀφήσῃ τὸν Τηλέμαχο νὰ τοῦ πρωτομιλήσῃ.

Ἐκεῖ πού ἔκανε τὴ σκέψη αὐτή, νά κι ἔρχεται ἡ Ἑλένη μέσα. Ἦταν πεντάμορφη ὅπως πάντα, ἴδια ἢ Ἀρτέμιδα.

Χαιρέτησε τοὺς ξένους μὲ πολλὴ εὐγένεια καὶ κάθησε κοντὰ στὸν ἄντρα της.

Τὰ μάτια της καρφώθηκαν ἀπάνω στὸν Τηλέμαχο, καὶ τὸν ἐξέταξε μὲ προσοχὴ μεγάλη.

— Τὰ μάτια μου νὰ μὲ γελοῦν, Μενέλαε, ἢ εἶναι ἀλήθεια ὅ,τι θὰ πῶ; εἶπε ἡ Ἑλένη. Ὁ ἕνας ἀπ' τοὺς ξένους μας μοιάζει πολὺ τοῦ Ὀδυσσεά. Τοὺς ρώτησες, ἀπὸ ποῦ ἔρχονται καὶ πῶς τοὺς λένε;

— Κι ἐγὼ τὸ παρατήρησα αὐτό, Ἑλένη, ἀποκρίθηκε ὁ Μενέλαος. Ἡ λάμψη τῶν ματιῶν του, τὸ κεφάλι, τὰ μαλλιά, ἢ κορμοστασιά του, εἶναι ἀπαράλλαχτα σὰν τοῦ Ὀδυσσεά. Καὶ τώρα, πού μιλοῦσα γιὰ τὸ φίλο μας, ἔκλαψε, χωρὶς νὰ τὸν ἰδοῦν οἱ ἄλλοι. Μὰ ἀκόμη δὲν τὸν ρώτησα, ποιὸς εἶναι.

— Καλὰ τὸ καταλάβετε κι οἱ δυό, εἶπε ὁ Πεισίστρατος στὸ βασιλιά καὶ στὴν Ἑλένη. Παιδὶ ἀληθινὰ τοῦ Ὀδυσσεά εἶναι. Τὸν ἔστειλε ὁ πατέρας μου, ὁ βασιλιάς τῆς Πύλου, νὰ ἔρθῃ ὡς ἐδῶ, γιὰ νὰ τοῦ πῆς γιὰ τὸν πατέρα του, ὅ,τι γνωρίζεις.

— ὦ θεοί! εἶπε ὁ Μενέλαος, εἶναι λοιπὸν ἀλήθεια, πὼς ἦρθε στὸ παλάτι μου τοῦ Ὀδυσσεά τὸ παιδί; Τοῦ φίλου μου τοῦ ἀγαπημένου!..

Δὲ μπόρεσε νὰ πῆ ἄλλη λέξη ἀπὸ τὴν πολλὴ συγκίνηση. Τὰ μάτια του ἔτρεχαν βρῦση.

Ἔκλαιγε κι ἡ Ἑλένη κι ὁ Τηλέμαχος καὶ ὁ Πεισίστρατος.

Τότε εἶπε ὁ γιὸς τοῦ Νέστορα:

— Βασιλιά Μενέλαε, δὲν εἶναι ὄρα γιὰ δάκρυα.

— Ἔχεις δίκιο, ἀποκριθῆκε ὁ Μενέλαος. Μιλεῖς γνωστικά, σὰν παιδι τοῦ Νέστορα. Ἄς φᾶμε λοιπὸν τώρα, ἄς πιοῦμε κι ἄς διασκεδάσουμε.

12. Τί ἔμαθε ὁ Τηλέμαχος ἀπὸ τὸ Μενέλαο γιὰ τὸν πατέρα του.

Τὸ ἄλλο πρωὶ ὁ Μενέλαος ἐπῆρε ξεχωριστὰ τὸν Τηλέμαχο, κάθησε κοντά του καὶ τὸν ἐρώτησε, γιατί ἔκαμε αὐτὸ τὸ μεγάλο ταξίδι.

Ὁ Τηλέμαχος τοῦ διηγήθηκε, τί βάσανα τραβοῦσε στὴν Ἰθάκη ἀπὸ τοὺς μνηστήρες καὶ πῶς ἤρθε νὰ μάθῃ τίποτε γιὰ τὸν πατέρα του.

Ὁ Μενέλαος θύμωσε πολὺ γιὰ τὸ ἄπρεπο φέροισιμο τῶν μνηστήρων. Ὑστερα τοῦ διηγήθηκε κι αὐτός, τί εἶδε καὶ τί εἶχε ὑποφέρει τόσα χρόνια σὲ μακρινὰ ταξίδια, στοὺς ξένους τόπους.

— Γιὰ τὸν πατέρα σου ἔμαθα, πῶς μόνος καὶ ἔρημος, χωρὶς πλοῖο καὶ χωρὶς συντρόφους, βρισκεται σ' ἓνα μακρινὸ νησί. Καὶ τώρα, παιδί μου, τοῦ λέει στὸ τέλος, μεῖνε ἀκόμη λίγες μέρες στὸ παλάτι μου.

Ὁ Τηλέμαχος ἀποκριθῆκε :

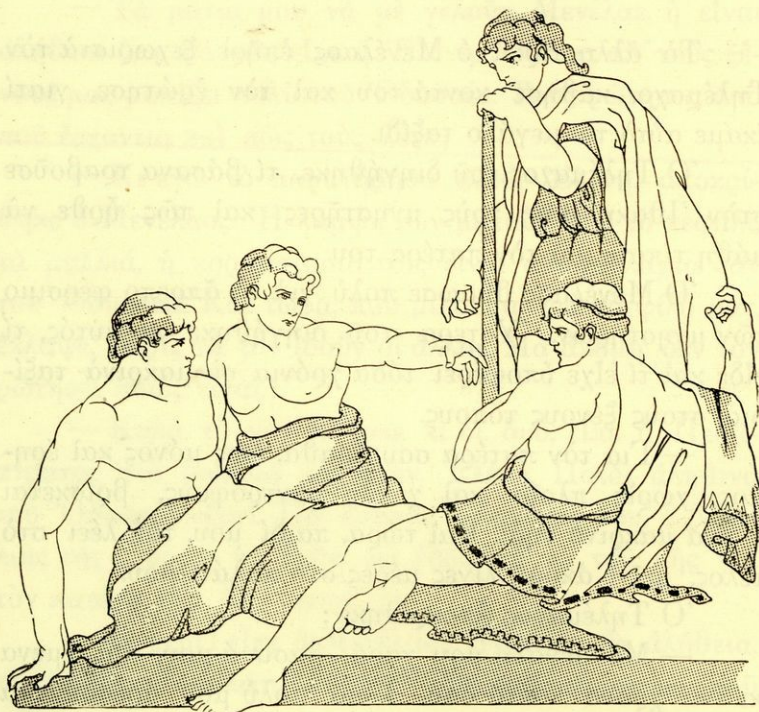
— Μὲ μεγάλη μου χαρά, βασιλιά μου, θὰ ἔμεινα κι ἓνα χρόνο κοντά σου. Τόσο πολὺ μοῦ ἀρέσουν τὰ φρόνιμα λόγια σου κι οἱ ἱστορίες πὺ μοῦ λές. Μὰ

ἔχω ἀφήσει συντρόφους στήν Πύλο μὲ τὸ πλοῖο καὶ μὲ περιμένουν.

13. Τί ἀποφασίζουν οἱ μνηστήρες γιὰ τὸν Τηλέμαχο.

Ἐνῶ ὁ Τηλέμαχος ἦταν στὴ Σπάρτη, οἱ μνηστήρες στὴν Ἰθάκη διασκέδαζαν στὴν πλακόστρωτη αὐλὴ τοῦ παλατιοῦ. Ἄλλοι ἔριχναν τὸ λιθάρι, ἄλλοι τὸ κοντάρι καὶ ἄλλοι παράβγαιναν στὸ πῆδημα.

Μονάχα δυὸ ἀπ' αὐτούς, ὁ Ἀντίνοος καὶ ὁ Εὐρύμαχος, κάθονταν σ' ἓνα πεζούλι καὶ μιλοῦσαν. Ἐξαφνα

—Δῶστε μου γρήγορο πλοῖο καὶ εἴκοσι παλικάρια νὰ τοῦ στήσω καρτέρι.

ἔρχεται κοντά τους ἐκεῖνος, πού εἶχε δώσει τὸ πλοῖο του στὸν Τηλέμαχο γιὰ νὰ πάη στὴν Πύλο, καὶ τοὺς ρωτᾷ :
— Μήπως ξαίρετε, πότε θὰ γυρίση ὁ Τηλέμαχος ἀπὸ τὴν Πύλο ; Ἔφυγε μὲ τὸ πλοῖο μου γιὰ λίγες μέρες. Κι ὁμως ἀκόμη δὲν ἐφάνηκε· καὶ τώρα τὸ χρειάζομαι.

Οἱ μνηστῆρες δὲν ἤξαιραν, πὼς ὁ Τηλέμαχος εἶχε πάει στὴν Πύλο. Νόμιζαν, πὼς ἦταν στὴν ἐξοχή, στὰ κτήματά του. Ὅταν ὁ Ἄντινοος καὶ ὁ Εὐρύμαχος ἔμαθαν, πὼς ὁ Τηλέμαχος δὲν ἦταν στὴν Ἰθάκη, φώναξαν καὶ τοὺς ἄλλους. Κι ὅλοι μαζὶ συλλογίζονταν, τί νὰ κάμουν.

Ὁ Ἄντινοος στάθηκε στὴ μέση καὶ εἶπε :

— Ὡς τώρα δὲ λογαριάζαμε τὸν Τηλέμαχο. Τὸν παίρναμε γιὰ παιδί. Μὰ δέτε ! Αὐτὸς ἀρμάτωσε πλοῖο κι ἐπῆγε ταξίδι μὲ διαλεχτὰ παλικάρια. Κακὴ ἀρχή. Θάχουμε συμφορὲς ἀπ' αὐτόν, ἂν μείνη ζωντανός. Δῶστε μου γρήγορο πλοῖο κι εἴκοσι παλικάρια νὰ τοῦ στήσω καρτέρι στὸ στενὸ τῆς Ἰθάκης καὶ τῆς Κεφαλληνίας.

14. Πὼς μαθαίνει ἡ Πηνελόπη τὸ ταξίδι καὶ τὸν κίνδυνο τοῦ Τηλεμάχου.

Αὐτὰ τὰ εἶπαν μυστικὰ μεταξύ τους. Τὰ πῆρε ὁμως τὸ αὐτὶ τοῦ Μέδοντα, τοῦ πιστοῦ ὑπηρέτη πού βρέθηκε ἐκεῖ κοντά· καὶ τρέχει κρυφὰ στὴ βασίλισσα καὶ τῆς λέει :

— Οἱ μνηστῆρες μελετοῦν νὰ σκοτώσουν τὸν Τηλέμαχο, ὅταν γυρίση ἀπὸ τὸ ταξίδι.

Τῆς Πηνελόπης τῆς κόπηκαν τὰ γόνατα, ὅταν ἄκουσε τὴν ξαφνικὴ εἶδηση, γιὰτὶ δὲν ἤξαιρε, πὼς ὁ Τηλέμαχος εἶχε ταξιδέψει μὲ πλοῖο. Δὲ μοροῦσε νὰ

μιλήση· κάθησε στὸ κατώφλι τῆς θύρας καὶ ἔκλαιγε ἀπαρηγόρητα. Ἄργά, ἀφοῦ μπόρεσε νὰ μιλήση, εἶπε: — Ἄχ, δυστυχία μου, τί ἔπαθα! Δὲ μούφταναν τὰ ἄλλα βάσανά μου, μὰ ἔπρεπε νὰ χάσω καὶ τὸ μονάκριβό μου παιδί; Γιατί δὲ μοῦ τὸ λέγατε, πὼς θὰ

— Ἡ θεὰ ἀγαπᾷ τὸ σπῖτι σας καὶ δὲ θ' ἀφήσῃ τὴ γενιὰ τοῦ Λαέρτη νὰ ξεκληρίσῃ.

φύγη, γιὰ νὰ τὸ ἐμποδίσω; Τί νὰ κάμω τώρα ἡ δυστυχισμένη; Ἄς τρέξῃ ἓνας πιστὸς ἄνθρωπος νὰ τὸ πῆ τοῦ γερο-Λαέρτη. Ἴσως αὐτὸς βρῆ τρόπο νὰ μοῦ γλυτώσῃ τὸ παιδί μου.

— Ἀγαπημένη κυρά, τῆς εἶπε τότε ἡ γριά Εὐρύκλεια, ἄφησέ με νὰ σοῦ πῶ ὅλη τὴν ἀλήθεια καὶ σὺ κάνε με ὅ,τι θέλεις. Ἐγὼ τὸ ἤξαιρα, πὼς θὰ φύγη ὁ Τηλέμαχος, κι ἐγὼ τοῦ ἐτοίμασα ὅλα, ὅσα χρειάζονταν γιὰ τὸ ταξίδι. Ἐκαμα ὅ,τι μποροῦσα νὰ τὸν ἐμποδίσω, μὰ δὲ μ' ἄκουσε. Μὲ ὤρκισε μάλιστα νὰ μὴ σοῦ

τὸ φανερώσω, πρὶν περάσουν δώδεκα μέρες. Γι' αὐτὸ δὲ σοῦ εἶπα τίποτε. Καὶ τώρα ἄκουσέ με: Νὰ πᾶς στὴν κάμαρά σου νὰ ντυθῆς καθαρὰ φορέματα κι ὕστερα νὰ παρακαλέσης μ' ὅλη τὴν καρδιά σου τὴ θεὰ Ἀθηνᾶ νὰ προστατέψῃ τὸν Τηλέμαχό μας. Ἡ θεὰ ἀγαπᾷ τὸ σπίτι σας καὶ δὲ θ' ἀφήσῃ τὴ γενιὰ τοῦ Λαέρτη νὰ ξεκληρίσῃ.

Ἡ Πηνελόπη ἄκουσε τὰ φρόνιμα λόγια τῆς Εὐρύκλειας. Κλείστηκε στὴν κάμαρά της, ντύθηκε ὀλοκάθαρα καὶ μὲ τὰ δάκρυα στὰ μάτια προσευχήθηκε καὶ εἶπε:

— Κόρη τοῦ Δία, πὺ κανεῖς δὲ σὲ νικᾷ, γλύτωσε τὸ παιδί μου.

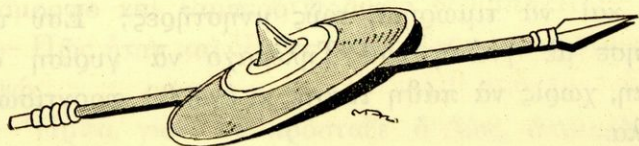
Ἡ θεὰ ἄκουσε τὴν προσευχὴ της καὶ σὲ λίγο τῆς ἔστειλε ὕπνο γλυκὸ κι ἓνα ζωντανὸ καὶ περιεργό ὄνειρο. Παρουσιάστηκε στὸν ὕπνο της ἡ ἀδερφή της καὶ τῆς εἶπε:

— Πηνελόπη, μὴ λυπᾶσαι πιά. Ἔχε θάρρος καὶ μὴ φοβᾶσαι γιὰ τὸ παιδί σου. Ἡ Ἀθηνᾶ μ' ἔστειλε νὰ σοῦ πῶ αὐτὰ τὰ λόγια, γιὰ νὰ μὴ λυπᾶσαι.

Ἡ Πηνελόπη ξύπνησε σὲ λίγο χαρούμενη γιὰ τὸ καλὸ ὄνειρο, πὺ εἶχε δεῖ.

Στὸ μεταξὺ ὁ Ἀντίνοος μὲ εἴκοσι διαλεχτοὺς ναῦτες μπῆκε σ' ἓνα πλοῖο καὶ ξεκίνησαν.

Ἀνάμεσα στὴν Ἰθάκη καὶ στὴν Κεφαλληνία εἶναι ἓνα μικρὸ ξερονήσι μὲ πολλοὺς βράχους καὶ μὲ δυὸ λιμανάκια. Ἐκεῖ ἔστησαν οἱ μνηστῆρες τὸ καρτέρι τους.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

15. Πῶς ὁ Δίας φροντίζει γιὰ νὰ γυρίσῃ ὁ Ὀδυσσεύς.

Οἱ θεοὶ ἦταν πάλι μαζωμένοι κοντὰ στὸ Δία. Στὴ μέση καθόταν ὁ Δίας, ποὺ ἔχει τὴ δύναμη ν' ἀστράφτῃ καὶ νὰ βροντᾷ. Κοντὰ του ἡ Ἀθηνᾶ τοῦ μιλοῦσε πάλι γιὰ τὸν Ὀδυσσεύα.

— Κανένας ἀπὸ σᾶς δὲ θυμᾶται τὸν κακόμοιρο τὸν Ὀδυσσεύα, ποὺ ἦταν ἀληθινὸς πατέρας στὸ λαό του. Μόνος κι ἔρημος στενάξει σ' ἓνα μακρινὸ νησί. Οὔτε συντρόφους ἔχει πιά, οὔτε πλοῖο νὰ γυρίσῃ στὴν πατρίδα του. Καὶ τώρα νά, ἄνθρωποι κακοὶ ζητοῦν νὰ σκοτώσουν τὸ παιδί του, ποὺ ἐπῆγε στὴν Πύλο καὶ στὴ Σπάρτη νὰ μάθῃ γιὰ τὸν πατέρα του.

— Τί λόγια εἶναι αὐτὰ ποὺ λές, κόρη μου; εἶπε ὁ Δίας. Δὲν εἶπαμε νὰ γυρίσῃ στὸν τόπο του ὁ Ὀδυσσεύς καὶ νὰ τιμωρήσῃ τοὺς μνηστῆρες; Ἐσὺ τώρα ὀδήγησε μὲ γνώση τὸν Τηλέμαχο νὰ γυρίσῃ στὴν Ἰθάκη, χωρὶς νὰ πάθῃ τίποτε, κι ἐγὼ θὰ φροντίσω γιὰ τ' ἄλλα.

Γυρίζει τότε καὶ λέει στὸν Ἑρμῆ:

— Ἑρμῆ, ποὺ σ' ἔχω μηνυτὴ σὲ ὅλα, πέτα γρήγορα

στὸ νησί τῆς Καλυψῶς καὶ πὲς τῆς, πῶς εἶναι θέλημα τῶν θεῶν ν' ἀφήσῃ τὸν Ὀδυσσεά νὰ γυρίσῃ στὴν πατρίδα του.

Ὁ Ἑρμῆς ἀμέσως φόρεσε τὰ ὀλόχρυσα πέδιλα, πῆρε στὰ χέρια του τὸ ραβδί του καὶ πετοῦσε ἀπάνω ἀπὸ τὴ στεριά καὶ τὴ θάλασσα, σὰ θαλασσινὸ πουλί. Σὲ λίγο εἶχε φτάσει στὸ μακρινὸ νησί τῆς Καλυψῶς, στὴν Ὠγυγία.

Ὅταν ἀπὸ τὴ γαλάζια θάλασσα πάτησε στὴν ἀκρογιαλιά, ἡ θεὰ ἦταν μέσα στὴ σπηλιά της. Καθόταν στὸν ἀργαλειό της καὶ ὕφαινε πανὶ μὲ ὀλόχρυση σαῖτα. Ἐκείνη τὴ στιγμή τραγουδοῦσε μὲ φωνὴ γλυκιά.

Τριγύρω στὴ σπηλιά ἦταν πολλὰ δέντρα φουντωμένα μὲ πράσινα φύλλα, λεῦκες ψηλές καὶ μοσκοβολημένα κυπαρίσσια. Ἀπάνω στὰ δέντρα εἶχαν τὶς φωλιές τους χίλια δυὸ πουλιὰ τῆς στεριάς καὶ θαλασσοπούλια, πὺ τούς ἀρέσει νὰ πετοῦν ἀπάνω ἀπὸ τὰ κύματα.

Ὁ Ἑρμῆς στάθηκε κι ἄκουγε τὸ γλυκὸ τραγούδι τῆς θεᾶς.

Ὑστερα ἐμπῆκε στὴ μεγάλη καὶ πλουσιοστολισμένη σπηλιά.

16. Ἑρμῆς καὶ Καλυψώ.

Ἡ Καλυψὼ ἀμέσως γνώρισε τὸν Ἑρμῆ. Τὸν δέχτηκε μὲ πολλὴ εὐγένεια καὶ τὸν ἔβαλε νὰ καθήσῃ σὲ πολὺ ὄμορφο καὶ λαμπερὸ θρόνο.

— Πῶς ἦταν καὶ ἦρθες στὸ νησί μου; ρώτησε ἡ Καλυψώ.

— Ἡρθα, γιατί μὲ πρόσταξε ὁ Δίας, ἀποκρίθηκε ὁ Ἑρμῆς. Ἐδῶ στὸ νησί σου βρίσκεται ἓνας ἄνθρωπος, ὁ πῶς δυστυχισμένος, ἀπὸ κείνους πὺ πολέμησαν

στην Τροία. Τώρα ὁ Δίας προστάζει νὰ τὸν ἀφήσης νὰ φύγη καὶ νὰ γυρίσῃ στὴν πατρίδα του.

Ἡ Καλυψὼ λυπήθηκε κατάκαρδα, ὅταν ἄκουσε τὰ λόγια τοῦ Ἑρμῆ, καὶ εἶπε:

— Ἐγὼ τὸν γλύτωσα, ὅταν ἔσφιγγε μὲ τὰ πόδια

— Ναί, ἄφησε τὸν Ὀδυσσεά νὰ γυρίσῃ στὸν τόπο του, εἶπε ὁ Ἑρμῆς.

του τὴν καρίνα, ὀλομόναχος μέσα στὸ πέλαγος· γιατί τὸ καράβι του τὸ εἶχε σκίσει ἓνα ἀστροπελέκι καὶ ὅλοι οἱ σύντροφοί του χάθηκαν. Ἐγὼ τὸν καλοδέχτηκα καὶ εἶχα σκοπὸ νὰ τὸν κάνω ἀθάνατο. Ἀφοῦ ὁμως τὸ προστάζει ὁ Δίας, ἄς πάῃ πάλι ὁ ἄμοιρος μέσα στὰ κύματα. Ἐγὼ θὰ τοῦ πῶ, πῶς νὰ φτιάσῃ γερὸς στὴν πατρίδα του.

— Ναί, ἄφησέ τον νὰ γυρίσῃ στὸν τόπο του.

Αὐτὰ εἶπε ὁ Ἑρμῆς καὶ ἔφυγε.

Ἡ Καλυψὼ ἔτρεξε ἀμέσως στ' ἀκρογιαλὶ καὶ κεῖ

βρῆκε τὸν Ὀδυσσεά καθισμένο ἀπάνω σ' ἓνα βράχο. Κοίταξε μὲ βουρκωμένα μάτια τὴ θάλασσα καὶ ἀναστέναξε.

— Μὴν κλαῖς πιά, ἄμοιρε. Ἦρθε τέλος πάντων ἡ ὥρα νὰ γυρίσης στὴν πατρίδα σου. Σήκω πήγαινε, κόψε μεγάλα δέντρα καὶ συνάρμοσέ τα νὰ γίνουν πλατιά σχεδιά, γιὰ νὰ σὲ φέρῃ στὴν τρικυμισμένη θάλασσα. Ψωμί, νερὸ καὶ κρασί θὰ βάλω ἐγὼ στὴ σχεδιά, γιὰ νὰ μὴν πεινάσης. Θὰ σοῦ δώσω φορέματα καὶ θὰ σοῦ στείλω πρῖμο ἄνεμο.

Ὁ Ὀδυσσεάς δὲν πίστεψε τὰ λόγια τῆς Καλυψῶς καὶ τῆς ἀποκρίθηκε :

— Κάτι ἄλλο ἔχεις στὸ νοῦ σου, θεά, καὶ ὄχι νὰ μὲ στείλῃς στὴν πατρίδα μου, ἀφοῦ μοῦ λὲς μὲ μιὰ σχεδιά νὰ τολμήσω ἓνα τόσο μακρινὸ ταξίδι. Μόνο ἂν μοῦ ὀρκιστῆς, πὼς δὲν ἔχεις στὸ νοῦ σου νὰ μοῦ κάμῃς κακό, τότε θὰ πιστέψω τὰ λόγια σου.

Ἡ Καλυψὼ εἶπε :

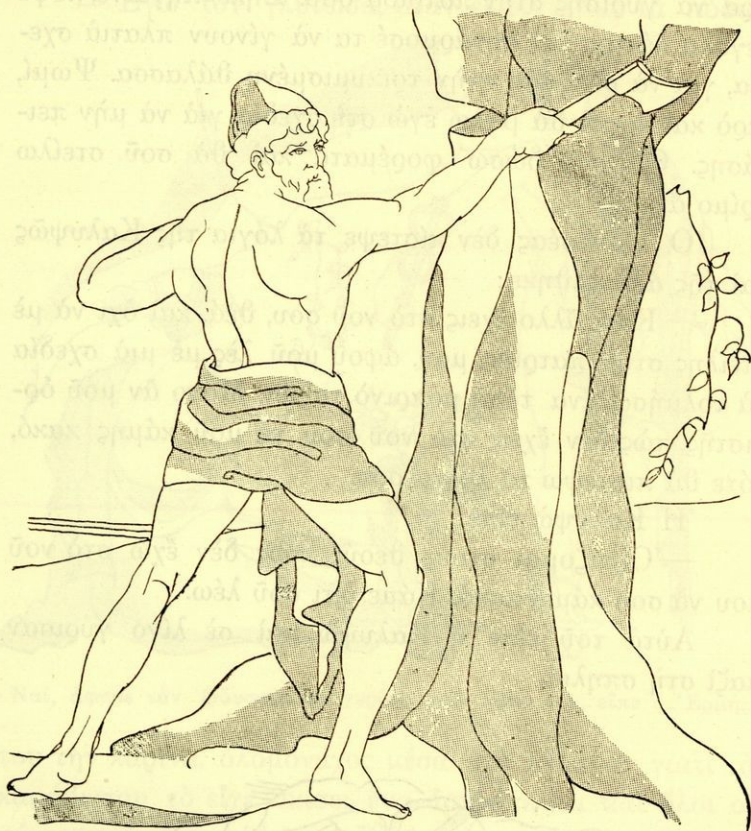
— Ὀρκίζομαι στοὺς θεοὺς, πὼς δὲν ἔχω στὸ νοῦ μου νὰ σοῦ κάμω κακό. Κάμε ὅ,τι σοῦ λέω.

Αὐτὰ τοῦ εἶπε ἡ Καλυψὼ καὶ σὲ λίγο γύρισαν μαζί στὴ σπηλιά.

17. Πώς ο Όδυσσέας κατασκευάζει τή σκεδιά του.

Τήν ἄλλη μέρα, μόλις ξημέρωσε, ὁ Όδυσσέας ἐπῆρε ἕνα μεγάλο τσεκούρι δίκοπο, ἕνα λαμπερὸ σκεπάρι κο-

Ὁ Όδυσσέας ἔκοβε τὰ δέντρα γιὰ νὰ ἐτοιμάσῃ τή σκεδιά του.

φτερὸ κι ἕνα χοντρὸ τρυπάνι. Ὑστερα ἐπῆγε σ' ἕνα μέρος τοῦ νησιοῦ, πολὺ κοντὰ στὴ θάλασσα, ὅπου ἦταν πολλὰ μεγάλα δέντρα, λεῦκες κι ἔλατα.

Ὁ Όδυσσέας ἀμέσως ἔπιασε τὴ δουλειὰ κι ἔκοβε τὰ δέντρα γρήγορα.

Εἴκοσι δέντρα ἔκοψε, ὕστερα τὰ πελέκησε, τὰ ἔξυσε μετέχνη, τὰ ἴσιασε μετὲ τῆ στάφνη, τὰ τρύπησε μετὲ τὸ τρυπάνι καὶ τὰ ἔνωσε μετὰ μεγάλα ξυλόκαρφα.

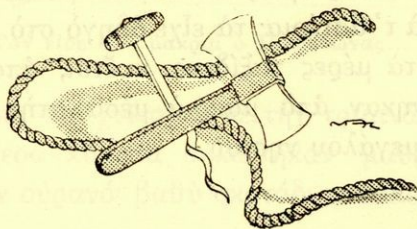
Ὑστερα ἔκαμε τὶς πλευρὲς τῆς σχεδίας καὶ τὶς ἔδεσε μετὰ στραβόξυλα καὶ κάρφωσε μακριὰ δοκάρια.

Ἔπειτα ἔκαμε τὸ κατάρτι, τὸ ἔστησε, ἔβαλε τὴν ἀντένα καὶ στὴν πρύμνη τὸ τιμόνι, νὰ κυβερνᾷ τὴ σχεδιά.

Καὶ γιὰ νὰ μὴ μπαίνουν τὰ κύματα μέσα στὴ σχεδιά, τὴν ἔφραξε ὀλόγυρα μετὰ κλαδιὰ ἀπὸ λυγαριές.

Ἡ Καλυψὼ τοῦ ἔφερε χοντρόπανο καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς μετὰ πολλὴν τέχνη ἔφτιασε πανιά. Ὑστερα πέρασε τὰ σκοινιά καὶ ἔρριξε μέσα στὴ σχεδιά καὶ λίγη σαβούρα, γιὰ νὰ μὴν τὴν ἀναποδογυρίζῃ εὐκόλα ὁ ἀέρας.

Ὁ Ὀδυσσεὺς ἔβαλε ἀπὸ κάτω φαλάγγια καὶ μετὰ ἓνα μεγάλο λοστὸ ἔσπρωξε τὴ σχεδιά καὶ τὴν ἔρριξε στὴ θάλασσα.

18. Πῶς ὁ Ὀδυσσεύς φεύγει ἀπὸ τὸ νησί.

Πέρασαν τέσσερις ἡμέρες καὶ τὴν πέμπτη ἦταν ὄλα ἔτοιμα. Ἡ θεὰ εἶχε βάλει μέσα στὴ σχεδιά διάφορα φαγητά, ἕνα ἀσὶ γεμάτο μαῦρο κρασί κι ἕνα ἄλλο μεγαλύτερο μὲ νερό.

Ὁ Ὀδυσσεύς λούστηκε, φόρεσε τὰ ὄμορφα φορέματα, πὺ τοῦ ἔδωσε ἡ Καλυψώ, τὴν ἀποχαιρέτισε καὶ γεμάτος χαρὰ πήδησε στὴ σχεδιά. Ἄπλωσε τὰ πανιά καὶ κάθησε στὸ τιμόνι.

Τὰ πανιά φούσκωσαν καὶ ἡ σχεδιά ἔτρεχε γρήγορα κι ἔσκιζε τὰ κύματα.

Ὁ Ὀδυσσεύς μὲ πολλὴν τέχνη κυβερνοῦσε τὴ σχεδιά. Σὲ λίγο βασιλεψε ὁ ἥλιος.

Σιγὰ σιγὰ σκοτείνιασε. Ψηλὰ τ' ἀστέρια μὲ τὸ γλυκό τους φῶς πρόβαλαν στὸν οὐρανό.

Ὁ Ὀδυσσεύς ὅμως δὲν ἔκλεινε μάτι. Κάθε στιγμή κοίταζε ψηλὰ τ' ἀστέρια· τὰ εἶχε ὀδηγὸ στὸ ταξίδι του.

Δεκαεφτὰ μέρες ταξίδευε κι ἔτσι, ἀπάνω στὶς δεκαοχτώ, φάνηκαν ἀπὸ μακριὰ μέσα στὴν καταχνιά τὰ βουνὰ ἑνὸς μεγάλου νησιοῦ.

19. Πῶς ὁ Ποσειδῶνας τιμωρεῖ τὸν Ὀδυσσεύα.

Ὁ Ὀδυσσεύς χάρηκε πολὺ, μόλις ξεχώρισε ἀπὸ μακριὰ τὴ στεριά· μὰ ἡ χαρὰ του δὲ βάσταξε πολὺ.

Τὴ στιγμή ἐκείνη τὸν εἶδε ἀπὸ μακριὰ ὁ Ποσειδῶνας, ὁ θεὸς τῆς θάλασσας, γυρίζοντας ἀπ' τὸ ταξίδι του.

Κούνησε τὸ κεφάλι του καὶ εἶπε μὲ θυμό:

— Τί εἶναι αὐτό; Οἱ θεοὶ ἄλλαξαν, βλέπω, γνώμη γιὰ τὸν Ὀδυσσεά, ἐνῶ ἐγὼ ἔλειπα ἀπὸ τὸν Ὀλυμπο. Καὶ νὰ σὲ λίγο φτάνει στὸ νησί τῶν Φαιάκων· αὐτοῦ εἶναι γραφτό του νὰ τελειώσουν τὰ βάσανά του. Μὰ εἶναι στὸ χέρι μου νὰ τὸν παιδέψω ἀκόμη.

Τὸν εἶδε ἀπὸ μακριὰ ὁ Ποσειδῶνας...

Αὐτὰ εἶπε καὶ χτύπησε μὲ τὴν τριαινὰ του τὴ θάλασσα. Τρομερὰ κύματα σηκώθηκαν· μαῦρα σύννεφα σκέπασαν τὸν οὐρανό· βαθὺ σκοτάδι σκέπασε στεριά καὶ θάλασσα.

Ὅλοι οἱ ἄνεμοι ὤρμησαν στὴ θάλασσα.

Κόπηκαν τὰ γόνατα τοῦ Ὀδυσσεά καὶ βαριά στενάζοντας εἶπε μέσα του :

— Ἀλίμονο σὲ μένα τὸν κακότυχο! Πόσα βάσανα ἔχω ἀκόμη νὰ ὑποφέρω! Τί μαῦρα σύννεφα εἶναι αὐτά, τί ἄγρια κύματα! Τρισευτυχισμένοι οἱ Ἕλληνες, πὺν σκοτώθηκαν στὴν Τροία. Μακάρι νὰ πέθαινα κι ἐγὼ τότε πολεμώντας. Οἱ Ἀχαιοὶ θὰ μ' ἔθαβαν μὲ τιμὲς με-

γάλες και θά ἤμουν δοξασμένος. Μὰ ἡ μοῖρα θέλησε νὰ βροῶ κακὸ θάνατο!

20. Ἡ τρικυμία.

Ἐνῶ ἔλεγε αὐτὰ μέσα του, ἓνα πολὺ μεγάλο κύμα τὸν ἄρπαξε καὶ τὸν τίναξε μακριὰ μέσα στὴν ἀγριεμένη θάλασσα. Τὸ τιμόνι εἶχε ξεφύγει πιά ἀπὸ τὰ χέρια του. Ἡ σχεδιά ἔμεινε μονάχη κι ἀκυβέρνητη. Τὰ κύματα τὴ δέρνουν ἀλύπητα καὶ τὴ φέρνουν πότε ἐδῶ καὶ πότε κεῖ σὰν τσόφλι ἀπὸ καρύδι.

Ὁ ἀέρας ὅσο πάει κι ἀγριεύει. Σὲ μιὰ στιγμή θαρροεῖς, πὼς ἐνώθησαν ὅλοιοί ἄνεμοι καὶ μανιωμένοι τῆς ἀρπάζουν τὰ πανιά, τῆς σπάζουν τὸ κατάρι καὶ τὴν ἀντένα καὶ τὴν ἀναποδογυρίζουν.

Ἀρκετὴ ὥρα ἔμεινε ὁ Ὀδυσσεὺς κάτω ἀπὸ τὸ νερό. Δὲ μποροῦσε νὰ βγῆ ἀπάνω νὰ πάρῃ τὴν ἀναπνοή του. Τὸν ἐβάραιναν καὶ τὰ φορέματα, πού τοῦ εἶχε δώσει ἡ Καλυψώ.

Τέλος βάζει τὰ δυνατά του κι ἀνεβαίνει. Φτύνει ἀδιάκοπα ἀπὸ τὸ στόμα του τὸ ἄρμυρὸ νερὸ τῆς θάλασσας κι ὁ ἀφρὸς τρέχει ποτάμι ἀπὸ τὸ κεφάλι του.

Ἄλλὰ μέσα στὴν παραζάλη του δὲν ξέχασε τὴ σχεδιά του. Ὁρμησε στὰ κύματα, πιάνεται, ἀνεβαίνει καὶ κάθεται στὴ μέση.

Τ' ἀγριεμένα κύματα τὸν πετοῦσαν ἐδῶ καὶ κεῖ, ὅπως ὁ δυνατὸς βοριάς τὸ φθινόπωρο σκορπίζει τὰ ξερὰ φύλλα στὸν κάμπο.

Ἐνῶ ἔτσι βασανιζόταν ὁ Ὀδυσσεὺς, ἔλεγε μὲ τὸ νοῦ του:

— Ἄλιμονο! Τί νὰ κάμω; Νὰ μείνω στὴ σχεδιά ἢ

νά πέσω στή θάλασσα; Νά τί μοῦ φαίνεται καλύτερο νά κάμω. Ὅσο εἶναι ἐνωμένα τὰ ξύλα τῆς σχεδίας, θά μείνω ἀπάνω καί θά ὑποφέρω σάν ἄντρας, ὅ,τι μοῦ μέλλεται νά πάθω. Ὅταν ὁμως τῆ σκορπίσουν τὰ κύματα, τότε θά κολυμπήσω θέλοντας καί μὴ θέλοντας.

Ἐνῶ ἔλεγε αὐτά, ἓνα κῆμα μεγάλο καί φοβερό ἔρχεται μὲ ὄρμη καταπάνω του.

Ἡ σχεδία γίνεται κομμάτια καί τὰ μακριὰ ξύλα τῆς σκορπίζονται στή θάλασσα.

Ὁ Ὀδυσσεύς ἀρπάζει ἓνα ξύλο, τὸ καβαλικεύει ὅπως ὁ καβαλάρης τὸ ἄλογο, πετᾷ τὰ ροῦχα του στή θάλασσα, πέφτει μπρούμυτα στή θάλασσα καί τεντώνει τὰ χέρια του καί κολυμπᾷ.

21. Ὁ Ὀδυσσεύς ὥσπου νά βγῆ στή στεριά.

Σὲ λίγο ὅλοι οἱ ἄνεμοι ἠσύχασαν καί μόνο ὁ βοριάς φυσοῦσε κι ἔσπρωχνε τὸν Ὀδυσσεύα στὸ νησὶ τῶν Φαιάκων.

Δυὸ μέρες καί δυὸ νύχτες θαλασσοδερνόταν στὸ πέλαγος ὁ Ὀδυσσεύς καί πάλευε μὲ τὸ χάρο. Τὴν τρίτη μέρα ὁμως ἔπεσε ὁ ἀέρας καί σὲ λίγο ὁ Ὀδυσσεύς σηκώνοντας τὸ κεφάλι του εἶδε, πὼς ἦταν κοντὰ στή στεριά. Τώρα κολυμποῦσε μὲ ὅλη τὴ δύναμή του, γιὰ νά πατήσῃ τὸ πόδι του σὲ γῆ.

Ὅταν ὁμως πλησίασε τόσο, ὅσο φτάνει ἀνθρώπου φωνή, ἄκουσε τὴ θάλασσα νά χτυπᾷ στοὺς βράχους καί τὰ κύματα νά μουγκρίζουν φοβερά. Ἡ ἀκρογιαλιὰ ἦταν ὅλο βράχοι καί τὰ κύματα ἔσπαζαν ἀπάνω τους μὲ φριχτὸ κρότο καί τοὺς σκέπαζαν μὲ ἀφρούς. Τίποτ' ἄλλο

δὲ φαινόταν, οὔτε λιμάνι, οὔτε μέρος γι' ἄραγμα, παρὰ μόνο πέτρες σκιστῆς καὶ βράχοι μυτεροὶ καὶ κοφτεροί.

— Ἀλίμονο σὲ μένα! εἶπε τότε ὁ Ὀδυσσεύς μὲ παράπονο. Τοῦ κάκου πέρασα τόση θάλασσα γιὰ νὰ γλυτώσω. Τώρα πιά πάει κάθε ἐλπίδα! Εἶμαι χαμένος, ὅτι καὶ ἂν κάμω. Ἄν πάω κοντὰ στὴ στεριά, θὰ μ' ἀρπάξουν τὰ τρομερὰ κύματα καὶ θὰ μὲ τινάξουν ἀπάνω στοὺς κοφτεροὺς βράχους. Ἄν πάλι κολυμπῶ στ' ἀνοιχτά, ὥσπου νὰ βρῶ χαμηλὸ ἀκρογιάλι, γιὰ νὰ βγῶ στὴ στεριά, φοβοῦμαι, μήπως μὲ ξαναρπάξῃ ἢ τρικυμισμένη θάλασσα καὶ μὲ σύρῃ στὸ πέλαγος ἢ μὴ μὲ φάῃ κανένα ἀγριόψαρο.

Ἐκεῖ πού συλλογιζόταν αὐτά, νὰ κι ἓνα δυνατὸ κῦμα τὸν παίρνει καὶ τὸν ρίχνει ἀπάνω σ' ἓνα βράχο. Θὰ γδερνόταν ὅλο του τὸ κορμί καὶ θὰ ἔσπαζαν τὰ κόκκαλά του. Μὰ ἄρπαξε μὲ τὰ δύο του χέρια τὸ βράχο καὶ βογκώντας βασιτόταν κολλημένος, ὥσπου τὸ κῦμα πέρασε. Στὴν ἐπιστροφή του ὅμως τὸ κῦμα τὸν ξαναρπάζει καὶ τὸν τινάζει μακριὰ στὴν ἀφρισμένη θάλασσα.

Τὸν ἐσκέπασε τὸ φοβερὸ κῦμα, μὰ ὁ Ὀδυσσεύς δὲ χάνει τὸ θάρρος του· βγαίνει ἀπάνω καὶ ἀπὸ κεῖ βλέπει ἓνα ἀκρογιάλι χωρὶς βράχους.

Σ' αὐτὸ τὸ μέρος προχωρεῖ κολυμπώντας.

Ἐκεῖ εἶναι τὸ στόμα ἑνὸς ποταμοῦ κι ἐκεῖ βλέπει τὴ σωτηρία του. Κι ὁ νοῦς του ἀμέσως τρέχει στὸ θεὸ τοῦ ποταμοῦ. Καὶ τὸν παρακαλεῖ μ' ὅλη τὴ δύναμη τῆς ψυχῆς του νὰ λιγοστέψῃ τὴν ὄρμῃ τοῦ ποταμοῦ καὶ νὰ τὸν σπλαχνιστῇ.

Καὶ ἡ προσευχὴ του δὲν ἐπῆγε στὰ χαμένα.

Σὲ λίγο φτάνει στὴν ἀκρογιαλιά.

Σέρνεται ἔξω στὴν ἀμμουδιά· οὔτε τὰ χέρια του οὔτε τὰ πόδια του μπορεῖ πιά νὰ κουνήσῃ. Τὸ κορμί του, πού τόσες μέρες θαλασσοδερνόταν, ἦταν πρησμένο.

Κι ἀπ' τὴ μεγάλη κούραση ξαπλώθηκε βαριά χωρὶς μι-
λιὰ καὶ λιποθύμησε.

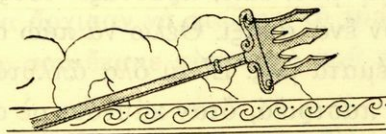
22. Ποῦ κοιμήθηκε ὁ Ὀδυσσεάς, ἅμα βρῆκε στὴ στεριά.

Ἄλλὰ σὲ λίγο ὁ Ὀδυσσεάς ἀνάσανε, ἦρθε στὸν
ἑαυτό του, σηκώθηκε, ἔφυγε ἀπὸ τὸ ποτάμι, ἐπῆγε κι
ἔπεσε κάτω ἀπὸ ἓνα σκῖνο καὶ φίλησε τὴ γῆ. Ἔπειτα
εἶπε μὲ τὸ νοῦ του:

— Ποῦ νὰ πάω τώρα; Ἄν περάσω ἐδῶ στὸ πο-
τάμι τὴν ἄγρια νυχτιά, χωρὶς ἄλλο θὰ παγώσω ἀπὸ τὸ
κρύο, ἔτσι ἀδυνατισμένος πού εἶμαι. Ἄν πάλι ἀνεβῶ ψη-
λότερα καὶ πάω στὸν πυκνόδεντρο λόγγο, μπορεῖ νὰ μὲ
κατασπαράξουν τὰ θηρία ἐκεῖ, πὺν θὰ κοιμοῦμαι βαθιά,
μπορεῖ ὅμως καὶ νὰ μὴν πάθω καὶ τίποτε.

Αὐτὸ τὸ δεύτερο τὸ βρῆκε λιγώτερο ἐπικίνδυνο.
Κίνησε πρὸς τὸ δάσος. Ἐκεῖ μιὰ ἐλιά καὶ μιὰ ἀγριελιά
εἶχαν περιπλεγμένα τὰ κλαδιά τους· οὔτε τὸ φύσημα τῶν
ἀνέμων ἔφτανε ὡς ἐκεῖ οὔτε οἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου.

Ἐκεῖ μέσα σύρθηκε ὁ Ὀδυσσεάς. Στὸ χῶμα ἦταν
ἀπὸ καιρὸ στρωμένα πολὺ ξερὰ φύλλα. Στὴ μέση τοῦ
σωροῦ πλάγιασε, σκεπάστηκε μὲ πολλὰ φύλλα, ἔκλεισε τὰ
βλέφαρά του καὶ ἀποκοιμήθηκε βαθιά.

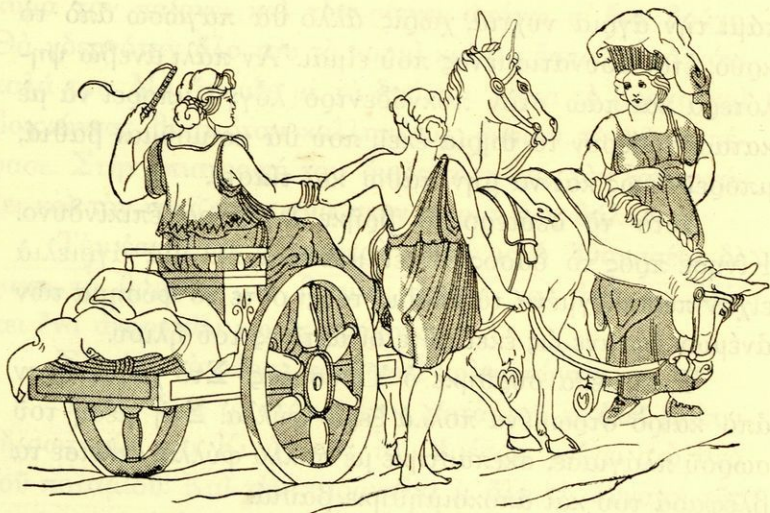

23. Ἡ Ναυσικᾶ πηγαίνει στο ποτάμι.

Στὸ παλάτι τοῦ βασιλιᾶ τῶν Φαιάκων ἡ Ναυσικᾶ, ἡ ὄμορφη βασιλοπούλα, ἡ κόρη τοῦ Ἄλκινόου, ξύπνησε πρῶι πρῶι καὶ πῆγε νὰ εὔρη τὸν πατέρα της καὶ τὴ μητέρα της.

Ἡ μητέρα της ἔμενε στὴν κάμαρά της μὲ τὶς ὑπηρετρίες κι ἔκλωθε μαλλὶ κόκκινο.

Τὸν πατέρα της τὸν ἀπάντησε στὴν πόρτα, ἔτοιμο νὰ βγῆ ἔξω. Εἶχε συμβούλιο μὲ τοὺς ἄρχοντες τῶν Φαιάκων.

Καὶ χτυπᾶ τὰ μουλάρια μὲ τὸ καμτσίκι.

— Πατέρα μου, εἶπε, πρόσταξε τοὺς δούλους νὰ μοῦ ἐτοιμάσουν ἓνα ἀμάξι. Θέλω νὰ πάω στο ποτάμι νὰ πλύνω τὰ φορέματά μας. Εἶναι ὅλα ἄπλυτα καὶ σὺ πρέπει νὰ φορῆς παστρικά, ὅταν κάθῃσαι σὲ συμβούλια μὲ τοὺς πιδὲ ἐπίσημους ἄρχοντες. Καὶ γιὰ τῶν ἀδερφῶν

μου τὰ ροῦχά πρέπει νὰ φροντίσω. Ποιὰ ἄλλη ἀπό-
μένα πρέπει νὰ ἔχη αὐτὴ τὴν ἔγνοια;

Ὁ Ἀλκίνοος χάρηκε πολὺ, σὰν ἄκουσε τὰ φρόνιμα
λόγια τοῦ κοριτσιοῦ του. Ἀμέσως προστάζει τοὺς δού-
λους νὰ ζέψουν ἓνα ὠραῖο ἀμάξι· καὶ ἡ ὄμορφη βασιλο-
πούλα εἶπε κι ἔβαλαν μέσα ὅλα τ' ἅπλατα φορέματα.

Ἡ βασίλισσα, ἡ μητέρα τῆς Ναυσικᾶς, ἔβαλε στὸ
ἀμάξι ἓνα καλάθι μὲ φαγητὰ κι ἓνα μικρὸ ἀσκι μὲ γλυκὸ
κόκκινο κρασί.

Ἡ Ναυσικᾶ ἀνεβαίνει στὸ ἀμάξι, παίρνει στὰ χέ-
ρια της τὰ χαλινάρια καὶ χτυπᾷ τὰ μουλάρια μὲ τὸ κα-
μισίκι.

Τὰ μουλάρια ἄρχισαν ἀμέσως νὰ τρέχουν καὶ τὸ
ἀμάξι σὲ λίγο βγῆκε ἔξω ἀπὸ τὴ χώρα. Ἀπὸ πίσω μὲ
τὰ πόδια ἀκολουθοῦσαν οἱ ὑπηρέτριες.

24. Ἡ Ναυσικᾶ στὸ ποτάμι. Πῶς ξύπνησε ὁ Ὀδυσσεύς.

Ὅταν τὸ ἀμάξι ἔφτασε στὸ ποτάμι, τὰ κορίτσια ξέ-
ζεψαν τὰ μουλάρια καὶ τ' ἄφησαν ἐλεύθερα, γιὰ νὰ βο-
σκήσουν. Ὑστερα κουβάλησαν τὰ φορέματα στὸ μέρος,
πὺ ἦταν οἱ γοῦρνες γεμάτες νερό. Κι ἀφοῦ τὰ ἔπλυναν,
τ' ἅπλωσαν ἀπάνω στὰ καθαρὰ χαλίκια νὰ στεγνώσουν.

Στὸ μεταξὺ τὰ κορίτσια λούστηκαν στ' ὀλοκάθαρο
νερὸ καὶ κάθησαν στὴν ὄχθη τοῦ ποταμοῦ νὰ φᾶνε.

Ὑστερα ἄρχισαν νὰ παίζουσαν τὸ τόπι.

Πρώτη, πὺ ἔκαμε τὴν ἀρχὴ τοῦ παιγνιδιοῦ, ἦταν
ἡ Ναυσικᾶ.

Αὐτὴ ξεχώριζε ἀνάμεσα στὶς ἄλλες, ὅπως ἡ Ἀρτέ-

μιδα, ἡ κόρη τοῦ Δία, ἀνάμεσα στίς νύφες, πού τή συντρόφευαν.

Τὰ κορίτσια ὕστερα ἀπὸ τὸ παιγνίδι μάζεψαν τὰ φορέματα, τὰ δίπλωσαν κι ἔξεψαν τὰ μουλάρια, γιατί ἦταν καιρὸς πιά νὰ γυρίσουν στὸ παλάτι.

Τὰ κορίτσια ἔπλεναν τὰ ρούχα στὸ ποτάμι.

Ἡ Ναυσικᾶ ὁμως εἶχε ὄρεξη νὰ παίξῃ ἀκόμη λίγο. Ἐπῆρε τὸ τόπι καὶ τὸ ἔριξε μὲ δύναμη σ' ἓνα ἀπὸ τὰ κορίτσια. Μὰ τὸ τόπι ἀστόχησε κι ἔπεσε στὸ ποτάμι.

Τὰ κορίτσια τότε φώναξαν δυνατά· κι ἀπ' τὶς φωνὲς αὐτὲς ξύπνησε ὁ Ὀδυσσεύς. Ἐτριψε τὰ μάτια του μὲ τὰ χέρια του καὶ εἶπε:

— Ἄχ! σὲ ποιὸν τόπο βρίσκομαι πάλι; Τί ἄνθρωποι νὰ κατοικοῦν ἐδῶ; Ἀγαποῦν τάχα τοὺς ξένους καὶ εἶναι θεοφοβούμενοι ἢ εἶναι ἄγριοι καὶ ἄδικοι; Μοῦ φάνηκε, σὰ ν' ἄκουσα φωνὲς κοριτσιῶν. Ἴσως φώναξε

25. Ὁ Ὀδυσσεύς παρακαλεῖ τὴ Ναυσικᾶ
νὰ τὸν βοηθήσῃ.

Τὰ κορίτσια, μόλις τὸν ἀντίκρυσαν ἔξαφνα ἔτσι γυνό, σκεπασμένο μὲ τὰ φύλλα, τρόμαξαν καὶ σκόρπισαν ἔδῳ καὶ κεῖ στοὺς βράχους τῆς ἀκρογιαλιᾶς. Μονάχα ἡ Ναυσικᾶ δὲ φοβήθηκε κι ἔμεινε στὴ θέση της.

Ὁ Ὀδυσσεύς, μόλις τὴν εἶδε, στάθηκε καὶ τῆς εἶπε:

— Στὰ πόδια σου πέφτω, ἀρχόντισσα, εἴτε θεὰ εἶσαι εἴτε ἄνθρωπος. Ἄν εἶσαι θεὰ, θὰ εἶσαι βέβαια ἢ Ἄρτέμιδα, γιατί τῆς μοιάζεις στὸ πρόσωπο, στὴν κορμοστασιά, στὴν ὁμορφιὰ καὶ στὶς ἄλλες χάρες. Ἄν εἶσαι ὅμως ἄνθρωπος, τρισευτυχισμένος ὁ πατέρας σου καὶ ἡ μάνα, πὺ σὲ γέννησε, τρισευτυχισμένα καὶ τ' ἀδέρφια σου. Φαντάζομαι τὴ χαρὰ τους, ὅταν βλέπουν τέτοια κοπέλλα νὰ σέρνῃ τὸ χορό. Ἄπὸ τότε πὺ γεννήθηκα ὡς τώρα ἀκόμη δὲν εἶδα τέτοια ὁμορφιὰ καὶ θαμπώνουν τὰ μάτια μου, ἅμα σὲ κοιτάζω. Σὲ θαυμάζω καὶ φοβοῦμαι νὰ ἔρθω κοντά σου καὶ νὰ πέσω στὰ πόδια σου, ἂν καὶ βρίσκομαι σὲ μεγάλη δυστυχία. Εἴκοσι μέρες εἶναι, πὺ ἔφυγα ἀπὸ ἓνα πολὺ μακρινὸ νησί, κι ἀδιάκοπα βασανίζομαι στὴν τρικυμία. Καὶ τώρα ἡ μοῖρα μ' ἔρριξε ἔδῳ, γιὰ νὰ ὑποφέρω ἀκόμη, γιατί δὲν ἔχουν τελειώσει τὰ βάσανά μου. Ἄλλά, ἀρχόντισσά μου, λυπήσου με, γιατί πρώτη ἐσένα ἀπάντησα ἐμπρός μου ὕστερα ἀπὸ τόσες δυστυχίες. Ἄπὸ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, πὺ κατοικοῦν σ' αὐτὸν τὸν τόπο, κανένα δὲ γνωρίζω. Δῶσε μου, παρακαλῶ, ἂν ἔχῃς, κανένα φόρεμα νὰ σκεπαστῶ καὶ δεῖξέ μου τὴν πόλη. Ἄμποτε οἱ θεοὶ νὰ σοῦ χαρίσουν, ὅσα ἐπιθυμεῖ ἡ καρδιά σου.

26. Ἡ Ναυσικᾶ βοηθεῖ τὸν Ὀδυσσεά.

Σ' αὐτὰ τὰ λόγια τοῦ Ὀδυσσεά ἀποκρίθηκε ἡ Ναυσικᾶ:

— Ἐένε, δὲ μοῦ φαίνεσαι ἄνθρωπος ἄμναλος κι ἀπὸ ταπεινὴ γενιά. Ἄν σήμερα ὑποφέρεις πολὺ, παρηγορήσου. Ὁ Δίας μοιράζει τὶς εὐτυχίες καὶ τὶς συμφορὲς στοὺς ἀνθρώπους, καὶ στοὺς καλοὺς καὶ στοὺς κακοὺς, ὅπως αὐτὸς θέλει. Καὶ σὲ σένα ἔδωσε αὐτὰ τὰ βάσανα καὶ πρέπει νὰ τὰ ὑποφέρης. Τώρα πού ἦρθες στὸ νησί μας, μὴ στενοχωριέσαι, τίποτε δὲ θὰ σοῦ λείψῃ. Θὰ σοῦ δώσω φορέματα καὶ θὰ σοῦ δεῖξω τὴν πόλῃ. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς τῆς χώρας λέγονται Φαίαιες κι ἐγὼ εἶμαι θυγατέρα τοῦ Ἀλκινόου, τοῦ βασιλιᾶ τους, καὶ τῆς Ἀρήτης, τῆς βασίλισσας.

Ἐπειτα ἡ Ναυσικᾶ φώναξε στ' ἄλλα κορίτσια:

— Ἐλάτε ἐδῶ, τοὺς εἶπε, τί φοβηθήκατε; Ἕνας δυστυχισμένος ἦρθε στὸ νησί μας καὶ πρέπει νὰ τὸν περιποιηθοῦμε. Τοὺς ξένους καὶ τοὺς φτωχοὺς τοὺς στέλνει ὁ Δίας. Δεῖξετε τοῦ ξένου μιὰ γωνιὰ τοῦ ποταμοῦ νὰ πᾶν νὰ λουστῇ, δώστε του ροῦχα νὰ ντυθῇ κι ἀπὸ τὰ φαγητὰ μας, ὅτι ἔμεινε, νὰ φάῃ καὶ νὰ πιῇ.

Οἱ ὑπηρέτριες τοῦ ἔδειξαν ἓνα ἀπάνεμο μέρος κι ἐκεῖ κοντὰ ἔβαλαν τὰ φορέματα.

Σὲ λίγο ὁ Ὀδυσσεάς λούστηκε καλά, ἔβγαλε ἀπὸ πάνω του ὅλη τὴν ἄρμη τῆς θάλασσας καὶ φόρεσε τὰ φορέματα, πού τοῦ ἔστειλε ἡ Ναυσικᾶ. Τότε φάνηκε πιὸ ψηλὸς καὶ πιὸ ὁμορφος ἀπὸ πρῶτα.

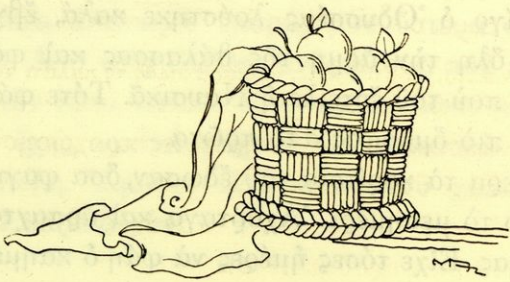
Ἦστερα τὰ κορίτσια τοῦ ἔδωσαν, ὅσα φαγητὰ εἶχαν μείνει ἀπὸ τὸ μεσημέρι. Ἀχόρταγα καὶ ἀρπαχτὰ ἔτρωγε ὁ Ὀδυσσεάς. Εἶχε τόσες ἡμέρες νὰ φάῃ ὁ καημένος!

27. Τί λέει ἡ Ναυσικᾶ στὸν Ὀδυσσεά.

Ἡ Ναυσικᾶ εἶπε νὰ βάλουν τὰ ροῦχα στὸ ἀμάξι καὶ νὰ ζέψουν τὰ μουλάρια. Τότε ἀνέβηκε στὸ ἀμάξι κι εἶπε στὸν Ὀδυσσεά:

— Πάρε ἀπὸ πίσω καὶ σὺ τὸ ἀμάξι. Θὰ πᾶμε στὴν πόλη, στὸ παλάτι τοῦ πατέρα μου. Ἐκεῖ θὰ γνωρίσης ὄλους τοὺς πρώτους τοῦ τόπου. Εἶσαι ἄνθρωπος γνωστικός καὶ πρόσεξε καλὰ σ' αὐτά, πού θὰ σοῦ πῶ. Ὅσο εἴμαστε μακριὰ ἀπὸ τὴν πόλη καὶ περνοῦμε χωράφια, δὲν πειράζει, ἀκολουθῶντα γρήγορα μαζὶ μὲ τὰ κορίτσια τὸ ἀμάξι. Στὸ δρόμο θ' ἀπαντήσουμε τὸ δάσος τῆς Ἀθηνᾶς, πού εἶναι ὄλο λεῦκες· ἐκεῖ θὰ βροῦμε μιὰ πηγὴ ν' ἀναβρῦζη καὶ γύρω ἓνα λιβάδι. Αὐτοῦ πρόσμενε, ὥσπου νὰ φτάσω στὸ παλάτι τοῦ πατέρα μου. Ὅταν καταλάβης πὼς ἔφτασα, τότε ἔμπα στὴν πόλη καὶ ζήτησε τὸ παλάτι τοῦ πατέρα μου. Καὶ μωρὸ παιδὶ μπορεῖ νὰ σοῦ τὸ δείξη, γιὰτὶ σ' ὅλη τὴ χώρα δὲν εἶναι ἄλλο σπίτι μεγαλύτερο ἀπὸ τὸ δικό μας. Καὶ ἅμα μπησ μέσα, τρέξε στὴ μητέρα μου καὶ παρακάλεσέ την νὰ σὲ βοηθήσῃ νὰ πᾶς στὴ γλυκιὰ πατρίδα σου.

Αὐτὰ εἶπε ἡ Ναυσικᾶ καὶ χτύπησε μὲ τ' ὄμορφο καμισίκι τὰ μουλάρια. Ἀμέσως αὐτὰ ἄρχισαν νὰ τρέχουν ἴσια κατὰ τὴ χώρα.

28. Ποιὸς δείχνει στὸν Ὀδυσσεά τὸ παλάτι τοῦ βασιλιᾶ.

Ἐγερνε ὁ ἥλιος, ὅταν τὸ ἀμάξι ἐμπρός, κι οἱ ὑπέρητρες καὶ ὁ Ὀδυσσεάς ἀπὸ πίσω, ἔφτασαν στὸ δάσος τῆς Ἀθηνᾶς. Ἐκεῖ στάθηκε ὁ Ὀδυσσεάς, ὅπως τοῦ παράγγειλε ἡ βασιλοπούλα.

— Καλὸ μου κορίτσι, μοῦ δείχνεις, σὲ παρακαλῶ, τὸ παλάτι τοῦ βασιλιᾶ;

Ἡ Ναυσικᾶ μὲ τὶς ὑπέρητρες προχώρησε γιὰ τὸ πλούσιο παλάτι τοῦ πατέρα της.

Σὰν ἔμεινε ὁ Ὀδυσσεάς μονάχος, θυμήθηκε τὴν Ἀθηνᾶ καὶ προσευχήθηκε ἔτσι:

— Θεά, ἐσύ, πὸν πάντα θέλεις τὸ καλὸ μου, βοήθησέ με καὶ στήν περίστασι αὐτή. Κάμε τοὺς Φαίακες νὰ μὲ καλοδεχτοῦν καὶ νὰ μὲ βοηθήσουν νὰ γυρίσω στήν πατρίδα μου.

Ὅταν κατάλαβε, πὸς ἡ βασιλοπούλα θὰ εἶχε φτάσει στὸ παλάτι, ξεκίνησε κι αὐτὸς γιὰ κεῖ.

Ἡ Ἀθηνᾶ τὸν εἶχε σκεπασμένο μὲ καταχνιά, γιὰ νὰ μὴν τὸν ἰδῆ κανεὶς ἀπὸ τοὺς Φαίακες, πρὶν φτάσῃ στὸ παλάτι. Στὸ δρόμο, πὸν πήγαινε, συνάντησε μπροστά του ἓνα κορίτσι ὁμορφο μ' ἓνα σταμνὶ στὸ κεφάλι.

— Καλὸ μου κορίτσι, τοῦ λέει ὁ Ὀδυσσεάς, μοῦ δείχνεις, σὲ παρακαλῶ, τὸ παλάτι τοῦ βασιλιᾶ; Εἶμαι ξένος καὶ πρώτη φορὰ ἔρχομαι ἀπὸ μακρινὰ μέρη σὲ τοῦτον τὸν τόπο.

— Μὲ μεγάλη μου χαρὰ, τοῦ ἀποκρίθηκε αὐτό. Ἔλα μαζί μου.

Ὁ Ὀδυσσεάς ἀκολουθώντας τὸ κορίτσι κοίταζε ὀλόγυρά του καὶ θαύμαζε. Ἔβλεπε τ' ὠραῖο λιμάνι, τὰ μεγάλα πλοῖα, τὴν πλατιὰ ἀγορὰ καὶ τὸ ψηλὸ κάστρο τῆς χώρας.

Ὅταν πλησίασαν στὸ παλάτι, τὸ κορίτσι στάθηκε καὶ τοῦ λέει:

— Νά, ξένε, τὸ παλάτι τοῦ βασιλιᾶ. Ἔμπα μέσα. Εἶναι ὦρα τοῦ δείπνου καὶ θὰ τοὺς βρῆς ὄλους στὸ τραπέζι.

29. Τὸ παλάτι τοῦ Ἀλκινόου.

Αὐτὰ εἶπε τὸ κορίτσι στὸν Ὀδυσσεά κι ἔφυγε.

Ὁ Ὀδυσσεάς σίμωσε στὸ παλάτι καὶ τὸ κοίταζε μὲ θαυμασμό. Ποτὲ δὲν εἶχαν δεῖ τὰ μάτια του τόσο ὁμορφο παλάτι. Ἔλαμπε, ὅπως λάμπει ὁ ἥλιος.

Οί πόρτες του ἦταν μαλαματένιες, τὸ ἀνώφλι ἀσημένιο, ὁ χαλκὸς τῆς πόρτας ἦταν μαλαματένιος καὶ τὰ κατώφλια χάλκινα.

Στὸ ἓνα καὶ στὸ ἄλλο πλάγι ἦταν στημένοι μαλαματένιοι καὶ ἀσημένιοι σκύλοι.

Μέσα στὸ μεγάλο δῶμα ἀραδιασμένοι στὸν τοῖχο ἦταν θρόνοι, καὶ ὅλοι ἦταν σκεπασμένοι μὲ χρουσοῦφασμένα σκεπάσματα. Ἐκεῖ κάθονταν οἱ ἄρχοντες τοῦ τόπου κι ἔτρωγαν κι ἔπιναν.

Ἀπάνω σὲ στυλοβάτες στέκονταν ἀγαλματάκια καμωμένα μὲ τέχνη, νέοι μαλαματένιοι, ποὺ κρατοῦσαν στὸ δεξιὸ χέρι τους λαμπάδα, γιὰ νὰ φέγγουν τὴ νύχτα.

Πενήντα ὑπηρέτριες δούλευαν στὸ παλάτι. Ἀπ' αὐτὲς ἄλλες ἄλεθαν τὸ σιτάρι στὸ χερόμυλο, ἄλλες ὕφαιναν στὸν ἀργαλειό, ἄλλες ἔκλωθαν μαλλὶ καὶ ἄλλες ἔκαναν τὶς δουλειὲς τοῦ σπιτιοῦ.

Τὸ παλάτι εἶχε καὶ ἓνα μεγάλο περιβόλι πολὺ ὁμορφο, ποὺ τὸ περιζῶνε πέτρινος φράχτης.

Μέσα στὸ περιβόλι ἦταν φυτωμένα δέντρα ψηλὰ καὶ φουντωμένα, ἀπιδιὲς καὶ ροδιές, γλυκόκαρπες συκιὲς κι ἐλιές καὶ πολλὰ ἄλλα δέντρα. Ὅλα ἦταν φορτωμένα καρπὸ, χειμῶνα καλοκαίρι.

Σὲ ἄλλο μέρος τοῦ περιβολιοῦ ἦταν φυτεμένο ἀμπέλι.

Στὰ καταπράσινα κλήματα ἔβλεπες λογῆς λογῆς σταφύλια. Ἄλλα γινωμένα γιὰ τρύγημα καὶ σταφιδιασμένα ἀπὸ τὸν ἥλιο, ἄλλα ἀγουρίδες ἀκόμη καὶ ἄλλα στὸ ἀνθισμα.

Στὸ τρίτο μέρος τοῦ περιβολιοῦ ἦταν ὠραῖες πρασιὲς φυτεμένες μὲ λαχανικὰ δροσερὰ καὶ καταπράσινα. Ἐκεῖ κοντὰ ἦταν καὶ δυὸ βρύσες. Τῆς μιᾶς τὸ δροσερὸ καὶ καθαρὸ νερὸ πότιζε τὸ περιβόλι, ἡ ἄλλη ἦταν γιὰ τοὺς κατοίκους.

30. Ὁ Ὀδυσσεύς στὸ παλάτι τοῦ Ἄλκινούου.

Ὁ Ὀδυσσεύς τὰ κοίταξε ὅλα μὲ προσοχὴ καὶ τὰ θαύμαζε. Ὑστερα πέρασε τὸ κατώφλι καὶ μπήκε στὸ δῶμα τοῦ παλατιοῦ.

Ὁ βασιλιάς καὶ ἡ βασίλισσα κάθονταν στὴ μέση τοῦ τραπεζιοῦ καὶ γύρω τους οἱ ἄρχοντες, ὁ καθένας μὲ τὴ σειρά του.

— Ἀρήτη, καλὴ βασίλισσα, ἦρθα ἐδῶ ὕστερα ἀπὸ πολλὰ βάσανα...

Κανένας ἀπ' αὐτοὺς δὲν εἶδε τὸν Ὀδυσσεύα, ποὺ ἐμπῆκε καὶ πήγαινε ἴσια στὴ βασίλισσα, γιατί ἡ Ἀθηναῖα τὸν εἶχε κρυμμένο ἀκόμη μέσα στὴν καταχνιά. Ἄμα ὅμως ἔφτασε κοντὰ στὴ βασίλισσα κι ἔπιασε τὰ γόνατά της μὲ τὰ χέρια του, ἡ καταχνιά σκορπίστηκε.

Ἄφωνοι ἔμειναν ὅλοι, σὰν εἶδαν ἔξαφνα ἐμπρὸς τους ἕναν ξένο κι ἄγνωστο!

Ὁ Ὀδυσσεύς εἶπε τότε στὴ βασίλισσα:

— Ἀρήτη, καλὴ βασίλισσα, ἦρθα ἐδῶ ὕστερα ἀπὸ

πολλά βάσανα, γιὰ νὰ παρακαλέσω καὶ σένα καὶ τὸν ἀγαπημένο σου ἄντρα κι ὄλους τοὺς ἄρχοντες, νὰ μὲ βοηθήσετε νὰ γυρίσω στὸν τόπο μου.

Αὐτὰ εἶπε καὶ πῆγε καὶ κάθησε κοντὰ στὴ στάχτη τῆς ἐστίας.

Ὅλοι τὸν κοίταζαν μὲ θαυμασμὸ ἀμίλητοι. Μονάχα ἓνας σοφὸς γέρος γύρισε καὶ εἶπε στὸν Ἄλκίνοο:

— Βασιλιά μου, δὲν εἶναι σωστὸ ν' ἀφήσης τὸν ξένο νὰ κάθεται στὴν ἐστία. Πρόσταξε νὰ τοῦ δώσουν κάθισμα. Καὶ ἡ κελάρισσα ἄς δώσῃ στὸν ξένο κάτι νὰ φάῃ, ἀπ' ὅ,τι βρῖσκεται.

Ὁ Ἄλκίνοος ἀμέσως ἔπιασε τὸν Ὀδυσσεά ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τὸν ἔβαλε νὰ καθήσῃ σ' ἓναν ὠραῖο θρόνο.

Μιὰ ὑπηρέτρια ἔφερε μαλαματένιο κουμάρι κι ἀσημένια λεκάνη κι ἔχυσε νερὸ στὸν ξένο, γιὰ νὰ νιφτῇ.

Ὑστερα ἡ κελάρισσα ἔστησε μπρὸς τοῦ ἓνα τραπέζι μὲ πολλὰ φαγητά.

31. Ὁ Ὀδυσσεάς λέει, πῶς βρέθηκε στὸ νησὶ τῶν Φαιάκων.

Ἐνῶ ὁ Ὀδυσσεάς ἔτρωγε κι ἔπινε, ἄλλη δούλα γέμισε τὰ ποτήρια κρασί. Καὶ ὁ Ἄλκίνοος εἶπε στοὺς ἄρχοντες:

— Ἀκοῦστε, φίλοι μου, τί θὰ σᾶς πῶ. Ἀφοῦ δειπνήσετε, νὰ πᾶτε νὰ κοιμηθῆτε καὶ αὔριο ἀπὸ τὴν αὐγή, θὰ καλέσω ὄλους τοὺς πρῶτους νὰ φιλέψουμε ἐδῶ τὸν ξένο μας. Ὑστερα θὰ φροντίσουμε, πῶς καλύτερα νὰ τὸν στείλουμε στὴν πατρίδα του.

Ὅλοι ἔμειναν σύμφωνοι. Καὶ ἀφοῦ δείπνησαν, πῆγαν στὰ σπίτια τους νὰ πλαγιάσουν.

Ὁ Ὀδυσσεάς ἔμεινε στὸ παλάτι. Κοντὰ του κάθονταν ὁ Ἀλκίνοος καὶ ἡ βασίλισσα.

Αὐτὴ πρωτομίλησε στὸν Ὀδυσσεά, γιατί γνώρισε τὰ φορέματα, πὺ φοροῦσε ὁ ξένος, καὶ τὸν ἐρώτησε:

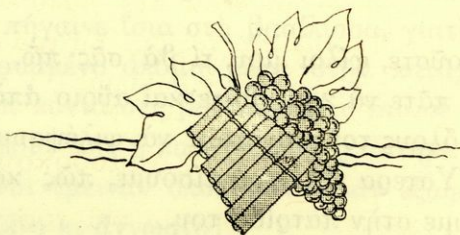
— Ποιὸς εἶσαι, ξένε, κι ἀπὸ ποῦ ἔρχεσαι; Ποιὸς σοῦ ἔδωσε αὐτὰ τὰ φορέματα; Δὲ μᾶς εἶπες, πῶς ἐβγήκες στὸ νησί μας, ἀφοῦ πολὺν καιρὸ περιπλανήθηκες στὴ θάλασσα;

Ὁ Ὀδυσσεάς διηγήθηκε τότε, πῶς εἶχε μείνει ἑπτὰ χρόνια στὸ νησί τῆς Καλυψῶς, πῶς ἔφυγε ἀπὸ κεῖ καὶ τί βάσανα εἶχε ὑποφέρει στὴ θάλασσα. Ἐπειτα εἶπε, πῶς γλύτωσε στὸ στόμα τοῦ ποταμοῦ καὶ πῶς ἀπάντησε τῇ Ναυσικᾶ, πὺ τὸν περιποιήθηκε καὶ τοῦ ἔδωσε τὰ φορέματα, πὺ φοροῦσε.

Ὅταν ὁ Ὀδυσσεάς τελείωσε τὴ διήγηση, ὁ Ἀλκίνοος τοῦ ὑποσχέθηκε, πῶς θὰ δώση διαταγὴ νὰ ἐτοιμάσουν πλοῖο, γιὰ νὰ τὸν πάη στὴν πατρίδα του.

Ὁ Ὀδυσσεάς χάρηκε πολὺ.

Ἐπειτα ἡ βασίλισσα πρόσταξε τὶς ὑπηρέτριες νὰ στρώσουν κρεβάτι γιὰ τὸν ξένο. Καὶ ὁ πολυβασανισμένος Ὀδυσσεάς ξαπλώθηκε στὸ ἀναπαυτικὸ κρεβάτι καὶ κοιμήθηκε γλυκά.

32. Τί εἶπε ὁ Ἀλκίνοος στοὺς Φαίακες γιὰ τὸν Ὀδυσσεά.

Τὸ πρῶτὸ ὁ Ἀλκίνοος καὶ ὁ Ὀδυσσεάς ἐπῆγαν στὴν πλατεῖα, ὅπου ἔκαμαν συμβούλιο ὁ βασιλιάς, οἱ ἄρχοντες καὶ ὁ λαός.

Ἡ πλατεῖα ἦταν κοντὰ στὴν ἀκρογιαλιά. Ἐκεῖ ἦρθαν ὅλοι σχεδὸν οἱ κάτοικοι καὶ κοίταζαν τὸν Ὀδυσσεά μὲ περιέργεια.

Ὅταν μαζεύτηκαν ὅλοι, τοὺς λέει ὁ Ἀλκίνοος:

— Φαίακες, ὁ ξένος αὐτός, ὕστερα ἀπὸ πολλὰ βήσανα, πὺν ἔπαθε, ἦρθε καὶ μὲ παρακάλεσε νὰ τὸν στείλω στὴν πατρίδα του. Ἄς ριξοῦμε λοιπὸν στὴ θάλασσα γρήγορο πλοῖο καὶ ἄς διαλέξομε πενηνταδύο καλοὺς ναῦτες. Αὐτοί, ἀφοῦ φροντίσουν γιὰ ὅλα, ὅσα χρειάζονται στὸ ταξίδι, ἄς ἔρθουν στὸ παλάτι νὰ φᾶνε καὶ νὰ πιοῦνε. Καὶ σεῖς, ἄρχοντες, ἐλάτε μαζί μου στὸ παλάτι μου νὰ φιλέψομε τὸν ξένο μας· καλέσετε καὶ τὸ Δημόδοκο, τὸν ξακουστὸ τραγουδιστή μας, γιὰ νὰ διασκεδάσῃ τὸν ξένο μας μὲ τὴ λύρα καὶ τὰ γλυκὰ τραγούδια του.

Αὐτὰ εἶπε ὁ Ἀλκίνοος καὶ γύρισε μὲ τὸν Ὀδυσσεά καὶ τοὺς ἄρχοντες στὸ παλάτι.

Δὲν πέρασε πολλὴ ὥρα καὶ οἱ πενηνταδύο ναῦτες ἦταν ἔτοιμοι. Ἐρριξαν τὸ πλοῖο στὸ γιαιλὸ καὶ φρόντισαν γιὰ ὅσα χρειάζονταν στὸ ταξίδι. Ὑστερα πῆγαν στὸ παλάτι, πὺν τοὺς εἶχε καλέσει ὁ βασιλιάς.

33. Τὸ τραγούδι τοῦ Δημοδόκου.

Πλούσιον τραπέζι ἦταν ἔτοιμον γιὰ τιμὴ τοῦ ξένου. Καὶ σὲ λίγο γέμισε τὸ παλάτι ἀπὸ καλεσμένους, γέρους καὶ νέους.

Τότε ἦρθε καὶ ὁ Δημόδοκος. Ἦταν τυφλός, μὰ εἶχε τὸ χάρισμα νὰ τραγουδῆ ὠραῖα.

Κάποιος τὸν ἐπῆρε ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τὸν κάθισε σ' ἓνα θρόνο καὶ κρέμασε τὴ λύρα του στὸν τοῖχο ἀπὸ ἓνα καρφί, πὺν ἦταν λίγο πιὸ ψηλὰ ἀπὸ τὸ κεφάλι τοῦ τυφλοῦ τραγουδιστῆ.

Ἄφοῦ ὅλοι ἔφαγαν καλὰ καὶ ἤπιαν, ὁ Δημόδοκος ξεκρέμασε τὴ λύρα του καὶ ἄρχισε ἓνα τραγούδι ὠραῖο ἀπὸ τὸν Τρωικὸ πόλεμο. Τὸ τραγούδι αὐτὸ ἔλεγε, πῶς μάλωσαν οἱ δυὸ ξακουσμένοι ἦρωες, πὺν ἦ φήμη τους ἔφτασε σ' ὅλο τὸν κόσμο, ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Ἀχιλλέας.

Ὅλοι ἄκουγαν μ' εὐχαρίστηση τὸ γλυκὸ αὐτὸ τραγούδι. Μονάχα ὁ Ὀδυσσεὺς φαινόταν λυπημένος καὶ ἔκρυβε τὰ μάτια του, γιὰ νὰ μὴ φανοῦν δακρυσμένα.

Ὁ Ἀλκίνοος, πὺν καθόταν κοντὰ του, τὸν ἄκουσε ν' ἀναστεναῖζει καὶ πρόσταξε νὰ σταματήσῃ τὸ τραγούδι καὶ ν' ἀρχίσουν οἱ ἀγῶνες, γιὰ νὰ δῆ ὁ ξένος τὴν τέχνη καὶ τὴ λεβεντιὰ τῶν Φαιάκων.

34. Ἀγῶνες τῶν Φαιάκων.

Ὅλοι σηκώθηκαν τότε καὶ κίνησαν νὰ πᾶνε στὴ μεγάλη πλατεῖα.

Ἐμπρὸς πήγαιναν ὁ Ἀλκίνοος καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς, ἀκολουθοῦσαν οἱ ἄρχοντες καὶ πίσω ἐρχόταν πολὺς λαός.

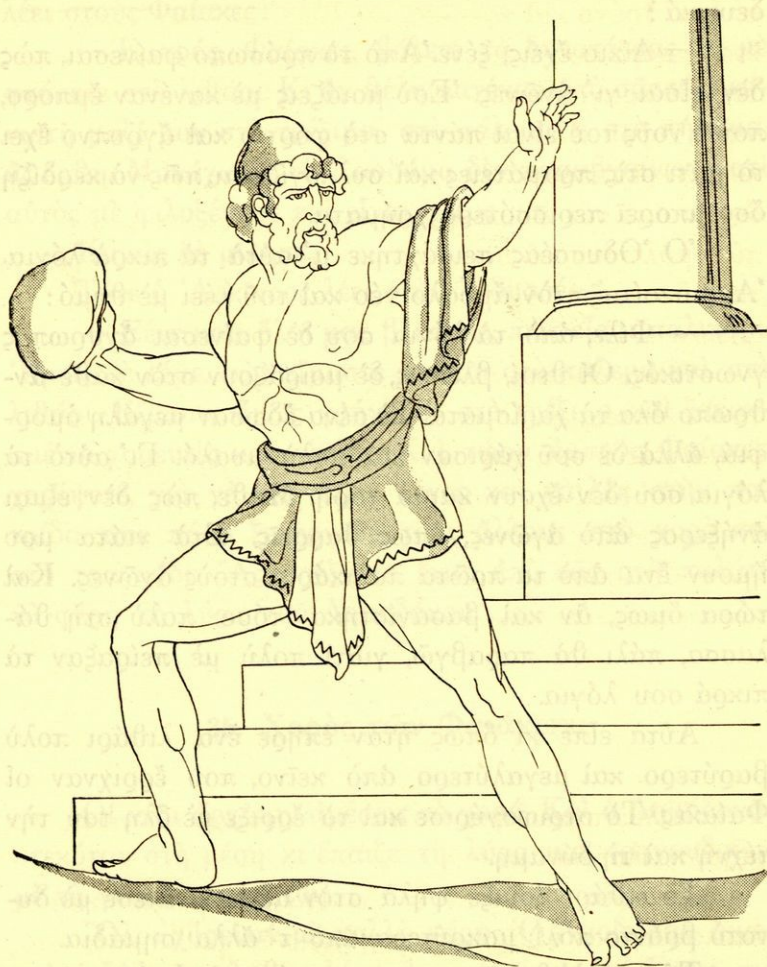
Σὲ λίγο ἔφτασαν στὴ μεγάλη πλατεῖα καὶ κάθησαν στὰ καθίσματα, πὺν ἦταν ἐκεῖ.

Τότε πολλοὶ νέοι ἄρχισαν νὰ παραβγαίνουν, ἄλλοι στὸ τρέξιμο, ἄλλοι στὸ πῆδημα, ἄλλοι στὸ πάλεμα καὶ ἄλλοι στὸ δίσκο καὶ στὸ λιθάρι.

Στὸ μεταξύ ὁ Λαοδάμας, ὁ γιὸς τοῦ Ἄλκινού, λέει στοὺς φίλους του :

— Ἄς παρακαλέσουμε καὶ τὸν ξένο ν' ἀγωνιστῇ

Τὸ ἔριξε μὲ ὅλη τὴν τέχνη καὶ τὴ δύναμη.

κι αὐτός. Τὰ πόδια του, τὰ χέρια του, ὁ χοντρός σβέρκος του καὶ τὸ ἀνάστημά του δείχνουν ἄντρα πολὺ γερό.

Σὲ τοῦτον ἀποκρίθηκε ὁ Ὀδυσσεάς :

— Λαοδάμα, πῶς νὰ ἔχω ὄρεξη γιὰ ἀγῶνες ὕστερα ἀπὸ τόσα βάσανα, πὺ δοκίμασα;

Τότε ὁ Εὐρύαλος τοῦ λέει γελώντας καὶ κοροϊδευτικά :

— Δίκιο ἔχεις, ξένε. Ἀπὸ τὸ πρόσωπο φαίνεσαι, πῶς δὲν εἶσαι γι' ἀγῶνες. Ἐσὺ μοιάζεις μὲ κανέναν ἔμπορο, πὺ ὁ νοῦς του εἶναι πάντα στὸ φορτίο καὶ ἄγρυπνο ἔχει τὸ μάτι στὶςπραμάτειες καὶ συλλογίζεται, πῶς νὰ κερδίξῃ ὅσο μπορεῖ περισσότερα χρήματα.

Ὁ Ὀδυσσεὺς πειράχτηκε μ' αὐτὰ τὰ πικρὰ λόγια. Ἀγριοκοίταξε τὸν ἄμυαλο νέο καὶ τοῦ λέει μὲ θυμὸ :

— Φίλε, ἀπὸ τὰ λόγια σου δὲ φαίνεσαι ἄνθρωπος γνωστικός. Οἱ θεοί, βλέπεις, δὲ μοιράζουσι τὸν κάθε ἄνθρωπο ὅλα τὰ χαρίσματα. Σὲ σένα ἔδωσαν μεγάλη ὁμορφιά, ἀλλὰ δὲ σοῦ χάρισαν καὶ πολὺ μυαλό. Γι' αὐτὸ τὰ λόγια σου δὲν ἔχουν καμιὰ χάρη. Μάθε, πῶς δὲν εἶμαι ἀνήξερος ἀπὸ ἀγῶνες, ὅπως θαρρεῖς. Στὰ νιάτα μου ἤμουν ἕνα ἀπὸ τὰ πρῶτα παλικάρια στοὺς ἀγῶνες. Καὶ τώρα ὁμως, ἂν καὶ βασανίστηκα τόσο πολὺ στὴ θάλασσα, πάλι θὰ παραβγῶ, γιὰτὶ πολὺ μὲ πείραξαν τὰ πικρὰ σου λόγια.

Αὐτὰ εἶπε κι ὅπως ἦταν ἐπῆρε ἕνα λιθάρι πολὺ βαρύτερο καὶ μεγαλύτερο ἀπὸ κείνο, πὺ ἔρριχναν οἱ Φαίακες. Τὸ στριφογύρισε καὶ τὸ ἔρριξε μὲ ὅλη του τὴν τέχνη καὶ τὴ δύναμη.

Τὸ λιθάρι βούιξε ψηλὰ στὸν ἀέρα κι ἔπεσε μὲ δυνατὸ βρόντο πολὺ μακρύτερα ἀπὸ τ' ἄλλα σημάδια.

Τότε ἡ Ἀθηναῖα, μεταμορφωμένη σὲ Φαίακα, προχώρησε ἐκεῖ, ὅπου ἔπεσε τὸ λιθάρι, ἔβαλε σημάδι καὶ εἶπε στὸν Ὀδυσσεῖα :

— Καὶ τυφλὸς νὰ εἶναι κανεὶς, ψάχνοντας μὲ τὰ χέρια μπορεῖ εὐκόλα νὰ βρῇ τὸ σημάδι σου, ξένε. Τόσο

ξεπερνᾷς τοὺς ἄλλους, πού ἔρριξαν τὸ λιθάρι. Μένε ἦσυχος καὶ κανεῖς δὲ θὰ μπορέσῃ νὰ σὲ φτάσῃ.

Ὁ Ὀδυσσεύς πῆρε θάρρος ἀπὸ τὰ λόγια αὐτὰ καὶ λέει στοὺς Φαίακες :

— Ἐμπρός, Φαίακες, βάλετε τὰ δυνατά σας νὰ μὲ φτάσετε στὸ λιθάρι. Κι ἂν θέλῃ κανένας ἀπὸ σᾶς ν' ἀγωνιστῆ μαζί μου στὸ τρέξιμο, στὸ πάλεμα ἢ στὸ πῆδημα, ἄς ἔρθῃ. Μονάχα μὲ τὸ Λαοδάμα δὲν παραβγαίνω· γιὰ αὐτὸς μὲ φιλοξένησε καὶ εἶναι φίλος μου.

Κανεῖς δὲ μίλησε.

Τότε ὁ Ἀλκίνοος λέει στὸν Ὀδυσσεύα :

— Ξένε μου, ὅλοι μας βλέπομε, πὼς εἶσαι παλικάρι. Ἐμεῖς δὲ λέμε, πὼς εἵμαστε πρῶτοι στὸ πάλεμα καὶ στὸ λιθάρι. Εἵμαστε ὅμως γρήγοροι στὸ τρέξιμο καὶ ξακουσμένοι χορευτὲς καὶ ναῦτες. Καὶ τώρα ἔμπρός, Φαίακες, χορέψετε, γιὰ νὰ σᾶς δῆ ὁ ξένος καὶ νὰ λήῃ στὴν πατρίδα του, πόσο ξεπερνᾷτε τοὺς ἄλλους στὸ χορὸ καὶ στὸ τραγούδι. Ἄς τρέξῃ κι ἓνας ἀπὸ σᾶς στὸ παλάτι, νὰ φέρῃ τὴ λύρα τοῦ Δημόδοκου.

35. Χορὸς τῶν Φαίακων.

Οἱ νέοι ἄρχισαν ἀμέσως τὸ χορὸ. Καὶ ὁ Δημόδοκος στεκόταν στὴ μέση κι ἔπαιζε τὴ λύρα καὶ τραγουδοῦσε μὲ τὴ γλυκιὰ φωνή του.

Ὅλοι χόρευαν μὲ πολλὴ χάρη. Ὁ Λαοδάμας ὅμως καὶ ὁ Ἄλιος, τὰ βασιλόπουλα, χόρευαν ἀπ' ὅλους πιὸ καλύτερα.

Ὁ πρῶτος κρατοῦσε στὸ δεξιὸ χέρι του ἓνα ὠραῖο κόκκινο τόπι καὶ χορεύοντας τὸ ἔρριχνε ψηλὰ στὸν ἄερα, γέροντας πίσω τὸ κορμὶ του.

Ὁ ἄλλος πηδοῦσε, χωρὶς νὰ χάσῃ τὰ βήματα τοῦ χοροῦ, καὶ τ' ἄρπαξε στὸν ἀέρα μὲ μεγάλη εὐκολία.

Οἱ ἄλλοι νέοι στέκονταν γύρω καὶ τοὺς καμάρωναν.

Ὅταν τελείωσε ὁ χορός, ὁ Ὀδυσσεύς εἶπε στὸν Ἄλκίνοο:

Χόρευαν μὲ πολλή χάρη.

— Πολὺ δίκιο εἶχες, πὺν καυχῆθηκες γιὰ τοὺς Φαίακες. Ἀληθινὰ στὸ χορὸ κανεῖς δὲ μπορεῖ νὰ τοὺς παραβγῇ.

Ὁ Ἄλκίνοος χάρηκε πολὺ καὶ εἶπε στοὺς Φαίακες:

— Ἀκοῦστε, ἄρχοντες καὶ προεστοὶ τῶν Φαιάκων. Ὁ ξένος μοῦ φαίνεται ἄνθρωπος πολὺ γνωστικός. Ἄς τοῦ δώσουμε λοιπὸν δῶρα, ὅπως πρέπει. Σεῖς εἶστε δώδεκα κι ἐγὼ δεκατρεῖς. Ὁ καθένας μας ἄς τοῦ χάρισῃ

ἀπὸ ἓνα ὄμορφο ἐπανωφόρι κι ἓνα χιτῶνα, ἅς τοῦ δώσουμε καὶ ἄρκετὸ χρυσάφι. Καὶ ὁ Εὐρύαλος ἅς προσπαθήσῃ μὲ δῶρα καὶ μὲ λόγια γλυκὰ νὰ ξεθυμώσῃ τὸν ξένο μας, γιὰτὶ ἄδικα τὸν πρόσβαλε.

ἽΟλοι μὲ μεγάλη εὐχαρίστηση δέχτηκαν τὰ λόγια τοῦ βασιλιᾶ καὶ ὁ καθένας ἔστειλε στὸ σπίτι του ὑπὲρ ῥέτη, νὰ πάρῃ δῶρα, νὰ τὰ πᾶῃ στὸ παλάτι καὶ νὰ τὰ παραδώσῃ στὴν ἴδια τὴ βασίλισσα.

36. Ὀδυσσεᾶς καὶ Εὐρύαλος.

Ὁ Εὐρύαλος κατάλαβε τὸ λάθος του κι εἶπε στὸν Ἄλκίνοο:

— Βασιλιά μου, θὰ καλοπιιάσω τὸν ξένο, ὅπως εἶναι δίκιο καὶ ὅπως προστάζεις. Θὰ τοῦ χαρίσω τ' ὄμορφο αὐτὸ σπαθὶ μου, ποῦ ἔχει λαβὴ ἀσημένια καὶ θηκάρι ἀπὸ ἔλεφαντοκόκκαλο.

Ἐπῆγε κοντὰ στὸν Ὀδυσσεᾶ, τοῦ ἔδωσε μὲ πολλὴ εὐγένεια τὸ λαμπερὸ σπαθὶ καὶ τοῦ εἶπε:

— Ξένε, ἂν μοῦ ξέφυγε ἀπὸ τὸ στόμα κανεὶς ἄπρεπος λόγος, ἅς τὸν πάρῃ ὁ ἄνεμος. Καὶ τώρα σοῦ εὐχόμαι νὰ σὲ βοηθήσουν οἱ θεοί, νὰ γυρίσῃς στὸ σπίτι σου καὶ νὰ βρῆς καλὰ τὴ γυναῖκα σου καὶ τὰ παιδιά σου γιὰτὶ πολὺν καιρὸ ὑποφέρεις πίκρες καὶ βάσανα.

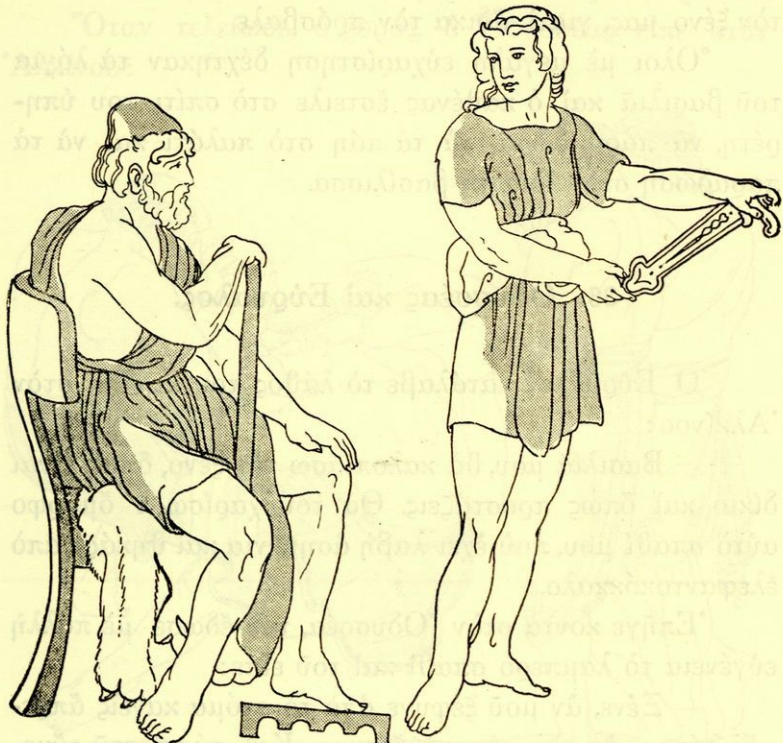
Σ' αὐτὸν ἀποκρίθηκε ὁ Ὀδυσσεᾶς:

— Σ' εὐχαριστῶ, Εὐρύαλε, γιὰ τὶς εὐχές σου καὶ τὸ δῶρο. Μακάρι νὰ σοῦ δώσουν οἱ θεοὶ ὅλα τὰ καλὰ καὶ ποτὲ νὰ μὴ χρειαστῆς αὐτὸ τὸ σπαθὶ.

Αὐτὰ εἶπε καὶ κρέμασε τὸ σπαθὶ στὸν ὦμο του.

Ὁ ἥλιος εἶχε βασιλέψῃ καὶ οἱ δούλοι εἶχαν φέρει τὰ δῶρα στὸ παλάτι.

Σὲ λίγο γύρισαν στὸ παλάτι ὁ Ἄλκίνοος καὶ ὁ Ὀδυσσεύς καὶ οἱ ἄρχοντες καὶ κάθησαν στοὺς ὄμορφους θρόνους. Ὁ Ἄλκίνοος εἶπε τότε στὴ βασίλισσα νὰ βάλῃ

Τοῦ ἔδωσε μὲ πολλὴ εὐγένεια τὸ λαμπερὸ σπαθὶ του.

τὰ δῶρα μέσα σ' ἓνα ὠραῖο κιβώτιο· νὰ βάλῃ μαζί μ' αὐτὰ κι ἓνα ἐπανωφόρι κι ἓνα χιτῶνα ἀπὸ μέρος του.

Ἡ βασίλισσα ἔκαμε ὅπως πρόσταξε ὁ ἄντρας της.

**37. Ὁ Ἄλκίνοος παρακαλεῖ τὸν Ὀδυσσεύα
νὰ τοῦ διηγηθῇ τὴν ἱστορία του.**

Ἄμα ἐτοιμάστηκε τὸ τραπέζι, ὅλοι κάθησαν τριγύρω. Ὁ Ὀδυσσεύς κάθησε κοντὰ στὸ βασιλιά.

Ἄρχισαν νὰ μοιράζουσαν τὸ φαγί. Ἐνας ὑπηρέτης ὠδήγησε ἀπὸ τὸ χέρι τὸν τραγουδιστὴ Δημόδοκο καὶ τὸν ἔβαλε νὰ καθήσῃ στὴ μέση τῶν καλεσμένων.

Ὁ Δημόδοκος ἄρχισε νὰ τραγουδῇ μὲ τὴ γλυκιὰ φωνὴ του.

Ὁ Ὀδυσσεύς ἔκοψε ἓνα διαλεχτὸ κομμάτι ἀπὸ τὴ ράχη ἑνὸς καλοψημένου χοίρου, τὸ ἔδωσε στὸν ὑπηρέτη καὶ εἶπε:

— Τὸ κρέας αὐτὸ δῶσε το στὸ Δημόδοκο νὰ τὸ φάῃ. Θέλω νὰ τὸν περιποιηθῶ, κι ἄς εἶμαι τώρα δυστυχισμένος καὶ λυπημένος. Τοὺς τραγουδιστὲς πρέπει νὰ τοὺς τιμοῦν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, γιατί ἔχουν τὸ θεϊκὸ χά-

ρισμα νὰ συγκινοῦν τὶς καρδιὰς τῶν ἀνθρώπων μὲ τὰ ὠραῖα τοὺς τραγούδια.

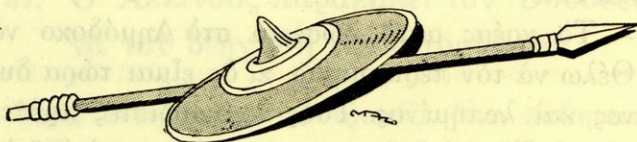
Ὁ ὑπηρέτης ἔβαλε τὸ κρέας στὰ χέρια τοῦ τραγουδιστῆ καὶ κείνος χάρηκε πολὺ.

Ὅταν ἔφαγαν, ὁ Ὀδυσσεὺς εἶπε στὸν τραγουδιστή:

— Δημόδοκε, πόσο ὠραῖα τραγούδησες σήμερα τὸν Τρωικὸ πόλεμο! Τὰ εἶπες ὅλα, σὰ νὰ ἦσουν ἐκεῖ. Ἔλα τώρα, τραγούδησέ μας γιὰ τὸ ξύλινο ἄλογο, ποὺ μ' αὐτὸ γέλασε τοὺς Τρωαδίτες ὁ Ὀδυσσεὺς κι ἐπῆρε τὴν Τροία.

Ὁ Δημόδοκος ἄρχισε νὰ τραγουδῇ μὲ τὴ γλυκιὰ φωνή του, πῶς ἔγινε τὸ ξύλινο ἄλογο, ποιοὶ μπῆκαν μέσα, πῶς οἱ Ἕλληνες ἔλυσαν τὶς σκηνές κι ἔφυγαν τὰ πλοῖα· καὶ τὰ εἶπε ὅλα ὡς στὴ στιγμή, ποὺ ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ οἱ σύντροφοί του βγῆκαν ἀπὸ τ' ἄλογο, ἀνοιξαν τὶς πόρτες κι ἄρχισε ἡ καταστροφή. Ὁ Ὀδυσσεὺς, ἀκούγοντας τὸ τραγούδι, δὲ μπόρεσε νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυα. Ὁ Ἀλκίνοος, ποὺ καθόταν κοντὰ του, εἶδε τὰ δάκρυα τοῦ ξένου καὶ λέει:

— Ἀρχοντες, ἄς πάψῃ τὸ τραγούδι, γιὰτὶ ἀπὸ τὴν ὥρα, ποὺ ἄρχισε ὁ Δημόδοκος νὰ τραγουδῇ, ὁ ξένος μας κλαίει. Καὶ σύ, ἀγαπητέ μας ξένε, ἔλα πὲς μας τ' ὄνομά σου καὶ τὴν πατρίδα σου. Πὲς μας, σὲ τί μέρη πλανήθηκες καὶ ποιους τόπους εἶδες. Πὲς μας καὶ γιὰτὶ κλαῖς, ὅταν ὁ Δημόδοκος τραγουδῇ τὰ βάσανα, ποὺ ὑπόφεραν οἱ Ἕλληνες στὴν Τροία.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

---

38. Τί ἔπαθε ὁ Ὀδυσσεάς στή χώρα τῶν Κικόνων.

Ὁ Ὀδυσσεάς εἶπε στόν Ἀλκίνοο :

— Ἀλκίνοε, πολὺ γλυκὰ τραγουδεῖ ὁ τραγουδιστής σου. Καὶ γιὰ μένα τίποτα δὲν εἶναι πιὸ ὁμορφο στόν κόσμο παρὰ νὰ βρίσκουμαι μὲ καλὴ συντροφιά, νὰ ἔχω μπροστά μου πλούσιο τραπέζι καὶ ν' ἀκούω γλυκὸ τραγούδι σὰν τώρα. Ἀλλ' ἀφοῦ θέλεις νὰ μάθης, ποιὸς εἶμαι, ἀπὸ ποῦ ἔρχομαι καὶ τί ἔπαθα, θὰ σοῦ τὰ διηγηθῶ ὅλα μὲ τὴ σειρά. Καὶ πρῶτα πρῶτα θὰ σοῦ πῶ τὸ ὄνομά μου. Εἶμαι ὁ Ὀδυσσεάς, ὁ γιὸς τοῦ Λαέρτη ἀπὸ τὴν Ἰθάκη.

Ὅλοι ξαφνίστηκαν, ὅταν ἄκουσαν αὐτὸ τὸ ὄνομα. Καὶ ὅλοι κοίταζαν μὲ θαυμασμό τὸ δοξασμένο ἥρωα.

— Ἡ πατρίδα μου, ἐξακολούθησε ὁ Ὀδυσσεάς, εἶναι νησι μικρὸ καὶ ὄλο πέτρες, βγάζει ὅμως διαλεχτὰ παλικάρια. Ὅταν τελείωσε ὁ Τρωικὸς πόλεμος, ἔφυγα μὲ τὰ δώδεκα πλοῖα μου καὶ μὲ τοὺς συντρόφους μου γιὰ τὴν πατρίδα μου. Ἀλλ' ἀπὸ τίς πρῶτες ἡμέρες ὁ καιρὸς ἦταν ἀνάποδος καὶ ἔσπρωξε τὰ πλοῖα μου στὴ χώρα τῶν Κικόνων.

Οἱ Κίκονες κατοικοῦσαν κοντὰ στὴν ἀκρογιαλιά.

Ἦταν ὁμως κι ἄλλοι, πιὸ πολλοὶ καὶ πιὸ ἀντριωμένοι, ποὺ κατοικοῦσαν παραμέσα στὰ μεσόγεια.

Ὄταν φτάσαμε στὴν ἀκρογιαλιὰ καὶ δέσαμε τὰ πλοῖα μας, οἱ σύντροφοί μας βγήκαν ἔξω, πῆγαν στὴν πόλη κι ἄρπαξαν, χωρὶς τὴν ἄδειά μου, ὅ,τι καλὸ βρῆκαν ἔμπρὸς τους, βώδια, πρόβατα, γίδια καὶ πολλὰ ἄλλα πολύτιμα πράματα.

Οἱ Κίκονες τῆς ἀκρογιαλιᾶς θέλησαν στὴν ἀρχὴ ν' ἀντισταθοῦν, μὰ οἱ σύντροφοί μου εὐκόλα τὸν νίκησαν.

Ἐγὼ εἶχα τὴ γνώμη νὰ φύγουμε ἀμέσως, μὰ οἱ σύντροφοί μου δὲν ἄκουσαν τὰ λόγια μου. Κάθησαν στὴν ἀκρογιαλιὰ, ἔσφαξαν πολλὰ βώδια καὶ πρόβατα κι ἔτρωγαν κι ἔπιναν.

Τὴ νύχτα, ὅσοι Κίκονες γλύτωσαν ἀπὸ τὴν καταστροφὴ, ἔτρεξαν καὶ ζήτησαν βοήθεια ἀπὸ τοὺς ἄλλους Κίκονες.

Τὸ πρωί, μόλις ξημέρωσε, ὠρμησαν ἀπάνω μας οἱ Κίκονες, ποὺ κατοικοῦσαν στὰ μεσόγεια. Ἦταν τόσοι πολλοί, ὅσα εἶναι τὰ φύλλα τῶν δέντρων τὴν ἀνοιξη. Πολεμοῦσαν ἄγρια. Μὰ κι ἐμεῖς πολεμούσαμε γενναῖα, κι ἄς ἦταν αὐτοὶ πολλοὶ κι ἐμεῖς λίγοι.

Ὅσο ἦταν μέρα, δὲν τοὺς ἀφήναμε νὰ ἔρθουν κοντὰ στὰ πλοῖα. Ὄταν ὁμως ὁ ἥλιος ἔγειρε, οἱ Κίκονες μᾶς νίκησαν, σκότωσαν ἀρκετοὺς καὶ μᾶς ἔσπρωξαν ὡς τὰ πλοῖα μας.

Φύγαμε καταλυπημένοι. Καὶ πρὶν ξεκινήσουμε, φωνάξαμε τρεῖς φορὲς τὰ ὀνόματα τῶν σκοτωμένων συντρόφων μας.

Ὄταν ἀνοιχτήκαμε στὸ πέλαγος, μᾶς βρῆκε φοβερὴ τρικυμία. Τὰ πανιὰ ξεσκίστηκαν καὶ οἱ ἀντένες ἔσπασαν. Οἱ ναῦτες ἄρπαξαν τὰ κουπιὰ μὲ δύναμη καὶ ὕστερα

ἀπὸ πολλὰ βάσανα κατωρθώσαμε νὰ φτάσουμε σὲ μιὰ ἄγνωστη καὶ ἀκατοίκητη παραλία. Ἐκεῖ τραβήξαμε τὰ πλοῖα στὴ στεριά καὶ ξαπλωθήκαμε κατακουρασμένοι.

Δυὸ μέρες περιμέναμε ἐκεῖ νὰ περάσῃ ἡ τρικυμία. Τὴν τρίτη ἔλαμψε ὁ ἥλιος, γαλήνεψε ἡ θάλασσα, σπρώξαμε τὰ πλοῖα στὴ θάλασσα καὶ ξεκινήσαμε.

Ταξιδεύαμε πρῖμα καὶ λίγο λίγο πλησιάζαμε τὶς ἐλληνικὲς ἀκροθαλασσιές.

39. Στὴ χώρα τῶν Λωτοφάγων.

Νόμισα τότε, ὅτι θὰ ἔφτανα χωρὶς ἄλλο στὴ γλυκιὰ πατρίδα. Ὅταν ὅμως πέρασα ἓνα φουρτουνιασμένο κάβρο, βοριάς φοβερὸς μὲ κύματα ἄγρια μ' ἔσπρωξε μακριὰ στὸ πέλαγος. Ἐννιά μερόνυχτα μὲ βασάνιζαν κακοὶ ἄνεμοι μέσα στὴ θάλασσα.

Στὶς δέκα μέρες ἔφτασα στὴ γῆ τῶν Λωτοφάγων. Αὐτοῦ τοῦ τόπου οἱ ἄνθρωποι τρῶνε τὸν καρπὸ ἐνὸς λουλουδιοῦ, ποὺ τὸ λένε λωτό, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἐπῆραν τ' ὄνομά τους.

Βγήκαμε στὴ στεριά, πήραμε νερὸ ἀπὸ κάποια βρύση καὶ φάγαμε στὴν ἀκρογιαλιά κοντὰ στὰ πλοῖα μας. Ὑστερα ἔστειλα τρεῖς διαλεχτοὺς συντρόφους νὰ μάθουν, τί λογιῆς ἄνθρωποι ἦταν οἱ κάτοικοι αὐτῆς τῆς χώρας.

Οἱ Λωτοφάγοι τοὺς δέχτηκαν καὶ τοὺς ἔδωσαν νὰ φᾶνε λωτό, χωρὶς κακὸ σκοπὸ.

Μὰ ὅποιος ἔτρωγε τὸ λωτό, ποὺ ἦταν γλυκὸς σὰ μέλι, ξεχνουῖσε καὶ πατρίδα καὶ γονεῖς καὶ συντρόφους καὶ ἤθελε νὰ μένη πάντα μὲ τοὺς Λωτοφάγους, γιὰ νὰ τρῶη λωτό.

Αὐτὸ ἔπαθαν κι οἱ δικοὶ μας σύντροφοι καὶ δὲ γύρισαν στὰ πλοῖα!

Τοῦ κάκου τοὺς περιμένα.

Τότε πῆγα μόνος μου νὰ τοὺς φέρω πίσω. Αὐτοὶ δὲ μὲ γνώρισαν, δὲν ἤθελαν νὰ ἔλθουν κι ἔκλαιγαν. Μὰ ἐγὼ τοὺς ἐπῆρα μὲ τὴ βία καὶ τοὺς ἔφερα δεμένους στὰ πλοῖα καὶ πρόσταξα τοὺς ναῦτες νὰ καθήσουν στὰ κουπιά καὶ νὰ φύγουμε ἀμέσως.

40. Ἡ χώρα τῶν Κυκλώπων.

Ἄπὸ τὸν τόπο τοῦτο μέρα νύχτα ταξιδεύοντας φτάσαμε σ' ἓνα ἐρημόνησο κοντὰ στὴ χώρα τῶν Κυκλώπων.

Κύκλωπας θὰ πῆ στρογγυλομάτης. Καὶ ἀλήθεια οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ εἶχαν μόνον ἓνα μάτι στὸ μέτωπο.

Εἶναι ἄνθρωποι ἄγριοι καὶ χωρὶς νόμους.

Ὁ καθένας τους κάνει, ὅ,τι θέλει.

Βόσκουν πρόβατα καὶ δὲν καλλιεργοῦν τὴ γῆ. Οὔτε σπέρνουν, οὔτε φυτεύουν. Ὅλος ὁ τόπος μένει χέρσος. Καὶ ὁμως φυτρώνουν μονάχα τους καὶ τὸ σιτάρι καὶ τὸ κριθάρι καὶ τ' ἀμπέλια.

Οἱ Κύκλωπες κατοικοῦν στὶς ψηλὲς κορυφὲς τῶν βουνῶν μέσα σὲ σπηλιές.

Ὁ καθένας κατοικεῖ χωριστὰ καὶ φροντίζει μόνον γιὰ τὸν ἑαυτό του, χωρὶς νὰ τὸν νοιάζῃ γιὰ τοὺς ἄλλους. Ἐξω ἀπὸ τὸ λιμάνι τοῦ μεγάλου νησιοῦ εἶναι ἓνα μικρὸ ἐρημόνησο κατάφυτο.

Ἀνθρώπου πόδι ποτὲ δὲν πάτησε σ' αὐτὸ τὸ νησάκι.

Στὰ βουνά του καὶ τὰ δάση του ποτὲ δὲν κυνήγησε κυνηγός.

Ποτὲ δὲ βόσκησαν ἐκεῖ τὰ πρόβατά τους βοσκοί.

Τὰ λιβάδια του καὶ τοὺς κάμπους του ποτὲ δὲν τοὺς καλλιέργησε γεωργός.

Μόνο ἀγριόγινδα ἔτρεχαν ἐδῶ καὶ κεῖ χωρὶς κανένα φόβο.

41. Τὸ ἔρημο νησάκι.

Τὸ ἐρημόνησο, πὺν εἶχαμε φτάσει, εἶχε λιμάνι πολὺ καλό. Ἐκεῖ μέσα μένουν τὰ πλοῖα, χωρὶς νὰ ρίχνουν ἄγκυρα καὶ νὰ δένουν σκοινιὰ στὴ στεριά.

Πολὺ κοντὰ στὸ λιμάνι, μέσα σὲ μιὰ μεγάλη σπηλιά, εἶναι μιὰ βρύση μὲ νερὸ κρύο καὶ κρυσταλλένιο. Ὅλογυρα στὴ σπηλιά εἶναι λεῦκες πολὺ ψηλές.

Σ' αὐτὸ τὸ νησὶ ἀράξαμε.

Ἦταν νύχτα σκοτεινὴ, ἅμα φτάσαμε ἐκεῖ.

Μαζέψαμε τὰ πανιά, τραβήξαμε τὰ πλοῖα ἔξω στὴ στεριά καὶ κοιμηθήκαμε στὴν ἀμμουδιά ὡς τὸ πρωί.

Πρὶν καλοξημερώση ξυπνήσαμε.

Σὲ λίγο σηκωθήκαμε, πήραμε τὰ τόξα καὶ τὰ κοντάρια μας κι ἐπήγαμε νὰ κυνηγήσουμε.

Δὲν πέρασαν πολλὲς ὥρες καὶ εἶχαμε πλούσιο κυνήγι. Τὸ κάθε πλοῖο μας ἐπῆρε μερδικὸ ἀπὸ ἐννιά ἀγριόγινδα καὶ μόνο τὸ δικό μας ἐπῆρε δέκα.

Ἐκεῖνη τὴν ἡμέρα ἀπὸ τὸ πρωί, ὄσπου νὰ βασιλέψη ὁ ἥλιος, καθόμαστε στὴν ἀκρογιαλιὰ καὶ τρώγαμε καὶ πίναμε.

Ἀντίκρυ, πολὺ κοντὰ, φαινόταν ἡ χώρα τῶν Κυκλώπων. Ἀκούγονταν οἱ φωνές τους καὶ τὰ πρόβατα καὶ τὰ γίδια, πὺν βέλαζαν.

Ὅταν βασίλεψε ὁ ἥλιος κι ἀπλώθηκε παντοῦ σκοτάδι, πέσαμε κι ἐμεῖς στὴν ἀκρογιαλιὰ καὶ κοιμηθήκαμε.

42. Ὁ Ὀδυσσεύς στὸ νησὶ τῶν Κυκλώπων.

Τὸ πρῶτὸ φωνάζω ὄλους τοὺς συντρόφους μου καὶ τοὺς λέω:

— Πιστοὶ μου σύντροφοι, ἐγὼ θὰ πάω μὲ τὸ πλοῖο μου στὴν ἀντικρινὴ στεριά, γιὰ νὰ μάθω, τί ἀνθρώποι κατοικοῦν ἐκεῖ· εἶναι ἄγριοι καὶ ἄδικοι ἢ φιλόξενοι καὶ θεοφοβούμενοι; Ἔσεῖς νὰ μείνετε ἐδῶ, ὥσπου νὰ γυρίσω. Δὲ θ' ἀργήσω.

Αὐτὰ τοὺς εἶπα κι ἐμπῆκα στὸ πλοῖο καὶ τοὺς πρόσταξα νὰ λύσουν τὰ παλαμάρια καὶ νὰ φύγουμε. Σὲ λίγο φτάσαμε στὴν ἀντικρινὴ στεριά.

Μόλις βγήκαμε στ' ἀκρογιαλὶ, βλέπομε λίγο παραπέρα μιὰ πολὺ μεγάλη σπηλιά, ἀνάμεσα σὲ δάφνες ψηλές καὶ φουντωτές.

Μέσα ἐκεῖ περνοῦσαν τὴ νύχτα πολλὰ πρόβατα καὶ γίδια. Γύρω στὴ σπηλιά ἦταν μιὰ ἀπλόχωρη αὐλή.

Μεγάλες πέτρες καὶ ψηλὰ δέντρα μὲ πυκνὴ φυλλωσιὰ ἔκαναν γύρω γύρω ἕνα φράχτη.

Σ' αὐτὴ τὴ σπηλιὰ κατοικοῦσε ἕνας φοβερὸς γίγαντας, ὁ Πολύφημος. Αὐτὸς ἦταν ψηλότερος καὶ ἀγριώτερος ἀπ' ὄλους τοὺς Κύκλωπες.

Δὲν ἔμοιαζε μὲ ἀνθρώπο, παρὰ ἦταν σωστὸς βράχος καὶ βράχος δασωμένος.

Ζοῦσε μονάχος. Καὶ μονάχος ἔβροσκε τὰ πρόβατά του. Μὲ κανένα δὲν εἶχε συντροφιὰ.

43. Ὁ Ὀδυσσεύς στὴ σπηλιὰ τοῦ Πολυφήμου.

Ἀπὸ ὄλους τοὺς συντρόφους τοῦ πλοίου μου διάλεξα δώδεκα παλικάρια, τὰ καλύτερα. Ἐπῆρα μαζί μου

ἓνα ἄσκι ὀλόγλυκῳ κρασί μωσχάτο καὶ ξεκίνησα γιὰ τὴ σπηλιά.

Στὴ σπηλιά δὲ βρήκαμε κανένα. Ὁ Κύκλωπας ἔλειπε στὸ βουνὸ μαζὶ μὲ τὰ πρόβατά του καὶ τὶς γίδες του.

Μπήκαμε μέσα κι ἀρχίσαμε νὰ κοιτάζουμε μὲ περιέργεια τὸ καθετί.

Πολλὰ καλάθια ἦταν γεμάτα τυρὶ καὶ πολλὲς καρδάρες μὲ τυρόγαλα καὶ γάλα. Στὴ δεξιὰ καὶ στὴν ἀριστερὴ μεριὰ τῆς σπηλιάς ἦταν πολλὰ γαλάρια καμωμένα ἀπὸ ξερὰ ξύλα. Μέσα σ' αὐτά, καὶ χωριστά, ἦταν κλεισμένα τὰ πρῶιμα ἀρνιά καὶ κατσίκια, χωριστὰ τὰ λίγο μικρότερα καὶ χωριστὰ τὰ πολὺ μικρά.

Οἱ σύντροφοί μου τότε μὲ παρακινουῦσαν νὰ πάρουμε τὰ καλάθια μὲ τὸ τυρὶ καὶ τ' ἀρνάκια, νὰ πᾶμε στὸ πλοῖο μας καὶ νὰ φύγουμε.

Μὰ ἐγὼ ἤθελα νὰ δῶ, τί ἄνθρωπος ἦταν αὐτὸς ὁ Κύκλωπας, καὶ δὲ λογάριασα τὸν κίνδυνο.

Ἀνάψαμε λοιπὸν φωτιά καὶ κάμαμε θυσία στοὺς θεοὺς γιὰ νὰ μᾶς βοηθήσουν. Ὑστερα περιμένοντας τὸν Κύκλωπα ἀρχίσαμε νὰ τρῶμε ἀπὸ τὸ τυρὶ, ποὺ βρήκαμε.

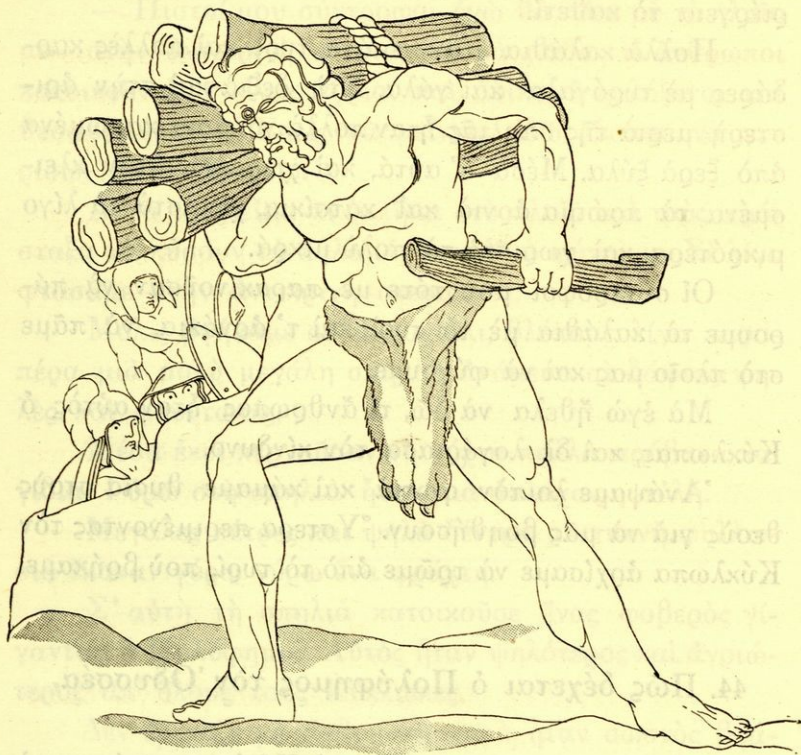
44. Πῶς δέχεται ὁ Πολύφημος τὸν Ὀδυσσεά.

Κόντευε νὰ νυχτώσῃ, ὅταν ὁ Κύκλωπας γύρισε μὲ ἓνα πολὺ μεγάλο καὶ βαρὺ φόρτωμα ξερὰ ξύλα στὸν ὄμο του γιὰ τὴ φωτιά.

Στὴν εἴσοδο τῆς σπηλιάς ἔρριξε τὰ ξύλα μὲ φοβερὸ κρότο. Ὁλη ἡ σπηλιά σειστήκε κι ἐμεῖς ἀπὸ τὸ φόβο μας κρυφτήκαμε σὲ μιὰ γωνιά. Ὑστερα ἔβαλε μέσα στὴ σπηλιά τὶς προβατίνες καὶ τὶς γίδες. Τὰ κριάρια καὶ τὰ τραγιά τ' ἄφησε ἔξω στὴν αὐλή.

Ἐπειτα σφάλισε τὴν εἴσοδο τῆς σπηλιᾶς μ' ἓνα θεόρατο βράχο, πού δὲ μπορούσαν εἰκοσιδύο δυνατοὶ ἄντρες νὰ τὸν κουνήσουν ἀπὸ τὴ θέση του.

Ὁ Κύκλωπας, μόλις ἐμπῆκε, κάθησε κι ἄρχισε ν' ἀρμέγη μὲ τὴ σειρά πρῶτα τὶς προβατίνες κι ὕστερα

Ὁ Κύκλωπας γύρισε μὲ ἓνα πολὺ μεγάλο φόρτωμα ξερὰ ξύλα.

τὶς γίδες. Στὴν καθεμιᾶ, πού ἄρμεγε, ἄφηνε καὶ τὸ μικρό της.

Ἀπὸ τὸ γάλα, πού ἄρμεξε, τὸ μισὸ τὸ ἔπηξε τυροὶ καὶ σὲ λίγη ὥρα τὸ ἔβαλε στὰ μικρὰ καλάθια. Τὸ ἄλλο μισὸ τὸ φύλαξε στὶς καρδάρες, γιὰ νὰ πίνει στὸ δεῖπνο του.

Ὅστερα ἄναψε μιὰ μεγάλη φωτιά, πὺ ἔλαμψε ὄλη ἡ σπηλιά. Τότε μᾶς ἐπῆρε τὸ μάτι του.

— Ποιοὶ εἶστε σεῖς κι ἀπὸ ποῦ ἔρχεστε; μᾶς εἶπε μὲ τρομερὴ φωνή. Τί θέλετε ἐδῶ; Ἔχετε καμιὰ δουλειὰ ἢ εἶστε κλέφτες καὶ γυρίζετε ἐδῶ καὶ κεῖ, γιὰ νὰ κάνετε κακό;

Ὅλοι τρομάξαμε, γιὰτὶ ἡ φωνὴ του ἦταν σὰ μούγκρισμα θηρίου· ἐγὼ ὁμως πῆρα θάρρος κι ἀποκρίθηκα:

— Εἶμαστε Ἑλληγες κι ἐρχόμαστε ἀπὸ τὴν Τροία. Πηγαίναμε στὴν πατρίδα μας, ἀλλὰ μεγάλη τρικυμία μᾶς ἔρριξε ἐδῶ πέρα. Σὲ παρακαλοῦμε νὰ μᾶς φιλοξενήσης καὶ νὰ μᾶς προστατέψης. Οἱ θεοὶ τιμωροῦν ἐκείνους, πὺ δὲ βοηθοῦν καὶ δὲ φιλοξενοῦν τοὺς ξένους.

Καὶ κεῖνος ἀποκρίθηκε ἄσπλαχνα:

— Ἡ ἄμυαλος εἶσαι, ξένε, ἢ ἀπὸ πολὺ μακρινὸ τόπο ἔρχεσαι, γιὰ νὰ λὲς στὸν Πολύφημο νὰ φοβᾶται τοὺς θεοὺς. Οἱ Κύκλωπες οὔτε τὸν Δία οὔτε τοὺς ἄλλους θεοὺς λογαριάζουν, γιὰτὶ εἶμαστε πὶο δυνατοὶ ἀπὸ κείνους. Βγάλε ἀπὸ τὸ νοῦ σου, πὺς θὰ προστατέψω ἐσένα καὶ τοὺς συντρόφους σου, γιὰτὶ θὰ φοβηθῶ τάχα τοὺς θεοὺς. Μὰ ἔλα πὲς μου τώρα, πὺ ἔχεις ἀφήσει τὸ πλοῖο σου, μακριὰ ἢ ἐδῶ κοντά;

Αὐτὰ μοῦ εἶπε, γιὰ νὰ μὲ ξεγελάσῃ. Ἐγὼ ὁμως ἔνωσα τὸ σκοπὸ του κι ἀποκρίθηκα:

— Τὸ πλοῖο μου τόρριξε ἡ τρικυμία ἀπάνω στὰ βράχια τοῦ νησιοῦ σου καὶ τὸ ἔκαμε κομμάτια. Καὶ ἐμεῖς θὰ εἶμαστε τώρα πνιγμένοι, ἂν δὲν ξαίραμε κολύμπι.

Ὁ ἄγριος Κύκλωπας δὲν ἔδωσε ἀπόκριση, ἀλλὰ τινάχτηκε ἀπάνω, ἄπλωσε τὰ δύο του χέρια στοὺς συντρόφους μου, ἄρπαξε δύο, τοὺς χτύπησε καταγῆς, σὰ νὰ ἦταν σκυλάκια, καὶ τοὺς ἔφαγε λαίμαργα.

Πρώτη φορά τὰ μάτια μου ἔβλεπαν τέτοιο φοιχτὸ θέαμα! Ὅλους μᾶς ἐπῆρε ὁ φόβος. Σηκώσαμε τὰ χέρια μας ψηλά, παρακαλώντας τοὺς θεοὺς νὰ μᾶς γλυτώσουν ἀπὸ τὸ φοβερὸ αὐτὸ θηρίο.

45. Ὁ Ὀδυσσεὺς συλλογίζεται, πῶς νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὸν Κύκλωπα.

Ὁ Κύκλωπας ὕστερα ἀπὸ τὸ δεῖπνο του, ἀφοῦ ἤπιε κάμποσες καρδιάρες γάλα, ξαπλώθηκε στὴ μέση τῆς σπηλιᾶς, κοιμήθηκε καὶ ἄρχισε νὰ ρουχαλίζη.

Μοῦ ἤρθε τότε στὸ νοῦ νὰ τὸν σκοτώσω μὲ τὸ σπαθί μου. Ὄταν ὁμως τὸ καλοσκέφτηκα, δὲν τὸ βρῆκα φρόνιμο. Γιατὶ ποῖος θὰ μπορούσε νὰ σπρώξῃ τὸ μεγάλο βράχο ἀπὸ τὴν εἴσοδο τῆς σπηλιᾶς;

Ἔτσι λοιπὸν μὲ μεγάλη ἀνησυχία περίμενα νὰ ξημερώσῃ.

Τὸ φοβερὸ θηρίο ξύπνησε πολὺ πρῶι κι ἀμέσως ἀναψε φωτιά· ἄρμεξε τὶς προβατίνες καὶ τὶς γίδες του κι ὕστερα ἄρπαξε πάλι δύο ἀπὸ τοὺς συντρόφους μου καὶ τοὺς ἔφαγε κι αὐτούς.

Ὑστερα ἔσπρωξε τὸ βράχο ἀπὸ τὸ στόμα τῆς σπηλιᾶς, ἔβγαλε ἔξω στὴν αὐλὴ τὶς προβατίνες καὶ τὶς γίδες του καὶ τὴν ἔκλεισε πάλι μὲ μεγάλη εὐκολία.

Στὸ μεταξύ, ἐνῶ ὁ Κύκλωπας ὠδηγοῦσε μὲ φωνὲς καὶ σφυρίγματα τὰ πρόβατα στὸ βουνό, ἐγὼ συλλογιζόμουν, πῶς νὰ γλυτώσω ἀπὸ τὸ φοβερὸ θάνατο τοὺς συντρόφους μου.

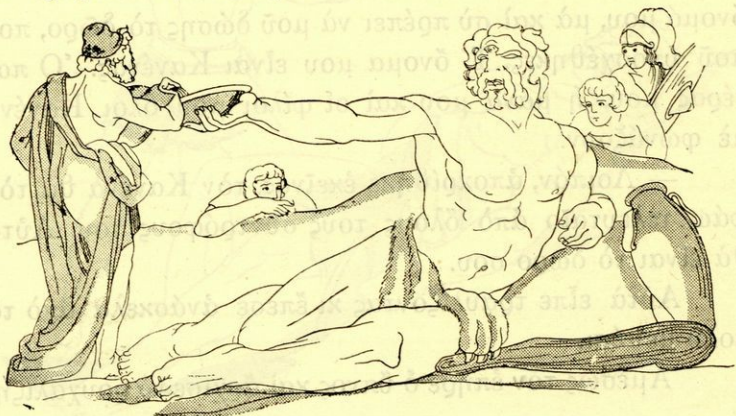
Πολλὲς ὥρες βασάνισα τὸ μυαλό μου. Ἐπιτέλους βρῆκα ἓνα μέσο κι ἐμεῖς νὰ σωθοῦμε κι αὐτὸν νὰ τιμωρήσουμε.

Μέσα στη σπηλιά ήτανε ένα χλωρό ξύλο από άγριελιά, μακρὸ καὶ χοντρὸ ἴσαμε κατάρτι πλοίου. Ἔκοψα ένα κομμάτι ὡς μιὰ ὄργια καὶ τὸ ἔδωσα στοὺς συντρόφους μου νὰ τὸ ξύσουν. Ὑστερα ἐγὼ μονάχος πελέκησα μιὰν ἄκρη καὶ τὴν ἔκαμα μυτερή· τὴν ἔβαλα στὴ φωτιά, γιὰ νὰ γίνῃ σκληρή, κι ἔκρουσα τὸ ξύλο μέσα στὴν κοπριά, πού ήτανε σωριασμένη μέσα στὴ σπηλιά.

46. Ὁ Ὀδυσσεὺς μεθὰ τὸν Κύκλωπα.

Ὁ Πολύφημος γύρισε ἀπὸ τὴ βοσκή, ὅταν ἄρχισε νὰ νυχτώνῃ. Ἔβαλε πάλι ὄλα τὰ πρόβατά του στὴ σπηλιά. Αὐτὴ τὴ φορὰ δὲν ἄφησε οὔτε τὰ κριάρια οὔτε τὰ τραγιά στὴν αὐλή. Ποιὸς ξαίρει γιατί!

— Δῶσε μου κι ἄλλο καὶ πὲς μου πῶς σὲ λένε.

Φαίνεται, πὼς κάτι θὰ ὑποπτεύθηκε.

Ἄρμεξε σὲ λίγο τὶς προβατίνες καὶ τὶς γίδες, σήκωσε κι ἔβαλε πάλι τὸ βράχο στὸ ἄνοιγμα τῆς σπηλιάς κι ὕστερα πάλι ἄρπαξε δυὸ ἀπὸ τοὺς συντρόφους μου καὶ τοὺς ἔφαγε. Τότε ἐγὼ γέμισα ένα ξύλινο ποτήρι ἀπὸ

κεῖνο τὸ γλυκὸ κρασί, πὺ εἶχα φέρει ἀπὸ τὸ πλοῖο, ἐπῆγα κοντὰ του προφυλαχτικὰ καὶ τοῦ εἶπα:

— Πολύφημε, δοκίμασε αὐτὸ τὸ κρασί. Σοῦ τὸ ἔφερα δῶρο, ἴσως καὶ μὲ σπλαχνιστῆς καὶ μὲ βοηθήσης νὰ γυρίσω στὴν πατρίδα μου. Πιστεύω πολὺ νὰ εὐχαριστηθῆς ἀπὸ τὸ γλυκὸ αὐτὸ πιτό.

Ὁ Κύκλωπας ἐπῆρε τὸ ποτήρι καὶ ἤπιε τὸ κρασί. Τὸ ἄσχημο πρόσωπό του ἔδειξε μεγάλη εὐχαρίστηση. Ὑστερα μοῦ εἶπε:

— Δῶσε μου κι ἄλλο καὶ πές μου πῶς σὲ λένε, γιὰ νὰ σοῦ δώσω κι ἐγὼ ἓνα δῶρο, πὺ πολὺ θὰ σοῦ ἀρέση. Κι ἐδῶ ἔχομε κρασί, μὰ τὸ δικό σου εἶναι νέκταρ.

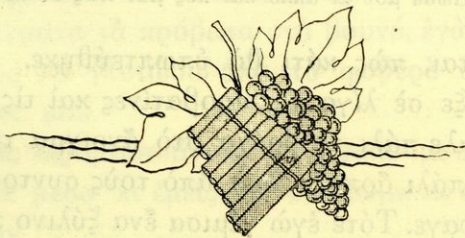
Ἐγὼ τοῦ ἔδινα ὀλοένα καὶ αὐτὸς ὁ ἀνόητος ἀμέσως τὸ ρουφοῦσε· σὲ λίγο ἄρχισε νὰ ζαλίζεται.

— Πολύφημε, τοῦ εἶπα τότε ἐγὼ, θὰ σοῦ πῶ τὸ ὄνομά μου, μὰ καὶ σὺ πρέπει νὰ μοῦ δώσης τὸ δῶρο, πὺ μοῦ ὑποσχέθηκες. Τ' ὄνομα μου εἶναι Κανένας. Ὁ πατέρας μου, ἡ μάνα μου καὶ οἱ φίλοι μου ὄλοι Κανένα μὲ φωνάζουν.

— Λοιπόν, ἀποκρίθηκε ἐκεῖνος, τὸν Κανένα θὰ τὸν φάω τελευταῖο ἀπὸ ὄλους τοὺς συντρόφους του. Αὐτὸ θὰ εἶναι τὸ δῶρο σου.

Αὐτὰ εἶπε τραυλίζοντας κι ἔπεσε ἀνάσκελα ἀπὸ τὸ πολὺ μεθύσι.

Ἀμέσως τὸν ἐπῆρε ὁ ὕπνος καὶ ἄρχισε νὰ ρουχαλίζει.

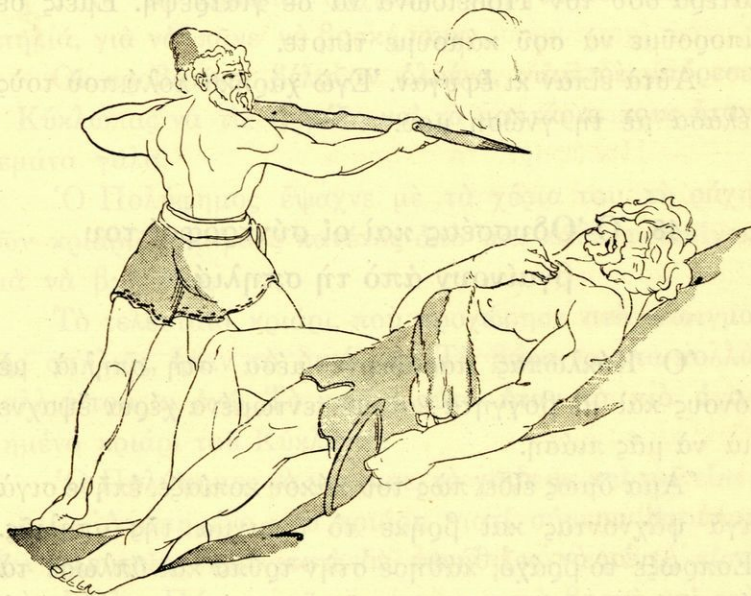

47. Ὁ Ὀδυσσεύς τυφλώνει τὸν Κύκλωπα.

Τότε ἐγὼ ἐπῆρα τὸ μυτερὸ ξύλο, πὺν εἶχα ἐτοιμάσει, τὸ πύρωσα στὴ φωτιά καὶ τὸ ἔμψηξα στὸ μεγάλο μονάκριβο μάτι τοῦ Κύκλωπα.

Μὲ φωνὲς ἄγριες τινάχτηκε ἀπάνω τότε ὁ φοβερός γίγαντας. Ἐβγαλε φριχτὸ μουγκρητό, πὺν βρούϊξαν γύρω οἱ βράχοι.

Σὰν τρελὸς τράβηξε ἀπὸ τὸ μάτι του τὸ ξύλο καὶ

Ἐπῆρα τὸ μυτερὸ ξύλο, πὺν εἶχα ἐτοιμάσει...

τὸ πέταξε μὲ δύναμη μακριά. Κι ὕστερα ἄρχισε νὰ φωνάζη καὶ νὰ ζητᾶ βοήθεια.

Ἐμᾶς μᾶς ἐπῆρε ὁ φόβος καὶ κρυφτήκαμε σὲ μιὰ παράμερη γωνιά τῆς σπηλιᾶς.

Οἱ ἄλλοι Κύκλωπες, πὺν κατοικοῦσαν ὀλόγυρα στίς

κορυφές τῶν βουνῶν, ἄκουσαν τὶς φωνές του κι ἔτρεξαν νὰ δοῦν, τί τρέχει. Ἦρθαν ἀπέξω ἀπὸ τὴ σπηλιὰ καὶ τὸν ἐρώτησαν :

— Τί ἔπαθες, Πολύφημε, καὶ σήκωσες τὸν κόσμον στὸ ποδάρι μὲ τὶς φωνές σου; Μήπως κλέφτες σοῦ ἀρπάζουν τὰ πρόβατα; Ἦ μήπως σὲ πείραξε κανένας;

— Ἄχ! φώναξε ὁ Πολύφημος, ὁ Κανένας, ὁ Κανένας μὲ σκοτώνει.

— Τότε λοιπόν, εἶπαν ἐκεῖνοι, τί φωνάζεις, ἀφοῦ κανένας δὲ σὲ πειράζει; Ἄν τρελάθηκες, παρακάλεσε τὸν πατέρα σου τὸν Ποσειδῶνα νὰ σὲ γιατρέψῃ. Ἐμεῖς δὲ μπορούμε νὰ σοῦ κάμουμε τίποτε.

Αὐτὰ εἶπαν κι ἔφυγαν. Ἐγὼ χάρηκα πολὺ, πὺ τὸὺς γέλασα μὲ τὴ γνώση μου.

48. Ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ οἱ σύντροφοί του βγαίνουν ἀπὸ τὴ σπηλιὰ.

Ὁ Κύκλωπας παράδερνε μέσα στὴ σπηλιὰ μὲ πόνους καὶ μὲ βογγητὰ καὶ μὲ τεντωμένα χέρια ἔψαχνε γιὰ νὰ μᾶς πιάσῃ.

Ἄμα ὁμως εἶδε, πὺς τοῦ κάκου κοπίαζε, ἐπῆγε σιγὰ σιγὰ ψάχνοντας καὶ βρῆκε τὸ ἄνοιγμα τῆς σπηλιᾶς. Ἐσπρωξε τὸ βράχο, κάθησε στὴν τρύπα καὶ ἄπλωσε τὰ χέρια του, γιὰ νὰ μᾶς πιάσῃ, ἂν περνούσαμε μαζὶ με τὰ πρόβατα καὶ τὰ κριάρια.

Στὸ μεταξὺ ἐγὼ βασάνιζα τὸ μυαλό μου νὰ βρῶ τρόπο νὰ βγοῦμε ἔξω. Ἐπιτέλους νὰ τί ἔκαμα:

Στὴ σπηλιὰ μαζὶ μὲ τὰ πρόβατα ἦταν καὶ πολλὰ μεγάλα κριάρια. Ἄπ' αὐτὰ ἔβαζα πλάϊ-πλάϊ τρία στὴ σειρὰ καὶ τὰ ἔδενα μαζὶ μὲ βοῦρλα, πὺ τὰ εἶχε γιὰ στρωμα

καὶ γὰρ σκοιινὰ ὁ Κύκλωπας. Ὑστερα ἀποκάτω ἀπὸ τὴν κοιλιά τοῦ μεσιανοῦ κριαριοῦ ἔδενα κι ἀπὸ ἓνα σύντροφό μου.

Ἄμα ἔδεσα ὄλους τοὺς συντρόφους μου, ἀγκάλιασα κι ἐγὼ τὸ μεγαλύτερο καὶ δυνατώτερο κριάρι καὶ χώθηκα ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὴν κοιλιά του.

Ἐκεῖ κρατιόμουν σφιχτὰ πιασμένος μὲ τὰ χέρια μου ἀπὸ τὰ μακριὰ μαλλιά του.

Μεῖναμε ἔτσι ἐκεῖ, χωρὶς νὰ βγάξουμε λέξη ἀπὸ τὸ στόμα μας, ὥσπου ξημέρωσε.

Τότε τὰ κριάρια ἄρχισαν νὰ βγαίνουν ἀπὸ τὴ σπηλιά, γιὰ νὰ πᾶνε νὰ βοσκήσουν.

Οἱ προβατίνες βέλαζαν ὀλοένα, γιὰτὶ δὲ μπόρεσε ὁ Κύκλωπας νὰ τὶς ἀρμέξει καὶ τὰ μαστάρια τοὺς ἦταν γεμάτα γάλα.

Ὁ Πολύφημος ἔψαχνε μὲ τὰ χέρια του τὴ ράχη τῶν κριαριῶν, μήπως κανένας ἀπὸ μᾶς κάθεται ἀπάνω, γιὰ νὰ βγῆ ἔξω.

Τὸ τελευταῖο κριάρι, πὸν προχώρησε στὸ ἄνοιγμα τῆς σπηλιᾶς, ἦταν τὸ δικό μου. Τὸ βάραιναν τὰ πολλὰ μαλλιά του κι ἐγὼ. Τὸ κριάρι αὐτὸ ἦταν τὸ πιὸ ἀγαπημένο κριάρι τοῦ Κύκλωπα.

Ὁ Πολύφημος τὸ γνώρισε, τὸ χάιδεψε καὶ τοῦ εἶπε:
 — Ἀγαπημένο μου κριάρι, γιὰτὶ σήμερα βγαίνεις ἔξω τελευταῖο; Ἐσὺ ποτὲ δὲ συνήθιζες νὰ μένης πίσω ἀπὸ τ' ἄλλα. Πάντα πρῶτο πηγαινες στὴ βοσκὴ καὶ στὸ νερὸ καὶ πρῶτο τὸ βράδυ ἔμπαινες στὸ μαντρί. Σήμερα ὅμως ἔρχεσαι τελευταῖο! Θὰ εἶσαι καὶ σὺ λυπημένο γιὰ τὸ κακό, πὸν ἔπαθε ὁ ἀφεντικός σου ἀπὸ τὸν κακοῦργο τὸν Κανένα. Ἄλλὰ μὴ στενοχωριέσαι καὶ δὲ θὰ γλυτώση ἀπὸ τὰ χέρια μου. Ἄχ! ἂν μποροῦσες νὰ μιλήσης, ἀγαπημένο μου κριάρι, ἀμέσως θὰ

μου ἔλεγες, ποῦ κρύβεται αὐτὸς ὁ τιποτένιος. Καὶ τότε θὰ ἔβλεπες, πῶς θὰ σκορπίζονταν τὰ μυαλά του!

Αὐτὰ εἶπε ὁ Κύκλωπας κι ἄφησε τὸ κριάρι νὰ βγῆ ἔξω.

49. Ὁ Ὀδυσσεύς πειράζει τὸν Κύκλωπα.

Μόλις προχώρησαν τὰ κριάρια λίγα παραπέρα ἀπὸ τὴ σπηλιά, ἄφησα πρῶτος ἐγὼ τὰ μαλλιά τοῦ κριαριοῦ μου καὶ σηκώθηκα ἀπάνω. Ὑστερα ἔλυσα καὶ τοὺς συντρόφους μου. Καὶ χωρὶς νὰ χάνουμε καιρὸ, πήραμε γιὰ ἐνθύμηση τὰ παχιά κριάρια, ποὺ μᾶς ἔβγαλαν ἀπὸ τὴ σπηλιά, καὶ τραβήξαμε γιὰ τὸ πλοῖο μας.

Οἱ ἀγαπημένοι σύντροφοί μας, ποὺ μᾶς περίμεναν, ὅταν μᾶς εἶδαν, χάρηκαν πολὺ. Ἀμα ὅμως ἔμαθαν τὸ φοβερὸ θάνατο τῶν ἑξι συντρόφων μας, ἄρχισαν νὰ κλαῖνε.

Ἐγὼ τότε, ἀφοῦ τοὺς παρηγόρησα, τοὺς πρόσταξα νὰ βάλουν τὰ κριάρια μέσα στὸ πλοῖο καὶ νὰ φύγουμε.

Οἱ σύντροφοί μου μὲ μεγάλη προθυμία ἔκαμαν, ὅ,τι τοὺς εἶπα.

Σὲ λίγο ξεκινήσαμε ἀπὸ τὸ ἀκρογιάλι.

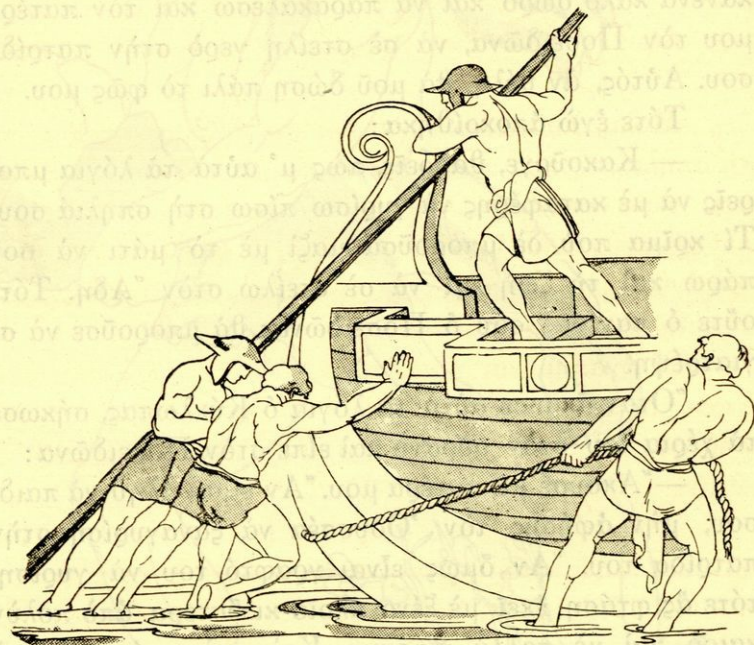
Εἶχαμε προχωρήσει κάμποσο στὴ θάλασσα, ὅταν ἔξαφνα μοῦ ἤρθε στὸ νοῦ νὰ πειράξω τὸν Κύκλωπα.

— Πολύφημε!.. ἔ Πολύφημε!.. τοῦ φωνάζω. Βλέπεις, κακοῦργε, τί ἔπαθες; Τέτοια τιμωρία σοῦ ἔπρεπε, γιὰ τὰ κακουργήματα ποὺ κάνεις.

Ὁ Κύκλωπας ξαφνίστηκε, ἅμα ἄκουσε τὶς φωνές. Ἐτριξε τὰ δόντια του ἀπὸ τὸ θυμὸ του, πετάχτηκε ἀπάνω ἀγριεμένος, ἄρπαξε ἓνα μεγάλο βράχο καὶ τὸν ἔρριξε μὲ ὄλη του τὴ δύναμη κατὰ κεῖ, ποὺ ἐρχόταν ἡ φωνή μου

Ὁ βράχος ἔπεσε στὴ θάλασσα, λίγο πιὸ μέσα ἀπὸ τὴν πλώρη τοῦ πλοίου μας· καὶ τὰ κύματα, πού σήκωσε, τὸ ἔσπρωξαν πίσω στὴ στεριά. Ἐγὼ ἀμέσως τότε ἀρπάζω ἓνα μακρὸ κοντάρι, σπρώχνω μὲ ὅλη μου τὴ δύναμη τὸ πλοῖο στὴ θάλασσα καὶ προστάζω τοὺς συντρό-

Μ' ἓνα μακρὸ κοντάρι σπρώχνω μ' ὅλη μου τὴ δύναμη.

φους μου νὰ τραβοῦν κουπί, ὅσο μποροῦν πιὸ δυνατά, γιὰ νὰ γλυτώσουμε ἀπὸ τὸ χαμό.

Σὲ λίγο τὸ πλοῖο μας ἀπομακρύνεται· κι ὅταν ἔφτασε σὲ διάστημα διπλὸ ἀπὸ τὸ πρῶτο, φώναξα πάλι: — Κύκλωπα, ἂν σὲ ρωτήσουν καμιὰ φορὰ, ποιὸς σὲ τύφλωσε, νὰ τοὺς πῆς ὁ Ὀδυσσεύς, ὁ γιὸς τοῦ Λαέρτη, πού κυρίεψε τὴν Τροία.

Ὁ Κύκλωπας ἀναστέναξε ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὴν καρδιά του καὶ εἶπε:

— Ἄχ! καλὰ μοῦ τὸ εἶχε πεῖ ἕνας μάντις ἀπὸ πολὺν καιρὸ, πὼς θὰ τυφλωθῶ ἀπὸ τὸν Ὀδυσσεά. Μὰ ἐγὼ περίμενα νὰ δῶ κανένα φοβερὸ γίγαντα καὶ ὄχι ἕναν ἀνθρωπάκο, ποὺ μὲ νίκησε μὲ τὸ κρασί κι ὕστερα μὲ τύφλωσε. Μὰ ἔλα, γύρισε πίσω, Ὀδυσσεά, νὰ σοῦ δώσω κανένα καλὸ δῶρο καὶ νὰ παρακαλέσω καὶ τὸν πατέρα μου τὸν Ποσειδῶνα, νὰ σὲ στείλῃ γερὸ στὴν πατρίδα σου. Αὐτός, ἂν θέλῃ, θὰ μοῦ δώσῃ πάλι τὸ φῶς μου.

Τότε ἐγὼ ἀποκριθῆκα:

— Κακοῦργε, θαρρεῖς, πὼς μ' αὐτὰ τὰ λόγια μπορεῖς νὰ μὲ καταφέρῃς νὰ γυρίσω πίσω στὴ σπηλιά σου! Τί κριμα ποὺ δὲ μπορούσα μαζί μὲ τὸ μάτι νὰ σοῦ πάρω καὶ τὴ ζωὴ καὶ νὰ σὲ στείλω στὸν Ἄδη. Τότε οὔτε ὁ πατέρας σου ὁ Ποσειδῶνας θὰ μπορούσε νὰ σὲ γιαιτρέψῃ.

Ὅταν ἄκουσε αὐτὰ τὰ λόγια ὁ Κύκλωπας, σήκωσε τὰ χέρια του στὸν οὐρανὸ καὶ εἶπε στὸν Ποσειδῶνα:

— Ἄκουσέ με, πατέρα μου. Ἄν εἶμαι ἀληθινὰ παιδί σου, μὴν ἀφήσῃς τὸν Ὀδυσσεά νὰ ξαναγυρίσῃ στὴν πατρίδα του. Ἄν ὅμως εἶναι γραφτό του νὰ γυρίσῃ, τότε ἄς φτάσῃ ἐκεῖ μὲ ξένο πλοῖο κι ὕστερα ἀπὸ πολὺν καιρὸ καὶ μὲ πολλὰ βάσανα. Καὶ στὸ σπίτι του νὰ βρῇ μεγάλες δυστυχίες καὶ συμφορές.

Ὑστερα ἄρπαξε ἕνα βράχο πῶς μεγάλο ἀπὸ τὸν πρῶτο καὶ τὸν ἔρριξε μὲ μεγάλη δύναμη ἀπάνω μας.

Αὐτὴ τὴ φορὰ ὅμως ὁ βράχος ἔπεσε λίγο πῶς πίσω ἀπὸ τὸ πλοῖο μας καὶ λίγο ἔλειψε νὰ χτυπήσῃ τὸ τιμόνι του. Τὰ κύματα, ποὺ σήκωσε, μᾶς ἔσπρωξαν τώρα πρὸς τὰ ἔμπρὸς καὶ μᾶς ἔφεραν γρηγορότερα στὸ μικρὸ νησάκι, ὅπου μᾶς περίμεναν καταλυπημένοι οἱ σύντροφοί μας.

Καθὼς μᾶς εἶδαν, ἔτρεξαν καὶ μᾶς ἀγκάλιασαν, μᾶς φιλοῦσαν κι ἔκλαιγαν ἀπ' τὴ χαρὰ τους. Πολὺ ὅμως

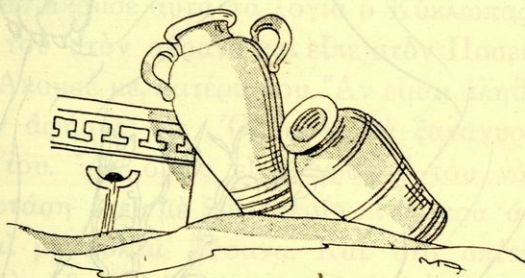

Ὁ Κύκλωπας ἄρπαξε ἓνα μεγάλο βράχο καὶ τὸν ἔρριξε μὲ ὅλη του τὴ δύναμη.

λυπήθηκαν, όταν έμαθαν τὸ φοριχτὸ θάνατο τῶν ἔξι συντρόφων μας.

Ἐγὼ γιὰ νὰ εὐχαριστήσω τὸ Δία, πὸν μᾶς ἔσωσε, τοῦ θυσιάσα τὸ μεγαλύτερο κριάρι, πὸν μὲ εἶχε βγάλει ἀπὸ τὴ σπηλιά. Τοῦ κάκου ὅμως! Ὁ Δίας εἶχε ἀποφασίσει νὰ καταστρέψῃ καὶ τὰ πλοῖα καὶ τοὺς συντρόφους μου.

Ὅλη ἐκείνη τὴν ἡμέρα καθήσαμε στὴν ἀκρογιαλιά νὰ ξεκουραστοῦμε. Στὸ μεταξὺ διηγήθηκα στοὺς συντρόφους μου, ὅσα πάθαμε ἀπὸ τὸν Κύκλωπα.

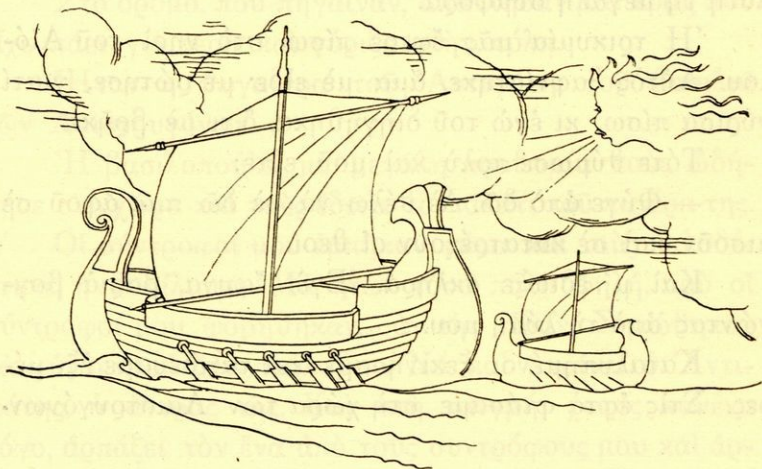

50. Τὸ ἀσκή τοῦ Αἰόλου.

Τὴν ἄλλη μέρα μπήκαμε στὰ πλοῖα μας πολὺ πρῶι καὶ ξεκινήσαμε.

Σὲ λίγο φτάσαμε στὸ νησί, ποὺ κατοικοῦσε ὁ Αἴολος, ὁ θεὸς τῶν ἀνέμων. Πήγαμε στὸ παλάτι του καὶ μᾶς καλοδέχτηκε.

Ἐνα μῆνα περάσαμε ἐκεῖ. Ὅταν ἤρθε ἡ ὥρα νὰ φύγουμε, ὁ Αἴολος μᾶς ἔδωσε ἕνα μεγάλο ἀσκή. Μέσα σ' αὐτὸ ἔκλεισε ὅλους τοὺς ἀνέμους. Μονάχα τὸ Ζέφυρο ἄφησε ἔξω ἐλεύθερο νὰ σπρώχνῃ μὲ τὸ φύσημά του ἡσυχα τὰ πλοῖα μας γιὰ τὴν πατρίδα.

Μονάχα τὸ Ζέφυρο ἄφησε ἔξω ἐλεύθερο νὰ σπρώχνῃ
μὲ τὸ φύσημά του ἡσυχα τὰ πλοῖα μας.

Ἐννιὰ μέρες καὶ ἔννιὰ νύχτες ταξιδεύαμε πρῖμα. Ἄπάνω στὶς δέκα ἄρχιζαν νὰ ξεχωρίζουν τὰ βουνὰ τῆς Ἰθάκης. Βλέπαμε πιά τὶς φωτιές, ποὺ ἄναβαν τὴ νύχτα οἱ βοσκοί.

Τότε μ' ἐπῆρε ὕπνος γλυκός, γιατί ἤμουν κουρασμένος ἀπὸ τοὺς κόπους καὶ τὶς ἀγρύπνιες.

Τὴν ὥρα, ποὺ κοιμόμουν, οἱ σύντροφοί μου, μὲ τὴν ἰδέα πὼς τὸ ἀσκή εἶναι γεμάτο ἀσήμι καὶ χρυσάφι, τὸ ἀνοιξαν. Μονομιᾶς τότε πετάχτηκαν ἔξω μὲ ὄρμη οἱ κλεισμένοι ἄνεμοι, ἄρχισαν νὰ φυσοῦν μὲ δύναμη καὶ ἔσπρωξαν τὰ πλοῖα μακριὰ ἀπὸ τὴν πατρίδα μας.

Οἱ σύντροφοί μου ἔκλαιγαν πικρά.

Τότε ἐγὼ τινάχτηκα ἀπὸ τὸν ὕπνο καὶ τόσο στενοχωρέθηκα, ποὺ λίγο ἔλειψε νὰ πέσω στὴ θάλασσα καὶ νὰ πνιγῶ. Μὰ πάλι τὸ καλοσκέφτηκα καὶ δὲν τὸ βρῆκα φρόνιμο. Γι' αὐτὸ ἀποφάσισα νὰ ὑποφέρω καὶ αὐτὴ τὴ μεγάλη συμφορὰ.

Ἡ τρικυμία μᾶς ἔφερε πίσω στὸ νησὶ τοῦ Αἰόλου. Αὐτὸς ξαφνίστηκε, ἅμα μὲ εἶδε· μὲ ρώτησε, γιατί γύρισα πίσω, κι ἐγὼ τοῦ διηγήθηκα, ὅτι μὲ βρῆκε.

Τότε θύμωσε πολὺ καὶ μοῦ εἶπε:

— Φύγε ἀπὸ δῶ. Δὲ θέλω νὰ σὲ δῶ πιά, ἀφοῦ σὲ μισοῦν καὶ σὲ κατατρέχουν οἱ θεοί.

Καὶ μ' ἔδιωξε σκληρὰ. Ἐγὼ ἔφυγα, βαριά βογγώντας ἀπὸ τὴ λύπη μου.

Καταλυπημένοι ξεκινήσαμε καὶ ταξιδεύαμε ἕξι μέρες. Στὶς ἑπτὰ φτάσαμε στὴ χώρα τῶν Λαιστρυγόνων.

51. Οἱ Λαιστρυγόνες.

Οἱ Λαιστρυγόνες ἦταν ἄγριοι γίγαντες κι ἀνθρωποφάγοι.

Μπήκαμε σ' ἓνα μικρὸ καὶ ἤσυχο λιμανάκι, ποὺ εἶχε στενὸ τὸ στόμα καὶ γύρω γύρω βράχους πολὺ ψηλούς.

Οί σύντροφοί μου ἔδεσαν τὰ πλοῖα τους μέσα στὸ βάθος τοῦ λιμανιοῦ τὸ ἓνα κοντὰ στὸ ἄλλο. Τὸ δικό μου τὸ κράτησα ἔξω ἀπὸ τὸ λιμάνι κοντὰ στὴν εἴσοδο καὶ τὸ ἔδεσα ἀπὸ τοὺς βράχους μὲ σκοιινιά.

Ἔστερα μὲ πολὺν κόπο ἀνέβηκα στὸν πιὸ ψηλὸ βράχο καὶ κοίταξα ἀπὸ ὅλες τὶς μεριές, νὰ δῶ, τί τόπος εἶναι καὶ ποῦ βρίσκομαι. Τοῦ κάκου ὁμως! Τίποτε δὲν ἔβλεπα, οὔτε ἄνθρωπο ἐπῆρε τὸ μάτι μου, οὔτε κανένα ζῶο σπιτικό. Μονάχα πολὺ μακριὰ φαινόταν σ' ἓνα μέρος καπνός, πὺ ἀνέβαινε ψηλά.

Ἔστειλα τότε πρὸς τὰ ἐκεῖ τρεῖς ἀπὸ τοὺς συντρόφους μου, τοὺς πιὸ γενναίους, γιὰ νὰ μοῦ φέρουν καμιὰ εἶδηση.

Στὸ δρόμο, πὺ πήγαιναν, ἀπάντησαν μιὰ κόρη πὺ εἶχε πάει γιὰ νερὸ καὶ γύριζε στὴν πόλη.

Ἦταν ἡ θυγατέρα τοῦ Ἀντιφάτη, τοῦ βασιλιᾶ τῶν Λαιστρυγόνων.

Ἡ βασιλοπούλα μὲ μεγάλη προθυμία τοὺς ὠδήγησε στὴ χώρα καὶ τοὺς ἔδειξε τὸ παλάτι τοῦ πατέρα της.

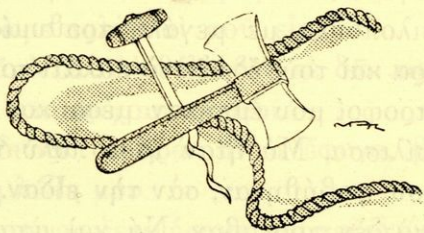
Οἱ σύντροφοί μου ἐμπῆκαν μέσα καὶ τοὺς καλοδέχτηκε ἡ βασίλισσα. Μὰ ἦταν τόσο πολὺ ψηλή, πὺ οἱ σύντροφοί μου φοβήθηκαν, σὰν τὴν εἶδαν. Σηκώθηκαν νὰ φύγουν, μὰ δὲν πρόλαβαν. Νά καὶ μπαίνει ὁ Ἀντιφάτης, ὁ ἄντρας της. Καὶ στὴ στιγμή, χωρὶς κανένα λόγο, ἀρπάζει τὸν ἓνα ἀπὸ τοὺς συντρόφους μου καὶ ἀρχίζει νὰ τὸν τρώῃ. Τότε οἱ δύο ἄλλοι τρομαγμένοι πετάχτηκαν ἀπὸ τὰ παράθυρα καὶ τρέχοντας ἔφτασαν στὰ πλοῖα μας. Δὲν πρόλαβαν νὰ μᾶς ποῦν, τί τρέχει, καὶ νὰ ἀπὸ πίσω τους ἔρχονται τρέχοντας οἱ Λαιστρυγόνες ὠπλισμένοι.

Ὅλοι τους ἦταν γίγαντες. Ἐμπρὸς σ' αὐτοὺς ἐμεῖς φαινόμαστε μερμήγκια. Ὁρμησαν ἀπὸ πάνω ἀπὸ τοὺς

βράχους και με μεγάλες πέτρες σκότωναν τούς συντρόφους μου κι ἔσπαζαν τὰ πλοῖα.

Σὲ λίγο κανένα ἀπὸ τὰ πλοῖα, πὺ ἦταν μέσα στὸ λιμάνι, δὲν ἔμεινε γερό. Ὅλα εἶχαν γίνει κομμάτια, κανεὶς ἀπὸ τούς συντρόφους μου δὲ γλύτωσε. Ὅλους τούς σκότωσαν. Μὲ ἄγριες και φοβερὲς φωνὲς μάζευαν τὰ σώματα τῶν σκοτωμένων και τὰ μοίραζαν μεταξύ τους. Ἐγὼ πρόφτασα νὰ κόψω με τὸ σπαθὶ μου τὰ σκοινιά, πὺ εἶχα δεμένο τὸ πλοῖο μου, και νὰ φύγω στ' ἀνοιχτά.

Μὲ μεγάλη λύπη και ἀπελπισία ἔφυγα ἀπὸ τὸν καταραμένο ἐκεῖνο τόπο. Τώρα εἶχα μόνο τούς ναῦτες τοῦ δικοῦ μου πλοίου.

52. Τὸ παλάτι τῆς Κίρκης.

Ὑστερα ἀπὸ ἀρκετὲς ἡμέρες φτάσαμε σ' ἓνα ὄμορφο δασωμένο νησί. Βγήκαμε σ' ἓνα λιμανάκι καὶ ξαπλωθήκαμε στὰ μαλακὰ χόρτα νὰ ξεκουραστοῦμε.

Ἐγὼ προχώρησα στὸ δάσος καὶ σκότωσα ἓνα μεγάλο λάφι· τὸ ἐπῆγα στοὺς συντρόφους μου καὶ τοὺς εἶπα:

— Νά, φίλοι μου, τροφή νὰ φᾶμε καὶ νὰ χορτάσουμε.

Βγάλαμε καὶ κρασί ἀπὸ τὸ πλοῖο, φάγαμε κι ἤπιαμε καὶ κοιμηθήκαμε στὴν ἀκρογιαλιά.

Τὴν ἄλλη μέρα ἔστειλα λίγους συντρόφους νὰ ἐξετάσουν τὸ νησί καὶ νὰ δοῦν, ποιοὶ τὸ κατοικοῦσαν.

Αὐτοί, ἐκεῖ πὺν πήγαιναν προσεχτικά, εἶδαν στὸ βάθος ἐνὸς κάμπου ἓνα παλάτι ὄμορφο. Ἦταν καλοχτισμένο κι ἀπέξω τὸ τριγύριζαν ἡμεροὶ λύκοι καὶ λιοντάρια.

Ὅταν εἶδαν τοὺς συντρόφους μου, δὲν ὤρμησαν νὰ τοὺς φᾶνε. Τοὺς σίμωσαν κουνώντας τὴν οὐρά τους κι ἔγλειφαν τὰ χέρια τους, καθὼς κάνουν οἱ σκύλοι στὸν ἀφέντη τους. Τοὺς κοίταζαν μὲ μάτια λυπημένα, σὰ νὰ τοὺς ἔλεγαν:

— Μὴν μπῆτε σ' αὐτὸ τὸ σπίτι.

Φοβήθηκαν οἱ σύντροφοί μου, γιατί ἀπὸ τὸ νοῦ τους πέρασε κάποια ὑποψία.

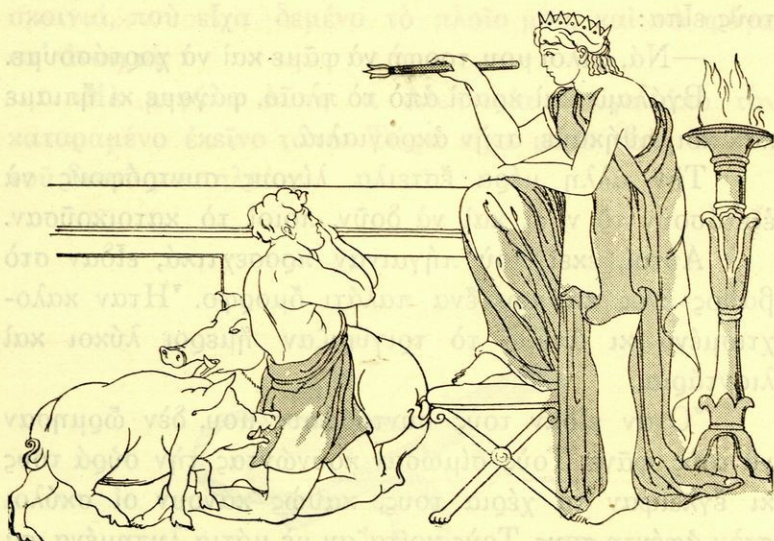
Τὴν ὥρα ἐκείνη ἀκούστηκε μέσα ἀπὸ τὸ παλάτι μιὰ γλυκιά, πολὺ γλυκιά φωνὴ καὶ ὄμορφο τραγούδι.

— Χωρὶς ἄλλο θεὰ θὰ εἶναι, εἶπε ἓνας τους. Τόσο μελωδικὰ μόνο θεὰ μπορεῖ νὰ τραγουδήση.

53. Οἱ χοῖροι τῆς Κίρκης.

Σὲ λίγη ὥρα τὸ τραγούδι ἔπαψε καὶ οἱ σύντροφοί μου χτύπησαν τοῦ παλατιοῦ τὴν πόρτα.

Ἡ θεὰ—ἦταν ἡ θεὰ Κίρκη—ἄκουσε τὸ χτύπο καὶ ἄνοιξε ἀμέσως. Τοὺς δέχτηκε μὲ χαμόγελο καὶ μὲ

Ἡ Κίρκη σήκωσε τὸ μαγεμένο ραβδί της καὶ τοὺς χτύπησε.

φιλικὰ λόγια τοὺς ἔβαλε νὰ καθήσουν σὲ ὄμορφα καὶ ἀναπαυτικὰ καθίσματα.

Μονάχα ἓνας ἀπ' αὐτούς, ὁ Εὐρύλοχος, ἔμεινε ἀπέξω. Κάτι τοῦ ἔλεγε μέσα του, πὼς ὅλα ἐκεῖνα τὰ γλυκόλογα δὲν ἦταν γιὰ καλό.

Ἡ Κίρκη πρόσταξε τὶς δοῦλες της καὶ ἔφεραν πολλὰ φαγητὰ καὶ κρασί μοσχάτο μέσα σὲ μιὰ στάμνα. Μέσα στὸ κρασί εἶχε ρίξει κρυφὰ κάποιο μαγικὸ βοτάνι.

Οἱ σύντροφοί μου, ἅμα ἄδειασαν τὰ ποτήρια, τὰ

ξέχασαν ὄλα. Ξέχασαν καὶ τὴν πατρίδα τοὺς καὶ τοὺς συντρόφους τοὺς.

Τότε ἡ θεὰ ἡ μάγισσα σήκωσε τὸ μαγεμένο ραβδί της καὶ τοὺς χτύπησε. Κι ἀμέσως οἱ κακόμοιροι ἔγιναν χοῖροι κι ἔτρεχαν ἐδῶ καὶ κεῖ γουρλιζοντας.

Ὑστερα τοὺς ἐπῆγε στὸ στάβλο καὶ τοὺς ἔρριξε νὰ φᾶνε βελανίδια, τὸ συνηθισμένο φαγὶ τῶν χοίρων.

Ὁ Εὐρύλοχος καθόταν ἀπέξω καὶ περιμένε ἀνήσυχος. Ὅταν εἶδε τοὺς χοίρους νὰ βγαίνουν, κατάλαβε τὸ δυστύχημα. Ἀπελπισμένος ἔτρεξε κι ἤρθε στὸ πλοῖο. Πολλὴ ὥρα πέρασε, πὺ δὲν μποροῦσε νὰ μιλήσῃ ἀπὸ τὰ δάκρυα. Ὅταν τέλος τοῦ διηγήθηκε, τί ἔγινε, ἄρπαξα τὸ σπαθὶ μου κι ἔτρεξα στὸ παλάτι τῆς Κίρκης νὰ γλυτώσω τοὺς συντρόφους μου.

54. Ὁ Ὀδυσσεὺς νικᾷ τὴν Κίρκη.

Ἐφτασα ἄφοβα στὸ παλάτι καὶ φώναξα τὴ μάγισσα μὲ δυνατὴ φωνή. Ἐκείνη μὲ δέχτηκε εὐγενικὰ καὶ μ' ἔβαλε νὰ καθήσω σὲ ἀναπαυτικὸ θρόνο. Ὑστερα τοῦ ἔδωσε νὰ πιῶ ἀπὸ τὸ μαγεμένο ποτό. Μὰ ἐγώ, ἀντὶ νὰ πάρω τὸ ποτό, τράβηξα τὸ σπαθὶ μου, χύθηκα ἀπάνω της καὶ ἔκαμα, πὺς θὰ τὴ σκοτώσω. Ἡ Κίρκη κατατρομαγμένη ἔβαλε τίς φωνές καὶ ἄρχισε νὰ μὲ παρακαλῇ καὶ νὰ τοῦ λέη:

— Ποιὸς εἶσαι κι ἀπὸ ποῦ ἔρχεσαι; Εἶσαι ὁ πρῶτος, πὺ δὲ μπόρεσα νὰ σοῦ κάμω κακό. Μὴν εἶσαι ὁ ξακουσμένος Ὀδυσσεὺς; Τοῦ εἶπε μὴ φορὰ ὁ Ἑρμῆς, πὺς θὰ ἔρθῃς ἐδῶ ὕστερα ἀπὸ πολλὰ βάσανα. Καὶ τώρα βάλε τὸ σπαθὶ σου στὴ θήκη του, γιατί δὲν ἔχω πιά στὸ νοῦ μου κακὸ γιὰ σένα.

Ἐγὼ τότε τῆς λέω :

— Πῶς θέλεις νὰ πιστέψω τὰ λόγια σου ; Τότε μόνο θὰ σὲ πιστέψω, ἅμα μοῦ κάμης μέγανον ὄρκο, πῶς δὲ συλλογίζεσαι κακὸ γιὰ μένα.

Ἡ Κίρκη ὠρκίστηκε. Ὑστερα πρόσταξε τὶς δοῦλες τῆς καὶ ἐτοίμασαν δροσιστικὸ λουτρὸ καὶ λαμπρὸ τραπέζι. Ἐγὼ ὁμως δὲν εἶχα ὄρεξη καὶ καθόμουν λυπημένος καὶ συλλογισμένος.

Τράβηξα τὸ σπαθί μου καὶ χύθηκα ἀπάνω τῆς.

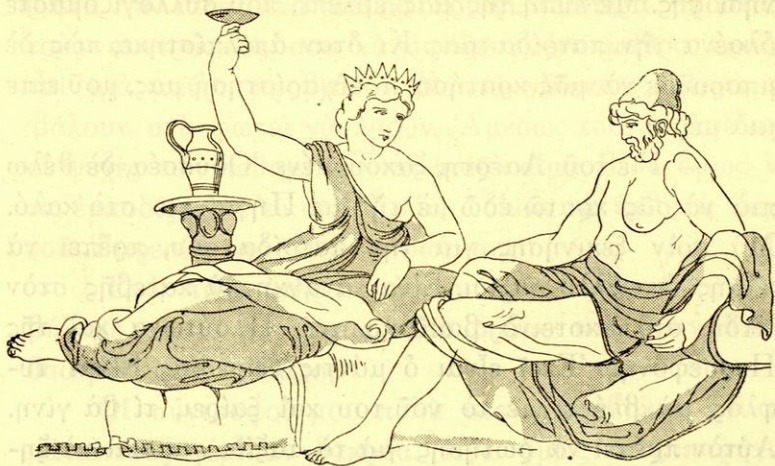
Ἡ Κίρκη τότε ἦρθε κοντά μου καὶ με ρωτοῦσε, τί ἔχω καὶ γιατί, δὲν τρώγω.

— Ποιὸς γνωστικὸς ἄνθρωπος, θεά, τῆς εἶπα, μπορεῖ νὰ φάη καὶ νὰ πιῇ, ὅταν οἱ φίλοι του εἶναι τόσο δυστυχημένοι ;

Ἡ Κίρκη ἀμέσως τρέχει στὸ μαντρί κι ἀλείβει τοὺς χοίρους μὲ ἓνα ἄλλο μαγεμένο γιατρικό. Καὶ στὴ στιγμή πέφτουν οἱ τρίχες κι αὐτοὶ γίνονται πάλι ἄνθρωποι πιὸ νέοι καὶ πιὸ ὁμορφοὶ ἀπὸ πρὶν.

Δὲν κρατήθηκα· ἔτρεξα νὰ τοὺς ἰδῶ κι αὐτοὶ μὲ

Δὲν εἶχα ὄρεξη καὶ καθόμουν λυπημένος καὶ συλλογισμένος.

γνώρισαν κι ἔκλαιγαν ἀπὸ τὴ χαρὰ τους. Μ' ἔσφιγγαν στὴν ἀγκαλιά τους, μοῦ φιλοῦσαν τὰ χέρια καὶ δὲν ἤξαιραν, πῶς νὰ μ' εὐχαριστήσουν, πού τοὺς ἔσωσα.

Σὲ λίγο ἔστειλα καὶ φώναξα καὶ τοὺς ἄλλους συντρόφους μου, πού ἦταν στὸ πλοῖο. Ὅταν καὶ κείνοι ἦρθαν, ἡ θεὰ μᾶς ἔβαλε τραπέζι καὶ φάγαμε καὶ ἤπιαμε.

Ἡ Κίρκη συχνὰ μᾶς ἔλεγε:

— Νὰ τρῶτε καὶ νὰ πίνετε καλά, γιὰ νὰ δυναμώσετε· γιατί ἀδυνατίσατε πολὺ ἀπὸ τὶς κακοπάθειες.

Τὰ εὐγενικὰ λόγια τῆς Κίρκης μὲ παρηγόρησαν. Ἐνα χρόνο ὀλόκληρο μᾶς κράτησε ἐκεῖ στὸ νησί της· μὰ ἐμεῖς ποτὲ δὲ βγάξαμε ἀπὸ τὸ νοῦ μας τὴ γλυκιὰ πατρίδα μας.

55. Ἡ Κίρκη συμβουλεύει τὸν Ὀδυσσεά νὰ κατεβῆ στὸν ἝΑδη.

Ἡ Κίρκη ἤθελε νὰ μᾶς κρατήσῃ γιὰ πάντα στὸ νησί της. Μὲ λύπη της μᾶς ἔβλεπε, πὺ συλλογιζόμεστε ὀλοένα τὴν πατρίδα μας. Κι ὅταν ἀπελπίστηκε, πὺς δὲ μποροῦσε νὰ μᾶς κρατήσῃ μ' εὐχαρίστησή μας, μὺ εἶπε μιὰ μέρα:

— Γιὲ τοῦ Λαέρτη, ξακουσμένε Ὀδυσσεά, δὲ θέλω πιά νὰ σᾶς κρατῶ ἐδῶ μὲ τὴ βία. Πηγαίνετε στὸ καλό. Μὰ πρὶν ξεκινήσῃς γιὰ τὴν πατρίδα σου, πρέπει νὰ κάμῃς ἕνα ἄλλο ταξίδι. Εἶναι ἀνάγκη νὰ κατεβῆς στὸν ἝΑδη, στὸ σκοτεινὸ βασίλειο τοῦ Πλούτωνα καὶ τῆς Περσεφόνης. Ἐκεῖ εἶναι ὁ μάντις Τειρεσίας. Εἶναι τυφλός, μὰ βλέπει μὲ τὸ νοῦ του καὶ ξαίρει, τί θὰ γίνῃ. Αὐτὸν πρέπει νὰ ρωτήσῃς γιὰ τὸ ταξίδι σου καὶ νὰ ζητήσῃς τὴ συμβουλή του γιὰ τοὺς κινδύνους, πὺ θ' ἀπαντήσῃς.

Τὰ λόγια τῆς θεᾶς πολὺ μὲ τάρραξαν καὶ δὲν ἤξαιρα, τί νὰ πῶ καὶ τί ν' ἀποφασίσω.

— Καὶ ποιός, θεά, τῆς εἶπα τότε, θὰ μὺ δείξῃ τὸ δρόμο; Ὡς τώρα κανεὶς δὲν ἐπῆγε ζωντανὸς στὸν ἝΑδη.

Ἡ Κίρκη ἀποκρίθηκε:

— Δὲ χρειάζεσαι, ὀδηγός, Ὀδυσσεά. Ἄμα μπῆς στὸ πλοῖο σου κι ἀνοίξῃς τὰ πανιά, κάθησε ἡσυχος κι ὁ βοριάς θὰ τὸ πάῃ ἴσια στὴν ἄκρη τοῦ Ὠκεανοῦ. Ἄμα φτάσῃς στὸ στενὸ ἀκρογιάλι, πὺ εἶναι τὸ ἱερὸ δάσος τῆς Περσεφόνης μὲ τὶς ψηλὲς λεῦκες καὶ τὶς φουντωτὲς ἰτιές, θὰ δῆς ἕνα βράχο. Ἐκεῖ νὰ βγῆς. Νὰ σκάψῃς ἕνα λάκκο καὶ νὰ χύσῃς μέσα γιὰ τὶς ψυχὲς πρῶτα πρῶτα μέλι καὶ γάλα μαζὶ ἀνακατωμένα. Ἔπειτα γλυκὸ

κρασί κι ὕστερα νερὸ καθαρὸ. Νὰ μὴν ξεχάσης νὰ σκορπίσης ἀπάνω σ' αὐτὰ καὶ κάμποσο κάτασπρο ἀλεύρι. Τάξε ἔπειτα σ' ὅλες τὶς ψυχὲς τῶν πεθαμένων, πὼς ἅμα φτάσης στὴν πατρίδα σου, θὰ τοὺς θυσιάσης τὴν καλύτερή σου στέρφα ἀγλάδα. Καὶ στὸν Τειρεσία χωριστὰ νὰ τάξης ἓνα μαῦρο κριάρι. Ὑστερα πρόσταξε τοὺς συντρόφους σου νὰ σφάξουν ἓνα μαῦρο κριάρι καὶ μιὰ μαύρη προβατίνα. Νὰ τὰ γδάρουν καὶ νὰ τὰ βάλουν στὴ φωτιά νὰ καοῦν. Ἀμέσως τότε θὰ τρέξουν οἱ ψυχὲς τῶν πεθαμένων νὰ πιοῦν αἶμα. Ἐσὺ ὁμως νὰ τὶς ἐμποδίξης μὲ τὸ σπαθὶ σου, ὥσπου νὰ ἔρθῃ ἡ ψυχὴ τοῦ Τειρεσία, γιὰ νὰ τὴ ρωτήσης.

Ἐγὼ τότε ἐπῆρα τοὺς συντρόφους μου καὶ τραβήξαμε γιὰ τὸ πλοῖο μας. Στὸ δρόμο τοὺς διηγῆθηκα, ὅσα μοῦ εἶπε ἡ Κίρκη.

Οἱ σύντροφοί μου πολὺ στενοχωρέθηκαν καὶ τὰ μάτια τους γέμισαν δάκρυα. Ἐγὼ ὁμως τοὺς παρηγόρησα καὶ τοὺς ἔδωσα θάρρος.

56. Ὁ Ὀδυσσεάς ταξιδεύει στὸν Ἴαδην.

Σὲ λίγο φτάσαμε στὸ ἀκρογιάλι κι ἐτοιμαστήκαμε νὰ φύγουμε. Ἐκεῖ βρήκαμε δεμένα ἕνα μαῦρο κριάρι καὶ μιὰ μαύρη προβατίνα καὶ ὅσα θὰ μᾶς χρειάζονταν γιὰ τοὺς νεκρούς. Τὰ εἶχε φέρει ἡ Κίρκη, χωρὶς νὰ τὴ δοῦμε.

Μὲ καρδιά λυπημένη κάμαμε πανιὰ γιὰ τὸ θλιβερὸ ταξίδι. Ὅταν φτάσαμε στὸ μέρος, ποῦ μοῦ εἶχε πεῖ ἡ θεά, τραβήξαμε τὸ πλοῖο ἔξω στὴ στεριά καὶ κάμαμε, ὅ,τι μᾶς εἶπε.

Μόλις χύθηκε στὸ λάκκο τὸ μαῦρο αἷμα, ἀμέσως χιλιάδες ψυχὲς πετάχτηκαν ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὸν Ἴαδην τὸν κατάμαυρο, γιὰ νὰ πιοῦν. Ἐγὼ ὅμως στεκόμουν κοντὰ στὸ λάκκο καὶ μὲ τὸ σπαθί μου τὶς ἐμπόδιζα, ὥσπου νὰ ἔρθῃ ἡ ψυχὴ τοῦ Τειρεσίας.

57. Ὁ Ὀδυσσεάς καὶ ὁ Τειρεσίας.

Πρώτη-πρώτη ἦρθε ἡ ψυχὴ τῆς ἀγαπημένης μου μητέρας, τῆς Ἀντίκλειας, ποῦ ζοῦσε, ὅταν εἶχα φύγει γιὰ τὴν Τροία. Δάκρυσα μόλις τὴν εἶδα κι ἡ καρδιά μου σπάραξε. Κρατήθηκα ὅμως καὶ δὲν τὴν ἄφησα νὰ πιῇ αἷμα, πρὶν ρωτήσω τὸν Τειρεσία.

Δὲν πέρασε πολλὴ ὥρα καὶ νά, ἔρχεται ὁ μάντις. Πλησίασε σιγὰ-σιγὰ μὲ τὰ χιονισμένα γένια του, ποῦ ἔφταναν ὡς κάτω ἀπὸ τὸ στῆθος του, καὶ μὲ τὸ χρυσὸ σκῆπτρο στὸ χέρι του. Μὲ προστάζει νὰ τραβήξω τὸ σπαθί μου καὶ νὰ τὸν ἀφήσω νὰ πιῇ αἷμα.

Μόλις ἤπιε, μὲ ρώτησε:

— Γιατί, δυστυχισμένε, ἄφησες τὸ χαρούμενο φῶς

τοῦ ἡλίου κι ἤρθες κάτω στὸ σκοτάδι; Ξαίρω, πὼς λαχταρᾷς νὰ γυρίσης στὸν τόπο σου. Ξαίρω καὶ γιατί ἤρθες. Ἄκουσε λοιπὸν μὲ προσοχή, τί θὰ σοῦ πῶ: Πολλά, πάρα πολλά βάσανα, κακόμοιρε, ἔχεις νὰ ὑποφέρης ἀκόμη. Ὁ Ποσειδῶνας εἶναι πολὺ θυμωμένος

— Γιατί, δυστυχισμένε, ἄφησες τὸ χαρούμενο φῶς τοῦ ἡλίου;..

μαζί σου, γιατί τύφλωσες τὸ παιδί του, τὸν Πολύφημο. Ἐπιτέλους ὁμως θὰ νικήσης κάθε ἐμπόδιο καὶ θὰ φτάσης στὴν Ἰθάκη, ἂν δὲν πειράξης τις ἀγελάδες καὶ τὰ παχιά πρόβata τοῦ Ἥλιου, πὸν βρόσκουν σ' ἓνα νησί, πὸν τὸ λένε Τρινάκρια. Ἄν τύχη ὁμως καὶ κάμης κακὸ σ' αὐτὰ τὰ ζῶα, τότε ἔχεις νὰ πάθης ἀκόμη πολλά. Τὸ πλοῖο σου θὰ χαθῆ καὶ οἱ σύντροφοί σου θὰ πνιγοῦν. Καὶ σύ, ἂν γλυτώσης, θὰ γυρίσης στὴν πατρίδα

σου ὕστερα ἀπὸ πολὺν καιρὸ καὶ μὲ ξένο πλοῖο. Καὶ στὸ σπίτι σου θὰ βρῆς ἄλλες μεγάλες συμφορές. Ἄνθρωποι κακοὶ καὶ ἄδικοι θὰ τρῶνε τὴν περιουσία σου καὶ θὰ ζητᾶνε νὰ πάρουν γυναῖκα τὴν ἀγαπημένη σου Πηνελόπη. Αὐτοὺς ὅμως θὰ τοὺς τιμωρήσης στὸ τέλος ὅπως τοὺς πρέπει, καὶ θὰ βασιλέψης πάλι ἡσυχὰ καὶ εὐτυχισμένα πολλὰ χρόνια ἀκόμη. Αὐτὰ ποὺ σοῦ λέω θὰ γίνουν ὅλα.

Τότε ἐγὼ τὸν ἐρώτησα:

— Τειρεσία, ὅλα αὐτά, ποὺ μοῦ εἶπες, χωρὶς ἄλλο θὰ γίνουν, γιατί εἶναι θέλημα τῶν θεῶν. Μὰ δὲ μοῦ λές τοῦτο; Βλέπω τὴν ψυχὴ τῆς μάννας μου νὰ στέκεται τόση ὥρα κοντὰ στὸ λάκκο, χωρὶς καθόλου νὰ μοῦ μιλήσῃ οὔτε νὰ γυρίσῃ νὰ μὲ δῇ. Δὲ μὲ συμβουλεύεις, τί νὰ κάμω γιὰ νὰ μὲ γνωρίσῃ;

— Αὐτὸ εἶναι πολὺ εὐκόλο, ἀποκρίθηκε ὁ μάντης. Ἄφησέ την νὰ πιῇ αἷμα κι ἀμέσως θὰ σὲ γνωρίσῃ καὶ θὰ σοῦ μιλήσῃ. Τὸ ἴδιο νὰ κάμῃς καὶ γιὰ κάθε ἄλλη ψυχὴ, ποὺ θέλεις νὰ τῆς μιλήσῃς.

Αὐτὰ μοῦ εἶπε ἡ ψυχὴ τοῦ Τειρεσία καὶ γύρισε πάλι στὸν Ἄδη.

58. Ὁ Ὀδυσσεὺς μιλεῖ μὲ τὴ μητέρα του.

Ὅταν ἔφυγε ἡ ψυχὴ τοῦ Τειρεσία, ἦρθε πιὸ κοντὰ στὸ λάκκο ἡ ψυχὴ τῆς μητέρας μου καὶ ἤπια αἷμα.

Μὲ γνώρισε ἀμέσως τότε καὶ μὲ ρώτησε κλαίγοντας:

— Παιδί μου, πῶς ἦρθες ζωντανὸς σὲ τοῦτο τὸ σκοτεινὸ τόπο; Μήπως γυρίζοντας ἀπὸ τὴν Τροία ἔχασες τὸ δρόμο σου κι ἦρθες ὡς ἐδῶ;

— Ἀγαπημένη μου μητέρα, τῆς ἀποκρίθηκα, κατέ-

βηκα στὸν Ἄδη, γιατί ἦταν ἀνάγκη νὰ ρωτήσω τὸν Τειρεσία γιὰ τὸ γυρισμό μου στὴν Ἰθάκη. Ἀκόμη δὲν πάτησε τὸ πόδι μου χῶμα ἑλληνικό· ὀλοένα παραδέρνω στὴ μαύρη ξενιτιὰ καὶ βασανίζομαι. Ἐσὺ ὅμως, μάννα μου, πῶς πέθανες; Ὑπόφερες ἀπὸ ἀρρώστια ἢ πέθανες ξαφνικά; Τί γίνεται ὁ πατέρας μου κι ὁ γιός μου; Ἡ Πηνελόπη μὲ θυμᾶται ἀκόμη ἢ νόμισε, πὼς χάθηκα στὰ ξένα, καὶ ξαναπαντρεύτηκε;

Ἡ μητέρα μου ἀποκρίθηκε:

— Παιδί μου, ἡ γυναῖκα σου μένει κλεισμένη στὸ σπίτι της καταλυπημένη καὶ κλαίει μέρα καὶ νύχτα γιὰ σένα. Τὸ βασίλειό σου εἶναι, ὅπως τὸ ἄφησες. Ὁ Τηλέμαχος, πού ἦταν μικρὸ παιδάκι ὅταν ἔφυγες, ἔγινε παλικάρι. Ὁ πατέρας σου ὅμως μένει στὴν ἐξοχὴ καὶ ποτὲ δὲν κατεβαίνει στὴ χώρα. Ἡ λύπη, πού δὲ σὲ βλέπει νὰ γυρίσης γρήγορα, θὰ τὸν στείλῃ στὸν τάφο, καθὼς ἔστειλε καὶ μένα τὴ δυστυχησμένη.

59. Ὁ Ὀδυσσεὺς μιλεῖ μὲ τὸν Ἀγαμέμνονα.

Ἡ καημένη ἡ μητέρα μου ἔφυγε σιγὰ-σιγὰ μὲ δακρυσμένα μάτια καὶ γύρισε στὸ σκοτάδι.

Τότε ἦρθε κοντὰ στὸ λάκκο ἢ ψυχὴ τοῦ Ἀγαμέμνονα, μὲ γνώρισε καὶ ἄρχισε νὰ κλαίῃ. Ἀπλωσε τὰ χέρια της γιὰ νὰ μ' ἀγκαλιάσῃ, μὰ δὲ μπόρεσε.

— Δοξασμένε βασιλιά, τοῦ λέω, πές μου, πῶς πέθανες; Μήπως ὁ Ποσειδῶνας σήκωσε φοβερὴ τρικυμία καὶ σ' ἔπνιξε ἢ μήπως πέθανες πολεμώντας στὴ στεριά;

Ὁ Ἀγαμέμνονας μοῦ ἀποκρίθηκε:

— Ἀγαπημένε μου Ὀδυσσεῦ, μὴ μὲ ρωτᾷς γιὰ τὸ θάνατό μου. Καλύτερα νὰ πνιγόμουνα στὴ θάλασσα. Δὲν

πρόφτασα ὁ ἄμοιρος νὰ καλοπατήσω τὸ χῶμα τῆς πα-
τρίδας μου καὶ νά! ἄγριος δολοφόνος, ὁ Αἴγισθος, ὤρ-
μησε ἄξαφνα ἀπάνω μου καὶ μὲ σκότωσε, ὅπως σφά-
ζουνε τὸ βῶδι μέσα στὸ στάβλο. Καὶ τὸν ἐβοηθοῦσε
καὶ ἡ κακιά Κλυταιμῆστρα.

Αὐτὰ μοῦ εἶπε ὁ Ἀγαμέμνονας κλαίγοντας. Κι ἐγὼ
δὲ μπόρεσα νὰ κρατήσω τὰ δάκρυά μου.

Τότε μοῦ λέει ἐκεῖνος:

— Ἐσύ, Ὀδυσσεά, εἶσαι πολὺ εὐτυχισμένος ἄνθρω-
πος. Ἔχεις γυναῖκα νοικοκυρά, γνωστική, πιστή. Θυμοῦ-
μαι, ὅταν ἐτοιμαζόμαστε νὰ φύγουμε γιὰ τὴν Τροία, ἡ
Πηνελόπη ἦταν ἀκόμη νιόνυφη καὶ βύζαινε τὸ μονά-
κριβό σου παιδί, τὸν Τηλέμαχο. Αὐτὸς τώρα πιά θὰ
εἶναι σωστὸ παλικάρι.

60. Ὁ Ὀδυσσεάς μιλεῖ μὲ τὸν Ἀχιλλέα.

Ἐξαφνα, ἐκεῖ ποῦ μιλούσαμε μὲ τὸν Ἀγαμέμνονα,
ἔρχεται κοντὰ ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀχιλλέα καὶ μοῦ λέει:

— Εὐγενικὲ καὶ γνωστικὲ Ὀδυσσεά, ποῖο ἄλλο
μεγαλύτερο κατόρθωμα θὰ συλλογιστῆς ἀκόμη νὰ
κάμης; Πῶς τόλμησες καὶ κατέβηκες στὸ σκοτεινὸ καὶ
φοβερὸ βασίλειο τοῦ Πλούτωνα καὶ τῆς Περσεφόνης,
ποῦ κατοικοῦν μονάχα οἱ ἴσκιοι τῶν πεθαμένων;

Αὐτὰ μοῦ εἶπε ὁ Ἀχιλλέας.

Κι ἐγὼ τοῦ ἀποκρίθην:

— Ἀτρόμητε Ἀχιλλέα, τὸ καύχημα τῆς Ἑλλάδας,
ἡ μεγάλη ἀνάγκη μ' ἔφερε ἐδῶ κάτω. Κατέβηκα νὰ
ρωτήσω τὸ μάντη Τειρεσία γιὰ τὸ γυρισμό μου, γιατί
ἀκόμη παραδέρονω καὶ βασανίζομαι στὰ ξένα. Ἐσὺ ὅμως,
Ἀχιλλέα, εἶσαι ὁ πιὸ εὐτυχισμένος ἀπ' ὄλους τοὺς ἥρωες,

γιατί, καὶ ζωντανὸς ὅταν ἦσουν, σὲ τιμούσανε ὅλοι σὰ θεὸ καὶ τώρα πάλι στὸν Ἄδη εἶσαι βασιλιάς τῶν πεθαμένων. Γι' αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ λυπᾶσαι, πού πέθανες.

Ὁ Ἀχιλλέας ἀποκρίθηκε:

— Μὴ μὲ παρηγορῆς γιὰ τὸ θάνατό μου, Ὀδυσσεά. Προτιμοῦσα νὰ δουλεύω σὲ φτωχὸ ἄνθρωπο καὶ νὰ βλέπω τὸ φῶς τοῦ ἡλίου παρὰ νὰ εἶμαι ἐδῶ στὸν Ἄδη βασιλιάς τῶν πεθαμένων. Ἄς ἀφήσουμε ὅμως αὐτὰ κι ἔλα πές μου, ζῆ ὁ πατέρας μου ἢ πέθανε; Καὶ γιὰ τὸ παιδί μου τί ξαίρεις; Ἦρθε στὸν πόλεμο; Πολέμησε σὰν ἀληθινὸ παιδί μου;

Ἐγὼ τότε τοῦ ἀποκρίθηκα:

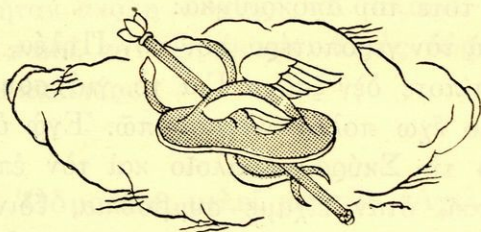
— Γιὰ τὸν γεροπατέρα σου τὸν Πηλέα, δοξασμένε Ἀχιλλέα, τίποτε δὲν ξαίρω. Γιὰ τὸ γιό σου ὅμως τὸ Νεοπτόλεμο ἔχω πολλὰ νὰ σοῦ πῶ. Ἐγὼ ὁ ἴδιος τὸν ἐπῆρα ἀπὸ τῆ Σκύρο μὲ πλοῖο καὶ τὸν ἐπῆγα στὴν Τροία. Ἐκεῖ, ὅταν εἶχαμε συμβούλια, ἔδινε γνῶμες πολὺ γνωστικές. Ὅταν πάλι πολεμούσαμε, ἦταν πάντα ἐμπρὸς ἀπ' ὅλους. Πάντα γενναῖος, πάντα παλικάρι, πάντα φόβος στοὺς ἐχθρούς. Μὰ ξεχωριστὰ ἡ παλικαριά τοῦ γιοῦ σου φάνηκε, ὅταν μπήκαμε στὸ ξύλινο ἄλογο. Ὅλοι οἱ ἀρχηγοὶ τῶν Ἑλλήνων ἔτρεμαν ἀπὸ φόβο· μονάχα ὁ γιός σου οὔτε κιτρίνισε οὔτε φοβήθηκε, μόνο ἤθελε καὶ καλὰ νὰ βγῆ ἔξω ἀπὸ τ' ἄλογο καὶ νὰ ὀρμήσει στοὺς ἐχθρούς. Ὅταν τέλος ἐπήραμε τὴν Τροία, ὁ γιός σου ἐπῆρε πλούσιο μερικὸ ἀπὸ τὰ λάφυρα καὶ γύρισε μὲ τὸ καλὸ στὴν πατρίδα του.

Ὅταν ὁ Ἀχιλλέας ἄκουσε τὰ καλὰ λόγια γιὰ τὸ παιδί του, πήγαινε κι ἐρχόταν μὲ χαρὰ καὶ περηφάνεια στὸ καταπράσινο λιβάδι, πού ἦταν γεμάτο ἀσφοδέλους.

Ἔστερα εἶδα τὸν Ἡρακλῆ καὶ τὸ Θησέα, μὰ δὲν πρόφτασα νὰ τοὺς μιλήσω, γιατί ἐκεῖνη τῆ στιγμὴ χιλιά-

δες ψυχές ἔρχονταν μὲ μεγάλο θόρυβο καὶ ταραχὴ
νὰ πιοῦν αἷμα.

Τότε ἐγὼ φοβήθηκα καὶ γύρισα στὸ πλοῖο μου.
Ἐμπήκα μέσα καὶ πρόσταξα τοὺς συντρόφους μου νὰ
φύγουμε ἀμέσως. Ἀπλώσαμε τὰ πανιά, λύσαμε τὰ πρυ-
μόσκοινα καὶ τραβήξαμε πίσω γιὰ τὸ νησι τῆς Κίρκης.

61. Πίσω στὸ νησι τῆς Κίρκης.

Ἄμα φτάσαμε στὸ νησι τῆς Κίρκης, σύραμε ἔξω στὸν ἄμμο τὸ πλοῖο καὶ κοιμηθήκαμε στὸ ἀκρογιάλι.

Τὴν αὐγὴ ἔμαθε ἡ θεά, πὼς εἶχαμε φτάσει κι ἦρθε νὰ μᾶς ἰδῆ. Στάθηκε στὴ μέση καὶ μᾶς εἶπε:

— Οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι πεθαίνουν μιὰ φορὰ, σὲ σᾶς ὅμως ἦταν γραφτὸ νὰ κατεβῆτε δυὸ φορές στὸν Ἄδη. Ἐμπρός, καρδιά τώρα! Εἶπα νὰ σᾶς φέρουν φαγητὸ καὶ κρασί. Φᾶτε καὶ πιέτε ὡς τὴ νύχτα. Καὶ αὔριο πρῶι θὰ ξεκινήσετε γιὰ τὴν πατρίδα σας.

Ὅταν ἐνύχτωσε, οἱ σύντροφοί μου κοιμήθηκαν κοντὰ στὸ πλοῖο. Ἐμένα μὲ φώναξε ἡ θεὰ στὸ παλάτι της, γιὰ νὰ μάθῃ, τί εἶδα στὸν Ἄδη. Κι ἐγὼ τῆς τὰ διηγήθηκα ὅλα, ὅπως ἔγιναν.

62. Ἡ Κίρκη συμβουλεύει τὸν Ὀδυσσεά.

Ἡ θεὰ ἄκουσε προσεχτικὰ τὰ λόγια μου καὶ μοῦ εἶπε:

— Ὀδυσσεά, ὡς τώρα καλὰ τὰ κατάφερες. Πρέπει ὅμως πολὺ νὰ προσέξῃς σ' αὐτά, πὺ τὼρα θὰ σοῦ πῶ, γιατί, ἂν ξεχάσης τίποτε, χάθηκες. Τὰ παλιὰ βάρσανα πέρασαν. Σὲ περιμένουν ἄλλα ἀκόμη χειρότερα. Καὶ πρῶτα πρῶτα στὸ δρόμο σου θ' ἀπαντήσης τὶς Σειριῆνες. Αὐτὲς εἶναι γυναῖκες, πὺ μαγεύουν τοὺς ταξιδιωτὲς μὲ τὸ γλυκό τους τραγούδι. Ἀλίμονο σὲ κείνον, πὺ θὰ γελαστῆ νὰ πάῃ ἐκεῖ μὲ τὸ καράβι του. Αὐτὸς δὲν ξαναγυρίζει πιά στὴν πατρίδα του, οὔτε ξαναβλέπει τὴ γυναῖκα του καὶ τὰ παιδιὰ του. Οἱ Σειριῆνες ὄρμουῦν ἀπάνω

του και τὸν σκοτώνουν· γι' αὐτὸ και τὸ νησὶ εἶναι γεμάτο ἀπὸ ἀνθρώπινα κόκκαλα. Ἐσὺ ὅμως, ἂν θέλῃς ν' ἀκούσης τὸ μαγικὸ τραγούδι και νὰ μὴν πάθῃς τίποτε, κάμε αὐτό, πού θὰ σοῦ πῶ: Βούλωσε μὲ κερὶ τ' αὐτιά τῶν συντρόφων σου και πρόσταξέ τους νὰ σὲ δέσουν

— Ἀλίμονο σὲ κείνον, πού θὰ γελαστῇ νὰ πάῃ ἐκεῖ μὲ τὸ καράβι του.

ὄρθιο σφιχτὰ στὸ κατάρτι τοῦ πλοίου. Και νὰ προσέξουν καλά νὰ μὴ σὲ λύσουν, ὅταν τοὺς παρακαλῆς, ἀλλὰ νὰ σὲ δένουν πιὸ σφιχτὰ, ὥσπου νὰ περάσῃ τὸ πλοιο ἀπὸ τὸ μέρος ἐκεῖνο. Ὑστερα θὰ φτάσῃς στὸ στενό, πού κατοικοῦν ἡ Σκύλλα και ἡ Χάρυβδη. Ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος κι ἀπὸ τ' ἄλλο τοῦ στενοῦ εἶναι δύο βράχοι. Ὁ ἓνας φτάνει ὡς τὸν οὐρανὸ μὲ τὴ μυτερὴ κορυφή του κι εἶναι σκεπασμένος μὲ καταχνιά. Στὴ μέση τοῦ βράχου εἶναι μιὰ μεγάλη και σκοτεινὴ σπηλιά. Ἐκεῖ μέσα εἶναι κρυμμένη ἡ Σκύλλα, ἓνα τρομερὸ θηρίο. Ἐχει ἕξι μακριοὺς λαιμούς, ἕξι κεφάλια και δώδεκα πόδια, μὲ μυτερὰ νύχια σὰ γάντζους. Σὲ κάθε κεφάλι ἔχει τρεῖς σειρὲς σου-

βλερὰ καὶ δυνατὰ δόντια. Μ' αὐτὰ τρώει δελφίνια καὶ φῶκες. Ποτὲ δὲν πέρασε ἀπὸ κεῖ πλοῖο, χωρὶς νὰ πάθῃ κακό. Ἡ μισὴ εἶναι κρυμμένη στὴ σπηλιά. Ἐμα περῶσα ἀπὸ κεῖ κανένα πλοῖο, τὸ τρομερὸ θηρίο προβάλλει τὸ κεφάλι του σὰ λυσσασμένο καὶ μὲ κάθε κεφάλι ἀρπάζει ἀπὸ ἓνα ναύτη. Ὁ ἄλλος βράχος εἶναι πιὸ χαμηλός, ἀλλὰ καὶ πιὸ φοβερός. Ἐκεῖ, κάτω ἀπὸ μιὰ πολυφυλλῆ ἀγριοσυκιά, παραμονεύει ἡ Χάρυβδη. Τρεῖς φορὲς τὴν ἡμέρα ρουφᾷ τὸ μαῦρο καὶ ἀρμυρὸ νερὸ τῆς θάλασσας καὶ ἄλλες τρεῖς τὸ βγάζει πάλι μὲ μεγάλη θαλασσοταραχὴ. Πρόσεξε καλά, κακόμοιρε, μὴ ζυγώσης ἐκεῖ τὴ στιγμὴ, πού ρουφᾷ τὸ νερὸ, γιατί τίποτε στὸν κόσμον δὲ θὰ μπορέσῃ νὰ σὲ γλυτώσῃ. Καλύτερα νὰ περάσῃς κοντὰ ἀπὸ τὸ βράχο τῆς Σκύλλας καὶ νὰ κλάψῃς ἕξι συντρόφους, παρὰ νὰ χαθῆτε ὅλοι μαζί.

Αὐτὰ μοῦ εἶπε ἡ Κίρκη καὶ ἐγὼ τῆς ἀποκρίθηκα :

— Θεά, δὲ μὲ συμβουλεύεις, πῶς θὰ μπορέσω νὰ ξεφύγω τὸν κίνδυνον ἀπὸ τὴ Χάρυβδη καὶ νὰ χτυπήσω καὶ τὴ Σκύλλα, τὴ στιγμὴ, πού θὰ θελήσῃ νὰ ἀρπάξῃ τοὺς συντρόφους μου ;

— Ἀτρόμητε Ὀδυσσεά, ἀκόμη συλλογίζεσαι πολέμους καὶ παλικαριές; εἶπε ἡ θεά. Καὶ μὲ τοὺς θεοὺς ἀκόμη θέλεις νὰ τὰ βάλῃς; Ἡ Σκύλλα δὲν εἶναι ἄνθρωπος, εἶναι θεά, καὶ θεὰ ἄγρια καὶ τρομερή. Κανεὶς δὲ μπορεῖ νὰ τῆς κάμῃ κακό. Τὸ καλύτερο, πού θὰ κάμῃς, εἶναι νὰ περάσῃς ἀπὸ τὸ φοβερὸ ἐκεῖνο μέρος, ὅσο μπορεῖς πιὸ γρήγορα, γιὰ νὰ μὴν πάθῃς μεγαλύτερο κακό.

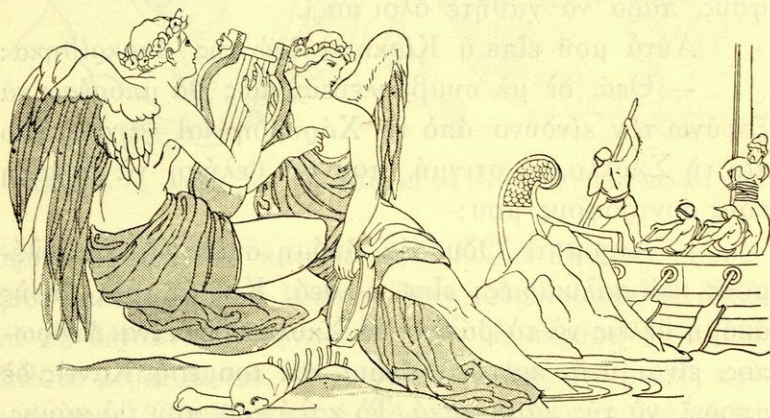
Ἐνῶ ἡ Κίρκη μοῦ μιλοῦσε, ἄρχισε σιγὰ-σιγὰ νὰ γλυκοχαράζῃ. Τότε τὴν ἀποχαιρέτισα καὶ γύρισα στὸ πλοῖο μου.

63. Οἱ Σειρήνες, ἡ Σκύλλα καὶ ἡ Χάρυβδη.

“Αμα ξημέρωσε, ἀπλώσαμε τὰ πανιά καὶ φύγαμε. Ὅταν σιμώσαμε στὶς Σειρήνες, διηγήθηκα στοὺς συντρόφους μου, ὅσα μοῦ εἶπε ἡ Κίρκη, κι ἔφραξα τ’αὐτιά τους. Ἐκεῖνοι μ’ ἔδεσαν στὸ κατάρτι ὀρθό.

“Ὅταν πλησιάσαμε στὶς Σειρήνες, αὐτὲς ἄρχισαν νὰ τραγουδοῦν. Τί γλυκιὰ φωνὴ ἦταν ἐκεῖνη! Τί μαγευτικὴ μελωδία! Τὸ τραγούδι τους μάγευε.

— “Ἐλα κοντά, δοξασμένε Ὀδυσσέα, τραγουδοῦσαν. Σταμάτησε τὸ πλοῖο σου, γιὰ ν’ ἀκούσης τὸ γλυκό μας τραγούδι. Κανεῖς ὡς τώρα δὲν πέρασε ἀπὸ δῶ μὲ τὸ πλοῖο του, χωρὶς νὰ σταθῆ καὶ ν’ ἀκούσῃ τὴ γλυκιὰ μας φωνή.

“Ὅταν πλησιάσαμε στὶς Σειρήνες, αὐτὲς ἄρχισαν νὰ τραγουδοῦν.

“Ἐλα νὰ σοῦ τραγουδήσουμε γιὰ τὴν Τροία καὶ γιὰ ὅλους τοὺς φίλους σου, γιατί ἐμεῖς ξαίρομε ὅλα, ὅσα γίνονται στὸν κόσμο.

Τὸ γλυκὸ αὐτὸ τραγούδι μοῦ μάγεψε τὴν καρδιά καὶ ἤθελα νὰ βγῶ ἔξω. Μὲ κάθε τρόπο ἔκανα νοή-

ματα στους συντρόφους μου, για να με λύσουν, αυτοί όμως, όπως τους είχα προστάξει, μ' έδεναν σφιχτότερα.

Αμα προσπεράσαμε τὸ νησί τῶν Σειρήνων, οἱ σύντροφοί μου ἔλυσαν τὰ δεσμά μου κι ἐγὼ ἔβγαλα ἀπὸ τ' αὐτιά τους τὸ κερί. Τότε διακρίναμε μέσα στὴν κατα-

Περνούσαμε ἀνάμεσα ἀπὸ τοὺς δύο βράχους...

χνιὰ τοὺς τρομεροὺς βράχους, πὺ μού εἶχε πεῖ ἡ Κίρκη.

Σὲ λίγο εἶδαμε πυκνὸ καπνὸ καὶ μεγάλα κύματα κι ἀκούσαμε φοβεροὺς χτύπους. Οἱ σύντροφοί μου ἐτρέμαξαν. Τὰ κουπιὰ ἔπесαν ἀπὸ τὰ χέρια τους καὶ τὸ πλοῖο στάθηκε. Τότε ἐγὼ τοὺς ἔδινα θάρρος.

— Ἀγαπημένοι μου σύντροφοι, τοὺς ἔλεγα, γιατί φοβάστε; Ἐμεῖς, πὺ με τὴν παλικαριά μας καὶ με τὴν ἐξυπνάδα μας γλυτώσαμε ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ Κύκλωπα, δὲ θὰ χαθοῦμε τώρα. Ἀκοῦστε μονάχα, τί θὰ σᾶς πῶ. Σεῖς καθισμένοι στὴ θέση σας τραβάτε κουλί, ὅσο μπο-

ρεῖτε δυνατὰ καὶ γρήγορα. Καὶ σύ, τιμονιέρη, κράτα τὸ πλοῖο μακριὰ ἀπὸ τὸν καπνὸ. Ἔτσι δὲ θὰ πάθουμε τίποτε.

Αὐτὰ τοὺς εἶπα καὶ κεῖνοι μ' ἄκουσαν. Γιὰ τὴ Σκύλλα ὅμως λέξι δὲν τοὺς ἀνάφερα, γιατί ἀπὸ τὸν τρόμο τους θὰ κρῦβονταν κάτω στὸ ἀμπάρι τοῦ πλοίου καὶ τότε θὰ χανόμαστε ὅλοι.

Ἐγὼ ὅμως δὲν ἄκουσα τὴ συμβουλὴ τῆς Κίρκης, νὰ μὴν τολμήσω ν' ἀντισταθῶ στὴ Σκύλλα. Φόρεσα τὰ δοξασμένα ὄπλα μου, ἐπῆρα στὰ χέρια μου δυὸ μακριὰ κοντάρια καὶ στάθηκα στὸ κατάστρωμα τοῦ πλοίου κοντὰ στὴν πλώρη· γιατί ἀπὸ κεῖνο τὸ μέρος νόμιζα, πὼς θὰ πρωτοφανῆ στὸ βράχο ἢ Σκύλλα. Κοίταζα καλὰ καλὰ, μὰ τὰ μάτια μου κουράστηκαν νὰ κοιτάζουν παντοῦ τὸ φοβερὸ βράχο τὸ σκεπασμένο μὲ καταχνιά. Τίποτε δὲ μποροῦσα νὰ ξεχωρίσω.

Ἔτσι λοιπὸν περνούσαμε ἀνάμεσα στοὺς δυὸ βράχους· ὁ ἓνας ἦταν τῆς Σκύλλας καὶ ὁ ἄλλος τῆς Χάρυβδης, πὺν κατάπινε μὲ φοβερὸ κρότο τὸ ἀρμυρὸ νερό.

Σὲ μιὰ στιγμή, πὺν γύρισα τὰ μάτια μου κατὰ τὴ Χάρυβδη, βρῆκε καιρὸ ἢ Σκύλλα καὶ ἄρπαξε ἕξαφνα ἀπὸ τὸ πλοῖο ἕξι συντρόφους μου.

64. Στὸ νησί τοῦ Ἥλιου.

Ἄμα ξεφύγαμε ἀπὸ τὸ τρομερὸ αὐτὸ στενὸ, βάλαμε πλώρη γιὰ τὸ νησί τοῦ Ἥλιου. Ἐκεῖ ἔβροσκαν οἱ ὄμορφες ἀγελάδες καὶ τὰ παχιά πρόβατά του. Ἀπὸ μακριὰ ἀκούγονταν τὰ μουγκρητὰ καὶ τὰ βελάσματα. Θυμήθηκα τὰ λόγια τοῦ Τειρεσία καὶ εἶπα στοὺς συντρόφους μου νὰ στρέψουν τὸ πλοῖο μακριὰ ἀπὸ τὸ νησί.

Τότε μοῦ λέει ὁ Εὐρύλοχος :

— Εἶσαι σκληρός, Ὀδυσσεά. Τόσα μερόνυχτα μᾶς δέρνει ἡ θάλασσα. Γιατί δὲ μᾶς ἀφήνεις νὰ βγοῦμε στὴ στεριά; Ἄς βγοῦμε νὰ εἰτοιμάσουμε τὸ φαγί μας καί, ἅμα ξημερώση, φεύγομε πάλι.

— Μόνο ἂν μοῦ ὀρκιστῆτε, πὼς δὲ θὰ πειράξετε οὔτε ἀγελάδα οὔτε πρόβατο, θὰ βγοῦμε στὴ στεριά, τοὺς εἶπα. Κι αὐτοὶ μοῦ ὠρκίστηκαν.

Βγήκαμε ὅλοι ἔξω στὸ νησί. Ἄνεμοι δυνατοὶ ὅμως μᾶς κράτησαν ἐκεῖ ἓνα μῆνα. Οἱ τροφές μας σώθηκαν. Γιὰ νὰ μὴν πεθάνουμε ἀπὸ τὴν πείνα, πηγαίναμε κυνήγι, πότε ἐγὼ καὶ πότε οἱ συντρόφοι μου.

Μιὰ μέρα προχώρησα μονάχος μου μακριὰ ἀπὸ τὸ πλοῖο, γιὰ νὰ προσευχηθῶ στοὺς θεοὺς καὶ νὰ τοὺς παρακαλέσω νὰ μὲ βοηθήσουν νὰ γυρίσω γρήγορα στὴν πατρίδα.

Στάθηκα στὸ δροσερὸ ἴσκιο ἑνὸς δέντρου καὶ προσευχήθηκα. Ὑστερα ξαπλώθηκα κάτω γιὰ νὰ ξεκουρασθῶ καὶ σὲ λίγο μ' ἐπῆρε ὁ ὕπνος.

65. Οἱ ἀγελάδες τοῦ Ἥλιου.

Ἐνῶ ἐγὼ κοιμόμουν, ὁ Εὐρύλοχος λέει στοὺς ἄλλους συντρόφους μου :

— Φίλοι μου, κάθε θάνατος εἶναι κακός, μὰ ὁ θάνατος ἀπὸ τὴν πείνα εἶναι ὁ χειρότερος. Μὴν ἀκοῦτε τὰ λόγια τοῦ Ὀδυσσεά. Ἐλᾶτε νὰ σφάξουμε τὶς παχύτερες ἀγελάδες τοῦ Ἥλιου καὶ νὰ τὶς φᾶμε. Κι ὅταν γυρίσουμε στὴν πατρίδα μας, τοῦ χτιζόμε ἕναν πλούσιο ναὸ καὶ τοῦ χαρίζομε ἐκεῖ, ὅσα ἀφιερῶματα θέλει. Ἄν ὅμως θυμώση καὶ θελήσῃ νὰ μᾶς καταστρέψῃ, καλύ-

τερα νὰ πνιγῶ στὰ κύματα παρὰ νὰ βασανίζουμαι ἀπὸ τὴν πείνα σ' αὐτὸ τὸ ἐρημόνησο.

Ἔτσι μὲ μεγάλη προθυμία παραδέχτηκαν τὰ λόγια, πὺν εἶπε ὁ Εὐρύλοχος. Καὶ στὴ στιγμὴ ἔτρεξαν στὸν κάμπο, ἔπιασαν τὶς παχιῆς ἀγελάδες, τὶς ἔσφαξαν καὶ τὶς ἔγδαραν. Τὰ ὀλόπαχα μεριὰ τὰ ἔβαλαν στὴ φωτιὰ γιὰ θυσία. Ἀπάνω σ' αὐτὰ ἔβαλαν καὶ τὰ ἐντόσθια. Τὸ ἄλλο κρέας τὸ ἔκοψαν κομμάτια καὶ τὸ πέρασαν σὲ σοῦβλες καὶ τὸ ἔψηναν.

Στὸ μεταξὺ ξύπνησα καὶ κίνησα νὰ γυρίσω στὸ πλοῖο.

Ἡ γλυκιὰ μυρουδιὰ τοῦ ψητοῦ μου χτύπησε στὴ μύτη ἀπὸ μακριὰ. Ἀμέσως κατάλαβα, τί ἔγινε, καὶ μ' ἔπιασε μεγάλη ἀπελπισία. Ἔτρεξα γρήγορα στὴν ἀκρογιαλιὰ καὶ μάλωσα τοὺς συντροφους μου μὲ λόγια πικρὰ, ἀλλὰ τί ὠφελοῦσε!

Ἡ κόρη τοῦ Ἥλιου, ἡ Λαμπετία, ἔτρεξε στὸν πατέρα της καὶ εἶπε τὸ τί ἔγινε. Ὁ Ἥλιος μὲ πολὺ θυμὸ εἶπε στοὺς ἄλλους θεοὺς:

— Ἀθάνατοι θεοί, οἱ σύντροφοι τοῦ Ὀδυσσεῆα ἔσφαξαν τὶς ἀγελάδες μου, πὺν τὶς καμάρωνα κι ὅταν ἀνέβαινα στὸν οὐρανὸ κι ὅταν κατέβαινα στὴ γῆ. Ἄν δὲν τοὺς τιμωρήσετε, ἐγὼ δὲν ἀνεβαίνω πιά στὸν οὐρανὸ νὰ φωτίζω ὅλο τὸν κόσμον· θὰ κατεβῶ στὸν Ἄδη νὰ φέγγω μονάχα τοὺς νεκρούς.

Ὁ Δίας τότε ἀποκρίθηκε:

— Ἥλιε, φώτιζε σὺ καθὼς πρῶτα τοὺς ἀνθρώπους· κι ἐγὼ δὲ θ' ἀργήσω νὰ χτυπήσω μὲ ἀστροπελέκι τὸ πλοῖο τοῦ Ὀδυσσεῆα καὶ νὰ τὸ κάμω κομμάτια.

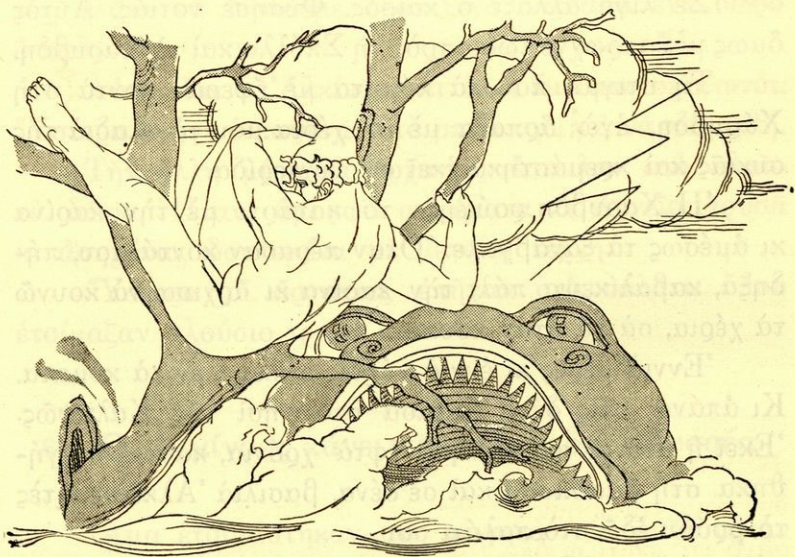
Αὐτὰ ὅλα μου τὰ εἶπε ἀργότερα ἡ Καλυψώ, πὺν τὰ εἶχε μάθει ἀπὸ τὸν Ἑρμῆ.

66. Πῶς ὁ Δίας τιμώρησε τοὺς συντρόφους τοῦ Ὀδυσσέα.

Πέρασαν ἕξι μέρες ἀκόμη. Ὑστερα οἱ ναῦτες ἔσυραν τὸ πλοῖο στὴ θάλασσα, πηδήσαμε μέσα κι ἐφύγαμε.

Εἶχαμε χάσει τὸ νησί ἀπὸ τὰ μάτια μας καὶ τίποτα ἄλλο δὲ φαινότανε, παρὰ οὐρανὸς καὶ θάλασσα. Σὲ μιὰ στιγμή τὸ καθαρὸ γαλάζιο χρῶμα χάθηκε. Ὁ οὐρανὸς σκοτείνιασε, ἡ θάλασσα ἔγινε μαύρη.

— Ἀρπαξα μὲ τὰ χέρια μου τὰ κλαδιὰ τῆς συκιάς καὶ κρεμάστηκα
σὰ νυχτερίδα.

Φοβερὴ τρικυμία ξέσπασε. Ἄγρια κύματα χτυποῦσαν τὸ πλοῖο. Ὁ ἀέρας στὸ τέλος ἔσπασε τὸ κατάρτι.

Τὸ κατάρτι πέφτοντας χτύπησε τὸν τιμονιέρη στὸ κεφάλι καὶ τὸν τίναξε στὴ θάλασσα νεκρό.

Ἄστραπες ἔσκιζαν τὸν ἀέρα καὶ βροντὲς ἀκούγον-

ταν στὸν οὐρανό. Ἐνα ἀστροπελέκι ἔπεσε στὴ μέση τοῦ πλοίου, πὺ παράδερε.

Τοὺς συντρόφους μου τοὺς ἄρπαξαν τὰ κύματα καὶ τοὺς ἔπνιξαν.

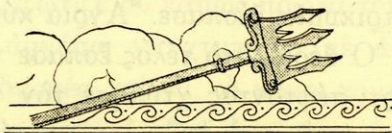
Μονάχα ἐγὼ ἔμεινα στὸ πλοῖο, ὥσπου ἡ τρικυμία χώρισε τὶς πλευρὲς ἀπὸ τὴν καρίνα καὶ τὶς σκόρπισε. Μ' ἕνα πέτινο λουρί, πὺ ἔμεινε ἀπάνω στὸ σπασμένο κατάρτι, ἔδεσα τὴν καρίνα μὲ τὸ κατάρτι, ἔκαμα κάτι σὰ σχεδιά καὶ κάθησα ἀπάνω τ' ἄγρια κύματα μ' ἔσπρωχναν στὸ ἀφρισμένο πέλαγος.

Σὲ λίγο ἄλλαξε ὁ καιρός. Φύσησε νοτιάς. Αὐτὸς ὁμως μ' ἔσπρωχνε τώρα πρὸς τὴ Σκύλλα καὶ τὴ Χάρυβδη.

Τὴ στιγμὴ πὺ τὰ κύματα μὲ ἔφεραν κοντὰ στὴ Χάρυβδη, ἐγὼ ἄρπαξα μὲ τὰ χέρια μου τὰ κλαδιὰ τῆς συκιᾶς καὶ κρεμάστηκα ἐκεῖ σὰ νυχτερίδα.

Ἡ Χάρυβδη ρούφηξε τὸ κατάρτι μὲ τὴν καρίνα καὶ ἀμέσως τὰ ξανάβγαλε. Ὅταν πέρασαν κοντὰ μου, πήδηξα, καβαλίκεψα πάλι τὴν καρίνα καὶ ἄρχισα νὰ κουνῶ τὰ χέρια, σὰ νὰ ἦταν κουπιὰ.

Ἐννιὰ μέρες καὶ ἔννιὰ νύχτες πάλευα μὲ τὰ κύματα. Κι ἀπάνω στὶς δέκα ἔφτασα στὸ νησί τῆς Καλυψῶς. Ἐκεῖ ἡ θεὰ μὲ φιλοξένησε ἑπτὰ χρόνια, καθὼς διηγήθηκα στὴ βασίλισσα καὶ σὲ σένα, βασιλιὰ Ἀλκίνοε, χτὲς τὸ βράδυ ἐδῶ στὸ παλάτι σου.

67. Δῶρα τῶν Φαιάκων στὸν Ὀδυσσεά.

“Ολοι μὲ μεγάλη προσοχὴ ἄκουσαν τὴν ἱστορία τοῦ Ὀδυσσεά. Κανεῖς δὲν ἔβγαζε λέξη ἀπὸ τὸ στόμα του κι ὄλοι τὸν κοίταζαν μὲ θαυμασμό.

Πρῶτος ὁ Ἀλκίνοος μίλησε καὶ εἶπε:

— Δοξασμένε Ὀδυσσεά, τώρα πὺ ἦρθες στὴ χώρα μας, ἐλπίζω νὰ τελειώσουνε τὰ βάσανά σου. Γρήγορα θὰ δῆς τὰ βουνὰ τῆς πατρίδας σου. Καὶ σεῖς, ἄρχοντες, ἐλάτε νὰ δώσουμε στὸν ξένο μας ἀπὸ ἓνα δῶρο ὁ καθένας.

Αὐτὰ εἶπε ὁ Ἀλκίνοος κι ὄλοι ἔμειναν σύμφωνοι. Ὑστερα ἐπῆγε ὁ καθένας στὸ σπίτι του, γιὰ νὰ κοιμηθῆ.

Τὴν ἄλλη μέρα οἱ ἄρχοντες ἔστειλαν στὸ πλοῖο τὰ δῶρα. Ἦτανε ὄμορφα φορέματα κι ἄγγεῖα χρυσᾶ κι ἀσημένια, δουλεμένα μὲ μεγάλη τέχνη.

Ὑστερα οἱ ἄρχοντες ἐπῆγαν στὸ παλάτι, ὅπου ἐτοίμαζαν πλούσιο τραπέζι.

68. Ὁ Ἀλκίνοος κάνει τραπέζι στὸν Ὀδυσσεά.

Ἄμα ἐτοιμάστηκαν τὰ φαγητὰ καὶ μαζεύτηκαν ὄλοι, τὸ βασιλικὸ ἀντρόγυνο κι ὁ Ὀδυσσεάς κάθησαν στὸ ἀπάνω μέρος τοῦ τραπεζιοῦ καὶ δεξιὰ κι ἀριστερά τους οἱ ἄρχοντες τοῦ τόπου, ὁ καθένας μὲ τὴ σειρά του.

Ὅλοι ἔτρωγαν κι ἔπιναν μὲ μεγάλη ὄρεξη. Καὶ ὁ Δημόδοκος ἔπαιζε τὴ λύρα καὶ τραγουδοῦσε. Μονάχα ὁ Ὀδυσσεάς δὲν πρόσεχε πολὺ στὴ διασκέδαση. Δὲν ἔβλεπε τὴν ὥρα νὰ μπῆ στὸ πλοῖο καὶ νὰ φύγη. Συχνὰ γύριζε

τὸ κεφάλι του κι ἔβλεπε πότε θὰ βασιλέψῃ ὁ ἥλιος. Καὶ τότε εἶπε στὸν Ἄλκίνοο:

— Βασιλιά, ὁ ἥλιος ἐβασίλευσε κι ἔφτασε ἡ ὥρα, πὺν πρέπει νὰ σᾶς ἀποχαιρείσω καὶ νὰ σᾶς εὐχαριστήσω γιὰ τὴν περιποίησιν, πὺν μοῦ κάματε, καὶ γιὰ τὰ δῶρα, πὺν μοῦ δώσατε. Ποτέ, ποτέ δὲ θὰ ξεχάσω τὴν τόση καλοσύνη σας, οὔτε θὰ μπορέσω νὰ ξεπληρώσω, ὅσα κάματε γιὰ μένα. Εὐχομαὶ ὅμως στοὺς θεοὺς νὰ σᾶς δώσουν ὅλα τὰ καλὰ καὶ ποτέ νὰ μὴ σᾶς βρῆ συμφορά.

Πολὺ εὐχαριστήθηκαν ὅλοι γι' αὐτὰ τὰ καλὰ λόγια τοῦ Ὀδυσσεά. Πῆραν στὰ χέρια τους τὰ ποτήρια,

Ἡ μιὰ κρατοῦσε τὸ ὄραιο πανωφόρι, ἡ ἄλλη τὸ καλοδουλεμένο κιβώτιο κι ἡ ἄλλη τίς τροφές καὶ τὸ κρασί.

ἔκαμαν εὐχὲς στὸ Δία κι εὐχῆθηκαν στὸν ξένο καλὸ ταξίδι. Τότε σηκώθηκε ὁ Ὀδυσσεάς μὲ τὸ ποτήρι του γεμάτο κρασί, τὸ ἔβαλε μὲ πολλὴ εὐγένεια στὸ χέρι τῆς βασίλισσας καὶ εἶπε:

— Σοῦ εὐχομαὶ, καλὴ βασίλισσα, εὐτυχισμένα νὰ

ζήσης σ' ὄλη σου τὴ ζωή. Ἡ χαρὰ ποτὲ νὰ μὴ λείψῃ ἀπὸ τὸ παλάτι σου ὡς τὴν τελευταία στιγμή τῆς ζωῆς σου καὶ νὰ χαίρεσαι τὸν καλὸ σου ἄντρα καὶ τὰ χαριτωμένα σου παιδιὰ καὶ τὸ λαὸ σου.

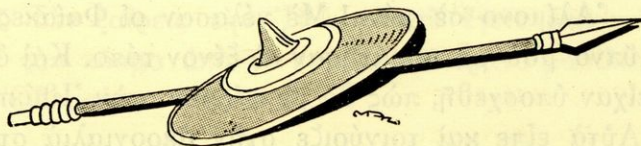
Αὐτὰ εἶπε κι ἔσφιξε τὸ χέρι ὄλων κι ἐβγῆκε ἀπὸ τὸ παλάτι. Στὴν πόρτα τὸν περιμένε ἕνας πιστὸς ἄνθρωπος τοῦ Ἀλκινόου καὶ τὸν συνώδεψε ὡς τὸ πλοῖο. Ἀκολούθησαν καὶ τρεῖς ὑπηρέτριες, πὺν τις ἔστειλε ἡ Ἀρήτη. Ἡ μιὰ κρατοῦσε τὸ ὠραῖο πανωφόρι καὶ τὸ χιτῶνα, ἡ ἄλλη τὸ καλοδουλεμένο κιβώτιο μὲ τὰ ὠραῖα δῶρα κι ἡ ἄλλη τις τροφὲς καὶ τὸ κόκκινο κρασί.

69. Ὁ Ὀδυσσεὺς φεύγει ἀπὸ τὸ νησι τῶν Φαιάκων.

Ἄμα ἔφτασε ὁ Ὀδυσσεὺς στὸ πλοῖο, οἱ ναῦτες ἔστρωσαν στὸ κατάστρωμα ἕνα ὄμορφο χαλί, γιὰ νὰ ξαπλωθῇ ὁ Ὀδυσσεὺς. Τοῦ ἔβαλαν λινὰ σκεπάσματα, γιὰ νὰ μὴ κρυώσῃ, ἅμα κοιμηθῇ.

Ὁ Ὀδυσσεὺς πήδησε στὸ πλοῖο καὶ πλάγιασε ἤσυχα. Οἱ ναῦτες ἔλυσαν τὰ παλαμάρια. Ὑστερα κάθησαν στὰ καθίσματά τους καὶ ἄρχισαν νὰ τραβοῦν κουπί.

Ὑπνος γλυκύς, ὕπνος βαθὺς ἔκλεισε σιγὰ σιγὰ τὰ μάτια τοῦ Ὀδυσσεῦ. Τὸ πλοῖο, ταξιδεύοντας πρῶτα, ἔσκιζε γρήγορα γρήγορα τὴ θάλασσα. Καὶ πουλὶ πετάμενο δὲ μπορούσε νὰ τὸ προσπεράσῃ.

70. Ὁ Ὀδυσσεύς στὴν Ἰθάκη.

Εἶχε φανῆ στὴν Ἀνατολὴ ὁ Αὐγερινός, τὸ λαμπρὸ ἄστρο τῆς αὐγῆς, ὅταν τὸ πλοῖο ἔφτασε στὴν Ἰθάκη. Ἄραξε σ' ἓνα μικρὸ λιμανάκι, ποῦ ἦταν πρὸ πέρα ἀπὸ τὴ χώρα. Ἐκεῖ κοντὰ στὸ ἀκρογιάλι ἦταν μιὰ ψηλὴ ἐλιά καὶ δίπλα τῆς μιὰ μεγάλῃ σπηλιά.

Οἱ ναῦτες τράβηξαν τὸ πλοῖο τους στὴν ἀμμουδιά. Ὑστερα σήκωσαν τὸν Ὀδυσσεύα ἀπαλὰ μαζὶ μὲ τὸ χαλὶ καὶ τὰ σκεπάσματά του καὶ τὸν ἔβαλαν κάτω στὸν ἄμμο, κοντὰ στὸ στόμα τῆς σπηλιάς, χωρὶς νὰ ξυπνήσῃ. Ἐπειτα ἔβγαλαν καὶ τὰ δῶρα καὶ τὰ ἔβαλαν κοντὰ στὴ ρίζα τῆς ἐλιάς, μακριὰ ἀπὸ τὸ δρόμο, γιὰ νὰ μὴν τὰ δῆ κανεὶς διαβάτης.

Ὑστερα ξαναμπῆκαν στὸ πλοῖο τους κι ἔφυγαν γιὰ τὴν πατρίδα τους.

Ὁ ἥλιος ἦταν πολὺ ψηλὰ στὸν οὐρανό, ὅταν ἐξύπνησε ὁ Ὀδυσσεύς. Ἐαφνίστηκε, ὅταν εἶδε, πὼς βρισκόταν στὴ στεριά. Ἐτριψε τὰ μάτια του μὲ τὰ χέρια του καὶ κοίταζε δεξιὰ καὶ ἀριστερά, γιὰ νὰ καταλάβῃ, ποῦ βρίσκειται. Τοῦ κάκου ὅμως! Δὲ γνώρισε τὴν πατρίδα του, γιὰτὶ καὶ πολλὰ χρόνια ἔλειπε στὰ ξένα κι ἡ Ἀθηναῖα εἶχε σκεπάσει μὲ καταχνιὰ ὄλο ἐκεῖνο τὸ μέρος.

Ἀμέσως τοῦ πέρασε ἀπὸ τὸ νοῦ, πὼς τὸν ἐγέλασαν οἱ Φαίακες καὶ τὸν ἔφεραν σ' ἄλλον τόπο. Πετᾶχτηκε ὀρθός, ἔβγαλε μεγάλο στεναγμὸ καὶ φώναξε μὲ δάκρυα:

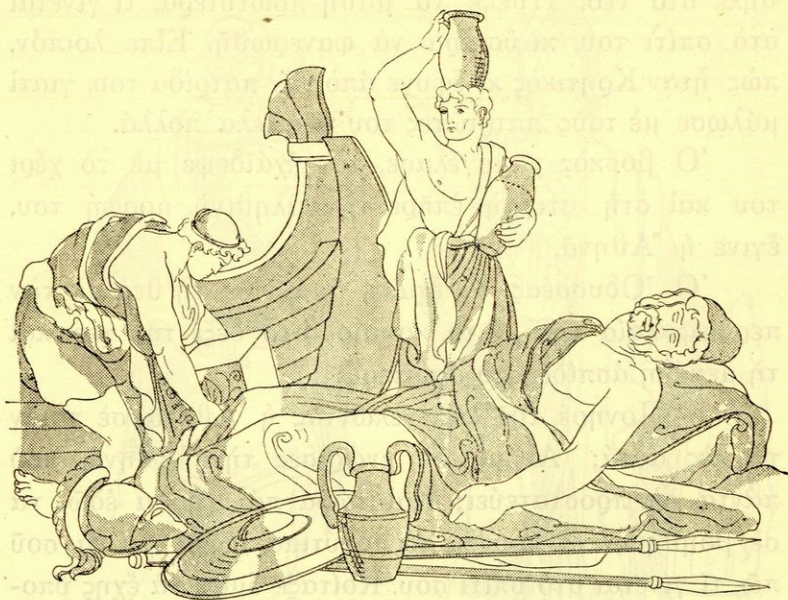
— Ἀλίμονο σὲ μένα! Μὲ γέλασαν οἱ Φαίακες καὶ στὸν ὕπνο μου μὲ παράτησαν σὲ ξένον τόπο. Καὶ ὅμως μοῦ εἶχαν ὑποσχεθῆ, πὼς θὰ μὲ φέρουν στὴν Ἰθάκη!

Αὐτὰ εἶπε καὶ τριγύριζε στὴν ἀκρογιαλιά στενά-

ζοντας. Ἐξαφνα βλέπει ἐμπρός του ἓνα νέο βοσκό μὲ φορέματα πολὺ ὄμορφα. Ἐμοιαζε βασιλόπουλο.

Ὁ Ὀδυσσεὺς χάρηκε πολὺ, πὺ τὸν εἶδε, γιὰτι ἀπ' αὐτὸν θὰ μάθαινε, πὺ βρισκόταν. Ἐπῆγε κοντά του καὶ τοῦ εἶπε:

Καὶ τὸν ἔβαλαν κάτω στὸν ἄμμο χωρὶς νὰ ξυπνήσῃ.

— ὦρα καλή, καλό μου παλικάρι. Εἶμαι ξένος καὶ γιὰ πρώτη φορὰ ἔρχομαι σ' αὐτὸν τὸν τόπο. Πές μου τὴν ἀλήθεια, τί τόπος εἶναι αὐτὸς καὶ τί ἄνθρωποι κατοικοῦν ἐδῶ;

Ὁ βοσκὸς ἀποκρίθηκε:

— Ἐένε, βέβαια ἀπὸ πολὺ μακρινὸ μέρος ἔρχεσαι, ἀφοῦ δὲν ξαίρεις τὴν Ἰθάκη, πὺ ἔγινε ξακουστὴ σὲ ὄλον τὸν κόσμον ἀπὸ τὸ μεγάλο καὶ τρανὸ βασιλεῖα της, τὸν Ὀδυσσεῖα.

71. Ἡ Ἀθηνᾶ συμβουλεύει τὸν Ὀδυσσεά.

Χάρηκε ὁ Ὀδυσσεάς, ἅμα ἄκουσε, πὼς βρίσκεται στὴν πατρίδα του. Κρατήθηκε ὄμως καὶ δὲ φανερώθηκε στὸ νέο. Ἦθελε νὰ μάθη πρωτότερα, τί γίνεται στὸ σπίτι του, κι ὕστερα νὰ φανερωθῆ. Εἶπε λοιπόν, πὼς ἦταν Κρητικὸς κι ἔφυγε ἀπὸ τὴν πατρίδα του, γιατί μάλωσε μὲ τοὺς πατριῶτες του καὶ ἄλλα πολλά.

Ὁ βοσκὸς χαμογέλασε, τὸν ἐχάϊδεψε μὲ τὸ χέρι του καὶ στὴ στιγμή ἐπῆρε τὴν ἀληθινὴ μορφὴ του, ἔγινε ἡ Ἀθηνᾶ.

Ὁ Ὀδυσσεάς τὰ ἔχασε, ἅμα εἶδε τὴ θεὰ μὲ τὴν περικεφαλαία της, μὲ τὸ κοντάρι στὸ δεξιὴ χέρι καὶ τὴ μεγάλη ἀσπίδα στὸ ἀριστερό:

— Πονηρέ, τοῦ λέει γελώντας ἡ Ἀθηνᾶ, σὲ ποιὸν τὰ λὲς αὐτά; Ἀκόμη δὲ γνώρισες τὴν Ἀθηνᾶ, πού πάντα σὲ προστατεύει; Καὶ τώρα πάλι ἦρθα ἐδῶ, νὰ σὲ βοηθήσω νὰ κρύψης τὰ πολύτιμα δῶρα καὶ νὰ σοῦ πῶ, τί γίνεται στὸ σπίτι σου. Κοίταξε ὄμως νὰ ἔχης ὑπομονὴ καὶ νὰ μὴ φανερωθῆς σὲ κανένα, οὔτε σὲ ἄντρα οὔτε σὲ γυναῖκα, γιατί χάθηκες. Καὶ ὅ,τι κι ἂν πάθης, νὰ τὸ ὑποφέρης, χωρὶς νὰ βγάλῃς λέξη.

Ὁ Ὀδυσσεάς τῆς εἶπε:

— Σ' εὐχαριστῶ, θεά. Ἐσὺ πάντα μὲ προστάτευες, ὅταν πολεμοῦσα στὴν Τροία. Ἐσὺ μοῦ ἔδωσες θάρρος, ὅταν ἔφτασα στὸ νησιὸ τῶν Φαιάκων, κι ἐσὺ μ' ὠδήγησες στὴ χώρα τους. Ἀλήθεια λοιπόν, θεά, ἦρθα στὴν πατρίδα μου;

— Ναί, εἶσαι στὴν Ἰθάκη, ἀποκριθῆκε ἡ Ἀθηνᾶ. Αὐτὸ εἶναι τὸ λιμανάκι μὲ τὴ μεγάλη ἐλιά. Νά κι ἡ

σπηλιά, πού συνήθιζες νά κάνης τόσες θυσίες. Νά και τὸ δασωμένο βουνό.

Ἡ θεὰ σκόρπισε μονομιᾶς τὴν καταχνιὰ καὶ φάνηκαν ὅλα τὰ μέρη· κι ὁ Ὀδυσσεύς τὰ γνῶρισε.

Ἄσπιδος Ὀδυσσεύς τὰ ἔχασε, ἅμα εἶδε τὴ θεὰ μὲ τὴν περικεφαλαία,
τὸ κοντάρι καὶ τὴν ἄσπιδα τῆς.

Βουβὸς καὶ μὲ τὰ μάτια βουρκομένα ἀπ' τὴ μεγάλη
χαρὰ, γονάτισε καὶ φίλησε τὸ ἀγαπημένο χῶμα τῆς
πατρίδας του.

Ἔπειτα ἡ θεὰ τοῦ ἔδειξε, σὲ ποῖο μέρος τῆς σπηλιᾶς νὰ κρούσῃ τὰ δῶρα, καὶ τοῦ ἰστόρησε τὴν κατάστασιν τοῦ σπιτιοῦ του.

— Εἶναι τρία δλόκληρα χρόνια τώρα, τοῦ λείει ἡ θεά, πὺν ἔχουν μαζευτῆ στὸ παλάτι σου οἱ πιὸ πλούσιοι νέοι τῆς Ἰθάκης καὶ τῶν ἄλλων νησιῶν. Προσπαθοῦν μὲ πλούσια δῶρα νὰ κάμουν τῆ γυναῖκα σου νὰ σὲ λησμονήσῃ καὶ νὰ πάρῃ ἕναν ἄπ' αὐτοὺς ἄντρα. Μὰ ἡ φρόνιμη καὶ γνωστικὴ Πηνελόπη κλαίει μέρα νύχτα γιὰ σένα καὶ δὲ βλέπει τὴν ὥρα, πότε νὰ γυρίσῃς.

Ὁ Ὀδυσσεύς πολὺ ταράχτηκε, ὅταν ἄκουσε τὰ λόγια αὐτά, καὶ εἶπε:

— Μεγάλῃ θεά! Μὲ τί τρόπο νὰ σ' εὐχαριστήσω, ὅπως σοῦ ἀξίζει; Ἄν δὲν μοῦ τὰ ἔλεγεσ ὅλα, ἕνα πρὸς ἕνα, ποῖος ξαίρει, τί μποροῦσα νὰ πάθω μέσα στὸ σπίτι μου! Καὶ τώρα ὀδήγησέ με, τί νὰ κάμω. Ἄν μὲ βοηθήσῃς ἐσύ, θεά, μπορῶ μονάχος μου καὶ μὲ τριακόσιους νὰ τὰ βάλω.

Ἡ Ἀθηναῖα ἀποκρίθηκε:

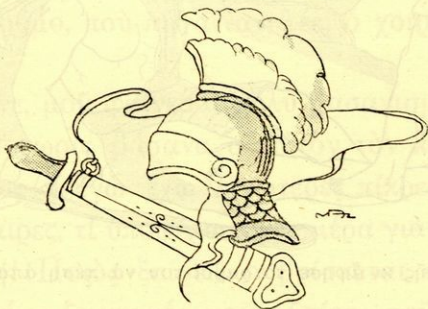
— Ἐχε θάρρος, Ὀδυσσεά. Ἐγὼ πάντα θὰ εἶμαι κοντὰ σου καὶ θὰ σὲ βοηθῶ. Μὰ γιὰ νὰ πετύχῃς αὐτό, πὺν θέλεις, πρέπει νὰ γίνῃς ἀγνώριστος. Θὰ γίνῃς γέρος καὶ καμπούρης, μὲ λίγα κάτασπρα μαλλιά, μὲ πρόσωπο ζαρωμένο καὶ μὲ ροῦχα κουρελιασμένα καὶ βρώμικα. Ἔτσι κανεῖς δὲ θὰ σὲ γνωρίσῃ. Καὶ πρῶτα πρῶτα, νὰ πᾶς στὸν πιστό σου τὸ χοιροβοσκό, τὸν Εὐμαιο, πὺν ἀγαπᾶ πολὺ τὸ παιδί σου κι ὅλο σου τὸ σπιτικό. Θὰ τὸν βρῆς νὰ βόσκη τοὺς χοίρους σου κοντὰ στὴν πηγὴ τὴν Ἀρέθουσα. Ἄπ' αὐτὸν θὰ μάθῃς ὅλα, ὅσα γίνονται στὸ σπίτι σου. Ἐγὼ στὸ μεταξύ θὰ πάω στὴ Σπάρτη ν' ἀνταμώσω τὸ παιδί σου, νὰ τὸ φέρω πίσω ἐδῶ. Ταξί-

δεψε ὡς ἐκεῖ, γιὰ νὰ ρωτήσῃ τὸ Μενέλαο γιὰ σένα, ἂν βρῖσκεσαι ἀκόμη στὴ ζωὴ.

Αὐτὰ εἶπε ἡ θεὰ καὶ ἄγγιξε τὸν Ὀδυσσεῖα μὲ τὸ χρυσὸ ραβδί της. Ἀμέσως ζάρωσε τὸ ὠραῖο του κορμί· ἔπεσαν τὰ μαλλιά του καὶ ἔγινε ἕνας γέρος καμπούρης, ντυμένος μὲ παλιόρουχα. Στὰ χέρια του κρατοῦσε ἕνα χοντρὸ ραβδί ζητιάνου καὶ στὸν ὄμο του βρέθηκε κρεμασμένο ἕνα παλιὸ ταγάρι μὲ πολλὰ μπαλώματα.

Αὐτὰ εἶπε καὶ ἔκαμε ἡ Ἀθηναῖα καὶ ἔφυγε γιὰ τὴ Σπάρτη νὰ φέρῃ τὸν Τηλέμαχο.

72. Πώς δέχτηκε ὁ χοιροβοσκὸς τὸν Ὀδυσσεά.

Σιγὰ-σιγὰ ὁ Ὀδυσσεάς ἀπὸ ἓνα στενὸ μονοπάτι, ποὺ ἦταν ὄλο πέτρες, ἀνέβηκε στὸ δασωμένο βουνὸ κι ἔφτασε στὴν καλύβρα τοῦ πιστοῦ χοιροβοσκῶ.

Τὸν εἶδε ἀπὸ μακριὰ νὰ κάθεται ἔξω στὴν αὐλή, ποὺ ἦταν πολὺ μεγάλη.

Κάθισε καταγῆς κι ἄφησε τὸ ραβδί του νὰ πέση ἀπὸ τὸ χέρι του.

Ὁ Εὖμαιος εἶχε χτίσει μὲ μεγάλες πέτρες μιὰ μάντρα γιὰ τοὺς χοίρους καὶ τὴν εἶχε φράξει μὲ ἀγκαθωτὰ κλαδιὰ ἀγριαπιδιάς. Γύρω ἀπὸ τὴ μάντρα εἶχε μπῆξει στὴ σειρά πολλὰ χοντρά καὶ μεγάλα παλούκια ἀπὸ ξύλο βελανιδιάς.

Ἐκείνη τὴ στιγμή ὁ Εὖμαιος ἔκοβε πετοὶ ἀπὸ τομάρι βωδιοῦ, γιὰ νὰ κάμη πέδιλα.

Τέσσερα μαντρόσκυλα μεγάλα κι ἄγρια, μόλις εἶδαν τὸν Ὀδυσσεά, γάβγισαν δυνατὰ καὶ χύθηκαν ἐπάνω του.

Ὁ Ὀδυσσεύς, γὰρ νὰ μὴν τ' ἀγριέψη, κάθησε κατὰ γῆς καὶ ἄφησε τὸ ραβδί του νὰ πέση ἀπὸ τὸ χέρι του.

Χωρὶς ἄλλο θὰ τὸν καταξέσκιζαν οἱ σκύλοι, ἂν δὲν ἔτρεχε ὁ Εὐμαιὸς ἀμέσως νὰ τοὺς διώξη μὲ φωνὲς καὶ πέτρες. Ὑστερα εἶπε στὸν Ὀδυσσεά:

— Κακόμοιρε γέρο, λίγο ἔλειψε νὰ σὲ κομματιάσουν τὰ σκυλιά μου. Μὰ ἔλα, δῶσε μου τὸ χέρι σου καὶ πᾶμε στὴν καλύβα μου, νὰ σοῦ δώσω κάτι νὰ φᾶς καὶ νὰ πιῆς.

Ἐμπρὸς ὁ χοιροβοσκὸς καὶ πίσω ὁ γέρος κίνησαν γιὰ τὴν καλύβα.

73. Τί μαθαίνει ὁ Ὀδυσσεύς γιὰ τὸ σπίτι του.

Στὸ δρόμο, πὺν πῆγαιναν, λέει ὁ χοιροβοσκὸς στὸν Ὀδυσσεά:

— Ξένε, μοῦ φαίνεσαι πολὺ βασανισμένος. Μὰ καὶ ποιὸς εἶναι χωρὶς βάσανα σ' αὐτὸν τὸν κόσμος! Μήπως θαρρεῖς, πὼς κι ἐγὼ ἔχω λιγώτερες πίκρες καὶ βάσανα; Ἄχ! νὰ ἤξαιρες, τί ὑποφέρω κάθε μέρα γιὰ τὸν καλὸ μου τὸν ἀφέντη! Ποιὸς ξαίρει, ἂν βρίσκεται στὴ ζωὴ! Καὶ ἂν εἶναι ἀκόμη ζωντανός, ποιὸς ξαίρει, ποῦ νὰ βρίσκεται καὶ τί βάσανα τραβᾷ, ἐνῶ οἱ ἄλλοι ἐδῶ τοῦ καταστρέφουν τὴν παρουσία του!

Μὲ τὴν ὁμιλία ἔφτασαν κι οἱ δυὸ στὴν καλύβα κι ἐμπῆκαν μέσα. Ἀμέσως ὁ Εὐμαιὸς ἔστρωσε κατὰ γῆς πυκνὰ κλαδιά κι ἀποπάνω ἔρριξε μιὰ μαλλιαρὴ καὶ μαλακὰ προβιά. Ἐκεῖ ἔβαλε τὸν ξένο νὰ καθῆση.

Ὁ Ὀδυσσεύς χάρηκε γιὰ τὴ μεγάλη περιποίηση, πὺν τοῦ ἔκαμε ὁ Εὐμαιὸς, καὶ τοῦ εἶπε:

— Μακάρι νὰ σοῦ δώσουν οἱ θεοί, καλέ μου ἄνθρωπε, ὅ,τι θέλει ἡ καρδιά σου.

Ὁ Εὐμαιος ἀποκρίθηκε:

— Ξένε μου, τὸ ἔχω μεγάλη ἁμαρτία νὰ ἔρθῃ ξένος στὴν καλύβα μου καὶ νὰ μὴν τὸν καλοδεχτῶ. Οἱ ξένοι κι

— Μακάρι νὰ σοῦ δάσουν οἱ θεοί, καλέ μου ἄνθρωπε, ὅ,τι θέλει ἡ καρδιά σου.

οἱ ζητιάνοι εἶναι ἄνθρωποι τῶν θεῶν. Λυποῦμαι μονάχα, πὺ δὲ μπορῶ νὰ σ' εὐχαριστήσω, ὅπως θέλει ἡ ψυχὴ μου. Οἱ δοῦλοι, καθὼς ξαίρεις, δὲν ἔχουν πολλὰ πράματα νὰ δίνουν, καὶ μάλιστα ὅταν ἔχουν καινούρια ἀφεντικά. Ἄχ, ὁ κακόμοιρος, δὲν εἶχα τὴν τύχη νὰ ζήσῃ ὁ ἀφέντης μου! Αὐτὸς μ' ἀγαποῦσε καὶ θὰ μοῦ ἔδινε, ὅ,τι δίνουν οἱ καλοὶ ἀφεντικοὶ στοὺς πιστοὺς δούλους των. Μὰ τί κάθομαι καὶ λέω; Ἐκεῖνος χάθηκε πιά, πὺ νὰ χαθῇ ὅλη ἡ γενιὰ τῆς Ἑλένης, πὺ ἔστειλε στὸν Ἄδη τόσα παλικάρια.

Αὐτὰ εἶπε ὁ καλὸς χοιροβοσκὸς κι ἐπῆγε στὸ μαν-

τρὶ κι ἔφερε δυὸ γουρουνάκια. Τὰ ἔσφαξε, τὰ τσουρού-
φλισε στὴ φωτιά, τὰ ἔκοψε κομμάτια, τὰ πέρασε στὴ
σούβλα καὶ τὰ ἔψησε.

— Ἔλα, ξένε μου, λέει τότε τὸν Ὀδυσσεά. Τρῶγε
ἀπ' αὐτά, πὺν ἔχομε. Οἱ μεγάλοι χοῖροι δὲν εἶναι γιὰ μᾶς.
Τοὺς τρῶνε οἱ κακοὶ μνηστῆρες, πὺν μαζεύτηκαν στὸ
σπίτι τῆς κυρᾶς μου καὶ τοὺς ρημάζουν, χωρὶς νὰ φο-
βοῦνται οὔτε θεοὺς οὔτε ἀνθρώπους. Αὐτοί, ξένε μου,
εἶναι χειρότεροι κι ἀπὸ τοὺς κλέφτες. Οἱ κλέφτες, ἅμα
ἀρπάξουν, ὅ,τι βροῦν, φεύγουν βιαστικά, γιὰτι ἔχουν
κάποιο φόβο μέσα τους. Οἱ μνηστῆρες ὅμως ἀπὸ τὸ
πρῶι ὡς τὸ βράδυ καταστρέφουν τὴν περιουσία τοῦ
ἀφέντη μου, χωρὶς κανένα φόβο. Δὲν τρῶνε οἱ ἀθεό-
φοβοὶ ἕνα ἢ δυὸ σφαχτὰ τὴν ἡμέρα. Τρῶνε πολὺ πε-
ρισσότερα. Ἄν ρωτᾶς καὶ γιὰ ψωμὶ καὶ γιὰ κρασί, δὲ
βρίσκεις λογαριασμό. Οἱ δοῦλοι κι οἱ δοῦλες δὲν προ-
φταίνουν νὰ τὰ κουβαλοῦν. Καὶ πάλι μ' ὄλο αὐτὸ τὸ
σκόρπισμα πὺν γίνεται, ὁ ἀφέντης μου ἔχει ἀκόμη
ἀρκετά, γιὰτι ἦταν πολὺ πλούσιος. Ἔχει ἀκόμη πολλὰ
κοπάδια χοίρους, πρόβατα καὶ γίδια. Τὰ φυλάγουν καλοὶ
βοσκοὶ καὶ κάθε μέρα ἔχουν διαταγὴ νὰ φέρνῃ ὁ καθέ-
νας στοὺς μνηστῆρες τὸ καλύτερο σφαχτό. Κι ἐγὼ ὁ κα-
κόμοιρος κάθε πρῶι διαλέγω τὸν παχύτερο χοῖρο καὶ
τὸν στέλνω στὴ χώρα. Δὲν τὸν πηγαίνω μόνος μου, γιὰτι
ἢ καρδιά μου δὲ βαστᾶ νὰ βλέπω μὲ τὰ μάτια μου
αὐτά, πὺν γίνονται.

Ἐνῶ ὁ Εὐμαιὸς μιλοῦσε, ὁ Ὀδυσσεάς ἔτρωγε κι
ἔκανε μὲ τὸ νοῦ του σχέδια, πῶς νὰ σκοτώσῃ τοὺς μνη-
στῆρες.

74. Ὁ Ὀδυσσεύς μιλεῖ μὲ τὸν Εὖμαιο.

Ἄφου χόρτασε ὁ Ὀδυσσεύς, ὁ Εὖμαιος τοῦ ἔδωσε ἓνα ξύλινο ποτήρι γεμάτο κρασί. Ὁ Ὀδυσσεύς τὸ ἤπιε μ' εὐχαρίστηση κι ὕστερα τὸν ρώτησε:

— Καλέ μου ἄνθρωπε, δὲ μοῦ λὲς τ' ὄνομα τοῦ ἀφέντη σου; Μπορεῖ νὰ τὸν ἐγνώρισα πουθενὰ ἢ νὰ ἔμαθα τίποτα γι' αὐτὸν καὶ νὰ σοῦ δώσω καμιὰ πληροφορία.

— Σώπα, γέρο μου, κι ἀπὸ τέτοια εἵμαστε χορτάτοι. Οὔτε ἡ κυρά μου οὔτε τὸ παιδί της πιστεύουν πιά σὲ τέτοιες πληροφορίες. Ὅποιος ζητιάνος ἔρθη στὸ νησί μας, πάει στὴν κυρά μου καὶ τῆς λέει, πὼς εἶδε τάχα τὸν ἀφέντη μου, τὸν Ὀδυσσεά, καὶ κουβέντιασε μαζὶ του καὶ πὼς σὲ λίγες μέρες θὰ γυρίση. Κι αὐτὴ ἡ καημένη τὸν φιλοξενεῖ καὶ τοῦ δίνει πολλὰ δῶρα. Καὶ ἡ ἀφεντιά σου τώρα, γέρο μου, δὲν εἶναι παράξενο νὰ φτιάσης καμιὰ τέτοια ἱστορία, γιὰ νὰ πάρης κανένα πουκάμισο καὶ κανένα πανωφόρι. Μὰ μὴ χάνης τὸν κόπο σου ἄδικα. Ἐμεῖς δὲν ἔχομε πιά καμιὰ ἐλπίδα. Ὁ ἀφέντης μου χάθηκε. Δὲ θὰ τὸν ξαναδοῦμε πιά. Ποιὸς ξαίρει, σὲ ποιά ἀμμουδιὰ σαπίζουν τὰ κόκκαλά του ἢ ποιοὶ σκύλοι ἢ ὄρνια τὸν ἔφαγαν! Ἐγώ, ὅσα χρόνια καὶ ἄν περάσουν, ποτὲ δὲ θὰ τὸν ξεχάσω, γιὰτὶ μ' ἀγαποῦσε σὰν παιδί του. Τέτοιο καλὸ ἀφέντη δὲ θὰ τὸν ξαναβρῶ.

— Καὶ πὼς σὲ λένε; ρώτησε ὁ Ὀδυσσεύς τὸ χοιροβοσκό.

— Εὖμαιο, ἀποκρίθηκε ἐκεῖνος.

— Ἄκουσε λοιπόν, Εὖμαιε. Ἄφου δὲν πιστεύεις στὰ λόγια μου, ἔλα νὰ σοῦ κάμω ὄρκο, πὼς γνωρίζω τὸν Ὀδυσσεά καὶ πὼς γρήγορα θὰ γυρίση. Μὲ ὄλη τὴ

φτώχεια, πού μὲ δέρνει, δὲ ζητῶ πληρωμὴ γιὰ τὴν καλὴ εἶδηση, προτοῦ νὰ ἔρθῃ ἐδῶ ὁ Ὀδυσσεάς. Μισῶ σὰν τὸ χάρο τὸν ψεύτη, πού λέει ψέματα, γιὰ νὰ πάρῃ χρήματα. Σοῦ ὀρκίζομαι λοιπὸν στὸ Δία καὶ στὸ ψωμί, πού τρῶμε τὴ στιγμὴ αὐτή, πὼς ὁ ἀφέντης σου αὐτὸν τὸ μῆνα ἢ στὴν ἀρχὴ τοῦ ἄλλου θὰ εἶναι ἐδῶ.

Ὁ καλὸς χοιροβοσκὸς χαμογέλασε καὶ εἶπε:

— Ἐλα, γέρο, πίνε ἡσυχα τὸ κρασί σου κι ἄφησε τὰ παραμύθια σου. Ἄς ἀλλάξουμε ὀμιλία, γιὰτι ραγίζεται ἡ καρδιά μου, ὅταν κανεῖς μοῦ θυμίζῃ τὸν ἀφέντη μου. Μακάρι νὰ γυρίσῃ, ὅπως λαχταροῦν ὁ γέρο-Λαέρτης, ὁ πατέρας του, ἡ Πηνελόπη κι ὁ Τηλέμαχος. Καὶ τώρα, σὰ νὰ μὴ μᾶς ἔφταναν, ὅσα τραβᾶμε, μᾶς ἤρθε κι ἄλλη συμφορὰ. Δὲν ξαίρω, ποῖος κακὸς δαίμονας ἔβαλε στὸ νοῦ τοῦ Τηλέμαχου νὰ πάῃ στὴν Πύλο καὶ στὴν Σπάρτη, μήπως μάθῃ τίποτε γιὰ τὸν πατέρα του. Οἱ μνηστῆρες τὸ ἔμαθαν, πὼς ἔφυγε, καὶ παραφυλᾶνε μὲ τὸ πλοῖο νὰ τὸν σκοτώσουν, στὸ γυρισμό. Οἱ θεοὶ ἄς βάλουν τὸ χέρι τους. Τώρα, γέρο μου, εἶναι ἡ δική σου σειρὰ νὰ μοῦ πῆς, ἀπὸ ποῦ ἔρχεσαι, ποῖα εἶναι ἡ πατρίδα σου καὶ τί βάσανα εἶχες.

75. Πὼς ὁ Εὐμαιοὺς περιποιήθηκε τὸν Ὀδυσσεά.

Ὁ Ὀδυσσεάς θυμῆθηκε τὴ συμβουλὴ τῆς Ἀθηναῶς καὶ δὲ φανέρωσε στὸν Εὐμαιο, ποῖος εἶναι. Ἐφτιασε μὲ τὸ νοῦ του μιὰ πλαστὴ ἱστορία καὶ εἶπε, πὼς, ὅταν ἦταν νέος, ἐπολέμησε στὴν Τροία καὶ κεῖ εἶχε γνωρίσει τὸν Ὀδυσσεά. Πλανήθηκε σὲ πολλοὺς τόπους. Σ' ἓνα ταξίδι κακοὶ ἄνθρωποι τοῦ ἄρπαξαν, ὅ,τι εἶχε, τοῦ φόρεσαν αὐτὰ τὰ κουρέλια καὶ τὸν πέταξαν σὲ μιὰν ἄκρη τοῦ νησιοῦ.

Στὸ μεταξὺν βασίλευσε ὁ ἥλιος καὶ σὲ λίγο γύρισαν οἱ βοσκοὶ μὲ τὰ κοπάδια τῶν χοίρων καὶ τοὺς ἔκλεισαν στὰ μαντριά τους. Τότε ὁ χοιροβοσκός, γιὰ νὰ τιμήσῃ τὸν ξένο, ἔσφαξε ἕνα παχὺ χοῖρο πέντε χρονῶν, τὸν ἔκοψε κομμάτια, τὰ πέρασε στὶς σοῦβλες καὶ τὰ ἔψησε.

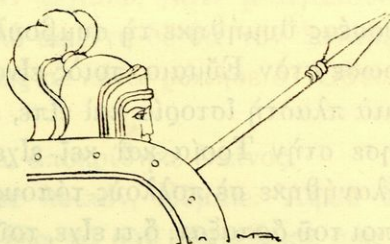
Τὸ πρῶτο κομμάτι τὸ ἀφιέρωσε στοὺς θεοὺς. Τὰ ἄλλα τὰ μοίρασε στοὺς συντρόφους του. Στὸν Ὀδυσσεά ἔδωσε τὸ καλύτερο κομμάτι, τὴ ράχη ὀλόκληρη.

Ὁ Ὀδυσσεάς χάρηκε γιὰ τὴ μεγάλη τιμὴ, πού τοῦ ἔκαμε ὁ Εὐμαιοσ, καὶ τοῦ εἶπε:

— Μακάρι νὰ σὲ ἀγαπήσουν ὅλοι οἱ θεοί, ὅπως ἐγὼ σὲ ἀγάπησα, γιατί, ἂν καὶ μὲ βλέπεις σὲ τέτοια κατὰστασι, μὲ δέχεσαι τόσο φιλόξενα.

Ὑστερα ὁ Εὐμαιοσ τοῦ ἔστρωσε προβιῆς νὰ κοιμηθῆ κοντὰ στὴ φωτιά. Ἐκεῖ ξαπλώθηκε ὁ Ὀδυσσεάς καὶ σκεπάστηκε μὲ μιὰ χοντρή καὶ μεγάλη κάπα, πού τοῦ ἔδωσε γιὰ σκέπασμα ὁ χοιροβοσκός.

Ὁ Εὐμαιοσ κρέμασε ἀπὸ τὸν ὦμο του τὸ σπαθὶ του καὶ τυλίχτηκε καλὰ μὲ τὸ μεγάλο πανωφόρι του. Ἐπειτα καληνύχτησε τὸν ξένο του κι ἐπῆγε, ὅπως συνήθιζε, νὰ κοιμηθῆ κοντὰ στοὺς χοίρους, μέσα σὲ μιὰ βαθιὰ σπηλιά, πού δὲν τὴν ἔπιανε ὁ βοριάς.

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ

76. Ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ συμβουλεύει τὸν Τηλέμαχο
νὰ γυρίσῃ πίσω στὴν Ἰθάκη.

Ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ ἐπῆγε στὴ Σπάρτη.

Ἦταν νύχτα κι ὄλοι κοιμόνταν στὸ παλάτι τοῦ
Μενελάου.

Ἡ Ἀθηνᾶ ἐμπῆκε μέσα καὶ βρῆκε τὸν Τηλέμαχο
ἄγρυπνο, γιατί ἡ ἔγνοια τοῦ πατέρα του δὲν τὸν ἄφηνε
νὰ κλείσῃ μάτι.

— Τηλέμαχε, τοῦ λέει ἡ θεὰ, δὲν εἶναι πιά καλὸ νὰ
μένῃς μακριὰ ἀπὸ τὸ σπίτι σου. Ἡ μητέρα σου ἔμαθε,
πὼς ἔφυγες μὲ πλοῖο, κι ἔχει μεγάλη λύπη. Ἄκουσε καὶ
ἓνα ἄλλο. Στὸ στενὸ, πού εἶναι ἀνάμεσα στὴν Κεφα-
ληνία καὶ στὴν Ἰθάκη, σοῦ ἔχουν στήσει καρτέρι οἱ μνη-
στήρες, γιὰ νὰ σὲ σκοτώσουν. Γι' αὐτό, ἅμα φτάσης κοντὰ
σ' αὐτὰ τὰ νησιά, νὰ προσέξῃς νὰ περάσης ἀπὸ κεῖ νύχτα
καὶ πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὴ στεριά. Κι ὅταν φτάσης στὸ πιὸ
κοντινὸ ἀκρογιάλι τῆς Ἰθάκης, στείλε τὸ πλοῖο καὶ τοὺς
συντρόφους σου στὴ χώρα καὶ σὺ πήγαινε στὴν καλύβα
τοῦ πιστοῦ σου χοιροβοσκοῦ, στὸν Εὐμαιο, νὰ περά-
σης ἐκεῖ τὴ νύχτα. Μὴ λησμονήσης νὰ εἰδοποιήσης τὴ
μητέρα σου, πὼς γύρισες ἀπὸ τὸ ταξίδι σου γερός.

77. Ὁ Τηλέμαχος γυρίζει στὴν Ἰθάκη.

Ὅταν ἄρχισε νὰ γλυκοχαράξη, ὁ Τηλέμαχος ξύπνησε τὸν Πεισίστρατο καὶ τοῦ εἶπε:

— Σήκω, Πεισίστρατε, πρέπει νὰ φύγουμε ἀμέσως.

— Ἄς περιμένουμε λίγο, τοῦ λέει ὁ Πεισίστρατος, ὥσπου νὰ σηκωθοῦν ὁ Μενέλαος κι ἡ Ἑλένη.

Ὅταν φώτισε καλὰ ἡ μέρα, σηκώθηκε καὶ ὁ Μενέλαος κι εἶδε τοὺς νέους, ποὺ ἦταν ἕτοιμοι γιὰ ταξίδι.

— Μενέλαε, τοῦ λέει τότε ὁ Τηλέμαχος, ἄρκετὲς μέρες μείναμε στὸ παλάτι σου. Εἶναι καιρὸς πιά νὰ γυρίσω στὴν πατρίδα μου.

Ὁ Μενέλαος ἀποκρίθηκε:

— Δὲν ἤθελα νὰ φύγης τόσο γρήγορα, παιδί μου μὰ ἀφοῦ ἐσὺ τὸ θέλεις, πήγαινε στὸ καλό. Μεῖνε μονάχα μιὰ στιγμή ἀκόμη, γιὰ νὰ ἐτοιμάσω τὰ δῶρα, ποὺ θὰ σοῦ δώσω.

Κι ἀμέσως πηγαίνει μὲ τὴν Ἑλένη στὴ μοσκομουρισμένη κάμαρα, ποὺ φύλαγαν τὰ πλούτη τους. Ὁ Μενέλαος ἐπῆρε ἕνα χρυσὸ ποτήρι κι ἕνα μικρὸ ἀσημένιο πιθαράκι, ποὺ ἦταν τὰ χεῖλη του χρυσά. Ἡ Ἑλένη διάλεξε ἕναν πέπλο ὀλοκέντητο, πολὺ ὠραῖο, ποὺ τὸν εἶχε κεντήσει μὲ τὰ χέρια της.

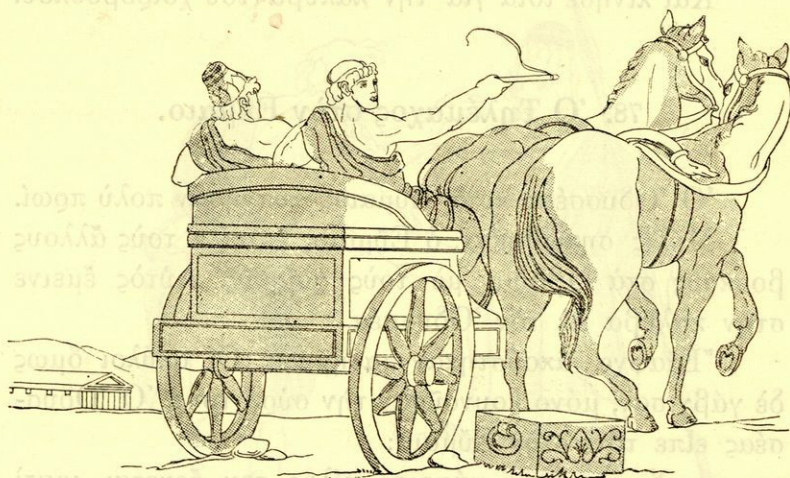
Ὁ Τηλέμαχος εὐχαρίστησε τὸ βασιλικὸ ζευγάρι γιὰ τὰ πολύτιμα δῶρα καὶ γιὰ τὴν εὐγενικὴ φιλοξενία.

Πλούσιο τραπέζι τοὺς περίμενε. Ἐφαγαν καλὰ καὶ ἤπιαν ὕστερα ἀποχαιρέτισαν τὸ Μενέλαο καὶ τὴν Ἑλένη, ἀνέβηκαν στὸ ἀμάξι καὶ ξεκίνησαν.

Τ' ἄλογα πετοῦσαν σὰν πουλιά· καὶ τὸ ἀπόγεμα τῆς ἄλλης ἡμέρας ἔφτασαν στὴν Πύλο. Ἐκεῖ ὁ Τηλέμαχος λέει στὸν Πεισίστρατο:

— Γλυκέ μου φίλε, θὰ κάμης αὐτό, πού θὰ σοῦ ζητήσω; Ἐμεῖς εἶμαστε φίλοι ἀπὸ τὰ γονικά μας, ἔχομε τὴν ἴδια ἡλικία κι αὐτὸ τὸ ταξίδι μᾶς ἔκαμε ν' ἀγαπήσουμε ὁ ἓνας τὸν ἄλλον σὰν ἀδερφό. Σὲ παρακαλῶ λοιπόν, μὴ μὲ πᾶς στὸ σπίτι σας. Ὁ πατέρας σου θὰ

Ἀνέβηκαν στὸ ἀμάξι καὶ ξεκίνησαν.

θελήσῃ νὰ μὲ κρατήσῃ, γιὰ νὰ μὲ φιλοξενήσῃ, κι ἐγὼ βιάζομαι πολὺ νὰ φτάσω στὴν πατρίδα μου.

— Γι' ἀγάπη σου θὰ κάμω αὐτό, πού μοῦ ζητᾶς, εἶπε ὁ Πεισίστρατος, κι ἀμέσως ἔστρεψε τ' ἄλογα γιὰ τὸ ἀκρογιάλι, ὅπου περίμενε τὸ πλοῖο. Ἐπῆρε τὰ δῶρα ἀπὸ τὸ ἀμάξι καὶ τὰ ἔβαλε στὴν πρύμνη. Ἀποχαιρέτισε τὸν Τηλέμαχο, τοῦ εὐχήθηκε καλὸ ταξίδι καὶ γύρισε τ' ἄλογα γιὰ τὴν Πύλο.

Οἱ ναῦτες ἔλυσαν τὰ παλαμάρια, ἄπλωσαν τὰ πανιά κι ἔβαλαν πλώρη γιὰ τὴν Ἰθάκη. Ἡ Ἀθηναῖα τοὺς ἔστειλε πρῶτο ἀεράκι καὶ τὸ πλοῖο πετοῦσε σὰ σαῖτα πάνω στὰ κύματα.

Μὲ τὴ βοήθεια τῆς θεᾶς γλύτωσε ὁ Τηλέμαχος ἀπὸ

τὸ καρτέρι, πὺ τοῦ εἶχε στήσει ὁ Ἀντίνοος στὸ στενό.
Ἔφτασε σὲ μιὰν ἔρημη ἀκρογιαλιά τῆς Ἰθάκης καί, μό-
λις πήδηξε ἔξω, εἶπε στοὺς συντρόφους του:

— Ἔσεῖς πηγαίνετε μὲ τὸ πλοῖο στὴ χώρα. Ἐγὼ θὰ
πάω στὴν ἐξοχὴ νὰ δῶ, τί γίνεται στὰ κτήματά μου.

Καὶ κίνησε ἴσια γιὰ τὴν καλύβα τοῦ χοιροβοσκοῦ.

78. Ὁ Τηλέμαχος στὸν Εὐμαιο.

Ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Εὐμαιοὺς ξύπνησαν πολὺ πρῶτ.
Μόλις σηκώθηκαν, ὁ Εὐμαιοὺς ἔστειλε τοὺς ἄλλους
βοσκούς στὰ λιβάδια μὲ τοὺς χοίρους. Αὐτὸς ἔμεινε
στὴν καλύβα μὲ τὸν Ὀδυσσεά.

Ἐξαφνα ἀκούστηκαν πατήματα. Οἱ σκύλοι ὄμως
δὲ γάβγισαν, μόνο κουνούσαν τὴν οὐρά τους. Ὁ Ὀδυσ-
σεὺς εἶπε τότε στὸν Εὐμαιο:

— Χωρὶς ἄλλο κάποιος φίλος σου ἔρχεται, γιὰτὶ
τὰ σκυλιὰ δὲ γαβγίζουν.

Πρὶν τελειώσῃ τὴν ὀμιλία του, ὁ Τηλέμαχος ἐμπῆκε
στὴν αὐλή. Ὁ Εὐμαιοὺς ξαφνίστηκε, τινάχτηκε ἀπάνω
καὶ ἔτρεξε νὰ καλοδεχτῆ τὸν κύριό του. Τὸν ἀγκάλιασε,
ὅπως ἀγκαλιάζει ὁ πατέρας τὸ μονάκριβό του παιδί, πὺ
γυρίζει ἀπὸ τὰ ξένα, τοῦ φίλησε τὰ χέρια καὶ τοῦ εἶπε
μὲ μάτια δακρυσμένα:

— Ἦρθες, Τηλέμαχέ μου, καλέ μου ἀφέντη! Με-
γάλη ἀνησυχία εἶχα, μήπως δὲ σὲ ξαναδῶ. Ἔλα, παιδί
μου, ἔλα μέσα νὰ χαρῆ ἢ καρδιά μου, πὺ ἦρθες στὴν
καλύβα μου, μόλις γύρισες ἀπὸ τὸ ταξίδι σου. Τώρα δὲν
ἔρχεσαι συχνὰ ἐδῶ ἔξω. Σοῦ ἀρέσει νὰ μένης στὴ χώρα
καὶ νὰ βλέπης τοὺς καταραμένους μνηστήρες.

Ὁ Τηλέμαχος ἀποκρίθηκε:

— Καλέ μου Εὔμαιε, ἐγὼ πάντα σὲ θυμοῦμαι. Καί τῶρα ἐπίτηδες ἤρθα ἐδῶ, γιὰ νὰ σὲ δῶ καὶ γιὰ νὰ μάθω, τί κάνει ἡ μητέρα μου.

— Ἡ μητέρα σου, παιδί μου, εἶπε ὁ Εὔμαιος, κλαίει κι ἀναστενάζει νύχτα μέρα.

— Ἡρθες, Τηλέμαχέ μου, καλέ μου ἀφέντη...

Ὁ Τηλέμαχος ἔδωσε τὸ κοντάρι στὸν Εὔμαιο κι ὕστερα ἐμπῆκε στὴν καλύβα.

Ὁ Ὀδυσσεύς ἀμέσως σηκώθηκε καὶ πρόσφερε τὴ θέση του στὸ νέο.

Ὁ Τηλέμαχος δὲ δέχτηκε καὶ τοῦ εἶπε:

— Κάθησε, ξένε, στὴ θέση σου· θὰ βρεθῆ καὶ γιὰ μένα τόπος. Ὁ Εὔμαιος θὰ φροντίσῃ γι' αὐτό.

Ὁ Ὀδυσσεύς ξανακάθησε στὴ θέση του.

Σ' αὐτὸ τὸ μεταξὺ ὁ Εὖμαιος ἔκοψε τρυφερὰ κλαδιά, τὰ ἔστρωσε καταγῆς κι ἄπλωσε ἐπάνω μαλακὲς προβιές. Ἐκεῖ κάθησε τὸ μονάκριβο παιδί τοῦ Ὀδυσσεά.

Κοιτάζοντας τὸν ξένο ὁ Τηλέμαχος ρώτησε τὸ χοιροβοσκό:

— Ἀπὸ ποῦ σοῦ ἦρθε αὐτὸς ὁ ξένος καὶ τί θέλει;

— Μοῦ εἶπε, ἀποκρίθηκε ὁ Εὖμαιος, πὼς εἶναι ἀπὸ τὴν Κρήτη, πὼς πλανήθηκε χρόνια πολλὰ στὰ ξένα καὶ πὼς βασανίστηκε πολὺ. Μοῦ ἦρθε στὴν καλύβα μὲ τὴν ψυχὴ στὸ στόμα καὶ τὸν ἐλυπήθηκα πολὺ. Εἶχα σκοπὸ ὕστερα ἀπὸ δύο μέρες νὰ τὸν στείλω στὸ παλάτι, γιὰτὶ ἐδῶ, ὅσο κι ἂν θέλω, δὲ μπορῶ νὰ τὸν περιποιηθῶ.

— Εὖμαιε, εἶπε ὁ Τηλέμαχος, πὼς νὰ δεχτῶ τὸν ξένο στὸ παλάτι μου, πὺ οἱ κακοὶ μνηστῆρες οὔτε στιγμή δὲ θὰ τὸν ἀφήσουν ἡσυχο; Κι ἐγὼ τότε θὰ λυποῦμαι, πὺ δὲ θὰ μπορῶ νὰ τὸν βοηθήσω. Μιὰ φορὰ, πὺ ἦρθε στὴν καλύβα σου, κράτησέ τον ἐδῶ. Ἐγὼ θὰ σοῦ στείλω καὶ φαγητὰ καὶ ροῦχα. Κι ἀργότερα θὰ φροντίσω νὰ τὸν στείλω, ὅπου θέλει ἡ καρδιά του.

Δειλὰ δειλὰ μίλησε κι ὁ Ὀδυσσεάς τότε καὶ εἶπε:

— Καλὸ μου βασιλόπουλο, σ' εὐχαριστῶ πολὺ πολὺ γιὰ τὰ καλὰ σου λόγια. Μὰ ὁ νοῦς μου δὲν τὸ χωρεῖ, πὼς ἔνα παλικάρι σὰν καὶ σένα ἀφήνει στὸ παλάτι του νὰ κάνουν, ὅ,τι θέλουν οἱ μνηστῆρες. Ἄν ἤμουν νέος ὅπως σὺ καὶ παιδί τέτοιου ξακουσμένου πατέρα, ἄς μοῦ ἔκοβαν ἀμέσως τὸ κεφάλι μου, ἂν δὲν τοὺς σκότωνα ὄλους. Καὶ ἂν δὲν τὸ κατῶρθωνα, γιὰτὶ θὰ ἦταν πολλοὶ, θὰ προτιμοῦσα νὰ πέσω νεκρὸς μέσα στὸ παλάτι μου, παρὰ νὰ βλέπω κάθε μέρα τ' ἄπρεπά των τὰ καμώματα.

— Ξένε, ἀποκρίθηκε ὁ Τηλέμαχος, μὲ τὸ δίκιο σου τὰ λὲς αὐτά, γιὰτὶ δὲν ξαίρεις καλὰ, τί τρέχει. Οἱ μνηστῆρες δὲν εἶναι πέντε ἢ δέκα. Εἶναι ὅλα τὰ καλύτερα

παλικάρια ἀπὸ τὰ νησιὰ γύρω κι οἱ καλύτεροι νέοι τῆς Ἰθάκης. Χωρὶς ἄλλο θὰ μὲ θανάτωναν, ἂν ἔκανα αὐτό, πὸν εἶπες τώρα. Μὰ ὅλα αὐτὰ εἶναι στὸ χέρι τῶν θεῶν. Καὶ τώρα, Εὐμαιε, πήγαινε στὴ χώρα καὶ πὲς κρυφὰ στὴ μητέρα μου, πὼς γύρῃσα καλὰ ἀπὸ τὴ Πύλο κι εἶμαι δῶ.

Ὁ Εὐμαιὸς ἀμέσως φόρεσε τὰ πέδιλά του, ἐπῆρε τὸ ραβδί του καὶ ξεκίνησε βιαστικά.

79. Ὁ Τηλέμαχος γνωρίζει τὸν Ὀδυσσεά.

Μόλις ἔφυγε ὁ Εὐμαιὸς καὶ νά, προβάλλει μὲ τὴ θεϊκὴ τῆς ὄψῃ ἡ Ἀθηναῖ ἔξω ἀπὸ τὴν καλύβα καὶ κάνει νόημα στὸν Ὀδυσσεά νὰ βγῆ ἔξω.

Ὁ Τηλέμαχος δὲν τὴν εἶδε οὔτε κατάλαβε τίποτε. Μονάχα ὁ Ὀδυσσεάς τὴν εἶχε δεῖ καὶ βγῆκε.

Τότε ἡ Ἀθηναῖ τοῦ εἶπε:

— Ὀδυσσεά, καιρὸς εἶναι πιά νὰ φανερωθῆς στὸ παιδί σου. Συλλογιστῆτε τώρα μαζί, μὲ τί τρόπο θὰ τιμωρήσετε τοὺς μνηστήρες. Νὰ ἔχετε θάρρος. Ἐγὼ πάντα θὰ εἶμαι κοντὰ σας καὶ θὰ σᾶς βοηθῶ.

Αὐτὰ τοῦ εἶπε ἡ Ἀθηναῖ καὶ τὸν ἄγγιξε μὲ τὸ χρυσὸ τῆς ραβδί. Κι ἀμέσως ὁ ἄσχημος καὶ καταζαρωμένος γέρος μεταμορφώθηκε σὲ ἄντρα ὁμορφο, δυνατὸ καὶ καλοφορεμένο.

Ἡ θεὰ τότε ἔγινε ἄφαντη καὶ ὁ Ὀδυσσεάς μπῆκε στὴν καλύβα.

Ὁ Τηλέμαχος, μόλις τὸν εἶδε τόσο ἀλλιώτικο, τινάχτηκε ἀπάνω τρομαγμένος καὶ δὲν τολμοῦσε νὰ τὸν κοιτάξῃ στὸ πρόσωπο. Πέρασε ἀρκετὴ ὥρα, ὥσπου νὰ συνέρθῃ. Καὶ τότε λέει μὲ φωνὴ τρεμουλιαστὴ ἀπὸ τὴ συγκίνηση:

— Ξένε, τώρα μοῦ φαίνεσαι πολὺ διαφορετικὸς ἀπὸ ὅ,τι ἦσουν προτύτερα. Μὴν εἶσαι θεός; Γιατὶ μονάχα οἱ θεοὶ ἀλλάζουν μορφή.

— Δὲν εἶμαι θεός, παιδί μου, ἀποκριθῆκε ὁ Ὀδυσσεάς. Εἶμαι ὁ πατέρας σου.

Τὸν ἔσφιξε στὴν ἀγκαλιά του, τὸν ἐφιλοῦσε κι ἄφησε
νὰ τρέχουν τὰ δάκρυά του.

Κι ἔτρεξε στὸν Τηλέμαχο, τὸν ἔσφιξε στὴν ἀγκαλιά του, τὸν ἐφιλοῦσε κι ἄφησε νὰ τρέχουν τὰ δάκρυά του, πὺ τὰ κρατοῦσε ὡς ἐκείνη τῇ στιγμῇ.

Ὁ Τηλέμαχος ὅμως δὲν πίστευε ἀκόμη. Ἦθελε νὰ τὸν καλοξετάσῃ πρῶτα. Τὸν ἐρώτησε λοιπὸν γιὰ πράματα τοῦ σπιτιοῦ τους, πὺ δὲν τὰ ἤξαιρε ἄλλος κανεῖς. Κι ὅταν πιά βεβαιώθηκε, πὺς εἶχε ἐμπρὸς του τὸν πατέρα του, ἔχυσε δάκρυα χαρᾶς καὶ τὸν ἐφιλοῦσε.

— Πατέρα μου, γλυκέ μου πατέρα! ἔλεγε ὁ Τηλέμαχος.

— Παιδί μου ἀγαπημένο! ἀπαντοῦσε ἐκεῖνος.

Κι οί δυὸ ἀπὸ τῆ χαρά τους ἔκλαιγαν πολλὴ ὥρα.

ἌΟ Τηλέμαχος τέλος ρώτησε τὸν πατέρα του, πῶς ἔφτασε στὸ νησι ὕστερα ἀπὸ τόσα χρόνια καὶ ποιοὶ τὸν ἔφεραν.

ἌΟ Ὀδυσσεὺς τοῦ διηγήθηκε μὲ λίγα λόγια, πῶς ἦρθε ἀπὸ τὸ νησι τῶν Φαιάκων.

— Καὶ τώρα, παιδί μου, εἶπε, πρέπει νὰ συλλογιστοῦμε, πῶς νὰ τιμωρήσουμε τοὺς μνηστῆρες. Πές μου λοιπόν, πόσοι καὶ ποιοὶ εἶναι, γιὰ νὰ δοῦμε, ἂν εἴμαστε ἀρκετοὶ οἱ δυὸ μᾶς ἢ ἂν θὰ χρειαστοῦμε κι ἄλλους νὰ μᾶς βοηθήσουν.

— Πατέρα μου, συχνὰ ἄκουσα νὰ λένε γιὰ τὴν ἐξυπνάδα σου καὶ τὴν παλικάριά σου. Αὐτὸ ὅμως, ποὺ μοῦ λές τώρα, μοῦ φαίνεται σὰν ἀπίστευτο. Πῶς θὰ μπορέσουμε, δυὸ ἄνθρωποι ἑμεῖς, νὰ πολεμήσουμε μὲ τόσο πλῆθος; Οἱ μνηστῆρες οὔτε δέκα εἶναι οὔτε εἴκοσι εἶναι περισσότεροι ἀπὸ ἑκατό. Γι' αὐτὸ σκέψου καλύτερα, ποιοὺς ἄλλους νὰ καλέσουμε, γιὰ νὰ μᾶς βοηθήσουν.

80. ἌΟ Ὀδυσσεὺς συμβουλεύει τὸν Τηλέμαχο.

ἌΟ Ὀδυσσεὺς εἶπε τότε στὸν Τηλέμαχο:

— Ἐχε θάρρος, παιδί μου. Ἔχομε τοὺς θεοὺς βοηθοὺς. Καὶ τώρα ἄκουσε, τί νὰ κάμης. Ἄμα χαράξῃ, νὰ πᾶς στὴ χώρα καὶ νὰ φερθῆς στοὺς μνηστῆρες ὅπως καὶ πρῶτα. Ἄργότερα θὰ μὲ φέρῃ καὶ μένα ὁ χοιροβοσκὸς μεταμορφωμένο σὲ ζητιάνο. Ἄν οἱ μνηστῆρες μὲ περιγελάσουν ἢ μὲ βρῖσουν ἢ μὲ χτυπήσουν μὲ τὰ ὄπλα τους, κάνε τὸν ἀδιάφορο καὶ μὴ θυμῶνῃς. Μόνο συμβούλευέ τους μὲ τρόπο μαλακό, νὰ μὴ μὲ μεταχειρίζονται ἄπρεπα. Αὐτοὶ βέβαια δὲ θὰ σ' ἀκούσουν.

Ἄκουσε καὶ τοῦτο ἀκόμη. Κανεῖς νὰ μὴ μάθῃ, πῶς γύρισα κι εἶμαι ἐδῶ· μήτε ἡ μητέρα σου, μήτε ὁ γέρο-
Λαέρτης, μήτε ὁ χοιροβοσκός, μήτε κανεῖς ἀπὸ τοὺς
σπιτικούς.

81. Ὁ Τηλέμαχος γυρίζει στὴ χώρα.

Ἐνῶ ὁ Ὀδυσσεὺς μιλοῦσε ἀκόμη μὲ τὸ παιδί του,
ὁ Εὖμαιος γύρισε ἀπὸ τὴ χώρα. Μὰ προτοῦ φτάσῃ στὴν
καλύβα, ἡ Ἀθηναῖα ξανάκαμε τὸν Ὀδυσσεῖα, καθὼς ἦταν
πρίν. Καὶ οἱ δύο ὑποδέχτηκαν μὲ χαρὰ τὸν πιστὸ ὑπη-
ρέτη. Ὑστερα κάθισαν καὶ οἱ τρεῖς στὸ τραπέζι κι ἔφα-
γαν κι ἔπειτα ἐπῆγαν νὰ κοιμηθοῦν.

Τὸ πρῶτ', μόλις ἐξύπνησαν, ὁ Τηλέμαχος λέει τοῦ
χοιροβοσκοῦ:

— Καλέ μου Εὖμαιε, ἐγὼ τώρα θὰ πάω στὴ χώρα.
Σὺ ἀργότερα ὀδήγησε τὸν ξένο ὡς ἐκεῖ. Στὴ χώρα ἄς
ζητιανεύῃ. Ἐκεῖ θὰ βρῇ πολλούς, γιὰ νὰ τοῦ δώσουν
ἓνα ξεροκόμματο καὶ μιὰ σταλιά κρασί.

Ὁ Τηλέμαχος φόρεσε τὰ πέδιλά του, ἐπῆρε τὸ κον-
τάρι του κι ἔφυγε βιαστικὸς γιὰ τὴ χώρα.

Πρῶτη, ποὺ εἶδε τὸν Τηλέμαχο, ὅταν ἐμπῆκε στὸ
παλάτι, ἦταν ἡ Εὐρύκλεια. Ἡ γριὰ ἔτρεξε καὶ τὸν καλο-
δέχτηκε κλαίγοντας ἀπὸ τὴ χαρὰ της. Μιὰ ἄλλη δούλα,
ἀπὸ τίς πιὸ πιστές, ἔτρεξε ἀμέσως στὴν κάμαρα τῆς βασί-
λισσας νὰ τῆς φέρῃ τὴν καλὴ εἶδηση.

Ἡ Πηνελόπη κατέβηκε τρεχάτη τίς σκάλες, ἀγκά-
λιασε τὸ παιδί της, τὸ γλυκοφίλησε στὰ μάτια καὶ τοῦ
εἶπε μὲ παράπονο:

— Ἡρθε, Τηλέμαχέ μου, γλυκό μου φῶς! Ἡρθε,
χαρὰ τῆς ζωῆς μου! Ἄχ! τί φόβο εἶχα, μήπως δὲ σὲ ξα-

νάβλεπα! Πές μου τώρα, παιδί μου, τί ἔμαθες καὶ τί ἄκουσες γιὰ τὸν πατέρα σου;

Μὲ τί χαρὰ θὰ τῆς ἔλεγε ὁ Τηλέμαχος, πὼς ἦρθε ὁ πατέρας του! Μὰ δὲν ἦταν ὥρα ἀκόμη νὰ τῆς τὸ φανερώση, γι' αὐτὸ τῆς εἶπε:

— Μητέρα, μὴ μοῦ κάνης πὶὸ μεγάλη τὴ λύπη μου. Φτάνει, πὸν μόλις γλύτωσα ἀπὸ τὸ μεγάλο κίνδυνο. Ἄνεβα στὸ θάλαμό σου, λούσου, φόρεσε ὀλοκάθαρα ροῦχα καὶ τάξε σὲ ὄλους τοὺς θεοὺς πλούσια δῶρα, νὰ μᾶς δώσουν αὐτό, πὸν θέλομε.

82. Ὁ Μελάνθιος βρίζει τὸν Ὀδυσσεά καὶ τὸν Εὖμαιο.

Στὸ μεταξὺ οἱ μνηστήρες εἶχαν μαζευτῆ στὴν αὐλὴ τοῦ παλατιοῦ καὶ διασκέδαζαν μὲ φωνές, ρίχνοντας τὸ λιθάρι ἢ τὸ κοντάρι. Μαζί τους ἦταν κι ὁ Ἄντινοος, ποὺ μόλις εἶχε γυρίσει ἀπὸ τὸ καρτέρι μὲ ὄλους τοὺς συντρόφους του. Ἔτσι περνοῦσαν πάντα κάθε πρωί, ὥσπου νὰ ἔρθῃ ἡ ὥρα νὰ καθίσουν στὸ τραπέζι.

Ὁ Εὖμαιος μὲ τὸ ζητιάνο εἶχαν ξεκινήσει κι ἔφτασαν κοντὰ στὴ χώρα. Ἐκεῖ ἦταν μιὰ ὠραία βρύση. Τὸ κρῦο καὶ κρουσταλλένιο τῆς νερὸ κατέβαινε ψηλὰ ἀπὸ τὸ βουνό.

Ἐκεῖ τοὺς βρῆκε ὁ Μελάνθιος, ὁ γιδοβοσκὸς τοῦ Ὀδυσσεά. Εἶχε μαζί του καὶ δυὸ ἄλλους βοσκούς, ποὺ ἔφερναν, ὅπως πάντα, στοὺς μνηστήρες δύο γίδια ἀπὸ τὰ καλύτερα.

Ὁ Μελάνθιος, μόλις τοὺς εἶδε, ἄρχισε νὰ γελᾶ καὶ νὰ λέη:

— Τί ταιριασμένο ζευγάρι! Ὁ ἓνας κουρελιάρης ὁδηγεῖ τὸν ἄλλο. Ὅμοιος τὸν ὁμοιο! Καὶ δὲ μᾶς λές, καταραμένε χοιροβοσκέ, ποῦ τὸν πᾶς αὐτὸν τὸν βρωμερὸ ψωμοζήτη, τὸ γεροκαμπούρη, ποὺ γυρίζει ἀπὸ πόρτα σὲ πόρτα καὶ ξύνει τὶς πλάτες του καὶ ψωμοζητᾶ ὀλοένα; Δὲ μοῦ τὸν δίνεις νὰ μοῦ φυλάγῃ τὴ στάνη, νὰ μοῦ σαρώνῃ τὸ μαντρὶ καὶ νὰ κόβῃ τὰ τρυφερὰ κλαδιὰ γιὰ τὶς γίδες μου; Κι ἐγὼ πάλι θὰ τοῦ δίνω νὰ πίνῃ τυρόγαλα, γιὰ νὰ παχύνῃ. Μὰ τί κάθομαι καὶ λέω! Εἶναι αὐτὸς γιὰ δουλειά! Ἔχει πιά συνηθίσει νὰ γεμίζει τὴν ἀχόρταγῃ κοιλιὰ του μὲ τὴ ζητιανιά. Κακομοίρη, τί ἔχεις νὰ τραβήξῃς, ἂν πατήσης

στό παλάτι. Μὲ τὰ σκαμνιά θὰ σοῦ σπάσουν τὰ πλευρά σου οἱ μνηστῆρες!

Αὐτὰ εἶπε ὁ Μελάνθιος καὶ περνώντας ἔδωσε μιὰ κλωτσιὰ στὸν Ὀδυσσεά.

Ἐκεῖνος τὸν ἀγριοκοίταξε καὶ σήκωσε τὸ χοντρὸ ραβδί του νὰ χτυπήσῃ τὸ Μελάνθιο κατακέφαλα, μὰ κρατήθηκε. Ὁ Εὐμαιοὺς ὅμως θύμωσε πάρα πολὺ κι ἄρχισε νὰ τὸν φοβερίζῃ καὶ νὰ τοῦ λήῃ:

— Ἄ! ἔλεεινέ! Ἄμα ἔρθῃ ὁ Ὀδυσσεάς, τότε θὰ δῆς, τί ἔχεις νὰ πάθῃς! Γυρίζεις καμαρώνοντας ἀπὸ τὸ πρῶι ὡς τὸ βράδυ στοὺς δρόμους καὶ ἀφήνεις νὰ ρημάζουν τὰ κοπάδια τοῦ ἀφεντικοῦ μας.

— Τί λές, ἄθλιε; ἀποκρίθηκε ὁ γιδοβοσκός. Ἐμένα φοβερίζεις; Ἐγὼ δὲν ἔχω κανένα ἀνάγκη ἄς εἶναι καλὰ οἱ μνηστῆρες. Μόνο νὰ δώσουν οἱ θεοὶ νὰ χαθῇ γρήγορα καὶ ὁ Τηλέμαχος, ὅπως χάθηκε καὶ ὁ πατέρας του, κι ἔτσι νὰ ξεκληρίσῃ ἡ γενιὰ τοῦ Λαέρτη.

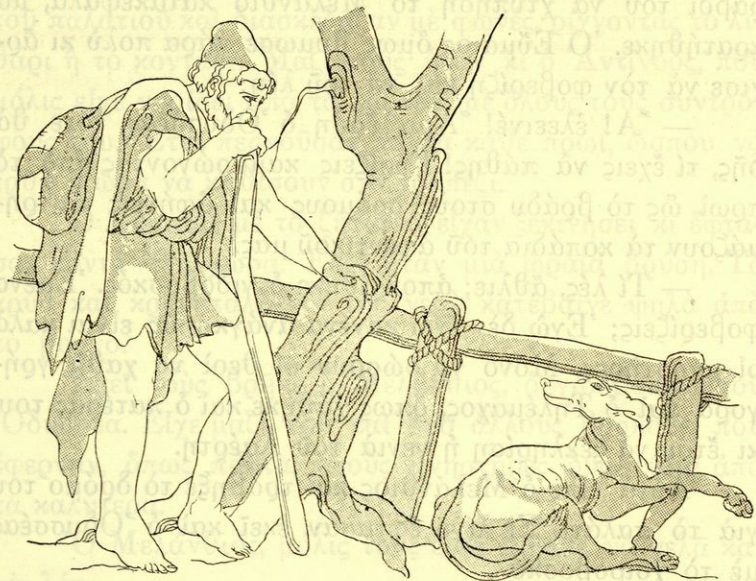
Αὐτὰ εἶπε ὁ Μελάνθιος καὶ τράβηξε τὸ δρόμο του γιὰ τὸ παλάτι. Σὲ λίγο ἔφτασαν ἐκεῖ καὶ ὁ Ὀδυσσεάς μὲ τὸ χοιροβοσκό.

83. Ὁ σκύλος ἄργος γνωρίζει τὸν ἀφέντη του.

Ὅταν ἔφτασαν κοντὰ στοὺς παλάτι, ὁ Ὀδυσσεάς εἶπε στὸν Εὐμαιο:

— Χωρὶς ἄλλο αὐτὸ θὰ εἶναι τὸ παλάτι τοῦ ἀφεντικοῦ σου. Εὐκόλα μπορεῖ κανεὶς νὰ τὸ καταλάβῃ, γιατί ξεχωρίζει ἀπὸ τὰ ἄλλα σπίτια. Τί μεγάλο καὶ τί ὠραῖο πού εἶναι! Καὶ τί μεγάλη αὐλὴ πού ἔχει! Φαίνεται, πὼς μέσα γλεντοκοποῦν, γιατί ἔρχεται μυρουδιὰ ἀπὸ κρέατα, πού ψήνουν κι ἀκούω τραγούδια καὶ μουσική.

— Καλὰ τὸ κατάλαβες, ξένε, ἀποκρίθηκε ὁ Εὐ-
μαιος. Αὐτὸ εἶναι τὸ παλάτι. Μὰ δὲ μοῦ λές, τί πρέπει
νὰ κάμω τώρα; Θέλεις νὰ μπῆς πρῶτος ἐσὺ μέσα καὶ
ἕστερα νάρθῳ ἐγὼ ἢ νὰ πάω ἐγὼ ἐμπρὸς καὶ νάρθῃς
ἐσὺ ἕστερα; Δὲν κάνει νὰ μποῦμε κι οἱ δυὸ μαζί.

ἽΟ Ἄργος προσπάθησε νὰ σηκωθῆ, μὰ τοῦ κάκου!

— Ἐμπα σὺ πρῶτος, ἀποκρίθηκε ὁ Ὀδυσσεάς, καὶ
σὲ λίγο ἔρχομαι κι ἐγώ.

Ἐνῶ μιλοῦσαν, ἓνα γέρικο σκυλί, πὺν ἦταν ξα-
πλωμένο ἀπάνω σ' ἓνα σωρὸ κοπριά, σήκωσε τὸ κεφάλι
του καὶ τ' αὐτιά του. Ἦταν ὁ κακόμοιρος ὁ Ἄργος,
τὸ ἀγαπημένο σκυλί τοῦ Ὀδυσσεά. Τὸ εἶχε μεγαλώσει
ὁ ἴδιος, μὰ δὲν τὸ χάρηκε, γιατί εἶχε φύγει στὰ ξένα.

Τὸ σκυλί αὐτὸ μιὰ φορὰ ἦταν πολὺ ὄμορφο καὶ
καλὸ λαγωνικό. Κυνηγοῦσε λάφια, ἀγριόγιδες, λαγούς,
καὶ ἄλλα ἀγρίμια. Ἀπὸ τὸν καιρὸ ὄμως, πὺν ἔφυγε ὁ
ἀφέντης του, κανεῖς δὲ γύρισε νὰ τὸ δῆ. Γι' αὐτὸ μέρα

νύχτα ἦταν ξαπλωμένο ἀπάνω στην κοπριά γεμάτο τσιμπούρια. Ἄμα ἔνωσε ὅμως κοντὰ τὸν Ὀδυσσεά, προσπάθησε νὰ σηκωθῆ γιὰ νὰ τὸν καλοδεχτῆ, μὰ τοῦ κάκου! Δὲν εἶχε πιά δύναμη. Μονάχα τὴν οὐρά του κούνησε καὶ κατέβασε τ' αὐτιά.

Ὁ Ὀδυσσεάς τὸ εἶδε καὶ δὲ μπόρεσε νὰ κρατήση τὰ δάκρυα. Μὰ γιὰ νὰ μὴν καταλάβῃ τίποτε ὁ Εὖμαιος, γύρισε τὸ πρόσωπό του ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος καὶ σφούγγισε τὰ μάτια του.

Ἐνῶ ὁ Ὀδυσσεάς εἶχε τὸ νοῦ του στὸ πιστὸ σκυλί του, ὁ Εὖμαιος ἐμπῆκε στὸ παλάτι.

84. Ὁ Ὀδυσσεύς στοὺς μνηστήρες.

Πρῶτος ὁ Τηλέμαχος εἶδε τὸ χοιροβοσκὸ καὶ τοῦ ἔκαμε νόημα νὰ πάη νὰ καθήσῃ κοντὰ του.

Σὲ λίγο ἐμπῆκε κι ὁ Ὀδυσσεύς καὶ κάθησε στὸ κατώφλι ἀκουμπώντας τὴ ράχη του σ' ἓνα στῦλο ἀπὸ κυπαρίσσι.

Ὁ Τηλέμαχος ἔδωσε τότε στὸν Εὐμαιο ἓνα ὀλόκληρο καρβέλι κι ἓνα κομμάτι κρέας καὶ τοῦ εἶπε νὰ τὰ δώσῃ στὸ ζητιάνο. Ὁ Ὀδυσσεύς τὰ ἐπῆρε, σήκωσε τὸ βλέμμα του ψηλὰ καὶ εἶπε:

Γύριζε τὰ τραπέζια ἀπλώνοντας τὰ δύο του χέρια.

— Δία, σὲ παρακαλῶ, κάμε εὐτυχημένο τὸν Τηλέμαχο καὶ μακάρι νὰ γίνουν ὅλα, ὅσα ἡ ψυχὴ του θέλει.

Καὶ ἀφοῦ εἶπε αὐτά, ἔστρωσε κάτω τὸ μπαλωμένο σακκούλι του, τὰ ἔβαλε ἀπάνω κι ἔτρωγε. Ὑστερα σηκώθηκε καὶ γύριζε τὰ τραπέζια ἀπλώνοντας τὰ δύο του

χέρια, γὰ νὰ τοῦ δώσουν κι οἱ μνηστῆρες τίποτε. Αὐτοὶ ἀπὸ λύπη τοῦ ἔδιναν ψωμί καὶ κρέας καὶ τὸν ἐρωτοῦσαν, ποῖος εἶναι κι ἀπὸ ποῦ ἦρθε.

— Ὁ χοιροβοσκὸς μᾶς τὸν κουβάλησε ἐδῶ, εἶπε ὁ Μελάνθιος· μὰ οὔτε αὐτὸς ξαίρει τὴ γενιά του.

Τότε ὁ Ἀντίνοος εἶπε μὲ θυμὸ στὸν Εὐμαιο:

— Γιατί, ἄμυαλε χοιροβοσκέ, μᾶς ἔφερες ἐδῶ αὐτὸν τὸν ψωμοζήτη; Δὲ μᾶς φτάνουν, ὅσοι ζητιάνοι εἶναι στὸν τόπο μας; Ἐσὺ θυμώνεις, πὺν τρῶν τὰ πλούτη τοῦ ἀφεντικοῦ σου ξένοι, κι ὁμως σὰ νὰ μὴ φτάναμε ἐμεῖς, μόνος σου φέρνεις καὶ ἄλλους.

Ὁ χοιροβοσκὸς ἀποκρίθηκε:

— Ἀντίνοε, δὲν ταιριάζει σὲ σένα, πὺν εἶσαι ἀπὸ μεγάλη οἰκογένεια, νὰ μιλᾶς ἔτσι. Ποῖος καλεῖ μόνος σὲ σπῖτι τοῦ ξένο, ἐκτὸς ἀπὸ γιαιτρὸ ἢ μάντη ἢ μαραγκὸ ἢ κανέναν ἄλλο τεχνίτη, πὺν τὸν χρειαζόμαστε; Τοὺς ζητιάνους κανεῖς δὲν τοὺς καλεῖ, ἔρχονται μοναχοὶ τους. Ἐσὺ ὁμως εἶσαι πάντα ὁ πιὸ σκληρὸς μνηστῆρας στοὺς πιστοὺς ὑπηρέτες τοῦ ἀφέντη μου καὶ πιὸ πολὺ σὲ μένα. Μὰ λίγο μὲ μέλει. Ἄς εἶναι καλὰ ἢ κυρά μου κι ὁ Τηλέμαχος. Ὅσο ζοῦνε αὐτοί, καμιὰ ἀνάγκη δὲ σ'ἔχω.

85. Ὁ Ἀντίνοος χτυπᾷ τὸν Ὀδυσσεά.

Μόνος ὁ Ἀντίνοος δὲν εἶχε δώσει ἀκόμη τίποτε τοῦ ζητιάνου. Ὅταν ὁ Ὀδυσσεάς ἐπῆγε κοντὰ του καὶ τοῦ ζήτησε κάτι, ὁ Ἀντίνοος τοῦ λέει μὲ ἄγρια φωνή:

— Φύγε ἀπὸ μπρὸς μου, βρωμιάρη! Μακριὰ ἀπὸ τὸ τραπέζι. Πρῶτη φορὰ βλέπω τόσο ἀδιάντροπο καὶ ἀχόρταγο ζητιάνο!

Ὁ Ὀδυσσεάς τὸν κοίταξε καλὰ κι ὕστερα τοῦ εἶπε:

— Κοῖμα σὰ νιάτα σου καὶ στὴν ὁμορφιά σου, νὰ ἔχης τόσο κακιὰ ψυχὴ! Τέτοιο φιλάργυρο ἄνθρωπο δὲν εἶδαν τὰ μάτια μου ὡς τώρα. Ἐσὺ στὸ σπίτι σου οὔτε ἀλάτι δὲ θὰ δίνης σὲ φτωχό. Καλοκάθηρες καὶ τρῶς τὴν ξένη περιουσία καὶ λυπᾶσαι νὰ δώσης ἀπ' αὐτὴ ἓνα κομμάτι σ' ἓνα δυστυχισμένο.

Ὁ Ἀντίνοος ἄφρισε ἀπὸ τὸ θυμὸ του:

— Ἐλεεινέ, τοῦ λέει μὲ φωνὴ δυνατὴ, τολμᾶς καὶ νὰ μὲ βρίζης; Τώρα πιά δὲ θὰ βγῆς γερός ἀπὸ δῶ μέσα.

Κι ἀμέσως ἀρπάζει ἓνα σκαμνί, τὸ τινάζει μὲ ὄλη του τὴ δύναμη καὶ τὸν χτυπᾶ στὸ δεξιό του ὤμο.

Ὁ Ὀδυσσεύς ἔμεινε ἀκίνητος σὰ βράχος. Τὸ δυνατὸ χτύπημα τοῦ Ἀντινόου δὲν τὸν ἐσάλεψε ἀπὸ τὴ θέση του. Κούνησε τὸ κεφάλι του μόνο καὶ ἔρριξε μιὰ ἄγρια ματιά. Ὑστερα γύρισε στὴ θέση του, ἔβαλε καταγῆς τὸ σακκούλι του καὶ εἶπε στὸν Ἀντίνοο:

— Γι' αὐτό, πὸν μοῦ ἔκαμες, θὰ σὲ τιμωρήσουν οἱ θεοὶ καὶ θὰ σοῦ στείλουν γρήγορο καὶ κακὸ θάνατο.

Ὁ Ἀντίνοος ἀποκρίθηκε τρέμοντας ἀπὸ τὸ θυμὸ του:

— Ἡ τρῶγε αὐτοῦ ἦσυχα καὶ μὴ μιλᾶς ἢ φεύγα, γιατί, μὰ τοὺς θεοὺς, θὰ προστάξω τοὺς δούλους νὰ σὲ ἀρπάζουν καὶ νὰ σὲ κάμουν κομμάτια.

Τὸ χτύπημα ἐκεῖνο τὸ ἔνωσε μέσα στὴν καρδιά του ὁ Τηλέμαχος, μὰ δὲν εἶπε τίποτε. Αὐτὴν τὴ συμβουλή τοῦ εἶχε δώσει ὁ πατερας του.

86. Τί λέει ὁ Εὐμαιοσ στὴν Πηνελόπη γιὰ τὸ ζητιάνο.

Κι ἡ Πηνελόπη εἶχε ἀκούσει ἀπὸ τὸ ἀνοιχτὸ παράθυρο τῆς κάμαράς της τὸ θόρυβο καὶ τὰ λόγια τοῦ

Ἄντινούου καὶ θύμωσε πολὺ, γιὰ τὴν λυπήθηκε τὸ ζητιάνο. Φώναξε τὸν Εὐμαιο καὶ τὸν ἐρώτησε. Ὁ χοιροβοσκὸς τῆς εἶπε, πόσο σκληρὰ τοῦ φέρθηκε ὁ Ἄντινοος.

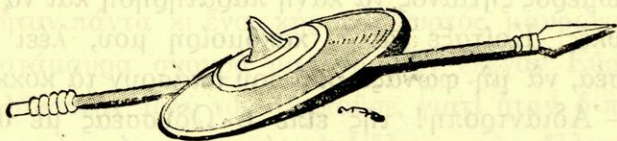
— Ὁ ξένος θὰ γύρισε πολλὰ μέρη· μορεῖ νὰ ξαίρη τίποτε γιὰ τὸν Ὀδυσσεά. Πές του νὰ ἔρθη ἀμέσως ἐδῶ, εἶπε ἡ Πηνελόπη.

— Ἀχ, βασίλισσα, ἀποκρίθηκε ὁ Εὐμαιο, νὰ ἤξαιρες, τί ὄμορφα τὰ λέει! Θὰ ἤθελες νὰ ἔχης κι ἄλλα δυὸ αὐτιά ν' ἀκοῦς! Δυὸ μέρες καὶ δυὸ νύχτες τὸν εἶχα στὴν καλύβα μου, γιὰ τὴν σὲ μένα πρωτοῆρθε, ὅταν τὸν ἔβγαλαν στὴν ἀκρογιαλιά, καὶ μοῦ εἶπε τὴν ἱστορία του. Γνωρίζει καὶ τὸν Ὀδυσσεά. Ἄκουσε, λέει, πὼς ζῆ καὶ πὼς θὰ ἔρθη στὴν πατρίδα του φορτωμένος μὲ πολλὰ καὶ πλούσια δῶρα.

— Τρέξε λοιπὸν γρήγορα καὶ κράξε τον νὰ μοῦ τὰ πῆ τῆς ἴδιας ὄλα, φώναξε ἡ Πηνελόπη.

Ὁ Εὐμαιο ἐπῆγε στὸ ζητιάνο καὶ τοῦ ψιθύρισε κρυφὰ στὸ αὐτὴ τὴν προσταγὴ τῆς βασίλισσας.

— Ὅχι ἀκόμη, ἀποκρίθηκε σιγὰ ὁ Ὀδυσσεάς. Ἄμα σκοτεινιάση καὶ φύγουν οἱ μνηστῆρες ἀπὸ τὸ παλάτι, θὰ πάω νὰ τῆς πῶ, ὅ,τι ξαίρω.

87. Ὁ Ὀδυσσεύς μαλώνει τὶς ὑπηρέτριες.

Ὁ Ὀδυσσεύς, ὅταν ἔφυγαν οἱ μνηστῆρες, εἶπε στὸ παιδί του:

— Τηλέμαχε, μάζεψε γρήγορα ὄλα τὰ ὄπλα, πὸν εἶναι κρεμασμένα στοὺς τοίχους, καὶ κρύψε τα στὴν ἀποθήκη. Κι ὅταν τύχη καὶ σὲ ρωτήσουν οἱ μνηστῆρες, γιατί τὰ ἔβγαλες ἀπὸ ἐδῶ; νὰ τοὺς πῆς, πὸς εἶχαν γίνει ἀπὸ τὸν καπνὸ κατάμαυρα.

Ὁ Τηλέμαχος ἔκαμε, ὅ,τι τοῦ εἶπε ὁ πατέρας του, ὕστερα ἐπῆγε νὰ κοιμηθῆ, γιατί ἦταν πολὺ κουρασμένος. Ὁ Ὀδυσσεύς ἔμεινε ἀκόμη ἐκεῖ. Περιμένε νὰ φανῆ ἡ Πηνελόπη.

Τότε ἦρθαν πολλὲς δοῦλες καὶ σήκωσαν τὰ φαγητὰ ἀπὸ τὰ τραπέζια, ἔπαιρναν τὰ ποτήρια κι ἔφερναν ξύλα ν' ἀνάψουν φωτιά. Ὁ Ὀδυσσεύς ἐπῆγε κοντὰ τους καὶ τοὺς εἶπε μὲ γλυκὸ τρόπο:

— Κοπέλλες, δὲν εἶναι σωστὸ ν' ἀνακατεύεστε σεῖς ἐδῶ μὲ τοὺς ἄντρες. Πάρτετε τὴ ρόκα σας καὶ πηγαίνετε κοντὰ στὴν κυρά σας. Γιὰ τὴ φωτιά θὰ φροντίσω ἐγώ.

Οἱ δοῦλες ἄρχισαν νὰ γελοῦν. Μιὰ μάλιστα ἀπ' αὐτές, ἡ Μελανθώ, εἶπε μὲ τρόπο πρόστιχο:

— Ὅριστε κατάσταση! Νὰ τολμᾷ ἕνας κουρελιάρης καὶ βρωμερὸς ζητιάνος νὰ κάνη παρατήρηση καὶ νὰ δίνει συμβουλές. Κοίταξε καλά, κακομοίρη μου, λέει στὸν Ὀδυσσεύ, νὰ μὴ φωνάξω καὶ σοῦ σπάσουν τὰ κόκκαλα.

— Ἀδιάντροπη! τῆς εἶπε ὁ Ὀδυσσεύς μὲ θυμὸ. Ὅλα, ὅσα μοῦ εἶπες, θὰ τὰ πῶ στὸν Τηλέμαχο νὰ σὲ κάμη κομμάτια.

Οἱ δοῦλες φοβήθηκαν, ἅμα ἄκουσαν αὐτὰ τὰ λόγια.

Ἐκεῖνη τὴ στιγμή πρόβαλε στὸ κατώφλι τῆς πόρ-

τας ἢ Πηνελόπη, ἢ ὄμορφη βασίλισσα. Ἐπῆρε τὸ αὐτὶ τῆς τὸ τί ἔγινε καὶ μάλωσε πολὺ πικρὰ τῇ Μελανθῷ. Ὑστερα πρόσταξε νὰ φέρουν ἕνα κάθισμα στρωμένο μὲ προβιά, γιὰ νὰ καθίσῃ ὁ ξένος, καὶ νὰ τὸ βάλουν κοντὰ στὸ δικό της.

88. Ἡ Πηνελόπη μιλεῖ μὲ τὸ ζητιάνο.

Ἡ Πηνελόπη, ἅμα κάθισε, ρώτησε τὸν Ὀδυσσεά, ποιὸς εἶναι καὶ ἀπὸ ποῦ ἦρθε. Ἐκεῖνος ἄρχισε νὰ τῆς λέῃ τὴν ἴδια ἱστορία, πὺν εἶπε καὶ στὸν Εὐμαιο.

Τότε ἡ βασίλισσα, γιὰ νὰ βεβαιωθῇ, ἄν, ὅσα τῆς εἶπε ὁ ξένος, εἶναι ἀληθινά, τὸν ρώτησε:

— Ἀφοῦ λές, πὼς γνώρισες τὸν Ὀδυσσεά, πὼς πολέμησες μαζί του καὶ τὸν ἐφιλοξένησες στὸ σπίτι σου, βέβαια θὰ θυμᾶσαι, καὶ τί φορέματα φοροῦσε τότε καὶ ποῖον εἶχε μαζί του.

— Φοροῦσε, βασίλισσα, μάλλινο πανωφόρι κόκκινο, πὺν κούμπωνε ἐμπρὸς μὲ μιὰ μεγάλη καὶ χρυσὴ καρφίτσα. Ἀπάνω σ' αὐτὴν ἦταν σκαλισμένο ἕνα σκυλί, πὺν κρατοῦσε μὲ τὰ μπροστινά του πόδια ἕνα μικρὸ λαφάκι καὶ προσπαθοῦσε νὰ τὸ πνίξῃ. Θυμοῦμαι ἀκόμη, πὼς φοροῦσε χιτῶνα, πὺν εἶχε χρῶμα κρεμμυδιοῦ. Μαζί του ἦταν πάντα καὶ ἕνας κήρυκας κυρτός, μαυριδερός καὶ μὲ κατάμαυρα σγουρὰ μαλλιά. Τὸν ἔλεγαν Εὐρυβάτη. Ὁ Ὀδυσσεάς πολὺ τὸν ἀγαποῦσε, γιὰτὶ ἦταν ὁ πιὸ ἐξυπνος καὶ ὁ πιὸ γνωστικός ἀπ' ὅλους τοὺς ἄλλους συντρόφους του.

Ἡ Πηνελόπη, μόλις ἄκουσε αὐτὰ τὰ λόγια, ἄρχισε νὰ κλαίῃ. Μὰ καὶ ὁ Ὀδυσσεάς συγκινήθηκε πολὺ ἀπὸ τὰ

δάκρυα τῆς Πηνελόπης κι ἀπὸ τὰ μάτια του ἔτρεξαν δύο μεγάλα δάκρυα. Ἀμέσως κρατήθηκε καὶ τῆς λέει:

— Βασίλισσα, μὴ στενοχωριέσαι. Ὁ ἄντρας σου ζῆ καὶ σὲ λίγες μέρες θὰ εἶναι ἐδῶ. Σοῦ ὀρκίζομαι στὸ Δία, πῶς, ὅ,τι σοῦ λέω, θὰ γίνῃ.

— Ξένε, ἀποκρίθηκε ἡ Πηνελόπη, μακάρι νὰ γίνονταν, ὅσα εἶπες, καὶ τότε θὰ ἔβλεπες, τί δῶρα θὰ σοῦ χάριζα. Καὶ τώρα σεῖς, κορίτσια, λέει στίς δούλες, πλύνετε τὰ πόδια τοῦ ξένου κι ὕστερα στρώσετε ἓνα κρεβάτι μὲ μαλακὰ στρώματα καὶ μάλλινα σκεπάσματα, γιὰ νὰ ζεσταθῆ καὶ κοιμηθῆ ὡς τὸ πρῶτ.

— Καλὴ βασίλισσα, εἶπε ὁ Ὀδυσσεάς, ἄφησέ με νὰ κοιμηθῶ ἐδῶ κοντὰ στὴ φωτιά, ὅπως εἶμαι συνηθισμένος. Μ' ἀφοῦ τὸ θέλεις, ἄς γίνῃ. Μόνο σὲ παρακαλῶ, νὰ προστάξης καμιά γριὰ δούλα νὰ μοῦ τὰ πλύνῃ.

Ἡ Πηνελόπη ἀποκρίθηκε:

— Καλέ μου ξένε, πολὺ γνωστικὰ μιλάς. Ὡς τώρα δὲν ἦρθε στὸ παλάτι ἄλλος ξένος τόσο γνωστικός. Ἔχω μιὰ γερόντισσα πολὺ καλὴ. Ἐκείνη, πού βύζαξε καὶ γλυκανάστησε στὴν ἀγκαλιά της τὸν ἄμοιρο Ὀδυσσεά. Αὐτὴ θὰ πλύνῃ τὰ πόδια σου, ἄς εἶναι κι ἀδύνατη.

89. Ἡ Εὐρύκλεια γνωρίζει τὸν Ὀδυσσεά.

Ἡ Πηνελόπη φώναξε τότε τὴν Εὐρύκλεια καὶ τῆς εἶπε:

— Καλὴ μου Εὐρύκλεια, πήγαινε νὰ πλύνῃς τὰ πόδια τοῦ ξένου, πού εἶναι συνομήλικος μὲ τὸν ἀφέντη σου. Καὶ τοῦ ἀντρός μου τὰ πόδια καὶ τὰ χέρια δὲ θὰ εἶναι καλύτερα, γιὰτὶ τὰ βάσανα γεροῦν γρήγορα τοὺς ἀνθρώπους.

Ἡ Εὐρύκλεια, μόλις ἄκουσε τ' ὄνομα τοῦ Ὀδυσσέα, σκέπασε τὸ πρόσωπο μὲ τὰ χέρια τῆς κι ἄρχισε νὰ κλαίῃ· κι ἔλεγε μὲ τρεμουλιαστὴ φωνή:

— "Ἄχ, σὲ μένα τὴν κακομοίρα, πὺ σὲ βύζαξα καὶ σ' ἀγάπησα σὰν παιδί μου! Ποῦ νὰ παραδέρνης καὶ ποῦ νὰ βασανίζεσαι στὰ ξένα, παιδί μου!

Σφούγγισε ὕστερα καλὰ τὰ μάτια τῆς κι εἶπε τοῦ ζητιάνου:

— Μ' ὄλη μου τὴν καρδιά θὰ σοῦ τὰ πλύνω, δυστυχισμένε ξένε. Δὲν ξαίρω, γιατί ἡ καρδιά μου τόσο σὲ συμπόνεσε. Ἴσως γιατί μοιάζεις τοῦ ἀφέντη μου. Πολλοὶ ξένοι ἤρθαν στὸ παλάτι ὡς τώρα, μὰ κανένα δὲν εἶδα νὰ

— "Ἄν μ' ἀγαπᾷς, μὴ βγάλης λέξι ἀπὸ τὸ στόμα σου.

μοιάζῃ τόσο μὲ τὸν Ὀδυσσέα μου στὴν κορμοστασιά, στὴ φωνὴ καὶ στὴν περπατησιά.

— Ἀλήθεια, κυρούλα, ἀποκρίθηκε ὁ Ὀδυσσεύς, ἔχεις δίκιο. Ὅσοι μᾶς ἔχουν δεῖ καὶ τοὺς δύο, λένε πὺς μοιάζομε πολὺ.

Ἡ Εὐρύκλεια ἔβαλε σὲ μιὰ μεγάλη λεκάνη κρού-
νερό κι ὕστερα ζεστό.

Ὁ Ὀδυσσεύς, πὺν καθόταν στὴ γωνιὰ κοντὰ στὴ
φλόγα, τραβήξε πιὸ πίσω τὸ σκαμνί του καὶ γύρισε τὸ
πρόσωπό του στὸ σκοτεινὸ μέρος, γιατί φοβήθηκε, μήπως
τὸν γνωρίσει ἡ Εὐρύκλεια, τὴν ὥρα πὺν θὰ τοῦ ἔπλενε
τὰ πόδια. Θυμήθηκε, πὺς στὸ δεξί του πόδι εἶχε ἕνα
βαθὺ σημάδι, πὺν τοῦ τὸ εἶχε κάμει ἕνα ἀγριογούρουνο.

Ὅταν ἦταν πολὺ νέος, εἶχε πάει στὸν Παρνασσὸ νὰ
δῆ τοὺς συγγενεῖς του, τὸν παππού του τὸν Αὐτόλυκο,
τὸν πατέρα τῆς μητέρας του, καὶ τοὺς θεῖους του. Μιὰ
μέρα εἶχαν βγῆ κυνήγι. Ἐξαφνα μέσα ἀπὸ τὸ πυκνὸ δά-
σος πετάχτηκε ἕνα μεγάλο ἀγριογούρουνο. Ὁ Ὀδυσσεύς
ὠρμησε πρῶτος νὰ τὸ χτυπήσει μὲ τὸ κοντάρι του. Ἐκεῖνο
πρόλαβε καὶ χύθηκε ἀπάνω του καὶ μὲ τὰ δόντια του
τὸν πλήγωσε ἀπάνω ἀπὸ τὸ γόνατο, χωρὶς νὰ πάθῃ τί-
ποτε τὸ κόκκαλο.

Καὶ μ' ὄλα αὐτὰ ὁ Ὀδυσσεύς τὸ σκότωσε. Τὸ πέ-
ρασε μὲ τὸ κοντάρι του πέρα πέρα καὶ τὸ ἔρριξε χάμω
νεκρό. Ὁ παππούς του τότε τὸν περιποιήθηκε καὶ σὲ λί-
γες μέρες ἔκλεισε ἡ πληγὴ του. Ἀλλὰ τὸ βαθὺ σημάδι
ἔμεινε καὶ αὐτὸ τὸ ἤξαιρε ἡ Εὐρύκλεια.

Ἡ γοιὰ ἄρχισε νὰ τοῦ πλένει τὰ πόδια· μὰ μόλις
ἔφτασαν τὰ χέρια τῆς ἀπάνω ἀπὸ τὸ γόνατο κι ἀπάντη-
σαν τὸ σημάδι, ἀμέσως τὸν ἐγνώρισε. Ἀπὸ τὴν πολλὴ
συγκίνηση τῆς ἔφυγε ἀπὸ τὰ χέρια τὸ πόδι, πὺν κρα-
τοῦσε. Ἐπεσε στὴ λεκάνη, τὴν ἀναποδογύρισε κι ὄλο τὸ
νερὸ χύθηκε.

Ἡ Εὐρύκλεια ἦταν ἕτοιμη νὰ φωνάξῃ τὴν Πηνε-
λόπη, πὺς ἦρθε ὁ ἀγαπημένος τῆς ἄντρας. Μὰ ἐκεῖνος
πρόλαβε, τῆς ἔκλεισε τὸ στόμα μὲ τὸ δεξί του χέρι καὶ
τῆς ψιθύρισε στὸ αὐτί:

— “Αν μ’ ἀγαπᾶς, μὴ βγάλης λέξη ἀπὸ τὸ στόμα σου, γιατί χάθηκα. Κανείς νὰ μὴ μάθη ἀκόμη στὸ παλάτι, πὼς εἶμαι δῶ.”

Ἡ Εὐρύκλεια τοῦ ἔδωσε μὲ νόημα νὰ καταλάβῃ, πὼς δὲ θὰ βγάλη τσιμουδιά. Ἐπῆγε κι ἔφερε ἄλλο νερὸ στὴ λεκάνη καὶ τοῦ ἔπλυνε τὰ πόδια.

Ἐκεῖνος ἔσυρε πάλι τὸ κάθισμά του κοντὰ στὴ φωτιά, γιὰ νὰ ζεσταθῇ.

90. Τ' ὄνειρο τῆς Πηνελόπης.

Ἡ Πηνελόπη τίποτε δὲν κατάλαβε. Καθόταν κοντὰ στὴ φωτιά πολὺ συλλογισμένη. Ὁ νοῦς της ἦταν πάντα στὸν Ὀδυσσεά. Ἄμα τελείωσε τὸ πλύσιμο τῶν ποδιῶν, γύρισε στὸν ξένο καὶ τοῦ λέει:

— Ἐένε, ἐσὺ πού εἶσαι κοσμογυρισμένος, θὰ ξαίρῃς καὶ ἀπ’ ὄνειρα. Ἄκουσε λοιπὸν ἓνα ὄνειρο, πού εἶδα χτὲς τὸ βράδυ. Εἶδα, πὼς εἶχα στὴν αὐλή μου εἴκοσι χῆ-

— Ἄκουσε λοιπὸν ἓνα ὄνειρο, πού εἶδα χτὲς τὸ βράδυ.

νες κι ἔτρωγαν ὅλες μαζί μέσα σ' ἓνα σκαφίδι. Ἐξαφνα ἀπὸ τὰ ὕψη κατέβηκε μὲ ὄρμη ἓνας ἀετὸς καὶ τὶς ἔπνιξε ὅλες. Ὑστερα τίναξε τὶς φτεροῦγες του καὶ πέταξε ψηλά. Σὲ λίγο νάτος πάλι κι ἔρχεται. Πάει στὴν ἄκρη τῆς σκεπῆς τοῦ παλατιοῦ καὶ στέκεται καὶ μὲ ἀνθρώπινη φωνὴ μοῦ λέει: — Δὲ βλέπεις ὄνειρο, βασίλισσα, βλέπεις ἀλήθεια καθαρή. Οἱ χῆνες εἶναι οἱ μνηστῆρες κι ὁ ἀετὸς ἐγὼ ὁ Ὀδυσσεάς ποῦ ξαναγύρισα. Ὅ,τι ἔπαθαν οἱ χῆνες ἀπὸ τὸν ἀετό, θὰ πάθουν καὶ οἱ μνηστῆρες ἀπὸ μένα. Τότε ἀπὸ τὴν ταραχὴ μου ξύπνησα καὶ τινάχτηκα ἀπάνω. Τρέχω στὴν αὐλὴ καὶ βλέπω τὶς χῆνες μου ὅλες νὰ τρῶνε μὲ τὴν ἡσυχία τους τὸ σιτάρι μέσα στὸ σκαφίδι.

Ὁ Ὀδυσσεάς ἀποκρίθηκε:

— Βασίλισσα, τὸ ὄνειρό σου εἶναι ὀλοφάνερο. Ἐπειτα σοῦ τὸ ἐξήγησε κι ὁ ἴδιος ὁ ἄντρας σου. Οἱ μνηστῆρες πολὺ γρήγορα θὰ τιμωρηθοῦν γιὰ τὰ κακουργήματα, ποῦ κάνουν.

— Ἀχ, ἄς ἦταν ἀλήθεια! Τώρα ἤθελα καὶ κάτι ἄλλο νὰ σοῦ πῶ, ξένε, γιὰτὶ κάτι μοῦ λέει μέσα μου, πὼς μπορῶ νὰ ἔχω σὲ σένα ἐμπιστοσύνη. Ἀκουσε λοιπόν, τί συλλογίστηκα νὰ κάμω, γιὰ νὰ γλυτώσω ἀπὸ τοὺς κακοὺς μνηστῆρες. Ὁ ἀγαπημένος μου Ὀδυσσεάς συνήθιζε νὰ βάζη στὴ σειρὰ δώδεκα τσεκούρια, στεκόταν ἔπειτα μακριά, τέντωνε τὸ τόξο του καὶ ἔρριχνε τὴ σαῖτα καὶ τὴν περνοῦσε μέσα ἀπὸ τὶς τρύπες ὄλων τῶν τσεκουριῶν. Σ' αὐτὸ τὸ ἀγώνισμα θὰ βάλω αὐριο τοὺς μνηστῆρες νὰ παραβγοῦν· θὰ τοὺς δώσω τὸ τόξο τοῦ ἀντρός μου καὶ τὶς σαῖτες καὶ θὰ τοὺς πῶ, ὅποιος μπορέση νὰ τεντώσῃ τὸ τόξο καὶ νὰ περάσῃ μὲ τὴ σαῖτα τὰ δώδεκα τσεκούρια, αὐτὸς θὰ γίνῃ ἄντρας μου. Αὐτὸ συλλογίστηκα νὰ κάμω, γιὰτὶ ξαίρω καλά, πὼς

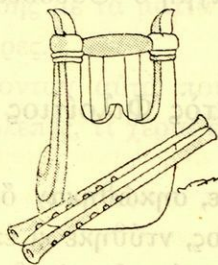
κανείς ἀπ' αὐτοὺς δὲ θα μπορέση νὰ τεντώσῃ τὸ τόξο καὶ νὰ ρίξῃ τὶς σαῖτες.

— Πολὺ καλὰ τὸ συλλογίστηκες, βασίλισσα, ἀποκρίθηκε ὁ Ὀδυσσεύς. Αὐριο τὸ πρωὶ χωρὶς ἄλλο νὰ τὸ κάνῃς.

Ἡ Πηνελόπη εἶπε πάλι στὸν Ὀδυσσεά:

— Τόσο πολὺ μοῦ ἀρέσουν τὰ λόγια σου, ξένε, ποὺ μποροῦσα ὡς τὸ πρωὶ νὰ κάθουμαι ἐδῶ ἄγρυπνη, γιὰ νὰ σὲ ἀκούω. Οἱ ἄνθρωποι ὅμως ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ ὕπνο, γιὰ νὰ ξεκουράζονται.

Αὐτὰ εἶπε κι ἀνέβηκε στὴν κάμαρά της, γιὰ νὰ κοιμηθῇ. Ὁ ξένος ἔστρωσε τότε καταγῆς πολλὰς προβιῆς κι ἐκεῖ ξαπλώθηκε. Μιά ἄλλη γιὰ ὑπερέτρια, ἡ Εὐρύνομη, τὸν ἐσκέπασε μὲ μάλλινο σκέπασμα.

91. Ἡ Ἀθηνᾶ δίνει ὑπόσχεση στὸν Ὀδυσσεά, πῶς θὰ τὸν βοηθήση.

Ἀπὸ τὴν πολλὴ συλλογὴ ὁ Ὀδυσσεάς δὲ μποροῦσε νὰ κλείσῃ μάτι. Ὁ νοῦς του παράδερνε καὶ συλλογιζόταν, πῶς θὰ βρῆ τρόπο νὰ καταστρέψῃ τοὺς μνηστήρες. Ἐξαφνα προβάλλει μπροστά του ἡ Ἀθηνᾶ καὶ τοῦ λέει:

— Γιατί δὲν κοιμᾶσαι, Ὀδυσσεά; Δὲν εἶσαι στὸ σπίτι σου; Δὲν εἶσαι κοντὰ στὴ γυναῖκα σου καὶ στὸ παιδί σου;

— Σωστά εἶναι, ὅσα μοῦ λές, θεά μου, ἀποκρίθηκε ὁ Ὀδυσσεάς· συλλογιζομαι ὅμως, πῶς θὰ μπορέσω νὰ τιμωρήσω μόνος μου τόσους μνηστήρες.

— Ἐχε θάρρος, Ὀδυσσεά, εἶπε ἡ θεά. Ἐγὼ πάλι θὰ σὲ βοηθήσω. Κοιμήσου τώρα, νὰ ξυπνήσης αὔριο μὲ νέα δύναμη.

Αὐτὰ τοῦ εἶπε ἡ Ἀθηνᾶ, τοῦ ἄγγιξε ἀπαλὰ τὰ βλέφαρά του καὶ στὴ στιγμή ὁ Ὀδυσσεάς κοιμήθηκε βαθιά.

92. Τί λέει ὁ πιστὸς Φιλοίτιος στὸν Ὀδυσσεά.

Ὅταν ξημέρωσε, σηκώθηκαν ὅλοι στὸ παλάτι. Ξύπνησε κι ὁ Τηλέμαχος, ντύθηκε κι ἐπῆγε στὴ συνέλευση.

Ἡ Εὐρύκλεια πρόσταξε τὶς δοῦλες νὰ κάμουν τὶς δουλειές τους γρήγορα καὶ νὰ μὴν ἀργοποροῦν, γιατί εἶχαν ἐκείνη τὴν ἡμέρα γιορτή.

Οἱ δοῦλοι τῶν μνηστήρων ἤρθαν πρωὶ-πρωὶ καὶ ἄρχισαν νὰ σκίζουν ξύλα. Σὲ λίγο ἔφτασε κι ὁ Εὐμαιος μὲ τρεῖς καλοθρεμμένους χοίρους. Ἐπειτα ἤρθε κι ὁ

Μελάνθιος, ὁ γιδοβοσκός, κι ἔφερε τρία κατσίκια. Ἔβρισε ἄλλη μιὰ φορὰ τὸν Ὀδυσσεά, ἐκείνος ὅμως δὲν τοῦ ἔδωσε ἀπόκριση. Κούνησε μονάχα τὸ κεφάλι του καὶ τὸν ἀγριοκοίταξε.

Ἔστερα ἦρθε ὁ Φιλοίτιος μ' ἓνα ὄμορφο δαμάλι. Κοίταξε καλὰ-καλὰ τὸν Ὀδυσσεά καὶ ρώτησε τὸν Εὐμαίο:

— Ποιὸς εἶναι αὐτὸς ὁ ξένος; Ὁ κακόμοιρος, πῶς ἔχει καταστήσει! Τὸν λυπᾶμαι κατάκαρδα, γιατίι κάθε ἄλλο μοιάζει παρὰ ζητιάνος. Ἐχει κορμοστασιά καὶ ὄψη βασιλιᾶ.

Καὶ χωρὶς νὰ περιμένη ἀπάντηση, ἐπῆγε κοντὰ στὸν Ὀδυσσεά, τοῦ ἔσφιξε τὸ χέρι καὶ τοῦ εἶπε:

— Πολὺ λυποῦμαι, πὺν σὲ βλέπω σ' αὐτὴ τὴν κατάσταση. Κάμε ὑπομονή, γιατίι σ' αὐτὸ τὸν κόσμον πολὺ λίγοι εἶναι, πὺν δὲν ὑποφέρουν! Ὄταν σὲ εἶδα, θυμήθηκα τὸν καλὸ μου τὸν ἀφέντη, πὺν τόσα χρόνια βασανίζεται στὰ ξένα.

— Μοῦ φαίνεσαι ἄνθρωπος μὲ καλὴ καρδιά, ἀποκρίθηκε ὁ Ὀδυσσεάς. Γι' αὐτὸ θὰ σοῦ πῶ κάτι, πὺν γρήγορα θὰ γίνῃ. Ὁ Ὀδυσσεάς ζῆ καὶ σὲ λίγες μέρες θὰ εἶναι ἐδῶ. Θὰ τὸν δῆς μὲ τὰ μάτια σου νὰ τιμωρῆ τοὺς κακούργους μνηστήρες.

— Ἀχ, ἄς γίνονταν αὐτὰ πὺν λές, εἶπε ὁ Φιλοίτιος, καὶ τότε θὰ ἔβλεπες, τί χέρια ἔχω καὶ γιὰ ποιὸν θὰ δούλευα.

93. Ὁ Τηλέμαχος προστατεύει τὸν ξένο του.

Ἐνῶ ὁ Ὀδυσσεάς κουβέντιαζε μὲ τὸ Φιλοίτιο, μαζεύτηκαν στὸ παλάτι οἱ μνηστήρες κι ἄρχισαν νὰ τρῶνε καὶ νὰ πίνουν. Οἱ δούλες τοὺς μοίραζαν ψωμιὰ καὶ κρέατα καὶ ὁ Μελάνθιος κερνοῦσε κρασί.

Σὲ λίγο ἐμπῆκε στὴν αἴθουσα κι ὁ Ὅδυσσέας και κάθισε στὸ κατώφλι τῆς πόρτας.

Ὁ Τηλέμαχος τοῦ ἔδωσε νὰ φάη και τοῦ εἶπε:

— Κάθισε ἐδῶ, ξένε, ἄφοβα και τρῶγε μὲ τὴν ἡσυχία σου. Κανένα δὲ θ' ἀφήσω πιά νὰ σὲ πειράξῃ.

Τότε ἓνας ἀπὸ τοὺς μνηστῆρες, ἄδικος και κακός, ὁ Κτήσιππος, ἀπὸ τὴ Σάμη τῆς Κεφαλληνίας, εἶπε κοροϊδευτικά:

— Οἱ ξένοι τοῦ σπιτιοῦ πρέπει νὰ καλοπερνοῦν, γι' αὐτὸ κι ἐγὼ θὰ σοῦ προσφέρω κάτι παραπάνω.

Κι ἀμέσως ἀρπάζει ἓνα κόκκαλο ἀπὸ πόδι βωδινὸ και τὸ τινάζει μὲ δύναμη στὸν Ὅδυσσέα.

Ἐκεῖνος ὁμως πρόφτασε και φυλάχτηκε. Και τὸ ποδάρι χτύπησε στὸν τοῖχο.

Ὁ Τηλέμαχος θύμωσε πολὺ και εἶπε μὲ ἄγρια φωνή:

— Εἶσαι πολὺ τυχερός, Κτήσιππε, πὸν δὲ χτύπησες τὸ δυστυχημένο τὸν ξένο! Ἀλλιῶς θὰ σοῦ τρυποῦσα τὸ στήθος πέρα-πέρα μὲ τὸ κοντάρι μου.

94. Οἱ μνηστῆρες και τὸ τόξο τοῦ Ὅδυσσέα.

Ἐκεῖνη τὴ στιγμή ἐμπῆκε στὸ μεγάλο δῶμα ἡ Πηνελόπη. Κρατοῦσε στὸ δεξί της χέρι τὸ μεγάλο τόξο τοῦ ἀντρός της και στὸ ἀριστερὸ μιὰ θήκη γεμάτη μὲ σαῖτες. Και λέει στοὺς μνηστῆρες:

— Ἐσεῖς μαζεύετε τόσον καιρὸ στὸ σπίτι μου και τρῶτε και πίνετε ὅλη μέρα, γιὰ νὰ μὲ ἀναγκάσετε νὰ πάρω ἄντρα μου ἓναν ἀπὸ σᾶς. Τὸ ξαίρετε ὅλοι σας, πὸς δὲν μ' ἀρέσει αὐτό, πὸν κάνετε. Μὰ οὔτε και ὁ Τηλέμαχος θέλω νὰ ὑποφέρῃ ἐξ αἰτίας μου. Γι' αὐτὸ τὸ πῆρα ἀπόφαση νὰ πάρω ἄντρα του ἐκεῖνον ἀπὸ σᾶς,

πὸν θὰ νικήσῃ στὸ ἀγώνισμα τῶν τσεκουριῶν. Πάρετε λοιπὸν τὸ τόξο αὐτὸ καὶ τὶς σαῖτες καὶ παραβγῆτε. Κι ὅποιος ἀπὸ σᾶς τὸ τεντώσῃ καὶ περάσῃ τὴ σαῖτα του ἀπὸ τὶς τρυπες καὶ τῶν δώδεκα τσεκουριῶν, θὰ γίνῃ ἄντρας μου.

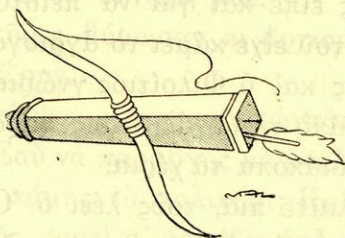
Αὐτὰ εἶπε ἡ βασίλισσα καὶ οἱ μνηστῆρες τὸ δέχτηκαν.

Ὁ Τηλέμαχος, πὸν ἤξαιρε, πῶς γίνεται τὸ ἀγώνισμα αὐτό, ἔσκαψε καὶ ἔβαλε στὴ γῆ τὰ δώδεκα τσεκούρια στὴ σειρά.

Καὶ οἱ μνηστῆρες ἔπαιρναν μὲ τὴ σειρὰ στὰ χέρια τους τὸ τόξο καὶ δοκίμαζαν μ' ὄλη τους τὴ δύναμη, γιὰ νὰ τὸ τεντώσουν. Μὰ τοῦ κάκου. Τὰ χέρια τους κουράζονταν χωρὶς κανένα ἀποτέλεσμα. Κανεὶς δὲ μπόρεσε νὰ τὸ τεντώσῃ.

Ἔμειναν ὅμως δύο, πὸν δὲν εἶχαν δοκιμάσει ἀκόμη, ὁ Ἀντίνοος καὶ ὁ Εὐρύμαχος, οἱ ἀρχηγοὶ τῶν μνηστήρων. Αὐτοὶ ἦταν οἱ πιὸ δυνατοὶ ἀπ' ὅλους τοὺς ἄλλους.

Ἐκεῖνὴ τὴ στιγμή ἐβγῆκε ἔξω ὁ Φιλοίτιος καὶ ὁ Εὐμαιος· σὲ λίγο βγῆκε κι ὁ Ὀδυσσεύς.

95. Ὁ Ὀδυσσεύς φανερώνεται στὸν Εὐμαιο
καὶ στὸ Φιλοίτιο.

Ὁ Ὀδυσσεύς ἐπῆγε κοντὰ στὸν Εὐμαιο καὶ στὸ Φιλοίτιο καὶ τοὺς ρώτησε:

— Δὲ μοῦ λέτε, τί θὰ κάνατε, ἂν ἐρχόταν αὐτὴ τὴν ὥρα ὁ Ὀδυσσεύς; Ἐκεῖνον θὰ βοηθούσατε ἢ τοὺς μνηστῆρες;

— Ἀχ, ἄς ἐρχόταν ὁ ἀφέντης, ἀποκρίθηκε ὁ Φιλοίτιος, καὶ τότε θὰ ἔβλεπες, τί θὰ ἔκανα.

Καὶ ὁ Εὐμαιοὺς τὰ ἴδια εἶπε.

Ὁ Ὀδυσσεύς κατάλαβε τότε καλὰ τὴ μεγάλη ἀγάπη, πὺ τοῦ εἶχαν οἱ δυὸ δοῦλοι του, καὶ τοὺς λέει:

— Δὲ μὲ γνωρίζετε λοιπὸν ἀκόμη; Κοιτάξετέ με καλά. Δὲν εἶμαι ὁ ἀφέντης σας ὁ Ὀδυσσεύς; Ὑστερα ἀπὸ εἴκοσι χρόνια ἔφτασα τέλος στὴν πατρίδα μου. Βλέπω, πὺς ἐσεῖς οἱ δυὸ μονάχα ἀπὸ τοὺς δούλους μου μείνατε πιστοὶ σὲ μένα. Ἄς μὲ βοηθήσουν οἱ θεοὶ νὰ τιμωρήσω τοὺς κακούργους, πὺ εἶναι μέσα στὸ παλάτι μου, καὶ τότε βλέπετε, πόσο εὐτυχισμένους θὰ σᾶς κάμω.

Αὐτὰ τοὺς εἶπε καὶ γιὰ νὰ πειστοῦν τοὺς ἔδειξε τὸ σημάδι, πὺ τοῦ εἶχε κάμει τὸ ἀγριογούρουνο.

Ὁ Εὐμαιοὺς καὶ ὁ Φιλοίτιος γνώρισαν τότε τὸν ἀφέντη τους καὶ ἀπὸ τὴ μεγάλη τους χαρὰ ἔκλαιγαν καὶ τοῦ φιλοῦσαν ἀδιάκοπα τὰ χέρια.

— Μὴν κλαῖτε πιά, τοὺς λέει ὁ Ὀδυσσεύς, γιὰτι μπορεῖ νὰ βγῆ κανεὶς ἀπὸ τοὺς μνηστῆρες καὶ νὰ σᾶς δῆ. Καὶ τότε, χωρὶς ἄλλο, θὰ ὑποψιαστῆ, πὺς κάτι γίνεται ἐδῶ πέρα. Ἄς πᾶμε τώρα μέσα, μὰ ὄχι καὶ οἱ τρεῖς μαζί. Πρῶτα θὰ μᾶ ἐγὼ κι ὕστερα μπαίνετε καὶ σεῖς.

“Όταν μποῦμε μέσα καὶ καθήσουμε, θὰ ζητήσω ἀπὸ τοὺς μνηστῆρες τὸ τόξο, γιὰ νὰ τεντώσω κι ἐγὼ καὶ νὰ ρίξω τὴ σαῖτα στὸ σῆμάδι. Οἱ μνηστῆρες τότε θὰ θυμώσουν καὶ θ’ ἀρχίσουν νὰ φωνάζουν καὶ νὰ βρίζουν. Ἐκεῖ στὴν ταραχὴ ἀπάνω σύ, Εὐμαιε, ἄρπαξε τὸ τόξο μὲ τρόπο καὶ δῶσε μού το. Ὑστερα πήγαινε στὴν Εὐρύκλεια καὶ πές της ἀπὸ μέρος μου νὰ προστάξῃ τὶς δοῦλες νὰ κλείσουν καλὰ τὶς πόρτες καὶ νὰ μὴν τολμήσῃ καμιὰ νὰ βγῆ ἀπὸ τὴν κάμαρά της, ὅ,τι κι ἂν ἀκούσῃ. Καὶ σύ, Φιλοίτιε, κλείσε καλὰ τὴν πόρτα τῆς αὐλῆς.

Αὐτὰ τοὺς εἶπε ὁ Ὀδυσσεύς κι ἐπῆγε καὶ κάθισε στὴ θέση του.

Σὲ λίγο μπῆκαν καὶ οἱ δυὸ δοῦλοι.

96. Ὁ Ὀδυσσεύς ζητεῖ νὰ ρίξῃ καὶ αὐτὸς μὲ τὸ τόξο.

Οἱ μνηστῆρες ἔβαζαν ἀκόμη τὰ δυνατὰ τους νὰ τεντώσουν τὸ τόξο. Μὰ τοῦ κάκου. Κανεὶς δὲ μποροῦσε νὰ κάμῃ τίποτε.

Τότε ὁ Ὀδυσσεύς τοὺς λέει:

— Δῶστε καὶ σὲ μένα, μνηστῆρες, τὸ τόξο, γιὰ νὰ δοκιμάσω κι ἐγὼ τὴ δύναμή μου.

Οἱ μνηστῆρες θύμωσαν κι ἄρχισαν νὰ φωνάζουν καὶ νὰ τὸν βρίζουν.

— Ἐλεεινέ, ψωμοζήτη, τοῦ φώναξε ὁ Ἀντίνοος μὲ ἄγρια φωνή. Ἐσὺ νὰ παραβγῆς μὲ μᾶς! Μὴ μέθυσες καὶ θέλεις νὰ μᾶς κάμῃς τὸ παλικάρι; Κοίταξε, κακόμειρε, μὴν τὸ ξαναπῆς, γιὰτὶ σ’ ἀρπάζω ἀπὸ τὰ χέρια κι ἀπὸ τὰ πόδια καὶ σὲ πετῶ ἔξω ἀπὸ τὸ παράθυρο.

Ἡ Πηνελόπη λέει τότε στὸν Ἀντίνοο μὲ αὐστηρὴ φωνή:

— Ντροπή σου νὰ μιᾶς ἔτσι καὶ νὰ βρίζης τοὺς ξένους τοῦ σπιτιοῦ μου. Φοβήθηκες, πῶς, ἂν μπορέση αὐτὸς νὰ τεντώσῃ τὸ τόξο καὶ πετύχῃ τὸ σημάδι, θὰ μὲ πόρῃ γυναῖκα του; Μῆτε αὐτὸς ὁ κακόμοιρος συλλογίστηκε τέτοιο πρᾶμα, μῆτε ἐγὼ τὸ καταδέχομαι.

— Δὲν εἴμαστε τόσο ἀνόητοι, βασιλίσσα, γιὰ νὰ βάλουμε στὸ νοῦ μας τέτοια ὑποψία, ἀποκρίθηκε ὁ Εὐρύμαχος. Ἄλλο φοβούμαστε, μὴ μάθῃ ὁ κόσμος, πῶς ἐμεῖς δὲ μπορέσαμε νὰ τεντώσουμε τὸ τόξο τοῦ Ὀδυσσεῆα καὶ τὸ τέντωσε ἓνας γέρος ψωμοζήτητς. Καὶ τότε ὄλοι μὲ τὸ δίκιο τους θὰ μᾶς κατηγοροῦν καὶ θὰ λένε: Ντροπή τους!

Ἡ Πηνελόπη τότε ἀποκρίθηκε:

— Καὶ δὲν εἶναι ντροπή, Εὐρύμαχε, αὐτὸ ποὺ κάνατε, νὰ ρημάζετε τὸ σπίτι ἑνὸς πολυφημισμένου ἥρωα; Αὐτὸς ὁ ξένος φαίνεται δυνατός. Δῶστε του τὸ τόξο τοῦ Ὀδυσσεῆα, γιὰ νὰ δοῦμε, τί θὰ κάμῃ. Κι ἀκοῦστε, τί ἀπόφαση ἔχω. Ἄν μπορέση νὰ τεντώσῃ τὸ τόξο, θὰ τοῦ χαρίσω ὠραῖα φορέματα, θὰ τοῦ δώσω ἓνα ἀκονισμένο ἀκόντιο κι ἓνα δίκλοπο σπαθί, θὰ τοῦ δώσω καὶ πέδιλα καὶ θὰ τὸν στείλω ἐκεῖ, ὅπου ἢ καρδιά του τοῦ λείει νὰ πάῃ.

Τότε εἶπε ὁ Τηλέμαχος:

— Μητέρα, κανένας δὲ μπορεῖ νὰ μ' ἐμποδίσῃ νὰ δώσω αὐτὸ τὸ τόξο σ' ὅποιον θελήσω. Κανένας ἀπ' αὐτοὺς ἐδῶ δὲ μπορεῖ νὰ μ' ἀναγκάσῃ νὰ μὴ δώσω τὸ τόξο τοῦ πατέρα μου στὸν ξένο μου. Ἀλλὰ σὺ πηγαινε νὰ φροντίσῃς γιὰ τὸ νοικοκυριὸ τοῦ παλατιοῦ καὶ νὰ δώσης διαταγὰς στὶς ὑπηρέτριες, πῶς νὰ κλώσουν τὸ νῆμα καὶ πῶς νὰ ὑφάνουν στὸν ἀργαλειό. Τὰ τόξα εἶναι δουλειὰ τῶν ἀντρῶν καὶ πρὸ πάντων δική μου, ποὺ διατάζω μέσα σ' αὐτὸ τὸ παλάτι.

Ἡ Πηνελόπη θαύμασε τὸ θάρρος τοῦ Τηλεμάχου καὶ εἶπε μὲ τὸ νοῦ της: Σωστὰ καὶ παλικάρῖσια μίλησε ὁ γιὸς μου! Καὶ ἀνέβηκε στὸν κοιτῶνα της καὶ συλλογιζόταν μὲ δάκρυα πάλι τὸν πολυαγαπημένο της Ὀδυσσεύα, ὥσπου ἡ Ἀθηνᾶ τὴ βύθισε σὲ γλυκὸ ὕπνο.

97. Ὁ Ὀδυσσεύας περνᾷ τὴ σαῖτα ἀπὸ τὶς τρύπες τῶν τσεκουριῶν.

Στὸ μεταξὺ ὁ Εὐμαιὸς ἐπῆρε τὸ τόξο νὰ τὸ φέρῃ στὸν Ὀδυσσεύα.

Οἱ μνηστῆρες ὤρμησαν μὲ φωνές καὶ μὲ βρισιές.

— Ποῦ πᾶς τὸ τόξο, ἄθλιε χοιροβοσκέ; Γρήγορα, θαρρῶ, θὰ φᾶνε οἱ σκύλοι τὸ κορμί σου.

Ὁ χοιροβοσκὸς τρόμαξε κι ἄφησε κάτω τὸ τόξο. Μὰ ὁ Τηλέμαχος τινάχτηκε ἀπάνω καὶ πρόσταξε τὸ φοβισμένο Εὐμαιο:

— Δῶσε τὸ τόξο στὸν ξένο ἀμέσως. Ἐμένα θὰ ἀκοῦς καὶ κανέναν ἄλλο.

Ὁ Εὐμαιὸς ἔφερε τὸ τόξο στὸ ζητιάνο. Ὑστερα ἐπῆγε στὴν Εὐρύκλεια καὶ τῆς εἶπε, ὅσα παράγγειλε ὁ Ὀδυσσεύας.

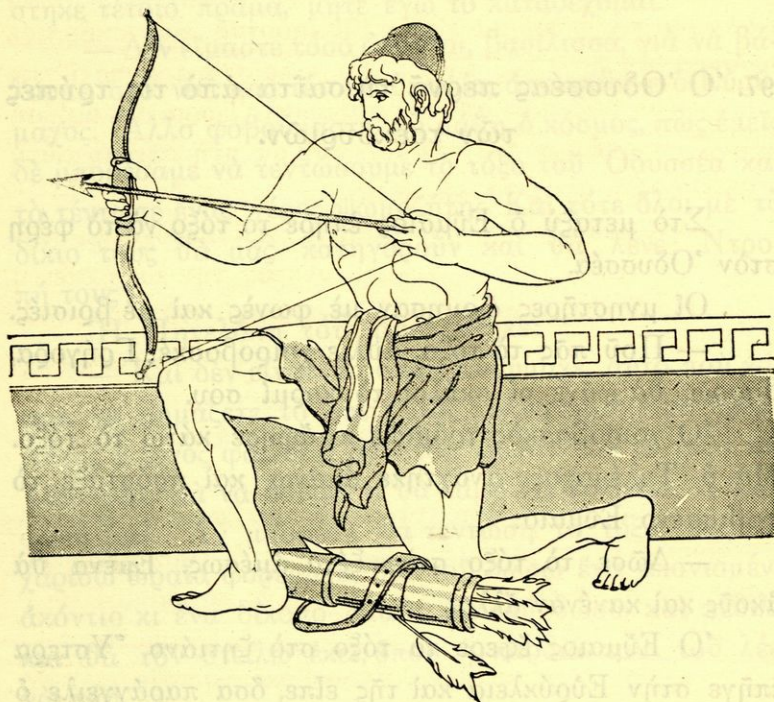
Ἡ Εὐρύκλεια ἔκαμε, καθὼς τὴν πρόσταξε ὁ ἀφέντης της. Τότε καὶ ὁ Φιλοίτιος ἐβγῆκε στὴν αὐλὴ κι ἔκλεισε καλὰ τὴν ἐξώπορτα.

Ὁ Ὀδυσσεύας κοίταξε μὲ προσοχὴ τὸ τόξο. Καὶ ὅταν εἶδε, πὼς ἦταν σὲ καλὴ κατάσταση, δοκίμασε καὶ τὴ χορδὴ μὲ τὸ δεξιὸ του χέρι. Ὑστερα ἄρπαξε τὶς σαῖτες, πού ἦταν ἀπάνω στὸ τραπέζι, καὶ τέντωσε χωρὶς δυσκολία τὴ χορδὴ. Τότε σημάδεψε καὶ ἔρριξε τὴ σαῖτα.

Ἡ σαῖτα πέρασε ἀπ' ὅλες τὶς τρύπες τῶν τσεκουριῶν ἀπὸ τὴν πρώτη ὡς τὴν τελευταία.

Τότε εἶπε ἤσυχα στὸ παιδί του:

— Τηλέμαχε, δὲν πιστεύω νὰ σὲ ντρόπιασε ὁ ξένος

Ὁ Ὀδυσσεύς σημάδεψε κι ἔριξε τὴ σαῖτα.

σου. Καὶ τώρα εἶναι καιρὸς νὰ ἐτοιμαστῆ ἓνα καλὸ δεῖπνο γιὰ τοὺς μνηστῆρες.

Κι ἔκαμε νόημα στὸν Τηλέμαχο.

Καὶ αὐτὸς ἀμέσως ζώστηκε τὸ ἀκονισμένο σπαθὶ του, ἐπῆρε τὸ κοντάρι καὶ στάθηκε κοντὰ στὸν πατέρα του.

98. Τιμωρία τῶν μνηστήρων.

Τότε ὁ Ὀδυσσεύς πέταξε τὰ κουρέλια του κι ἐπῆρε τὸ τόξο καὶ τὴ θῆκη μὲ τὶς σαίτες. Πήδηξε μὲ ὄρμη ἐπάνω στὸ ψηλὸ κατώφλι τῆς πόρτας καὶ σκόρπισε ἐμπρὸς του ὄλες τὶς σαίτες καὶ εἶπε στοὺς μνηστήρες:

— Ὁ ἀγῶνας αὐτὸς τελείωσε. Τώρα θ' ἀρχίσῃ ἄλλος. Θὰ ρίξω σ' ἓνα σημάδι, πού ὡς στὴ στιγμή αὐτὴ κανεὶς δὲ μπόρεσε νὰ τὸ πετύχῃ.

Κι ἀμέσως ρίχνει τὴ σαῖτα καὶ πετυχαίνει τὸν Ἀντίνοο στὴ μέση τοῦ λαιμοῦ. Αὐτὸς τὴν ὥρα ἐκείνη σήκωνε χρυσὸ ποτήρι γεμάτο μὲ κρασί, γιὰ νὰ τὸ πιῇ. Τοῦ ἔπεσε ἀπὸ τὰ χέρια τὸ ποτήρι, τὸ αἷμα ἔτρεξε μὲ ὄρμη κι ὁ Ἀντίνοος ξαπλώθηκε νεκρός.

Τότε οἱ μνηστήρες σηκώθηκαν ἀπάνω ἄγριοι καὶ φώναζαν κι ἔβριζαν τὸν Ὀδυσσεά:

— Τί ἔκαμες, ἄθλιε; τοῦ ἔλεγαν. Γιατί δὲν πρόσεχες; Σκότωσες τὸ καλύτερο παλικάρι τῆς Ἰθάκης. Τώρα, δυστυχισμένε, χάθηκες καὶ θὰ σὲ φᾶνε τὰ ὄρνια!

Νόμιζαν οἱ ἀνόητοι, πὼς ἄθελα ὁ Ὀδυσσεύς εἶχε χτυπήσει τὸν Ἀντίνοο. Δὲν ἔβλεπαν, πὼς ἔφτασε ἡ ἡμέρα τοῦ χαμοῦ τους.

Τότε ὁ Ὀδυσσεύς τοὺς κοίταξε μὲ βλέμμα ἄγριο καὶ φώναξε:

— Νομίζατε, κακοῦργοι, πὼς δὲ θὰ ξαναγύριζα γι' αὐτὸ σκορπίζατε τὴν περιουσία μου καὶ ζητούσατε νὰ παντρευθῆτε τὴ γυναῖκα μου καὶ νὰ σκοτώσετε τὸ παιδί μου. Οὔτε θεοὺς οὔτε ἀνθρώπους φοβηθήκατε.

Φόβος καὶ τρόμος ἔλιασε τότε τοὺς μνηστήρες καὶ ὁ καθένας κοίταζε, πὼς νὰ ξεφύγῃ ἀπὸ τὸ θάνατο.

Μονάχα ὁ Εὐρύμαχος ἔδειξε λίγο θάρρος· προσπά-

θησε νὰ μαλακώσῃ τὴν καρδιά τοῦ Ὀδυσσεά, παρακαλῶντας τον νὰ τὸν συχωρέσῃ.

Μὰ ἐκεῖνος τοῦ ἀποκρίθηκε:

— Τὰ κακουργήματα, πού ἔγιναν ἐδῶ μέσα, ζητοῦν ἐκδίκηση καὶ τιμωρία. Μὴν περιμένετε συχώρεση. Διαλέξετε ἓνα ἀπὸ τὰ δύο, ἢ νὰ πολεμήσετε ἢ νὰ φύγετε, ἂν μπορέσετε.

99. Οἱ μνηστῆρες ὁρμοῦν νὰ σκοτώσουν τὸν Ὀδυσσεά.

Ὁ Εὐρύμαχος, μόλις ἄκουσε τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ Ὀδυσσεά, φώναξε:

— Μνηστῆρες, γρήγορα βγάλτε τὰ σπαθιά σας καὶ ὁρμῆστε ὅλοι μαζί ἀπάνω του.

Κι ἔκαμε πρῶτος τὴν ἀρχή.

Τὴν ἴδια στιγμή ὅμως μιὰ σαίτα τοῦ Ὀδυσσεά τὸν πέτυχε κατάστηθα καὶ τὸν ἔρριξε καταγῆς νεκρό.

Κι ἓνας ἄλλος, ὁ Ἀμφίνοος, χύθηκε μὲ τὸ σπαθὶ του· μὰ ὁ Τηλέμαχος μὲ τὸ κοντάρι του τὸν πέρασε ἀπὸ τὴν πλάτη ὡς τὸ στήθος πέρα πέρα καὶ τὸν ἄφησε στὸν τόπο.

Ὁ Τηλέμαχος δὲν εἶχε καιρὸ νὰ χάσῃ, γιὰ νὰ βγάλῃ τὸ κοντάρι του, καὶ λέει γρήγορα στὸν Ὀδυσσεά:

— Πατέρα, τρέχω νὰ σοῦ φέρω ἀκόμη δυὸ κοντάρια καὶ ἀσπίδα καὶ περικεφαλαία χάλκινη. Καὶ ὁ Εὐμαιὸς καὶ ὁ Φιλοίτιος καὶ ἐγὼ τὰ ἴδια θὰ φορέσουμε.

Ὁ Ὀδυσσεάς ἀποκρίθηκε:

— Τρέχα, παιδί μου, γρήγορα, γιατί σὲ λίγο οἱ σαῖτες θὰ σωθοῦν καὶ οἱ ἐχθροὶ μας εἶναι πολλοὶ ἀκόμη.

Ἐτρεξε ὁ Τηλέμαχος στὴν ἀποθήκη κι ἔφερε ἀσπίδες καὶ κοντάρια, χάλκινες περικεφαλαῖες καὶ ἄφθονες σαῖτες.

Πρῶτος ἀρματώθηκε ὁ Τηλέμαχος κι ὕστερα οἱ δυὸ δοῦλοι.

Ἄδης Ὀδυσσεύς φόρεσε τὴν περικεφαλαία καὶ πῆρε τὴν ἀσπίδα...

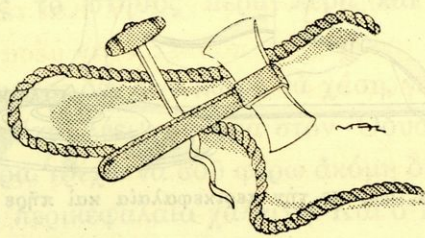
Ἄδης Ὀδυσσεύς, ἀφοῦ ἔρριξε ὅλες τὶς σαῖτες τοῦ καὶ σκότωσε πολλοὺς μνηστῆρες, φόρεσε κι αὐτὸς τὴν περικεφαλαία. Ἐπειὰ πῆρε τὴν ἀσπίδα καὶ τὰ δυὸ κοντάρια, πού τοῦ ἔφερε ὁ Τηλέμαχος.

100. Πῶς τιμωρήθηκε ὁ Μελάνθιος.

Ὁ Μελάνθιος εἶδε τὸν Τηλέμαχο, πὺ πῆρε τὰ ὄπλα, κι ἀμέσως ἔτρεξε καὶ αὐτὸς κι ἔφερε κρυφὰ ὄπλα στοὺς μνηστῆρες.

Ὁ Ὀδυσσεάς, ἅμα εἶδε τοὺς μνηστῆρες ὠπλισμένους, λίγο ἔλειψε νὰ δειλιάσῃ, γιατί αὐτοὶ ἦταν ἀκόμη εἴκοσι φορὲς περισσότεροι· κατάλαβε τὸ τί ἔγινε κι ἀμέσως ἔστειλε τὸ Φιλοίτιο καὶ τὸν Εὐρύμαχο νὰ κλείσουν καλὰ τὴν ὄπλοθήκη. Τοὺς ἔδωσε διαταγή, ἂν βροῦνε μέσα κανένα νὰ παίρῃ ὄπλα γιὰ τοὺς μνηστῆρες, νὰ τὸν δέσουν καὶ νὰ τὸν κρεμάσουν.

Σὲ μιὰ στιγμή οἱ δυὸ δοῦλοι ἐπῆγαν στὴν ἀποθήκη μέσα ἐκεῖ βρῆκαν τὸ Μελάνθιο, πὺ μάζευε κι ἄλλα ὄπλα, νὰ τὰ πᾶῃ στοὺς μνηστῆρες. Ἀμέσως τὸν ἀρπάζουν, τὸν ξαπλώνουν καταγῆς καὶ τὸν δένουν χεροπόδαρα. Ὑστερα τὸν κρεμοῦν ψηλά, ἀπὸ ἓνα πατερό, κλείνουν καλὰ τὴν πόρτα καὶ γυρίζουν στὸν ἀφέντη τους.

101. Ὁ Ὀδυσσεάς σκοτώνει ὄλους τοὺς μνηστῆρες.

Ἡ μάχη ἔξακολουθοῦσε μὲ μεγάλη λύσσα.

Τέσσερεις μνηστῆρες ἔρριξαν μὲ δύναμη τὰ κοντάρια τους ἀπάνω στὸν Ὀδυσσεά. Μὰ κανένα δὲν τὸν πέτυχε.

Ὁ Ὀδυσσεάς ὅμως, ὁ Τηλέμαχος καὶ οἱ δύο βοσκοὶ σκότωσαν τότε καὶ τοὺς τέσσερεις αὐτοὺς μνηστῆρες.

Δεΐλιασαν τότε οἱ μνηστῆρες καὶ τραβήχτηκαν πίσω, μὰ σὲ λίγο ὤρμησαν πάλι μὲ μανία.

Ὁ Ὀδυσσεάς ὅμως κι οἱ δικοὶ του δὲν ἔχασαν τὸ θάρρος καὶ ὀλοένα ξάπλωναν νεκροὺς πολλοὺς ἀπὸ τοὺς μνηστῆρες.

Τὸν κακὸ τὸν Κτήσιππο, ποὺ εἶχε ρίξει τὸ βωδινὸ πόδι, τὸν τρύπησε στὸ στήθος ὁ Φιλοίτιος μὲ τὸ κοντάρι του καὶ τοῦ εἶπε:

— Τώρα πιά τελειώνουν οἱ ἀδικίες σου καὶ οἱ βρυσιές σου. Πάρε αὐτὸ τὸ δῶρο γιὰ τὸ βωδινὸ πόδι, ποὺ πέταξες στὸν ἀφέντη μου.

Κι ἄλλους μνηστῆρες σκότωσαν ὁ Ὀδυσσεάς κι ὁ Τηλέμαχος μὲ τοὺς συντρόφους των. Καὶ τέτοιος τρόμος ἔπιασε τοὺς μνηστῆρες, ποὺ ἔτρεχαν μέσα στὸ μεγάλο δῶμα σὰ βῶδια, ποὺ τὰ κυνηγᾷ τὸ καλοκαίρι ἢ ἀλογόμυγα.

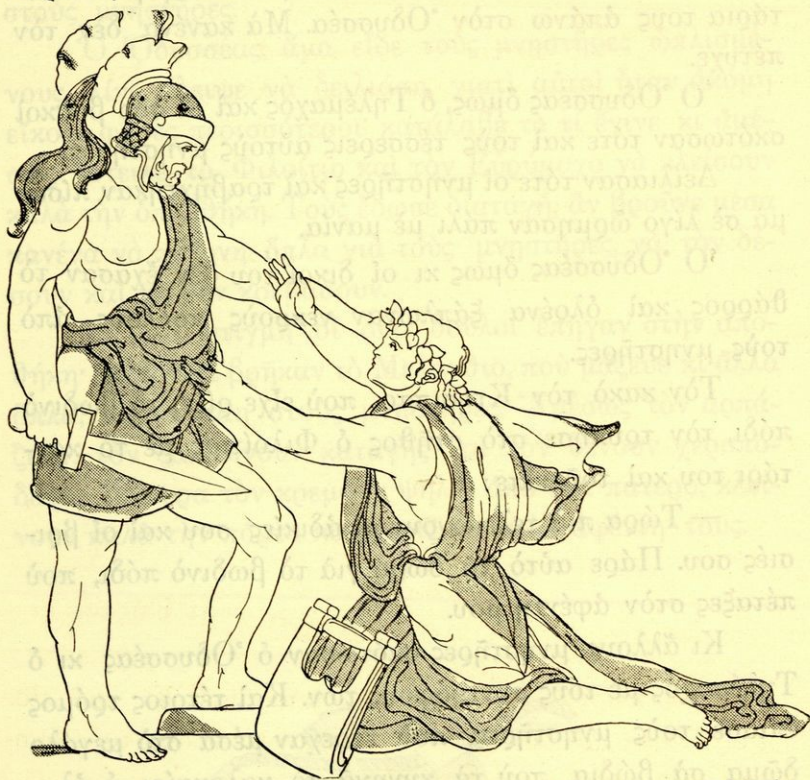
Ὁ Ὀδυσσεάς ὤρμησε τότε μὲ τοὺς γενναίους βοηθούς του καὶ ὄλοι οἱ μνηστῆρες σὲ λίγο κυλίστηκαν στὸ αἶμα τους.

Τὸ θάνατο τὸν ξέφυγε μονάχα ὁ Φήμιος, ὁ τραγουδιστής.

Σηκώθηκε ἀπὸ τὴν ἄκρη, ποὺ καθόταν, ἔβαλε χάμω

τῆ λύρα του, ἔτρεξε κι ἔπιασε τὰ γόνατα τοῦ Ὀδυσσεά
καὶ τοῦ εἶπε:

— Λυπήσου με, Ὀδυσσεά. Μὴ μὲ σκοτώσης ἐμένα
τὸν τραγουδιστή. Ἐμένα μοῦ ἔβαλε ὁ θεὸς μέσα στὴν
καρδιά μου τὰ τραγούδια καὶ τραγουδῶ τὰ κατορθώματα,

— Λυπήσου με, Ὀδυσσεά, μὴ μὲ σκοτώσης ἐμένα τὸν τραγουδιστή.

ποὺ κάνουν οἱ θεοὶ κι οἱ ἄνθρωποι. Ρώτησε τὸν Τηλέ-
μαχο γιὰ μένα. Ἄθελα ὁ ἄμοιρος καὶ μὲ τὴ βία
τραγουδοῦσα στὰ τραπέζια τῶν μνηστήρων, γιατί ἦταν
πολλοὶ καὶ δυνατοί.

Τότε ὁ Τηλέμαχος λέει στὸν πατέρα του:

— Στάσου, πατέρα, καὶ μὴ χτυπήσης μὲ τὸ σπαθί

σου τὸ Φήμιο. Δὲ φταίει ὁ κακόμοιρος. Μήτε τὸ Μέδοντα νὰ πειράξουμε· χάρισέ του τὴ ζωή. Θυμήσου, πῶς μὲ πρόσεχε καὶ τί ἀγάπη μοῦ εἶχε, ὅταν ἦμουν παιδί!

Ὁ Μέδοντας, ὁ πιστὸς δοῦλος, ποὺ φανέρωσε στὴν Πηνελόπη τὸ καρτέρι τῶν μνηστήρων, ἦταν κρυμμένος κάτω ἀπὸ ἓνα κάθισμα καὶ σκεπασμένος μ' ἓνα δέγμα βωδινό. Καθῶς ἄκουσε τὰ λόγια αὐτά, τινάχτηκε ἀπάνω, πέταξε τὸ σκέπασμα κι εἶπε στὸν Τηλέμαχο:

— Ἐδῶ εἶμαι!

Ὁ Ὀδυσσεὺς χαμογέλασε καὶ τοῦ εἶπε:

— Μὴ φοβᾶσαι. Τώρα ὁ τραγουδιστὴς καὶ σὺ νὰ βγῆτε ἔξω στὴν αὐλή, ὥσπου νὰ κάμω ἐδῶ, ὅ, τι χρειάζεται ἀκόμη.

Ὁ Ὀδυσσεὺς τότε κοίταξε γύρω, μήπως βρισκόταν κρυμμένος πουθενὰ κανεὶς ἄλλος μνηστήρας.

Ὅλοι κοίτονταν στὰ χῶματα αἰματοκυλισμένοι.

Τότε ὁ Ὀδυσσεὺς εἶπε στὸν Τηλέμαχο νὰ φέρῃ τὴν Εὐρύκλεια.

102. Τί διαταγὴ δίνει ὁ Ὀδυσσεὺς στὴν Εὐρύκλεια.

Ἡ Εὐρύκλεια ἔτρεξε, ὅσο μπορούσε. Κι ἅμα εἶδε τὸν Ὀδυσσεὺς νικητὴ καὶ σκοτωμένους ὅλους τοὺς μνηστήρες ἄρχισε νὰ φωνάζῃ μὲ χαρά.

— Γερόντισσα, τῆς λέει ὁ Ὀδυσσεὺς, κράτα τὴ χαρὰ σου μέσα σου καὶ μὴ φωνάζῃς, γιατί δὲν εἶναι σωστὸ νὰ χαιρέται κανεὶς γιὰ τὸ θάνατο τῶν ἄλλων. Αὐτοὺς ἐδῶ οἱ θεοὶ τοὺς ἐτιμώρησαν· ἐγὼ τὸ θέλημα ἐκείνων ἔκαμα. Καὶ τώρα, ἔλα πὲς μου, ποιὲς ἀπὸ τίς γυναῖκες τοῦ παλατιοῦ φάνηκαν κακὲς καὶ ποιὲς ἔμειναν πιστές.

— Ἀπὸ τὶς πενήντα δοῦλες, πού ἔχομε στὸ παλάτι, ἀποκρίθηκε ἡ Εὐρύκλεια, οἱ δώδεκα ἦταν μὲ τοὺς μνηστῆρες· ἦταν πολὺ κακὲς καὶ δὲ σέβονταν οὔτε ἐμένα οὔτε τὴν ἴδια τὴ βασιλίσα.

— Νὰ μοῦ τὶς φέρης ἐδῶ ἀμέσως, πρόσταξε μὲ θυμὸ ὁ Ὀδυσσεάς.

Ἡ Εὐρύκλεια ἐπῆγε καὶ τὶς ἔφερε. Καὶ ὁ Ὀδυσσεάς τὶς πρόσταξε νὰ σύρουν ἔξω στὴν αὐλὴ τοὺς σκοτωμένους καὶ νὰ καθαρίσουν τὰ καθίσματα, τὰ τραπέζια καὶ τὸ πάτωμα.

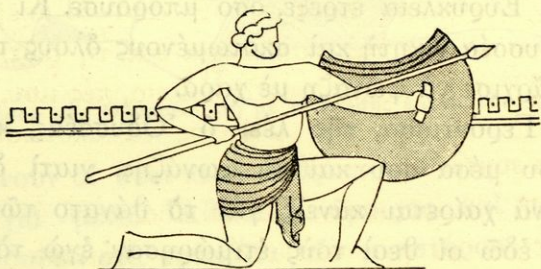
Ὑστερα οἱ δύο βοσκοὶ ὠδήγησαν τὶς ἄπιστες καὶ κακὲς δοῦλες σ' ἓναν παράμερο τόπο καὶ τὶς κρέμασαν.

Ἐπειτα εἶπε ὁ Ὀδυσσεάς στὴν Εὐρύκλεια:

— Φέρε, γερόντισσα, θειάφι νὰ καπνίσουμε καὶ νὰ καθαρίσουμε τὸ παλάτι. Καὶ φώναξε καὶ τὶς καλὲς δοῦλες νὰ ἔρθουν ἐμπρὸς μου.

Ἡ Εὐρύκλεια ἔκαμε, ὅ, τι τῆς εἶπε ὁ Ὀδυσσεάς.

Οἱ πιστὲς δοῦλες περικύκλωσαν τὸν ἀγαπημένο τους ἀφέντη καὶ τοῦ φιλοῦσαν μὲ δάκρυα τὰ χέρια του. Καὶ κεῖνος συγκινήθηκε καὶ δάκρυα ἀνέβηκαν στὰ μάτια του.

103. Ἡ Εὐρύκλεια φανερώνει στὴν Πηνελόπη,
πῶς ἦρθε ὁ Ὀδυσσεάς.

Χαρούμενη ἀνέβηκε ἡ Εὐρύκλεια στὴν κάμαρα τῆς κυρᾶς τῆς, γιὰ νὰ φέρῃ τὴν καλὴ εἶδηση. Ἦθελε νὰ τρέξῃ, μὰ τὰ γόνατά τῆς δὲν τὴν ἐβοηθοῦσαν.

Ἄνοιξε σιγὰ σιγὰ τὴν πόρτα κι ἐμπῆκε μέσα. Ἡ Πηνελόπη ἦταν βυθισμένη ἀκόμη στὸ γλυκό τῆς ὕπνο. Ἡ Εὐρύκλεια στάθηκε κοντὰ στὸ προσκέφαλό τῆς καὶ τῆς εἶπε :

— Εὐπνησε, Πηνελόπη μου, νὰ δῆς ἐκεῖνον, πού ἡ καρδιά σου περιμένε μὲ λαχτάρα τόσον καιρό. Ὁ Ὀδυσσεάς σου ἦρθε καὶ σκότωσε ὄλους τοὺς μνηστῆρες!

Ἡ Πηνελόπη ξαφνίστηκε μέσα στὸν ὕπνο τῆς, ἄνοιξε τὰ μάτια τῆς καὶ τῆς εἶπε :

— Καλὴ μου Εὐρύκλεια, τί ἔπαθες σήμερα; Τί εἶναι αὐτὰ πού λές; Τρελάθηκες;

— Παιδί μου, σοῦ λέω τὴν ἀλήθεια. Ὁ ἀφέντης ἦρθε. Εἶναι κάτω. Ἦταν ὁ κουρελιάρης ζητιάνος. Ὁ Τηλέμαχος τὸ ἦξαιρε, μὰ τὸ φύλαγε μυστικό, ὥσπου νὰ τιμωρήσῃ τοὺς μνηστῆρες.

Ἡ Πηνελόπη πήδηξε τότε ἀπὸ τὸ κρεβάτι τῆς, ἀγκάλιασε σφιχτὰ τὴν καλὴ γριὰ καὶ τῆ ρώτησε :

— Πές μου, καλὴ μου Εὐρύκλεια, πές μου, ἀλήθεια εἶναι; Καὶ πῶς μπόρεσε μονάχος νὰ σκοτώσῃ τόσους μνηστῆρες;

— Μὲ τὰ μάτια μου δὲν τὸ εἶδα, γιὰτὶ ὁ Ὀδυσσεάς μᾶς εἶχε κλείσει πρωτύτερα σ' ἄλλῃ κάμαρα. Ἄκουσα ὅμως τὶς φωνές καὶ τὰ βογγητά. Κι ὅταν ὁ Τηλέμαχος μὲ φώναξε νὰ πάω στὸ δῶμα, βρῆκα ἐκεῖ τὸν Ὀδυσσεά ἀρματωμένο καὶ ὄλους τοὺς μνηστῆρες σκοτωμένους.

Καὶ τώρα, πᾶμε κάτω, Πηνελόπη. Μ' ἔστειλε ὁ ἴδιος.

Ἡ Πηνελόπη ἀποκριθῆκε:

— Ἀκόμη δὲ μπορῶ νὰ τὸ πιστέψω αὐτό, πὺ λές. Δὲν τὸ χωρεῖ τὸ μυαλό μου, πὺς αὐτὸς ὁ ζητιάνος εἶναι ὁ ἄντρας μου. Ὁ Ὀδυσσεάς μου πέθανε στὰ ξένα.

— Μὰ γιατί, κόρη μου, δὲ μὲ πιστεύεις; Σοῦ λέω ὁ ἄντρας σου εἶναι κάτω. Τὸν ἐγνώρισα ἀπὸ τὸ σημάδι πὺ ἔχει ἀπάνω ἀπὸ τὸ γόνατο. Τὸ εἶδα, ὅταν τοῦ ἔπλενα τὰ πόδια, κι ἤθελα νὰ σοῦ τὸ πῶ, μὰ ἐκεῖνος δὲ μ' ἄφησε.

104. Ἡ Πηνελόπη γνωρίζει τὸν Ὀδυσσεά.

Ἡ Πηνελόπη κατέβηκε κάτω μαζὶ μὲ τὴ γριὰ Εὐρύκλεια κι ἐπῆγε ὀλοῖσια στὴν ἐστία.

Ἡ καρδιά της ἐχτυποῦσε δυνατά. Δὲν ἤξαιρε, ἂν ἔπρεπε νὰ ρωτήση τὸν ξένο, γιὰ νὰ δῆ, ἂν εἶναι ἀληθινὰ ὁ ἄντρας της ἢ νὰ χυθῆ νὰ τὸν σφίξῃ μέσα στὴν ἀγκαλιά της

Ἡρθε καὶ κάθησε ἀντίκρου στὸν Ὀδυσσεά, στὴν ἄλλη ἄκρη τῆς γωνιᾶς, πὺ τὴ φώτιζε ἢ φωτιά.

Ὁ Ὀδυσσεάς εἶχε ξαναφορέσει τὰ κουρέλια τοῦ ζητιάνου, καθόταν κοντὰ σὲ μιὰ κολόνα καὶ κοιτάζε κάτω, περιμένοντας νὰ τοῦ μιλήσῃ ἡ Πηνελόπη.

Μὰ ἐκεῖνη γιὰ πολλὴ ὥρα ἔμεινε βουβὴ καὶ ἀκίνητη. Δὲν ἤξαιρε, τί νὰ κάμῃ. Ὅταν τὸν κοιτάζε στὰ μάτια, ἔβρισκε, πὺς δὲν ἦταν ὁ Ὀδυσσεάς της μέσα σὲ κεῖνα τὰ κουρέλια.

Τότε ὁ Τηλέμαχος τῆς λέει:

— Μητέρα μου, πὺς ἄλλαξε ἡ καρδιά σου κι ἔγινε τόσο σκληρὴ καὶ ἄπονη; Ὅστερα ἀπὸ τέτοιο χωρισμὸ

καὶ ἀπὸ τόσα βάσανα πῶς σοῦ βαστᾷ ἡ καρδιά νὰ μένης ἀσυγκίνητη;

— Παιδί μου, ἀποκρίθηκε ἡ Πηνελόπη, οὔτε καὶ ἐγὼ δὲν ξαίρω, τί ἔπαθα, καὶ δὲ μπόρῳ οὔτε νὰ τὸν ρωτήσω οὔτε νὰ τὸν κοιτάξω.

Ὁ Ὀδυσσεὺς χαμογέλασε καὶ εἶπε στὸν Τηλέμαχο:

— Παιδί μου, ἄφησε τὴ μητέρα σου νὰ με δοκιμάση. Δὲ με γνωρίζει μέσα σ' αὐτὰ τὰ κουρέλια, μὰ σὲ λίγο θὰ με γνωρίση. Τώρα πρέπει νὰ συλλογιστοῦμε, πῶς νὰ μὴ μάθουν ἀμέσως οἱ συγγενεῖς τῶν μνηστήρων, ὅσα ἔγιναν ἐδῶ. Νά λοιπὸν τι νὰ κάμουμε· λουστῆτε ὅλοι, φορέσετε γιορτινὰ φορέματα καὶ προστάξετε τὸν τραγουδιστὴ νὰ τραγουδῇ καὶ νὰ παίζῃ με τὴ λύρα τοῦ τραγούδια τοῦ χοροῦ. Κι οἱ διαβάτες, πὸν θ' ἀκοῦν, θὰ νομίζουν, πῶς γίνεται γάμος στὸ παλάτι μας. Ἔτσι θὰ βροῦμε καιρὸ νὰ φύγουμε γιὰ τὴν ἔξοχή. Καὶ κεῖ πιά θὰ σκεφτοῦμε με τὴν ἡσυχία μας, τί θὰ κάμουμε.

Ἐκεῖνοι ἄκουσαν πρόθυμοι αὐτὰ τὰ λόγια.

Δὲν πέρασε ὥρα πολλὴ κι ὅλοι εἶχαν φορέσει ὠραῖα φορέματα. Ὑστερα ἄρχισαν τὰ τραγούδια καὶ ὁ χορὸς. Καὶ τὸ πάτωμα μέσα βροντοῦσε ἀπὸ τὸ χτύπημα τῶν ποδιῶν.

Οἱ διαβάτες ἔλεγον μέσα τους:

— Ἡ βασιλίσσά μας παντρεύεται κάποιον ἀπὸ τοὺς μνηστῆρες. Ντροπὴ της! Νὰ ξεχάσῃ τὸν καλὸ καὶ ξακουστὸ Ὀδυσσεά καὶ νὰ μὴν τὸν περιμένῃ!

Σὲ λίγο λούστηκε κι ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ φόρεσε ὠραῖα φορέματα. Τότε ἡ Ἀθηνᾶ τὸν ἔκαμε πάλι ὁμορφο, πιδό νεό καὶ με πιδό πολλὴ χάρη καὶ λεβεντιά. Δὲν ἦταν πιά ὁ κουρελιάρης ζητιάνος.

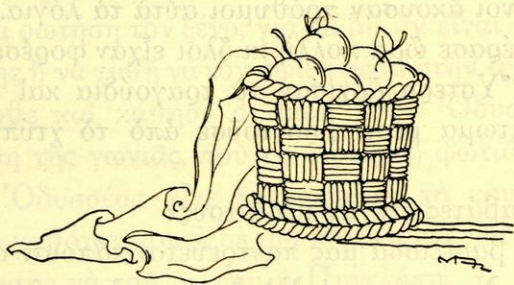
Ἔτσι μεταμορφωμένος γύρισε καὶ κάθησε στὸ κάθισμα, πὸν καθόταν πρῶτα, ἀντίκρου ἀπὸ τὴ γυναῖκα του.

Ἡ Πηνελόπη τὸν ἐρώτησε τότε, ἂν ἤξαιρε κάτι μυστικά τοῦ σπιτιοῦ των, πού τὰ ἤξαιρε μονάχα αὐτὴ καὶ ὁ ἄντρας της. Καὶ ὅταν τῆς τὰ εἶπε ὁ Ὀδυσσεύς, τότε πιά βεβαιώθηκε, πὼς ἦταν ὁ ἄντρας της.

Ἡ καρδιά της χτυποῦσε δυνατά, τὰ γόνατά της ἔτρεμαν καὶ δάκρυα ἔτρεχαν ἀπὸ τὰ μάτια της. Ἐτρεξε μὲ λαχτᾶρα, τὸν ἀγκάλιασε καὶ τὸν φιλοῦσε.

Ὁ Ὀδυσσεύς ἀγκάλιασε κι αὐτὸς μὲ δάκρυα τὴν πιστὴ του γυναῖκα, τὴν καταφιλοῦσε καὶ τὴν ἔσφιγγε στὸ στήθος του.

Καὶ ἡ Πηνελόπη κρατοῦσε ἀγκαλιασμένο μὲ τὰ ὀλόασπρα χέρια της τὸν Ὀδυσσεύα καὶ τὸν ἔσφιγγε, σὰ νὰ μὴν ἤθελε νὰ τὸν ἀφήσῃ νὰ φύγῃ.

105. Ὁ Ὀδυσσεύς φανερώνεται στὸν πατέρα του.

Τὴν αὐγὴ ὁ Ὀδυσσεύς, ἅμα σηκώθηκε, εἶπε στὴν Πηνελόπη:

— Ἐγὼ τώρα θὰ πάω στὸ δυστυχημένο πατέρα μου στὴν ἔξοχή. Ἄμα σηκωθῆ λίγο ὁ ἥλιος, θὰ μάθῃ ὁ κόσμος, πὼς ἐγὼ σκότωσα τοὺς μνηστῆρες καὶ θὰ γίνῃ μεγάλη ταραχὴ στὴ χώρα. Γι' αὐτὸ ἀνέβα ἐσὺ μὲ τις δοῦλες σου στὴν κάμαρά σου. Κλείσου ἐκεῖ καὶ μὴ ρωτᾶς γιὰ τίποτε.

Αὐτὰ εἶπε καὶ φόρεσε τ' ἄρματά του, ξύπνησε τὸν Τηλέμαχο καὶ τὸ χοιροβοσκὸ καὶ ξεκίνησαν γιὰ τοὺς ἀγρούς.

Ἡ Ἀθηναῖα τοὺς σκέπασε μὲ καταχνιὰ καὶ δὲν τοὺς ἔβλεπε κανεῖς.

Ὑστερα ἀπὸ πολλὴ ὥρα ἔφτασαν κι οἱ τρεῖς σὲ ἓνα περιβόλι, πού ἦταν ἀνάμεσα σὲ δύο ψηλώματα γεμάτα δέντρα.

Τὸ περιβόλι εἶχε κι ἓνα σπιτάκι. Ἐκεῖ κατοικοῦσε ὁ γερο-Λαέρτης, ὁ πατέρας τοῦ Ὀδυσσεύς· καὶ γύρω εἶχε καλύβες γιὰ δούλους.

Ἡ πόρτα τοῦ περιβολιοῦ ἦταν ἀνοιχτὴ κι ἐμπῆκαν μέσα.

Τότε ὁ Ὀδυσσεύς λέει στὸν Τηλέμαχο καὶ στοὺς δυὸ δούλους:

— Ἐσεῖς πηγαίνετε στὸ σπίτι κι ἐτοιμάσετε κάτι νὰ φᾶμε. Νά, πάρετε καὶ τὰ ὄπλα μου. Ἐγὼ θὰ πάω στὸ περιβόλι, γιὰ νὰ βρῶ τὸν πατέρα μου.

Πέρασε πρῶτα ἀπὸ τὸ λαχανόκηπο. Αὐτοῦ δὲν ἦταν κανεῖς.

Ἔστερα προχώρησε στὸν ἀνθόκηπο.

Ἐκεῖ εἶδε ἕνα γέρο, ποὺ σκάλιζε τὸ χῶμα γύρω σ' ἕνα φυτό.

Τὸ ντύσιμό του ἦταν φτωχικό. Τὰ γένια του ἦταν κάτασπρα.

Καὶ στὸ πρόσωπό του φαινόταν ζωγραφισμένη ἡ λύπη.

Ὁ Ὀδυσσεάς, ἅμα εἶδε τὸν πατέρα του σὲ τέτοια ἔλθεινὴ κατάσταση, κρύφτηκε πίσω ἀπὸ μιὰ μεγάλη ἀπιδιὰ καὶ δάκρυσε.

Δὲν ἤθελε νὰ φανερωθῆ μονομιᾶς, γιατί ἡ ξαφνικὴ χαρὰ θὰ μπορούσε ἴσως νὰ φέρη τὸ θάνατο στὸν ἀδύνατο γέρο.

Ἐπῆγε λοιπὸν σιγὰ-σιγὰ κοντά του καὶ τὸν ἐχαιρέτισε σὰ νὰ ἦταν ξένος.

Ἔπειτα τοῦ λέει:

— Γέρο, μὲ μεγάλῃ τέχνῃ, βλέπω, καλλιεργεῖς τὸν κῆπο σου. Τίποτε δὲν ἀφήνεις ἀπεριποίητο οὔτε βραγιά, οὔτε κλῆμα, οὔτε δέντρο. Μονάχα γιὰ τὸν ἑαυτό σου δὲ φροντίζεις. Αὐτὸ ὅμως δὲν εἶναι σωστό. Ἐσύ, καθὼς μοῦ φαίνεσαι, δὲν εἶσαι δοῦλος. Στὸ πρόσωπο καὶ στὴν κορμοστασιὰ μοιάζεις μὲ βασιλέα. Πές μου, τίνος εἶναι αὐτὸ τὸ περιβόλι, ποὺ σκάβεις; Ἀλήθεια, εἶναι ἐδῶ ἡ Ἰθάκη, ὅπως μοῦ εἶπαν; Ἐγὼ μιὰ φορὰ φιλοξένησα στὸ σπίτι μου ἕναν ἀπὸ τὸν τόπο τοῦτο καὶ μοῦ ἔλεγε, πὼς εἶναι γιὸς τοῦ Λαέρτη, καὶ τὸν ξεπροβόδησα μὲ πολλὰ δῶρα.

Τότε τοῦ λέει ὁ γέρος:

— Ἐένε, στὴν Ἰθάκη βρῖσκεσαι. Κι ἂν ἦταν ζωντανὸς ὁ φίλος σου, θὰ σὲ φιλοξενούσε κι αὐτὸς καὶ θὰ σοῦ χάριζε πολλὰ δῶρα. Ἄχ, τί ψάρια θὰ τὸ ἔφαγαν τὸ παιδί μου, στὴ θάλασσα ἢ τί θηρία θὰ τὸ

ξέσκισαν στὴ στεριά! Μὰ πές μου, ποιὸς εἶσαι καὶ πῶς ἦρθες;..

— Ἦρθα ἀπὸ μακριά. Καιρὸς εἶναι, πὺν ἀπάντησα τὸν Ὀδυσσεά. Μὰ τότε, πὺν ἔφευγε, κάποια σημάδια φανέρωναν, πὺς θὰ γυρίση στὸν τόπο του. Εἶχα τὴν ἐλπίδα νὰ τὸν βρῶ ἐδῶ!

Ὁ γέρο Λαέρτης ἔσκυψε κι ἐπῆρε μὲ τὰ δυὸ του χέρια χῶμα ἀπὸ τὴ γῆ καὶ τὸ σκόρπισε ἀπάνω στὸ κάτασπρο κεφάλι του.

Κι ἔκλαιγε ἀπαρηγόρητα.

Ραγιζόταν τοῦ Ὀδυσσεά ἡ καρδιά. Δὲ μπόρεσε νὰ βαστάξη πιά. Χύθηκε, τὸν ἔσφιξε στὴν ἀγκαλιά του καὶ τοῦ εἶπε:

— Πατέρα μου, ἐγὼ εἶμαι ὁ γιὸς σου, ἐγὼ εἶμαι ὁ Ὀδυσσεάς σου, πὺν τόσα χρόνια μὲ λαχτάρα περιμένεις. Ἄφησε πιά τὰ δάκρυα! Ἦρθα καὶ σκότωσα ὄλους τοὺς μνηστῆρες.

— Ἐσὺ εἶσαι τὸ παιδί μου! φώναξε ὁ Λαέρτης τρέμοντας ἀπὸ τὴ συγκίνηση.

Μὰ δὲν πίστευε ἀκόμη.

Ἦθελε σημάδι, γιὰ νὰ πιστέψη.

— Πατέρα, σημάδι θέλεις; Νά, κοίταξε ἐδῶ τὸ σημάδι, πὺν μοῦ ἔκαμε στὸν Παρνασσὸ τὸ ἀγριογούρουνο. Θέλεις νὰ σοῦ πῶ καὶ γιὰ τὰ δέντρα τοῦ κήπου, πὺν μοῦ χάρισε, ὅταν ἦμουν παιδί; Μὲ ὠδηγοῦσες συχνὰ ἀπὸ τὸ χέρι στὸ περιβόλι, ἐγὼ σὲ ρωτοῦσα καὶ σὺ μοῦ ἔλεγες κάθε δέντρο μὲ τὸ ὄνομά του.

Ὁ Λαέρτης ἀγκάλιασε τὸν Ὀδυσσεά καὶ λιποθύμησε.

Ὁ Ὀδυσσεάς τὸν ἐπῆρε στὴν ἀγκαλιά του.

Σὲ λίγο ὁμως ἦρθε στὸν ἑαυτό του ὁ Λαέρτης,

ἄνοιξε τὰ μάτια του, τὸν ἀγκάλιασε πάλι καὶ τὸν ἐφίλησε στὸ στόμα.

Πατέρας καὶ γιὸς ἀνέβηκαν στὸ σπιτάκι. Τὸ τραπέζι ἦταν ἑτοιμο.

Ὁ Λαέρτης, πρὶν καθῆση, ἐπῆγε καὶ λούστηκε καὶ φόρεσε φορέματα καινούρια.

Τώρα φαινόταν πρὸ ὥραϊος καὶ πρὸ ψηλὸς ἀπὸ πρῶτα.

Θὰ ἔλεγε κανεὶς, πὼς ἡ χαρὰ τὸν εἶχε ξανανιώσει.

106. Οἱ συγγενεῖς τῶν μνηστήρων κάνουν ἐπανάσταση.

Ἐνῶ ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ οἱ ἄλλοι ἦταν στὴν ἐξοχή, στὴ χώρα ἀπὸ στόμα σὲ στόμα μαθεύτηκε, πὼς ἦρθε ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ σκότωσε τοὺς μνηστῆρες.

Οἱ συγγενεῖς καὶ φίλοι τους ἔτρεχαν στὸ παλάτι μὲ δάκρυα καὶ μὲ θρήνους. Ὁ καθένας ἔπαιρνε τὸ νεκρὸ του καὶ τὸν πήγαινε νὰ τὸν θάψῃ.

Ὑστερα μαζεύτηκαν ὅλοι στὴν πλατεῖα καὶ συλλογίζονταν, πὼς θὰ ἐκδικηθοῦν τὸν Ὀδυσσεά.

Ἐκεῖ ἔτυχε νὰ εἶνε καὶ ἓνας γέρος πολὺ σοφός, ὁ Ἀλιθέρσης, καὶ τοὺς λέει:

— Σᾶς συμβουλεύω, φίλοι μου, νὰ καθήσετε ἤσυχα, γιατί δὲ φταίει ὁ Ὀδυσσεὺς. Ἡ αἰτία τοῦ κακοῦ εἶστε σεῖς, ποὺ ἀφήνατε τὰ παιδιά σας νὰ κάμουν τέτοια κακουργήματα. Ἐγὼ καὶ ὁ Μέντορας τόσες φορὲς σᾶς εἴπαμε: κρατᾶτε τὰ παιδιά σας νὰ μὴ ρημάζουν τὸ παλάτι ἐνὸς τέτοιου ξακουσμένου βασιλέα. Ἐπρεπε νὰ τὸ συλλογιστῆτε, πὼς οἱ θεοὶ θὰ τὰ τιμωροῦσαν μιὰ μέρα.

Πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς ἄκουσαν τὴ συμβουλὴ τοῦ Ἀλι-

θέρησι κι ἔφυγαν. Ἄλλοι ὁμως ἐπῆραν τὰ ὄπλα τους καὶ κίνησαν γιὰ τὴν ἔξοχή, γιὰτὶ εἶχαν μάθει, πὼς ὁ Ὀδυσσεὺς ἐπῆγε στὸ ἔξοχικὸ σπιτάκι τοῦ πατέρα του. Ἀρχηγό τους εἶχαν τὸν πατέρα τοῦ Ἀντινόου.

107. Ὁ Ὀδυσσεὺς φιλιώνεται μὲ τὸ λαό του
καὶ ζῆ εὐτυχισμένος.

Ἦταν ἀκόμη στὸ τραπέζι, ὅταν ἓνας ἀπὸ τοὺς δούλους τρέχει λαχανιασμένος καὶ λέει στὸν Ὀδυσσεῦα:

— Πολλοὶ ἄνθρωποι ἀρματωμένοι ἔρχονται ἐδῶ.

Ἀμέσως σηκώθηκαν, ἀρματώθηκαν καὶ βγήκαν ἔξω.

Ὁ Ὀδυσσεὺς εἶπε τότε στὸν Τηλέμαχο:

— Νά ἢ στιγμὴ, παιδί μου, νὰ δείξεις τὴν παλικῆριά σου. Πρόσεξε καλὰ νὰ μὴ ντροπιᾶσης τὴ γενιά μας.

— Περίμενε, πατέρα, καὶ σὲ λίγο θὰ δῆς, ἂν εἶμαι ἄξιο παιδί σου, ἀποκριθῆκε ὁ Τηλέμαχος.

Τ' ἄκουσε αὐτὰ ὁ γέρο-Λαέρτης καὶ χάρηκε πολὺ.

Σ' αὐτὸ τὸ μεταξὺ πλησίασε τὸ πλῆθος μὲ φωνὲς καὶ ταραχὴ.

Τότε ὁ γέρο-Λαέρτης θυμῆθηκε τὰ νιάτα του. Ἐνίσωσε καινούρια δύναμη μέσα του. Σήκωσε τὸ κοντάρι του καὶ τὸ ἔριξε μὲ μεγάλη δύναμη.

Τὸ κοντάρι πέτυχε τὸν ἀρχηγὸ στὸ κεφάλι καὶ τὸν ξάπλωσε καταγῆς νεκρό.

Ἀμέσως τότε ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Τηλέμαχος ὄρμησαν μὲ τὰ σπαθιά. Καὶ θὰ γινόταν μεγάλη αἱματοχυσία. Ἐξαφνα ὁμως παρουσιάζεται στὴ μέση ἡ Ἀθηνᾶ μὲ τὴ θεϊκὴ τῆς μορφή.

— Φτάνει πιά, φωνάζει καὶ στὰ δυὸ μέρη μὲ τρομερὴ φωνή. Νὰ τελειώσῃ ὁ πόλεμος. Ὅσοι ἔφταιξαν, τι-

μωρήθηκαν. Οί κακοί αξίζουσι τιμωρία, γὰ νὰ γίνουσι παράδειγμα τοῖς ἄλλοις. Νὰ ξεχάσετε, ὅσα ἔγιναν, καὶ νὰ γίνετε φίλοι. Αὐτὸ θέλω νὰ κάμετε καὶ ἀλίμονο σὲ κείνον, ποὺ δὲν ἀκούσῃ τὴν προσταγὴ μου.

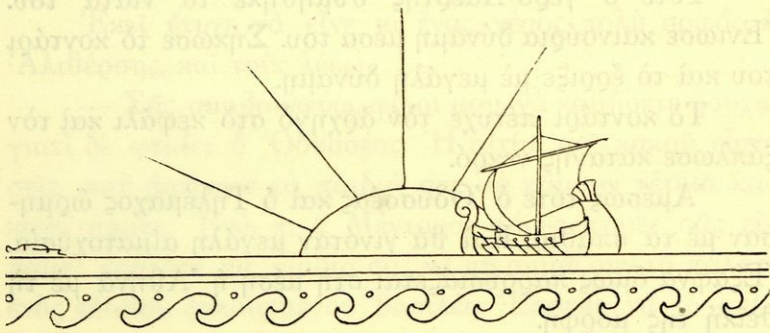
Αὐτὰ, εἶπε ἡ Ἀθηνᾶ καὶ ἔγινε ἄφαντη.

Οἱ ἐπαναστάτες ἀπὸ τὸ φόβο τοὺς πέταξαν τὰ ὄπλα καὶ γύρισαν εἰς τὴν πόλιν, γὰ νὰ σώσουν τὴ ζωὴ τοὺς.

Ὅταν ὁ Ὀδυσσεὺς γύρισε εἰς τὴν πόλιν, ὅλοι τὸν ὑποδέχτηκαν μὲ χαρὰς. Ὅλα τὰ ξέχασαν καὶ φιλιώθηκαν.

Ἀπὸ τότε ἔζησαν ἀγαπημένοι. Καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς βασίλευσε ἤσυχά καὶ εὐτυχισμένα πολλὰ πολλὰ χρόνια ἀκόμη.

Ὡς τὰ βαθιὰ γερατειὰ ὁ λαὸς τοῦ τὸν ἀγαποῦσε σὰν πατέρα καὶ ὅλοι τὸν τιμοῦσαν ὅπως τοῦ ἄξιζε.

Τ Ε Λ Ο Σ

Π Ο Ι Η Μ Α Τ Α

1. Ἀνάμνηση τῆς πατρίδας.

Ἐδῶ πίσω στὴν κοιλάδα
ἓνα ποταμάκι τρέχει,
τῶν ἀγρῶν τὴν πρασινάδα
τὸ νερό του δροσοβρέχει.

Καὶ κατακυλᾶ ἡσύχως
καὶ μὲ γλύκα μουρμουρίζει,
ὁ γλυκός του ὄμως ἦχος
τὴν καρδιά μου δὲ γεμίζει.

Ἀχ, τὰ δέντρα ἐκεῖνα ποῦναι,
ποῦ σκιάζουν τὰ νερά σου;
Ποῦ τ' ἀηδόνια, ποῦ λαλοῦνε
βράδν βράδν στὴ δροσιά σου;

Τέτοια δέντρα κι ἄλλοῦ ἔχει,
κελαηδοῦν κι ἄλλοῦ πουλάκια,
ποταμάκι κι ἄλλοῦ τρέχει
καὶ κυλᾶ στὰ πετραδάκια.

Πλὴν τὰ μάτια τὰ δικά μου,
ἀφοῦ εἶμαι σὲ γῆ ξένη,
τίποτα δὲν τὰ εὐφραίνει...
ἐμαράθηκε ἡ καρδιά μου!

2. Τραγούδι τῆς Ξενιτιᾶς.

Θὰ πάρω ἕναν ἀνήφορο νὰ βγῶ σὲ κορφοβούνι,
νὰ βρῶ κλαράκι φουντωτὸ καὶ ριζιμὸ λιθάρι,
νὰ βρῶ καὶ μιὰ κρυόβρουση, νὰ ξαπλωθῶ στὸν ἴσκιο,
νὰ πιῶ νερὸ νὰ δροοισιῶ, νὰ πάρω λίγη ἀνάσα,
ν' ἀρχίσω νὰ συλλογισιῶ τῆς Ξενιτιᾶς τὰ πάθη,
νὰ εἰπῶ τὰ μαῦρα ντέρτια μου καὶ τὰ παράπονά μου:
Τὰ ξένα ἔχουνε καημοὺς καὶ καταφρόνια πλῆθος!
Στὰ ξένα δὲν ἀνθίζουνε τὴν ἀνοιξη τὰ δέντρα
καὶ δὲ λαλοῦνε τὰ πουλιά, ζεστός δὲ λάμπει ὁ ἥλιος
καὶ δὲ δροοίζει τὸ νερὸ καὶ τὸ ψωμί πικραίνει!..
Στὰ ξένα ποιὸς θὰ σὲ χαρῆ καὶ ποιὸς θὰ σοῦ γελάση;
Ποῦναι τὰ γέλια τ' ἀδερφοῦ κι ἢ συντροφιά τοῦ φίλου,
τῆς ἀδερφοῦλας ἢ ματιὰ καὶ τὰ γλυκὰ τὰ λόγια;
" Ἄν ἀρρωστήσης, ποιὸς θαρθῆ στήν Ξενιτιᾶ σιμά σου,
νὰ σ' ἐρωτᾷ τὸν πόνο σου, τὸ γιαιτρικὸ νὰ δίνη,
στὸ ἔρμο σου προσκέφαλο νὰ Ξενυχτᾷ μαζί σου;

Κι ἂν ἔρθῃ μέρα θλιβερῆ στὰ ξένα νὰ πεθάνῃς,
ποιὸς θὰ βρεθῆ στὸ πλάι σου τὰ μάτια νὰ σοῦ κλείση;
Ποιὸς θὰ σοῦ λούση τὸ κορμί, ποιὸς θὰ σὲ σαβανώση;
Στὸ λείψανό σου ποιὸς θαρθῆ λουλούδια νὰ σὲ ράνῃ;
Καὶ ποιὸς μὲ πόνο θὰ ριχτῆ στὸ νεκροκρέβατό σου,
γιὰ νὰ σὲ κλάψῃ; Ποιὸς θὰ πῆ γιὰ σένα μοιρολόγι;
" Ἀχ, πῶς τοὺς θάφτουν νᾶξαιρες καὶ πῶς τοὺς πᾶν τοὺς ξένους!
χωρὶς λιβάνι καὶ κερί, χωρὶς παπᾶ καὶ ψάλτη!
Ἄνάθεμά σε Ξενιτιᾶ, μὲ τὰ φαρμάκια πόχεις!

3. Τὸ τραγούδι τοῦ τρύγου.

Τὸ λέει ὁ πειροκότσουφας στὸ δροσερὸ τ' αὐλάκι.
 Τὸ λὲν σ' ἀμπέλια οἱ λυγερές, τὸ λὲν μὲ χίλια γέλια.
 Τὸ λέει κι ἡ μάνα ἡ ἄμοιρη, πὸν ἔχει τὸ γιὸ σὰ ξένα:
 — Ἀμπέλι μου πλατύφυλλο καὶ καλοκλαδεμένο,
 δέσε σταφύλια κόκκινα νὰ μπῶ νὰ σὲ τρυγήσω,
 νὰ κάμω ἀθάνατο κρασί, μοσκοβολιὰ γιομάτο,
 μέσ' τὰ κατώγια τὰ βαθιὰ σὰ μόσκο νὰ τὸ κρύψω,
 νὰ τὸ φυλάξω ὀλάκερες χρονιές, ἀξέριους μῆνες,
 ὥσπου ναρθῆ μὴν ἄνοιξη, ναρθῆ ἓνα καλοκαίρι,
 νὰ γύρη ἀπ' τὴ μακρινὴ τὴν ξενιτεῖά ὁ γιός μου,
 νὰ κατεβῶ μὲς τὴν αὐλή, νὰ πιάσω τ' ἄλογό του,
 νὰ τὸν φιλήσω ἀγκαλιαστὰ σὰ μάτια καὶ στὸ στόμα,
 νὰ τὸν κερᾶσω, ἀμπέλι μου, τ' ἀθάνατο κρασί σου,
 τῆς ξενιτεῖας τὰ βάσανα νὰ πᾶν, νὰ τὰ ξεχάση.

4. Ὁ Ἕλληνας ναύτης.

Τὰ νέφη ἀστράφτουν στὸ βουνό,
 βροντοῦν καὶ μπουμπουνίζουν,
 ἐσκέπασαν τὸν οὐρανό,
 τὸ κῦμα φοβερίζουν.

Μὰ ὁ νέος ναύτης τραγουδεῖ
 καὶ τὸ πανί του σιάζει:
 «Ἐγὼ μαι ἑλληνικὸ παιδί,
 τὸ νέφος δὲ μὲ σκιάζει».

Ἄγέρας πέφτει στὰ πανιά,
τὰ σκίζει καὶ τ' ἀρπάζει,
σφυρίζει μέσα στὰ σκοινιά
καὶ τὸ κατάρτι σπάζει.

Μὰ ὁ νέος ναύτης τραγουδεῖ,
παρὼν ὅπου τὸν κράζουν:
«Ἐγὼ μαι ἑλληνικὸ παιδί,
ἀνέμοι δὲ μὲ σκιάζουν».

Ἡ θάλασσα λυσομανᾷ
καὶ κυματεῖ κι ἀφρίζει,
τὸ πλοῖο τὸ καταπονᾷ,
τὸ σπᾷ καὶ τὸ σκορπίζει.

Ὁ νέος ναύτης τραγουδεῖ
καὶ μιὰ σανίδα ἀρπάζει:
«Ἐγὼ μαι ἑλληνικὸ παιδί,
τὸ κῆμα δὲ μὲ σκιάζει».

Τὸ ἓνα κῆμα τὸν πετᾷ,
τὸ ἄλλο τότε χάφτει
κι ἡ Μαύρη θάλασσα ζητᾷ
νὰ καταπιῇ τὸ ναύτη.

Μ' αὐτὸς ἀκόμη τραγουδεῖ
καὶ κολυμπᾷ καὶ πάει:
«Ἐγὼ μαι ἑλληνικὸ παιδί
κι ὁ Πλάστῆς μὲ φυλάει».

185

5. Ὁ γλάρος.

Ἔνα πουλί ἐπέταξε μὰ μέρα
στοὺς μαύρους βράχους, πὸν τὸ κῦμα σπᾶ,
κι εἶδε ψηλὰ τὸ γλᾶρο στὸν ἄερα
τὰ κάτασπρα φτερά του νὰ χτυπᾶ.

Καὶ κάτω του τὸ πέλαγο βογγοῦσε
στὸ φύσημα τοῦ ἀκούραστου βοριᾶ
κι ἀπ' τὸ θυμὸ του λές, πὸς ἐπετοῦσε
τὸν ἀσημένιο ἀφρό του στῆ στεριά.

Καὶ τὸ φτωχὸ πουλάκι τρομαγμένο
εἶπε στὸ γλᾶρο μὲ γλυκιὰ φωνή:
«Πὼς ζῆς ἐδῶ πουλί δυστυχισμένο;
Καθῆνας, πὸν σὲ βλέπει, σὲ πονεῖ...»

Γυρίζει τὴν περήφανη ματιὰ του
ὁ γλάρος καὶ κοιτάζει τὸ πουλί,
κοντὰ σιμώνει μ' ἓνα πέταγμά του
σὰν τῆ σαῖτα, κι ἔτσι τοῦ μιλεῖ:

«Μικρὸ πουλί, στὰ δέντρα τ' ἀνθισμένα
σὰν τὴν ἀχίδα φεύγεις καὶ πηδᾶς,
ὀλημερὶς μὲ ταίρια ἀγαπημένα
χαρούμενα τραγούδια τραγουδᾶς.

Μὰ ἐγώ, βραχνὸ παιδὶ τῆς τρικυμίας,
στὰ κύματα αἰώνια γυρνῶ,
φωλιάζω στίς σπηλιές τῆς παραλίας
κι ἀνεμοζάλη πάντοτε μὴνῶ.

Εἶμαι τοῦ ναύτη ὁ σύντροφος· γνωρίζω
τῆς θάλασσας τὰ τόσα μυστικά
καὶ κεῖ, πὸν μὲς στὰ σύννεφα γυρίζω,
τὰ μαῦρα της κοιτάζω σωθικά.

Καὶ σὺ μοῦ λὲς τὰ κύματα ν' ἀφήσω,
τις ξέρες, τὰ καράβια, τὸ βοριά!
Μακριὰ τους δὲ μπορῶ στιγμή νὰ ζήσω
θαλασσινὸ πουλί, θὰ ξεψυχήσω,
ἅμα κλειστῶ μιὰ μέρα στὴ στεριά».

6. Τὰ ναυτόπουλα.

Οἱ ἄνεμοι βογγοῦνε, τὰ κύματα φουσκώνουνε,
καὶ τὰ πανιά κοντεύουνε νὰ σπάσουνε τὰ ξάρτια μας.
Μικροὶ-μεγάλοι ναῦτες μὲ θάρρος σκαρφαλώνουνε
κι ἀνεβοκατεβαίνουν ἀπάνω στὰ κατάρτια μας.

Ἀχόρταγη φουρτούνα, καράβι μου, χαθήκαμε!
Θὰ φτάσουν στὸ λιμάνι μονάχα τὰ κομμάτια σου.
Ναυτόπουλα, τὸ νοῦ σας, στὴν ὥρα πὸν βρεθήκαμε,
Θανάση, στὸ τιμόνι τέσσερα τὰ μάτια σου!..

Ὅσα πανιά σκισμένα ἀμέσως νὰ τὰ ράψουμε
καὶ μὴ φοβάστε διόλου, ἂν εἶσατε Ἑλληνόπουλα!
Ἄι-Νικόλα βόηθα, λαμπάδα νὰ σ' ἀνάψουμε
κι ὁ γέρο καπετάνιος καὶ ὄλα τὰ ναυτόπουλα.

Σωπάσαν οἱ ἀνέμοι καὶ πέσανε τὰ κύματα
ναυτόπουλα, κουράγιο, κουράγιο καὶ σωθήκαμε,
μὲ τὰ πανιά σκισμένα, μὲ τὰ κατάρτια τρίμματα
σὲ ἥσυχο λιμάνι γιὰ μιὰ στιγμή βρεθήκαμε.

Ἔγια-μόλα, ἔγια-λέσα
Στὸ λιμάνι εἴμαστε μέσα.

7. Τὸ ναυτόπουλο.

Μάυρη νυχτιὰ κι ἀνάστερη· τὰ κύματα μουγκρίζουν·
βροντᾶ κι ἀστράφτει· οἱ κεραυνοὶ τὰ κύματα ξεσχίζουν
σὰ φεΐδια λαμπερά.

Βόηθα, Χριστέ! Τριζοβολᾶ, θ' ἀνοίξη τὸ καράβι
βοριᾶς κακός, ἀλύπητος, μνήματα χίλια σκάβει
στὰ μαῦρα τὰ νερά.

Βουλιάζουμε!.. Τὰ ξάρτια μας χωρὶς πανιά, σπασμένα,
ἀχόρταγα τὰ κύματα τ' ἀρπάζουν ἕνα ἕνα
κι ἐπάνω μας πηδοῦν:

τοῦ κάκου οἱ ναῦτες κίτρινοι, βουβοί, χωρὶς ἐλπίδα,
ἀκούραστοι παλέβουνε... Τὴν ὁμορφη πατρίδα,
ποτέ τους δὲ θὰ δοῦν...

Νά! Τὰ νερά πλημμύρισαν καὶ δυναμὸν ἢ μπόρα,
ἢ πρύμη μας γονάτισε, βογγᾶ κι ὦρα τὴν ὦρα
ἢ πλώρη μας βουλᾶ.

Βουλιάζουμε· ἀπ' ὄλους μας οὔτ' ἕνας θὰ γλυτώση,
ὄλους ἢ μαύρη θάλασσα, γιὰ νὰ μᾶς σαβανώση,
βουνὰ μ' ἀφροὺς κυλᾶ.

Ἐγὼ μικρὸ ναυτόπουλο γεννήθηκα στὸ κῦμα
στὴ θάλασσα μεγάλωσα κι ἂν εὔρω τώρα μνήμα
στὸ μαῦρο τῆς βυθό,

σάν τὸ μωρὸ στὴν κούνια του στὰ πράσινα χορτάρια,
στὰ φύκια, στὰ κοράλλια τῆς καὶ στὰ μαργαριτάρια
γλυκὰ θὰ κοιμηθῶ.

Δὲ μὲ τρομάζει ὁ θάνατος στὸν ὕπνο τὸ βαθύ μου
θὰ φέλνουνε τὰ κύματα νανούρισμα στ' αὐτί μου,
ὀλόγλυκο σκοπό.

Καὶ θάρχουνται σάν ὄνειρο μαζί μου νὰ μιλήσουν,
νὰ μὲ φιλήσουν τρυφερά, νὰ μὲ παρηγορήσουν
ἐκεῖνοι, π' ἀγαπῶ.

“Ὁμως, Χριστέ μου, μιά καρδιά μονάχα συλλογιούμαι
ἐκείνη, πὸν μὲ γέννησε, τὴ μάνα μου λυποῦμαι
καὶ κλαίω τὴ φτωχή.

“Ὅλους τοὺς πῆρε ἡ θάλασσα!.. Μονάχα ἐγὼ τῆς μένω
κι ἂν μάθη, πὼς ἐχάθηκα στὸ κῶμα τ' ἀγριεμένο,
τῆς φεύγει ἡ ψυχή...

8. Ὁ γυρισμὸς τοῦ ξενιτεμένου.

Ἐρρόδισε ἡ ἀνατολὴ καὶ ξημερώνει ἡ δύση,
γλυκοχαράζουν τὰ βουνὰ κι ὁ αὐγερινὸς τραβιέται,
πᾶν τὰ πουλάκια στὴ βοσκὴ κι οἱ λυγερὲς στὴ βρύση,
βγαίνω κι ἐγὼ κι ὁ μαῦρος μου καὶ τὰ λαγωνικά μου,
βοίσκω μὰ κόρη πόπλενε σὲ μαρμαρένια γούρνα.
Τὴ χαιρετάω, δὲ μοῦ μιλᾷ, τῆς κρένω, δὲ μοῦ κρένει.

— Κόρη, γιά βγάλε μας νερό, τήν καλή μοῖρα νάχης,
νά πιῶ κι ἐγὼ κι ὁ μαῦρος μου καὶ τὰ λαγωνικά μου.—

Σαράντα σίκλους ἔβγαλε, στὰ μάτια δὲν τὴν εἶδα
κι ἀπάνω στοὺς σαράντα δυὸ τὴ βλέπω δακρυσμένη.

— Γιατί δακρῶζεις, λυγερή, καὶ βαριαναστενάζεις;

Μήνα πεινᾶς, μήνα διψᾶς, μὴν ἔχης κακὴ μάννα;

— Μήτε πεινῶ, μήτε διψῶ, μήτ' ἔχω κακὴ μάννα.

Ξένε μου, κι ἂν ἐδάκρυσσα κι ἂν βαριαναστενάζω,
τὸν ἄντρα 'χω στήν ξενιτεῖά καὶ λείπει δέκα χρόνους
κι ἀκόμη δυὸ τὸν καρτερῶ, στοὺς τρεῖς τὸν παντεχαίνω
κι ἂν δὲν ἐρθῆ κι ἂ δὲ φανῆ, καλόγρια θὲ νὰ γένω
θὰ πάγω σ' ἔρημα βουνὰ νὰ στήσω μοναστήρι,
ἐκεῖνὸν νὰ τρώγῃ ἢ ξενιτεῖά κι ἐμὲ τὰ μαῦρα ράσα.

— Κυρά μου, ὁ ἄντρας σου πέθανε, ὁ ἄντρας σου ἐχάθη,
τὰ χέρια μου τὸν κράτησαν, τὰ χέρια μου τὸν θάψαν,
ψωμί, κερὶ τοῦ μοίρασα κι εἶπε νὰ τὰ πλερώσης.

— Ψωμί, κερὶ τοῦ μοίρασες, διπλὰ νὰ στὰ πλερώσω.

— Κυρά μου, ἐγὼ εἶμ' ὁ ἄντρας σου, ἐγὼ εἶμ' ὁ καλός σου.

— Ξένε μου, ἂν εἶσαι ὁ ἄντρας μου, ἂν εἶσαι ὁ καλός μου,
δεῖξε σημάδια τῆς αὐλῆς καὶ τότες νὰ πιστέψω.

— Ἐχεις μηλιὰ στήν πόρτα σου καὶ κληῖμα στήν αὐλή σου,
κάνει σταφύλι ραζακὶ καὶ τὸ κρασι μοςχάτο
κι ὅποιος τὸ πιῆ, δροσιζέται καὶ πάλι ἀναζητᾶ το.

— Αὐτὰ εἶν' σημάδια τῆς αὐλῆς, τὰ ξαίρει ὁ κόσμος ὅλος.
διαβάτης ἤσονν, πέρασες, τάειδες καὶ μοῦ τὰ λείεις.

Πές μου σημάδια τοῦ σπιτιοῦ καὶ τότε νὰ πιστέψω.

— Ἀνάμεσα στήν κάμαρα χρυσὸ καντίλι ἀνάφτει
καὶ φέγγει σου νὰ γδύνεσαι, νὰ πλέκης τὰ μαλλιὰ σου.

— Κάποιος κακός μου γείτονας σοῦ τάπε καὶ τὰ ξαίρεις.

Πές μου σημάδια τοῦ κορμιοῦ καὶ τότε νὰ πιστέψω.—

Κι αὐτὸς σημάδια τοῦ κορμιοῦ τῆς λέει ἓνα πρὸς ἓνα.

— Ξένε μου, ἐσύ 'σαι ὁ ἄντρας μου, ἐσύ 'σαι κι ὁ καλός μου.

9. Ἡ φωλιά.

Στὴ μαύρη τὴ σπηλιὰ τὴ μαυρισμένη
ἀπ' τὴ φωτιά, πὸν ἀνάβρον οἱ ψαράδες,
τὰ χελιδόνια ἔχοννε χτισμένη
φωλιά μέσα στοῦ βράχου τίς σχισμάδες.

Ὀλημερίς φωνάζουν καὶ γυρίζουν
ἐδῶ κι ἐκεῖ μὲ πέταγμα ἑλαφρό,
πότε τὰ χεῖλη τῆς σπηλιᾶς ἀγγίζον
καὶ πότε τοῦ πελάγου τὸν ἀφρό.

Ψαράδες, πὸν ψαρεύουν μὲ τὴν τράτα,
κοιτάζουνε μ' ἀγάπη τὴ φωλιά τους,
τὰ γρήγορα φτερά τους τὰ σπαθᾶτα
κι ἀκοῦνε τὸ μικρὸ τερέτισμά τους.

Παράξενα ἢ φύση ταιριασμένα
χαρίζει στὴ σπηλιὰ τρελὰ πουλιὰ
καὶ στὰ βουβὰ τὰ βράχια τ' ἀγριεμένα
ἀχιδ' ἀγάπης, πρόσχαρη φωλιά.

10. Τὰ γατάκια.

Ρόδινα, γλῶσσα, μύτη, αὐτάκια,
ρόδινα νύχια κοφτερά,
ξυπνὰ τὰ μάτια, λαμπερά,
στὸ στροῶμα παίζουν τὰ γατάκια.

ᾠραῖα, λουσμένα, παστρικά,
πηδοῦν, κυλιοῦνται, γρατσουνίζου
καὶ πότε πότε ρουθουνίζου
μὲς στ' ἄσπρα τους γουναρικά.

Κι ἡ μάννα τους ἐκεῖ μπροστὰ
γυρτή, τὰ μάτια σφαλιστὰ
σὰν ἡμερο ἀγαθὸ λιοντάρι,
σὰν τίγρη, πὸν δὲν ἔχει ὀργή,
ὄλη καμάρι καὶ στοργή
πανέμορφο ὕπνο ἔχει πάρει.

11. Οἱ δύο φίλοι.

Ὁ σκύλος λέει τῆς γάτας:

— Τὰ νύχια σου ἐτοιμάζεις,
φυσᾶς καὶ καμπουριάζεις,
μὰ τί ἔχεις καὶ θυμώνεις;

Ὡς πότε οἱ τσακωμοὶ μας;

Κι ἐκείνη: — μὴ ζυγώνης,
σὲ σκίζω στὴ στιγμὴ!

— Γιὰ σιάσου, λέει ὁ σκύλος

δὲ θέλεις νὰ εἶμαι φίλος;

Μιλῶ στὰ σοβαρά

καὶ κούναγε τὴν οὐρά.

Τρωγόμεστε βδομάδες,

παίρνεις καὶ δίνεις ξύλο,

ἄς πάψουν οἱ κανγάδες

καὶ δέξου με γιὰ φίλο.

Δὲ σκέφτηκες κομμάτι,
πὼς ἀπ' τὴν γροῖνια αὐτῆ
θὰ μείνω μ' ἓνα μάτι,
θὰ μείνης μ' ἓνα αὐτί; —

Ἡ γάτα μὲ ἡσυχία
τὸ πόδι κατεβάζει,
τοῦ σκύλου ἢ ὀμιλία
σὲ συλλογὴ τῆ βάζει.
Λόγο τιμῆς ἐδώσαν,
ἦταν ἐχθροί, φιλιώσαν
ξεχάσαν, τί ἔχει γίνει,
συντροφέψαν. Εἰρήνη!

— Βλέπω καλά; Εἶχε χάξι!
τ' ἀφεντικὸ φωνάζει,
Ποιοὶ νᾶν' οἱ δυὸ ἐκεῖ κάτω,
πὸν τρωῶν σὸ ἴδιο πιάτο; —

12. Τὸ ὄρφανό.

Ἐνα παιδάκι ἐπροχτὲς σὰν κροῖνο μαραμένο
σὲ ἓνα δρόμο σκοτεινὸ
ἐκοίταζε τὸν οὐρανὸ
μὲ μάτι δακρυσμένο.

Μαῦρα φοροῦσε τὸ φτωχό, κι ἐκεῖνο σὰν ἐμένα,
κι εἶχε τὴν ὄψη θλιβερή·
πὼς ἀγαπῶ ὅποιον φορεῖ
ἐνδύματα θλιμμένα!

Μοσκοβολοῦσε ἄρχοντιά, κι ἄς ἦταν γυμνωμένο,
ἀκόμη χτῆς μὲς στὴ φωλιά,
στῆς μάννας του τὴν ἀγκαλιά,
πετοῦσε τὸ καημένο.

Ἄμλλητο καὶ σκνθρωπὸ τὸ δάκρυ του κρατοῦσε
κι ἄπλωνε χέρι μ' ἐντροπή,
ὅμως δὲν ἤθελε νὰ πῆ
τὸ μαῦρο, πὼς πεινοῦσε.

Ἄ! ὅποιος δὲν ἐπέινασε, «πεινῶ» ποτὲ δὲ λέει,
δὲν τὸν ἀφήνουν οἱ λυγμοί
κοιτάζει μόνο τὸ ψωμί
ἀπὸ μακριὰ καὶ κλαίει...

13. Ἡ βροχούλα.

Τὰ χωράφια ξηραμένα
περιμένουν τὰ καημένα
τῆς βροχούλας τὸ νερό,
γιὰ νὰ πιοῦν καὶ νὰ χορτάσουν
καὶ οἱ γεωργοὶ νὰ πιάσουν
τὴ δουλειὰ μὲ τὸν καιρό.

Πέφτει, πέφτει ἡ βροχούλα,
τί χαρὰ καὶ τί δροσοῦλα!
ἐμαλάκωσεν ἡ γῆ,
τὸ ἀλέτρι, τὸ ζευγάρι
ὁ καθέννας σας ἄς πάρη,

Τί βαθιά τὸ χῶμα σκίζει
τὸ ἀλέτρι, πὸν γυαλίζει,
τί ἀυλάκια στῆ σειρά!

Πάνω κάτω τὸ ζενγάρι,
ποιὸς κριθάρι, ποιὸς σιτάρι,
σπέρνει μὲ κρυφὴ χαρά.

Ἦρθε ἡ ἄνοιξη. Τί χάρη,
φουντωμένο τὸ κριθάρι,
τὸ σιτάρι σας χλωρό.

Ἦρθε καὶ τὸ καλοκαίρι,
τὸ δρεπάνι σας στὸ χέρι,
γεωργοί, τὸ κοφτερό.

Ὅλα τὰ σπαρτὰ φιασμένα,
πέφτουν πέφτουν θερισμένα,
τί δεμάτια, τί πολλά!

Τί χαρά, τί πανηγύρι,
θὰ θερίση, ὅποιος σπείρη,
θὰ χαρῆ καὶ θὰ γελᾷ.

Ἄλωνίζου, ἄλωνίζου,
φύσ' ἀέρι καὶ λιχνίζου,
ἢ δουλειὰ νὰ μὴ σταθῆ!

Ὁ καθέννας γιὰ νὰ πάρη
στὰ σακκιά του τὸ σιτάρι
καὶ στὸ σπῆτι του ναρθῆ.

Τὰ σακκιά στὸν ὦμο παίρουν
καὶ σιγὰ σιγὰ τὰ φέρουν
στὸν καλὸ τὸ μλωνᾶ.

Καὶ ἀλεύρι τὸ σιτάρι,
ὅταν γίνη, νὰ τὸ πάρη.

14. Γλυκὰ φυσᾶ ὁ μπάτης.

Γλυκὰ φυσᾶ ὁ μπάτης.
ἢ θάλασσα δροσίζεται,
στὰ γαλανὰ νερά της
ὁ ἥλιος καθρεφτίζεται.

Καὶ λές, πὼς παίζουν χαροπά,
πετώντας δίχως ἔγνοια,
ψαράκια χρυσοφτέρωτα
σὲ κύματα ἀσημένια.

Στῆς βάρκας μας τὸ πλάϊ
ἓνα τρελὸ δελφίνι
γοργόφτερο πετάει
καὶ πίσω μᾶς ἀφήνει.

Καὶ σὰν νὰ καμαρώνεται
τῆς θάλασσας τὸ ἄι,
μὲ τοὺς ἀφρούς του ζώνεται
καὶ μᾶς γυρνᾷ τὴν πλάτη.

Χιονοπλασμένοι γλάροι,
πόχον φτερὰ τὰ κύματα,
καὶ γιὰ κανένα ψάρι
τὰ μάτια τους ἀκοίμητα,

Στὰ ξάρτια τριγυρίζοντας
ἀκούραστα πετοῦνε
ἢ μὲ χαρὰ σφυρίζοντας
στὸ πέλαγος βουτοῦνε.

Καὶ γύρω караβάκια
στὴ θάλασσα ἀρμενίζουν,
σὰν ἄσπρα προβατάκια,
πὸν βόσκοντας γυρίζουν.

Μὲ χαροπὰ πηδήματα
στοὺς κάμπους ὄλη μέρα
κι ἔχουν βοσκὸ τὰ κύματα,
βοσκὸ τους τὸν ἀέρα.

15. Ἔγια μόλα.

Ἔγια μόλα, ἔγια λέσα,
ὄλοι πιάστε μὲ καρδιά,
ἔχει ὁ γρίπος ψάρια μέσα,
νὰ γεμίση ἡ ἀμμονδιά.

Καίει ὁ ἥλιος τὸ κεφάλι,
τρῶει ἡ ἄρμη τὸ κορμί,
σὰν κι ἐμᾶς στὸν κόσμον ἄλλοι
δὲν κερδίζουν τὸ ψωμί.

Μὲ βροχόχιονο, μὲ ἀγέρι,
δίχως ὕπνο καὶ φαῖ,
σιτὰ σκοινιά μας νύχτα μέρα
τὴν περνοῦμε τὴ ζωή.

Ἔγια μόλα, πάστε δίχτυ,
πιάστε σάκκο στὸ γιालό!

Ἄχ! βοριά θάλασσοπνίχτη,
δὲ μᾶς βγῆκες σὲ καλό!

Με τὴ λύσσα τοῦ βοριᾶ
σκίστηκε ἡ κορφή τοῦ σάκκου
καὶ μᾶς ἔφυγε ἡ ψαριά.

Ἔγια μόλα, ἔγια λέσα!
Με καινούρια προκοπή,
τὰ σκοινιά στὴ βάρκα μέσα
καὶ τὰ χέρια στὸ κουπί.

Μὴ δειλιᾶτε, παλικάρια,
νᾶναι ὁ γρίπος μας καλὰ
κι ἂν χαθήκαν λίγα ψάρια,
θάρθουν ἄλλα πιὸ πολλὰ!

16. Τ' ἀηδόνια.

Μέσα στὸ δάσος περπατῶ
κι ἀκούω τὰ πουλάκια.
Κάθε κλωνὶ
καὶ μὰ φωνή,
σὲ κάθε δέντρο μουσική,
χαρὲς καὶ τραγουδάκια.

Μὰ κεῖ, πὸν ἄλλα τραγουδοῦν
κι ἄλλα κρατοῦν τὸ ἴσο,
ἓνα πουλὶ μικρὸ λαλεῖ,
σὰ νὰ τοὺς λέη: «Σωπάτε σεῖς!
Ἐγὼ θὰ τραγουδήσω»!

Σωπάσαν όλα... Τὸ μικρὸ
πουλὶ τ' ἀποστομώνει
Εἶχαν λαλιὰ
τ' ἄλλα πουλιά,
μὰ ἓνα ἦταν μοναχὸ
ἀπ' ὅλα τους τ' ἀηδόνη.

17. Τὰ ἄνθη καὶ τὰ δάση.

Ἀγαπᾶτε τὰ ἄνθη, ἀγαπᾶτε τὰ δάση,
κάθε ἀγνὸ λουλουδάκι, κάθε πράσινο φύλλο!
Ποῦ καλύτερο ἄλλο θὲ νὰ βρῆτε στήν πλάση
καὶ πιστότερο φίλο;

Μὲ ὀλίγο νεράκι, λίγο χῶμα κι ἀέρα,
ξεφυτρώνουν, βλαστάνουν καὶ τὸν κόσμον στολίζουν
καὶ σὲ μᾶς, ὅ,τι ἔχουν, καὶ σὲ μᾶς νύχτα-μέρα
τὴ ζωὴ τους χαρίζουν.

Ξεκουράζει τὰ μάτια τὸ γλυκό τους τὸ χρῶμα.
Μὲς τοῦ ἡλίου τὴ λαύρα μᾶς δροσίζ' ἢ σκιά τους,
οἱ καρποὶ τους μᾶς τρέφουν, δίνει σφρίγος στὸ σῶμα
τὸ ἀγνὸ τ' ἄρωμά τους.

Ὅταν μέσα στὰ δάση τὸ νερὸ μουρμουρίζει
καὶ γλυκὰ ψιθυρίζει μὲς στὰ φύλλα ἢ αὔρα,
ἢ θλιμμένη ψυχὴ μας ἀνασαίνει, ἐλπίζει,
δὲν τὰ βλέπει ὅλα μαῦρα.

Ναί! Μειδίαμα εἶναι τοῦ θεοῦ τὸ λουλούδι,
π' ὄλο δρόσο καὶ χάρη μέσ' στὸν κῆπο προβάλλει,
ὦ! κανὲν' ἄλλο πλάσμα, ὦ! κανένα τραγοῦδι
δὲν τὸ φτάνει στὰ κάλλη.

Τ' ἄνθη μόνο τὶς λύπες, τὶς χαρὲς μας γνωρίζουν.
Στὴ γιορτὴ μας ἓνα ἄνθος λέει ἀγάπης τραγοῦδια
καὶ ὅταν γάμου εἶν' ὥρα, λεμονιάς μᾶς στολίζουν
μυρωμένα λουλούδια.

Κι ὅταν πάλι τὰ μάτια κουρασμένα μᾶς κλείσουν,
ἄνθη πάλι σκεπάζουν τὸ φτωχό μας τὸ σῶμα
καὶ πιστὰ στὴν ἀγάπη ἄνθη πάλι θ' ἀνθίσουν
στοῦ κορμιοῦ μας τὸ χῶμα.

Κι ἐνῶ, ὅσοι μ' ἀγάπη μᾶς κοιτάζουν δῶ πέρα,
μοναχὸς εἰς τὸ μνήμα θὰ μᾶς ἔχουν ἀφήσει,
καὶ στὸν τάφο μας πάνω θὰ θρηνηῖ νύχτα-μέρα
θλιβερό κυπαρίσσι.

Ἀγαπᾶτε τὰ ἄνθη, ἀγαπᾶτε τὰ δάση,
κάθε ἄγνὸ λουλουδάκι, κάθε πράσινο φύλλο!
Ποῦ καλύτερο ἄλλο θὲ νὰ βρῆτε στὴν πλάση
καὶ πιστότερο φίλο;

18. Ἡ προσευχή.

Τὴν ὥρα, πὸν προσεύχεται
μὲ χέρια σταυρωμένα,
μὲ μάτια δακρυσμένα,
ἀθώα λευκὴ ψυχὴ,

κευκοντομενος ἀγγελος
ἀπὸ τὰ νέφη γέρνει
κι ὄλα τὰ λόγια παίρνει,
πὸν λέει ἡ προσευχή.

Καὶ φεύγ' εὐθὺς καὶ χάνεται
καὶ τὸν ἀέρα σκίζει
καὶ πάει κεῖ, πὸν ἀρχίζει
ἀθάνατη ἡ ζωή.

Καὶ μέσα στὸν παράδεισο
σπέρνει τὰ λόγια ἐκεῖνα
κι ἄνθη χλωρὰ καὶ κρίνα
φυτρώνουν τὸ πρωί.

Καὶ τ' ἄνθη αὐτὰ τῆς προσευχῆς,
πὸν εὐγενικὰ μυρίζουν,
τὸ σπόρο των σκορπίζουν
γύρω τριγύρω ἐκεῖ.

Κι ἀγάλια ἀγάλια γίνεται
καινούριο περιβόλι,
πὸν τὸ ποτίζουν ὄλοι
οἱ ἄγγελοι οἱ λευκοί.

Γιὰ τοῦτο ὁποῖος προσεύχεται
μὲ χέρια στανρωμένα
μὲ μάτια δακρυσμένα
σὲ λύπη ἢ σὲ χαρά,

Θὰ βρῆ μὲς στὸν παράδεισο,
ὅταν τὸν κόσμον ἀφήση,
γωνιὰ νὰ κατοικήση
μὲ λούλουδ' ἄνθηρά.

19. Ἐθνικὸς Ὕμνος.

Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν κόψη
τοῦ σπαθιοῦ τὴν τρομερή.
Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν ὄψη
ποῦ μὲ βιά μετράει τὴ γῆ.

Ἄπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη
τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά
καὶ σὰν πρῶτα ἀντρειωμένη
χαῖρε, ὦ χαῖρε, Ἐλευθεριά!

Ἐκεῖ μέσα ἑκατοικοῦσες
πικραμένη, ἐντροπαλή
κι ἓνα στόμα ἑκαρτεροῦσες
ἔλα, πάλι, νὰ σοῦ εἰπῆ.

Ἄργειε νάρθη ἐκείνη ἢ μέρα
κι ἦταν ὄλα σιωπηλά,
γιατὶ τάσκιαζε ἢ φοβέρα
καὶ τὰ πλάκωνε ἢ σκλαβιά.

Δυστυχῆς! Παρηγορία
μόνη σοῦ ἔμενε νὰ λές
περασμένα μεγαλεῖα
καὶ διηγώντας τα νὰ κλαῖς.

Καὶ ἀκαρτέρει καὶ ἀκαρτέρει
φιλελεύθερη λαλιά,
ἓνα ἐχτύπα τ' ἄλλο χέρι
ἀπὸ τὴν ἀπελπισιά.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
1. Τί ἀποφασίζουν οἱ θεοὶ γιὰ τὸν Ὀδυσσεύα	3
2. Ἡ Ἀθηναῖα πηγαίνει στὸ παλάτι τοῦ Ὀδυσσεύα	5
3. Πῶς ὁ Τηλέμαχος δέχτηκε στὸ παλάτι τὸ Μέντη	6
4. Ἡ συμβουλή τοῦ Μέντη	8
5. Ὁ Τηλέμαχος προσκαλεῖ τὸ λαὸ σὲ συνέλευση	10
6. Τί γίνεται στὴ συνέλευση	11
7. Ὁ Τηλέμαχος φανερώνει τὸ σκοπὸ τοῦ στη γριά Εὐρύκλεια	13
8. Ὁ Τηλέμαχος φτάνει μὲ τὸ Μέντορα στὴν Πύλο	16
9. Ὁ Τηλέμαχος καὶ ὁ Πεισίστρατος ξεκινοῦν γιὰ τὴ Σπάρτη	18
10. Πῶς δέχτηκε ὁ Μενέλαος τοὺς δύο ξένους	19
11. Πῶς ὁ Μενέλαος καὶ ἡ Ἑλένη γνώρισαν τὸν Τηλέμαχο	20
12. Τί ἔμαθε ὁ Τηλέμαχος ἀπὸ τὸ Μενέλαο γιὰ τὸν πατέρα του	23
13. Τί ἀποφασίζουν οἱ μνηστήρες γιὰ τὸν Τηλέμαχο	24
14. Πῶς μαθαίνει ἡ Πηνελόπη τὸ ταξίδι καὶ τὸν κίνδυνο τοῦ Τηλεμάχου	25
15. Πῶς ὁ Δίας φροντίζει γιὰ νὰ γυρίσῃ ὁ Ὀδυσσεύας	28
16. Ἐρμῆς καὶ Καλυψώ	29
17. Πῶς ὁ Ὀδυσσεύας κατασκευάζει τὴ σχεδιά του	32
18. Πῶς ὁ Ὀδυσσεύας φεύγει ἀπὸ τὸ νησί	34
19. Πῶς ὁ Ποσειδῶνας τιμωρεῖ τὸν Ὀδυσσεύα	34
20. Ἡ τρικυμία	36
21. Ὁ Ὀδυσσεύας ὄσπου νὰ βγῇ στὴ στεριά	37
22. Ποῦ κοιμήθηκε ὁ Ὀδυσσεύας, ἅμα βγῆκε στὴ στεριά	39
23. Ἡ Ναυσικᾶ πηγαίνει στὸ ποτάμι	40
24. Ἡ Ναυσικᾶ στὸ ποτάμι. Πῶς ξύπνησε ὁ Ὀδυσσεύας	41
25. Ὁ Ὀδυσσεύας παρακαλεῖ τὴ Ναυσικᾶ νὰ τὸν βοηθήσῃ	44
26. Ἡ Ναυσικᾶ βοηθεῖ τὸν Ὀδυσσεύα	45
27. Τί λέει ἡ Ναυσικᾶ στὸν Ὀδυσσεύα	46
28. Ποιὸς δείχνει στὸν Ὀδυσσεύα τὸ παλάτι τοῦ βασιλιᾶ	47

	Σελ.
29. Τὸ παλάτι τοῦ Ἀλκινόου	48
30. Ὁ Ὀδυσσεύς στὸ παλάτι τοῦ Ἀλκινόου	50
31. Ὁ Ὀδυσσεύς λέει πῶς βρέθηκε στὸ νησί τῶν Φαίακων	51
32. Τί εἶπε ὁ Ἀλκίνοος στοὺς Φαίακες γιὰ τὸν Ὀδυσσεύα	53
33. Τὸ τραγούδι τοῦ Δημοδόκου	53
34. Ἀγῶνες τῶν Φαίακων	54
35. Χορὸς τῶν Φαίακων	57
36. Ὀδυσσεύς καὶ Εὐρύαλος	59
37. Ὁ Ἀλκίνοος παρακαλεῖ τὸν Ὀδυσσεύα νὰ τοῦ διηγηθῇ τὴν ἱστορία του	60
38. Τί ἔπαθε ὁ Ὀδυσσεύς στὴ χώρα τῶν Κικόνων	63
39. Στὴ χώρα τῶν Λωτοφάγων	65
40. Ἡ χώρα τῶν Κυκλώπων	66
41. Τὸ ἔρημο νησί	67
42. Ὁ Ὀδυσσεύς στὸ νησί τῶν Κυκλώπων	68
43. Ὁ Ὀδυσσεύς στὴ σπηλιά τοῦ Πολυφήμου	68
44. Πῶς δέχετε ὁ Πολύφημος τὸν Ὀδυσσεύα	69
45. Ὁ Ὀδυσσεύς συλλογίζεται πῶς νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὸν Κύκλωπα	72
46. Ὁ Ὀδυσσεύς μεθὰ τὸν Κύκλωπα	73
47. Ὁ Ὀδυσσεύς τυφλώνει τὸν Κύκλωπα	75
48. Ὁ Ὀδυσσεύς καὶ οἱ σύντροφοί του βγαίνουν ἀπὸ τὴ σπηλιά	76
49. Ὁ Ὀδυσσεύς πειράζει τὸν Κύκλωπα	78
50. Τὸ ἄσκι τοῦ Αἰόλου	83
51. Οἱ Λαιστρυγόνες	84
52. Τὸ παλάτι τῆς Κίρκης	87
53. Οἱ χοῖροι τῆς Κίρκης	88
54. Ὁ Ὀδυσσεύς νικά τὴν Κίρκη	89
55. Ἡ Κίρκη συμβουλεύει τὸν Ὀδυσσεύα νὰ κατεβῇ στὸν Ἄδη	92
56. Ὁ Ὀδυσσεύς ταξιδεύει στὸν Ἄδη	94
57. Ὁ Ὀδυσσεύς καὶ ὁ Τειρεσίας	94
58. Ὁ Ὀδυσσεύς μιλεῖ μὲ τὴ μητέρα του	96
59. Ὁ Ὀδυσσεύς μιλεῖ μὲ τὸν Ἀγαμέμνονα	97
60. Ὁ Ὀδυσσεύς μιλεῖ μὲ τὸν Ἀχιλλεῖα	98
61. Πίσω στὸ νησί τῆς Κίρκης	101
62. Ἡ Κίρκη συμβουλεύει τὸν Ὀδυσσεύα	101
63. Οἱ Σειρήνες, ἡ Σκύλλα καὶ ἡ Χάρυβδη	104
64. Στὸ νησί τοῦ Ἥλιου	106
65. Οἱ ἀγελάδες τοῦ Ἥλιου	107
66. Πῶς ὁ Δίας τιμώρησε τοὺς συντρόφους τοῦ Ὀδυσσεύα	109
67. Δῶρα τῶν Φαίακων στὸν Ὀδυσσεύα	111
68. Ὁ Ἀλκίνοος κάνει τραπέζι στὸν Ὀδυσσεύα	111
69. Ὁ Ὀδυσσεύς φεύγει ἀπὸ τὸ νησί τῶν Φαίακων	113
70. Ὁ Ὀδυσσεύς στὴν Ἰθάκη	114
71. Ἡ Ἀθηνᾶ συμβουλεύει τὸν Ὀδυσσεύα	116

72. Πώς δέχτηκε ὁ χοιροβοσκὸς τὸν Ὀδυσσεύα	120
73. Τί μαθαίνει ὁ Ὀδυσσεύας γιὰ τὸ σπίτι του	121
74. Ὁ Ὀδυσσεύας μιλεῖ μὲ τὸν Εὐμαιο	124
75. Πῶς ὁ Εὐμαιο περιποιήθηκε τὸν Ὀδυσσεύα	125
76. Ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ συμβουλεύει τὸν Τηλέμαχο νὰ γυρίσῃ πίσω στὴν Ἰθάκῃ	127
77. Ὁ Τηλέμαχος γυρίζει στὴν Ἰθάκῃ	128
78. Ὁ Τηλέμαχος στὸν Εὐμαιο	130
79. Ὁ Τηλέμαχος γνωρίζει τὸν Ὀδυσσεύα	133
80. Ὁ Ὀδυσσεύας συμβουλεύει τὸν Τηλέμαχο	135
81. Ὁ Τηλέμαχος γυρίζει στὴ χώρα	136
82. Ὁ Μελάνθιος βρίζει τὸν Ὀδυσσεύα καὶ τὸν Εὐμαιο	138
83. Ὁ σκύλος Ἄργος γνωρίζει τὸν ἀφέντη του	139
84. Ὁ Ὀδυσσεύας στοὺς μνηστήρες	142
85. Ὁ Ἀντίνοος χτυπᾷ τὸν Ὀδυσσεύα	143
86. Τί λέει ὁ Εὐμαιο στὴν Πηνελόπη γιὰ τὸ ζητιάνο	144
87. Ὁ Ὀδυσσεύας μαλώνει τὶς ὑπηρέτριες	146
88. Ἡ Πηνελόπη μιλεῖ μὲ τὸ ζητιάνο	147
89. Ἡ Εὐρύκλεια γνωρίζει τὸν Ὀδυσσεύα	148
90. Τ' ὄνειρο τῆς Πηνελόπης	151
91. Ἡ Ἀθηνᾶ δίνει ὑπόσχεση στὸν Ὀδυσσεύα πῶς θὰ τὸν βοηθήσῃ	154
92. Τί λέει ὁ πιστὸς Φιλοίτιος στὸν Ὀδυσσεύα	154
93. Ὁ Τηλέμαχος προστατεύει τὸν ξένο του	155
94. Οἱ μνηστήρες καὶ τὸ τόξο τοῦ Ὀδυσσεύα	156
95. Ὁ Ὀδυσσεύας φανερώνεται στὸν Εὐμαιο καὶ στὸ Φιλοίτιο	158
96. Ὁ Ὀδυσσεύας ζητεῖ νὰ ρίξῃ καὶ αὐτὸς μὲ τὸ τόξο	159
97. Ὁ Ὀδυσσεύας περνᾷ τὴ σαῖτα ἀπὸ τὶς τρύπες τῶν τσεκουριῶν	161
98. Τιμωρία τῶν μνηστήρων	163
99. Οἱ μνηστήρες ὀρμοῦν νὰ σκοτώσουν τὸν Ὀδυσσεύα	164
100. Πῶς τιμωρήθηκε ὁ Μελάνθιος	166
101. Ὁ Ὀδυσσεύας σκοτώνει ὅλους τοὺς μνηστήρες	167
112. Τί διαταγὴ δίνει ὁ Ὀδυσσεύας στὴν Εὐρύκλεια	169
103. Ἡ Εὐρύκλεια φανερώνει στὴν Πηνελόπη πῶς ἦρθε ὁ Ὀ- δυσσεύας	171
104. Ἡ Πηνελόπη γνωρίζει τὸν Ὀδυσσεύα	172
105. Ὁ Ὀδυσσεύας φανερώνεται στὸν πατέρα του	175
106. Οἱ συγγενεῖς τῶν μνηστήρων κάνουν ἐπανάσταση	178
107. Ὁ Ὀδυσσεύας φιλιώνεται μὲ τὸ λαὸ του καὶ ζῆ εὐτυχισμένος	179

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

	<i>Σελ.</i>
1. 'Ανάμνηση τῆς πατρίδας, <i>Δ. Βικέλα</i>	181
2. Τραγούδι τῆς ξενιτιάς, <i>Κ. Κρυστάλλη</i>	182
3. Τὸ τραγούδι τοῦ τρυγίου, <i>Κ. Κρυστάλλη</i>	183
4. 'Ο Ἕλληνας ναύτης, <i>Γ. Βιζυηνοῦ</i>	183
5. 'Ο γλάρος, <i>Ν. Δαμιανοῦ</i>	185
6. Τὰ ναυτόπουλα, <i>Ι. Πολέμη</i>	186
7. Τὸ ναυτόπουλο	187
8. 'Ο γυρισμὸς τοῦ ξενιτεμένου, <i>Δημοτικό</i>	188
9. 'Η φωλιά, <i>Ν. Δαμιανοῦ</i>	190
10. Τὰ γατάκια, <i>Ζ. Παπαντωνίου</i>	190
11. Οἱ δύο φίλοι, <i>Ζ. Παπαντωνίου</i>	191
12. Τὸ ὄρφανό	192
13. 'Η βροχούλα, <i>Χ. Σαμαρτζίδη</i>	193
14. Γλυκὰ φουσᾶ ὁ μπάτης, <i>Γ. Δροσίνη</i>	195
15. Ἐγια μόλα, <i>Γ. Δροσίνη</i>	196
16. Τ' ἀηδόνια, <i>Α. Βλάχου</i>	197
17. Τὰ ἄνθη καὶ τὰ δάση, <i>Ν. Χατζιδάκη</i>	198
18. 'Η προσευχή	199
19. 'Ο Ἐθνικός Ὕμνος, <i>Δ. Σολωμοῦ</i>	201

ΕΚΣΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ "ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗΣ", Α. Ε.
ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ, ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ 44

Ἐν Ἀθήναις τῇ 10 Αὐγούστου 1933.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Κ. Α. Π.

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὸ ἄρθρον 3 τοῦ νόμου 5045, τὸ ἄρθρον 36 τοῦ Νόμου 5341, τὸ ἄρθρον 10 τοῦ Διατάγματος ἡς 12/12 Ἰανουαρίου 1933 καὶ τὰς ὑπ' ἀριθ. 42—71 πράξεις τῆς κριτικῆς ἐπιτροπῆς τῶν διδακτικῶν βιβλίων τῆς Δημοτικῆς, ἀπεφασίσαμεν :

α') Ἐγκρίνομεν ὡς διδακτικὸν βιβλίον τῆς Δημοτικῆς ἐκπαίδευσεως διὰ μίαν πενταετίαν ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1933—34 τὸ ἀκόλουθον βιβλίον :

1) Γ. Κονιδάρη—Γ. Καλαρᾶ «Ὀδύσσεια» ἀναγνωστικὸν τῆς Γ' τάξεως τοῦ δημοτικοῦ σχολείου, ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ συμμορφωθοῦν οἱ συγγραφεῖς πρὸς τὰς ὑποδείξεις τῆς κριτικῆς Ἐπιτροπῆς.

Ὁ Ὑπουργὸς Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ

Ἄρθρον 6ον τοῦ Προεδρικοῦ Διατάγματος

«Περὶ τοῦ τρόπου τῆς διαιρέσεως τῶν ἐγκεκριμένων διδακτικῶν βιβλίων».

Τὰ διδακτικὰ βιβλία τὰ πωλούμενα μακρὰν τοῦ τόπου τῆς ἐκδόσεως τῶν ἐπιτρέπεται νὰ πωλῶνται ἐπὶ τιμῇ ἀνωτέρα κατὰ 15 % τῆς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ παρόντος Διατάγματος κανονισθείσης ἀνευ βιβλιοσημοῦ τιμῆς πρὸς ἀντιμέτωπον τῆς δαπάνης συσκευῆς καὶ τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν, ὑπὸ τὸν ὄρον ὅπως ἐπὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ μέρους τοῦ ἐξωφύλλου ἢ τῆς τελευταίας σελίδος τούτου ἐκτυποῦται τὸ παρὸν ἄρθρον.

Τιμᾶται Δραχ. 16.10

Ἀριθμὸς ἀδείας κυκλοφορίας

51990

30-9-33